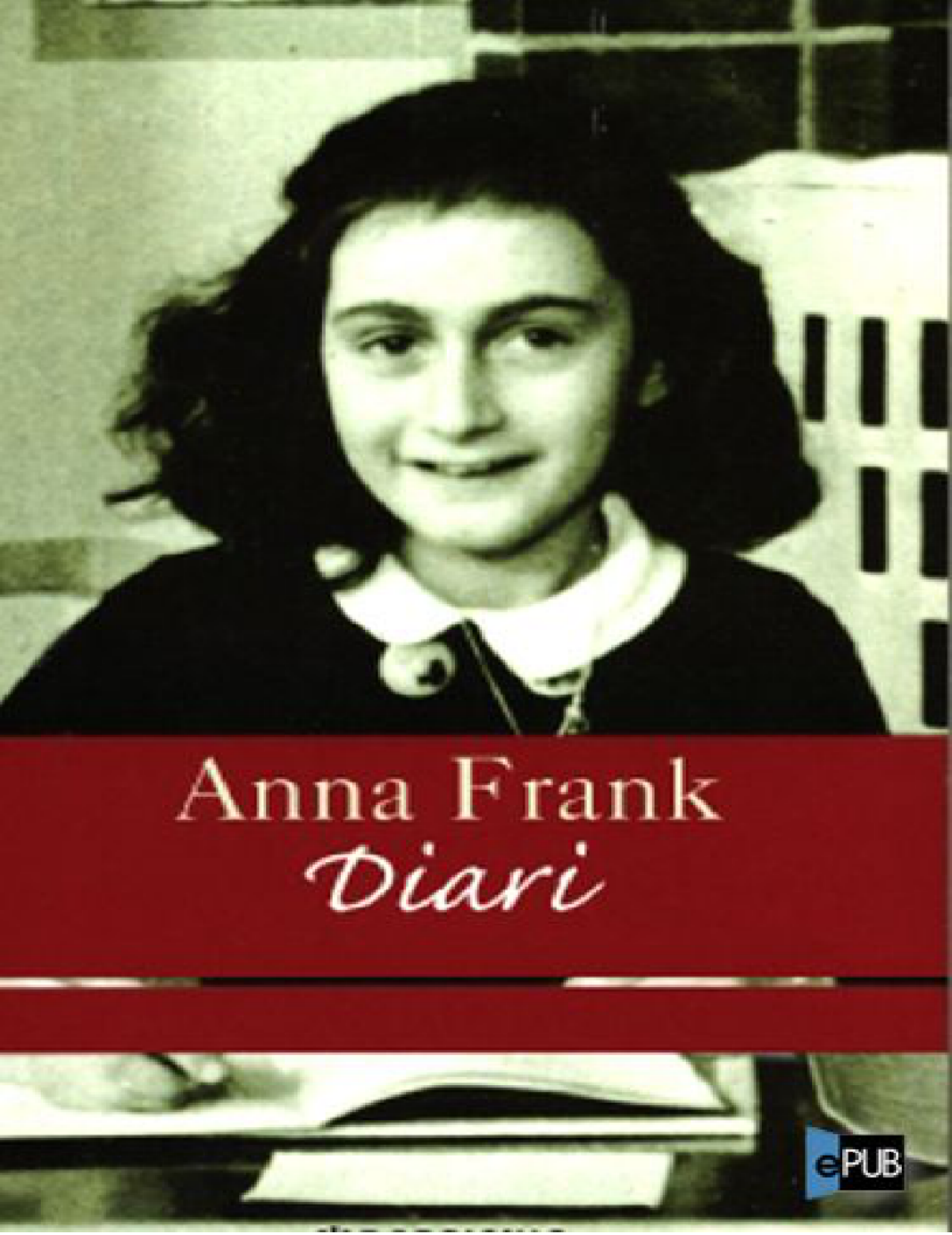

Anna Frank
Diari

ePUB

SHOUT
SHARE
IT

Annotation

Després de la invasió d'Holanda, els Frank, comerciants jueus alemanys emigrats a Amsterdam el 1933, es van amagar de la Gestapo en una mansarda connectada a l'edifici on el pare de l'Anna tenia les seves oficines. Eren vuit persones i van romandre-hi recloses des de juny de 1942 fins a l'agost de 1944. En aquell lloc i en les més precàries condicions, l'Anna, una nena de tretze anys, escriví el seu esgarrifós Diari, un testimoni únic en el seu gènere sobre l'horror i la barbàrie nazi, i sobre els sentiments i experiències que tingueren ella mateixa i el seus acompanyants.

- Anna Frank
  -
  - Notícia bibliogràfica
  - Nota del traductor
  - Diari
  - Juliol de 1942
  - Agost de 1942
  - Setembre de 1942
  - Octubre de 1942
  - Novembre de 1942
  - Desembre de 1942
  - Gener de 1943
  - Febrer de 1943
  - Març de 1943
  - Abril de 19432
  - Maig de 1943
  - Juny de 1943
  - Juliol de 1943
  - Agost de 1943
  - Setembre de 1943
  - Octubre de 1943
  - Novembre de 1943
  - Desembre de 1943
  - Gener de 1944
  - Febrer de 1944
  - Març de 1944
  - Abril de 1944
  - Maig de 1944
  - Juny de 1944
  - Juliol de 1944
  - Agost de 1944

○ Epíleg

Anna Frank

Diari

Després de la invasió d'Holanda, els Frank, comerciants jueus alemanys emigrats a Amsterdam el 1933, es van amagar de la Gestapo en una mansarda connectada a l'edifici on el pare de l'Anna tenia les seves oficines. Eren vuit persones i van romandre-hi recloses des de juny de 1942 fins a l'agost de 1944. En aquell lloc i en les més precàries condicions, l'Anna, una nena de tretze anys, escriví el seu esgarrifós *Diari*, un testimoni únic en el seu gènere sobre l'horror i la barbàrie nazi, i sobre els sentiments i experiències que tingueren ella mateixa i el seus acompanyants.

Costa de comprendre que un *Diari* com el d'Anna Frank hagi pogut ésser escrit per una noia de tretze anys: no es proposava fer la crònica de les minúcies de la seva vida d'infant; no es proposava de fer literatura. Era, com si diguéssim, el seu divertiment. Però ja es pot ben dir que era també l'albada d'una potent personalitat d'escriptor, prematurament enrobustida per les circumstàncies dramàtiques de la seva vida, i a tal punt, que han fet d'Anna Frank una escriptora de renomenada mundial.

ePUB v1.0
RufusFire 10.04.12

epubgratis.me

Anne Frank, 1944
Titol original: *Het Achterhuis*
Traducció: *Ramon Folch i Camarasa*
Fotografies: *Anne Frank Stichting (Fundació Anne Frank, Amsterdam)*

Notícia bibliogràfica

Anna Frank va néixer a Frankfurt el 12 de Juny de 1929, filla de comerciants alemanys de sang jueva. Aquesta circumstància racial essent combatuda pel dictador alemany Hitler, els Frank es refugiaren a Holanda l'any 1933 i s'instal·laren a Amsterdam. El 1934 Anna començà la primera ensenyança al «Jardí d'infants» de l'escola Montessori, i als nou anys, el 1941, s'inicià en el segon ensenyament al Liceu jueu. Només en pogué aprofitar un curs: el juliol del 1942, envaïda Holanda pels alemanys, els Frank van haver de triar entre sotmetre's a la crida de la Gestapo o bé amagar-se, i s'amagaren. Feia cosa d'un mes que Anna, una mica jugant a escriure com es juga a nines (tenia 13 anys), havia encetat el seu Diari sense més bagatge que la seva fina sensibilitat, bo i anant a la descoberta del seu món interior i del seu món exterior. El 4 d'agost de 1944 l'amagatall dels Frank fou descobert per la Gestapo i tots els qui hi estaven refugiats van ésser detinguts i portats als camps de concentració. Anna Frank fou confinada al de Bergen-Belsen, on morí mesos després, el març de 1945.

Edició expressament autoritzada pel senyor Otto Frank, pare d'Anna, al qual Editorial Selecta manifesta la seva cordial reconeixença.

Nota del traductor

L'autor de la present traducció no ha cregut oportú de llançar-se a una exhibició estilística ni de fer gala de refinaments de lèxic o de construcció gramatical. Li ha semblat, des del primer moment, que calia adaptar-se a la mentalitat d'Anna Frank, dels seus catorze anys escassos, tan excepcionalment dotats com vulgueu, però infantívols, al capdavall. I així, ha emprat, dintre del possible, un català planer, potser només una mica més literari del que hauria emprat una Anna Frank de casa nostra.

Diari

Juny de 1942

12 juny 1942

Espero poder confiar-t'ho tot com encara no he pogut fer-ho a ningú; i espero també que seràs per a mi un gran suport.

Diumenge, 14 juny 1942

El divendres, 12 de juny, em vaig despertar abans que toquessin les sis, cosa comprensible: era el dia del meu aniversari. Només que a casa no em deixen ser tan matinera. De manera que vaig haver de contenir la meva curiositat durant tota una altra hora. Al cap de tres quarts ja no podia més. Vaig anar al menjador, on Mauret (en neerlandès, «Moret» o «Morenet» N. de T.), el gat, em va acollir refregant el cap contra meu i fent-me mil magarrufes.

A les set vaig anar a veure el pare i la mare, i a l'últim vaig poder desembolicar els presents, que m'esperaven al saló. La primera sorpresa vas ser *tu*, gairebé diria un dels meus millors presents. Un pomell de roses, una planta menuda, dues branques de peònia… heus ací com aquell matí vaig trobar la taula guarnida de fills de Flora, seguits de molts d'altres al llarg del dia.

El pare i la mare m'han curullat de debò, sense comptar els nostres nombrosos amics i coneguts, que m'han obsequiat a bo i millor. Entre altres coses m'han regalat un joc de societat, una pila de bombons, xocolata, un trencaclosques, una agulla de pit, els *Mites i llegendes holandesos* de Josep Cohen, la *Cambra fosca* de Hildebrand, *Daisy's Bergvacantie,* un llibre espaterrant, i una mica de diners, que em permetran comprar els *Mites grecs i romans.* Magnífic!

Més tard, Lies va venir-me a cercar per anar a l'escola. A l'hora de l'esbarjo vaig repartir caramels entre els professors i els alumnes, i després, a treballar altre cop.

Prou per avui. Adéu, Diari, et trobo meravellós!

Dilluns, 15 juny 1942

Ahir a la tarda vaig celebrar la meva petita festa d'aniversari. La projecció d'una pel·lícula, *El guarda del Far*, amb el Rin-tin-tin, va agradar d'allò més als companys d'escola. Estava molt bé i ens vàrem divertir d'allò més. Érem una colla. La mare segueix entestada a saber amb qui m'agradarà de casar-me més endavant. Ja no tornarà a pensar en Peter Wessel. De fa temps m'he esforçat per treure-li aquesta idea fixa, a còpia de parlar-ne sense parpellejar ni sufocar-me. Durant anys

sencers he estat molt amiga de Lies Goosen i de Sanne Houtman. Darrerament, he conegut Jopie de Waal, a l'institut jueu; estem juntes tot el dia, i s'ha convertit en la meva millor amiga. Lies, encara que la veig tot sovint, s'ha fet molt amiga d'una altra noia, i pel que fa a Sanne, com que ha canviat d'escola, també té altres amigues.

Dissabte, 20 juny 1942

Fa uns quants dies que no he escrit res; abans calia que reflexionés d'un cop per sempre sobre el significat d'un Diari. Trobo que em fa una impressió estranya això d'expressar els meus pensaments, no solament perquè encara no havia escrit mai res, sinó perquè em sembla que, més tard, ni a mi ni a ningú no interessaran les confidències d'una col·legiala de tretze anys. Però vaja, no té importància. Tinc ganes d'escriure, i, sobretot, de sondar el meu cor a propòsit de tota mena de coses.

«El paper té més paciència que els homes.» Aquesta dita em va passar pel cap quan, un dia de lleugera malenconia, m'avorria a cent per hora, amb el cap entre les mans, massa emmurriada per a decidir-me a sortir o a quedar-me a casa. És veritat; el paper és pacient, i com que sospito que ningú no tindrà cap interès a llegir aquest quadern relligat dignament i titulat *Diari*, no tinc la més mínima intenció de donar-lo a llegir mai, si no és que trobo en la meva vida l'Amic o l'*Amiga* a qui ensenyar-lo. I heus ací que ja he arribat al punt de partida, a l'acudit de començar un Diari: no tinc cap amiga.

Per fer-ho més clar m'explicaré. Ningú no voldrà creure que una nena de tretze anys es trobi sola al món. D'altra banda, no és ben bé cert: tinc uns pares que estimo molt i una germana de setze anys; ben comptat i debatut tinc una trentena de companys, entre els quals hi ha les meves suposades amigues; tinc admiradors fracassats que em segueixen amb la mirada, mentre que, a classe, els qui no poden veure'm des del seu lloc intenten copsar la meva imatge amb un mirallet de butxaca. Tinc parents, oncles i ties simpàtics, una casa agradable… No, aparentment no em falta res, excepte l'Amiga. Amb els meus companys, només m'hi puc divertir i no res més. Mai no puc parlar amb ells d'altres coses més que de banalitats, ni tan sols amb les meves amigues, perquè ens és impossible fer-nos més íntimes; aquí està el mal. Aquesta falta de confiança potser és culpa meva. En tot cas, el fet és que així és, i el que sento és no poder ignorar-ho.

Heus ací la raó de ser d'aquest Diari. Per tal d'evocar millor la imatge que jo em faig de l'amiga tan llargament esperada, no vull limitar-me a simples fets, com fan tantes altres, sinó que desitjo que aquest Diari personifiqui l'Amiga. I aquesta amiga es dirà Kitty.

Kitty encara no sap res de mi. Per tant, hauré d'explicar breument la història de la meva vida. El meu pare tenia ja trenta-sis anys quan es va casar amb la meva mare, que en tenia vint-i-cinc. La meva

germana Margot va néixer el 1926 a Francfort del Main. I jo, el 12 de juny de 1929. Com que som jueus cent per cent, vàrem emigrar a Holanda el 1933, on el meu pare fou nomenat director de la Travies n. V., empresa associada amb Kolen i Cia. D'Amsterdam. Totes dues societats estaven instal·lades en la mateixa casa, i el meu pare n'era accionista.

Val a dir que la nostra vida no era mancada d'emocions, perquè la resta de la família encara estava de batent-se amb les mesures hitlerianes contra els jueus. A conseqüència de les persecucions de 1938, els meus dos oncles materns van fugir, i arribaren sans i bons als Estats Units. La meva àvia, que aleshores tenia setanta-tres anys, va venir amb nosaltres. Després del 1940 el nostre benestar s'havia d'acabar ràpidament: primer la guerra, després la capitulació, i la invasió dels alemanys, que ens va deixar a la misèria. Mesura darrera mesura contra els jueus. Els jueus obligats a portar l'estrella, a cedir les seves bicicletes… Prohibició per als jueus de pujar als tramvies, de conduir vehicles… Obligació per als jueus de fer les seves compres exclusivament als magatzems que portaven la marca de «botiga jueva», i encara només de tres a cinc de la tarda. Prohibició per als jueus de sortir passades les vuit del vespre, ni que fos al seu propi jardí, ni de quedar-se a casa dels seus amics. Prohibició per als jueus d'anar al teatre, al cinema o qualsevol altre lloc de diversió. Prohibició per als jueus de practicar qualsevol esport públic: prohibició de freqüentar la piscina, les pistes de tennis i d'hockey o altres llocs d'esplai. Prohibició per als jueus d'anar a les escoles jueves, i una colla de restriccions com aquestes…

Així anem fent la viu-viu, no fent això, no fent allò… Jopie sempre em diu: «Jo ja no m'atreveixo a fer res, per por que no estigui prohibit». De manera que la nostra llibertat és molt restringida; però, vaja, la vida encara és suportable.

L'àvia es va morir pel gener del 1942. Ningú no sap com penso en ella i com l'estimo encara.

Jo anava a l'escola Montessori des del Jardí d'Infants, o sigui des del 1934. A la 6B vaig tenir de mestressa la directora, madame K. A la fi d'any, el comiat va ser dolorosíssim; totes dues vàrem plorar. El 1941, la meva germana Margot i jo vàrem entrar a l'institut jueu.

La nostra petita família de quatre persones encara no pot queixar-se massa; i heus ací que ja he arribat a la data d'avui.

Dissabte, 20 juny 1942

Estimada Kitty:

A l'últim estic per tu: fa bon temps i regna la calma. El pare i la mare han sortit, i la Margot se n'ha anat a jugar a ping-pong amb uns companys a casa d'una de les seves amigues.

Jo també jugo molt sovint al ping-pong darrerament. Com que

tots els qui juguen amb mi senten una veritable passió pels gelats, sobretot a l'estiu, que el ping-pong fa suar tant, el partit acostuma a acabar amb una visita a la pastisseria més propera i autoritzada als jueus, la Delphes o l'Oasi. No cal preocupar-se dels diners: com que hi ha tanta gent, a l'Oasi, sempre trobem un senyor o un admirador del nostre gran cercle d'amics disposats a convidar-nos a més gelats que, no podríem menjar-ne en una setmana.

Et deu sorprendre una mica sentir-me parlar, a mi, a la meva edat, d'admiradors. Ai las! Em penso que és un mal inevitable a la nostra escola. De seguida que un company em demana permís per a acompanyar-me a casa en bicicleta, comencem a enraonar i, nou cops de cada deu, es tracta d'un minyó que té el mal costum d'enarborar-se tot ell en flames; ja no deixarà de mirar-me. Al cap d'un moment, l'enamorat comença a anar més a poc a poc, per la senzilla raó que jo no faig massa cas de les seves mirades ardents i segueixo pedalant a tota marxa. Si per casualitat comença a engrescar-se, parlant de «permís per a demanar al teu pare», em balandrejo una mica en la bicicleta, deixo caure la cartera, i el minyó es veu obligat a baixar per collir-me-la, cosa que jo aprofito de seguida per a canviar de tema.

Això és un exemple dels més innocents. És clar que n'hi ha que t'envien petons, o que intenten agafar-te pel braç, però aquests s'equivoquen de porta. Baixo i els dic que puc passar-me perfectament de la seva companyia, o bé faig l'ofesa i els prego rodonament que facin mitja volta.

I dit això, queda establerta la base de la nostra amistat. Fins demà!

Teva,

Anne.

Diumenge, 21 juny 1942

Estimada Kitty:

Tot el cinquè tremola, esperant el consell dels professors. La meitat dels alumnes es passen tota l'estona apostant sobre els o les que aprovaran. Els dos veïns nostres, Wim i Jacques, que han apostat l'un contra l'altre tot el seu capital de les vacances, ens fan trencar de riure a Miep de Jong i a mi. No paren d'un cap de dia a l'altre: «Tu aprovaràs.» «No.» «Sí.» Ni les mirades de Miep, implorant silenci, ni els meus atacs de ràbia no poden calmar aquell parell d'energúmens.

Jo opino que la quarta part de la nostra classe hauria de repetir, tenint en compte el nombre d'ases que hi ha, però els professors són la gent més capriciosa del món, i és possible que, per una vegada, siguin capriciosos en el sentit d'aprovar.

Quant a les meves amigues i a mi, no tinc gaire por; jo crec que ens en sortirem. No estic massa segura de mi mateixa pel que fa a les matemàtiques. Bé, ja ho veurem. Mentrestant, tenim ocasió d'animar-

nos mútuament. m'entenc força be amb els meus professors, nou en total, set homes i dues dones. El vell senyor Kepler, el professor de matemàtiques, va estar bastant temps enfadat amb mi perquè enraonava massa durant la classe: em va advertir un seguit de vegades i a la fi em va castigar. Em va manar d'escriure una composició sobre *una xerraire.* Una xerraire! ¿Què podia escriure jo sobre una xerraire? Bé, ja veuríem què s'hi podia fer; després de prendre nota de l'ordre en la meva llibreta vaig procurar aguantar-me quieta.

Al vespre, a casa, un cop vaig haver enllestit tots els deures, la meva mirada ensopegà amb la nota de la composició. Vaig començar de rumiar, tot mossegant l'extrem de la meva ploma. És clar que fent la lletra grossa i espaiant força les paraules no m'havia de costar gaire d'omplir les pàgines necessàries: això era bufar i fer ampolles; però calia trobar el truc per tenir la darrera paraula i demostrar la necessitat de parlar. Vaig rumiar una estona més, i tot de cop… *Eureka!* Quina satisfacció omplir tres pàgines sense a penes esforç. Argument: la xerrameca es un defecte femení que jo procuraria corregir un xic, encara que sense poder deslliurar-me'n del tot, puix que la meva mare parla tant com jo, si no més; per tant, no hi ha gran cosa a fer, essent com és un defecte hereditari. La meva argumentació va fer molta gràcia al senyor Kepler, però quan, el curs següent, vaig tornar a enraonar massa, el professor m'imposà una segona composició. Tema: *Una xerraire incorregible.* Me'n vaig sortir, i durant les dues classes següents el senyor Kepler no va poder queixar-se de mi. A la tercera, devia fer-ne un gra massa. «Anne, un altre càstig per la teva xerramequeria; tema: *Gra-gra-gra, diu la senyora Garlaire».* Riallada general. Jo em vaig posar a riure, com tothom; no hi havia altre remei, però sabia que la meva imaginació estava esgotada pel que fa al tema. l'atzar em va ajudar. La meva amiga Sanne, bona poetessa, em va oferir els seus serveis per redactar la composició en vers de cap a cap. Jo saltava i ballava. El senyor Kepler em volia prendre el pèl? Em venjaria i l'hi prendria a ell.

La composició en vers va quedar rodona i magnífica. Tractava d'una ànega mare i un cigne pare, i dels seus tres aneguets; els tres aneguets feien massa «gra gra» i el seu pare els picotejava fins a matar-los. Per sort, la broma va tenir l'encert de plaure al bon Kepler. Va llegir la composició a la nostra classe i a d'altres, fent-hi comentaris i tot.

Des d'aquest esdeveniment, no m'han tornat a castigar per xerraire. Al contrari, Kepler és sempre el primer a fer broma sobre aquest tema.

Teva,
Anne.
Dimecres, 24 juny 1942

Estimada Kitty:

Quina canícula! Tothom s'ofega i va pel món llenguapenjant i recuit. Amb aquesta calor, cobreixo totes les distàncies a peu. Ara començo a adonar-me que un tramvia es una cosa meravellosa, però als jueus ens és vedat aquest plaer. Ens hem d'acontentar de les nostres cames com a únic mitjà de locomoció. Ahir a la tarda vaig haver d'anar a cal dentista, que viu a Jan Luykenstraat, molt lluny de l'escola. En tornant, gairebé em vaig adormir a classe. I encara sort que avui dia la gent té el costum d'oferir de beure; l'ajudanta del dentista és d'allò més amable.

Encara podem utilitzar la barca de passatge. En el moll Josep Israèls hi ha un petit vaixell que fa el servei. El barquer ha consentit immediatament a passar-nos. Realment, si els jueus ho passem tan malament, no és pas per culpa dels holandesos.

Tinc unes ganes boges de no anar a escola, des que van robar la meva bicicleta per Pasqua, i la de la mare va passar a mans d'uns cristians. Per sort les vacances s'atansen; només manca una setmana de sofriment, i de seguida ho hauré oblidat.

Ahir al matí vaig tenir una sorpresa d'allò més agradable. En passar per davant d'un garatge de bicicletes, vaig sentir que em cridaven. En girar-me, vaig veure un noi molt simpàtic que la vigília havia vist a casa d'Eva, una amiga meva. Es va atansar, una mica tímid, i se'm presentà: Harry Goldman. De moment, com que jo no sabia què volia, em vaig quedar un xic sorpresa. Era ben senzill: Harry volia acompanyar-me a l'escola. «Si tu també vas cap allà, d'acord», vaig fer jo; i vàrem emprendre el camí. Harry ja té setze anys, i parla de tota mena de coses d'una manera molt divertida. Aquest matí tornava a ser al seu lloc. I no veig per què no ha de seguir essent així.

Teva,

Anne.

Dimarts, 30 juny 1942

Estimada Kitty:

De veritat que no he tingut temps d'escriure fins avui. Vaig passar la tarda del dijous a casa d'uns amics. El divendres vàrem tenir visites, i així successivament fins avui. Harry i jo ens hem conegut millor durant la setmana. M'ha explicat una bona part de la seva vida: va arribar a Holanda sense els seus pares, i viu a casa dels seus avis. Els seus pares s'han quedat a Bèlgica.

Harry tenia un *flirt*: Fanny. La conec: és un model de dolçor i d'avorriment. Així que em va conèixer a mi, Harry es va adonar que la presència de Fanny li feia venir ganes de dormir. De manera que jo li faig de despertador o d'estimulant, com vulguis. Un hom no sap mai en què pot ser útil en la vida.

El dissabte a la nit, Jopie es va quedar a dormir a casa, però el

diumenge a la tarda se'n va entornar amb Lies, i jo m'avorria mortalment. Harry m'havia de venir a veure al vespre, però cap a les sis em va telefonar. Vaig posar-me al telèfon, i vaig sentir: «Aquí Harry Goldman; puc parlar amb l'Anne, si us plau?»

«Sí, Harry; sóc jo.»

«Hola, Anne; com estàs?»

«Bé, gràcies.»

«Sento molt no poder venir a casa teva aquest vespre, però t'he de dir una cosa. Què et sembla si vinc d'aquí a deu minuts?»

«Va bé. Adéu.»

«Adéu. Fins ara.»

Vaig penjar.

Em vaig canviar el vestit en un salt i em vaig arranjar una mica els cabells. Després vaig treure el cap a la finestra, amb els nervis de punta. A l'últim el vaig veure. Per pur miracle no vaig córrer abaix. Em vaig esforçar per esperar que truqués. Vaig baixar a obrir la porta, i ell va anar al gra de seguida.

«Mira, Anne, l'àvia troba que ets massa jove per a ser la meva amiga, i diu que torni amb la Fanny Leus. Però ja saps que he renyit amb la Fanny.»

«No, no ho sabia. Us heu barallat?»

«No, al contrari; jo havia dit a la Fanny que, com que no ens enteníem gaire bé, no calia que ens veiéssim tant; que ella podia venir a casa meva quan volgués, i que jo confiava poder anar a casa seva, com a amics. Jo tenia la impressió que ella "anava", com se sol dir, amb un altre noi, i per això vaig poder parlar així sense enfundar-m'hi massa. Però no era cert. El meu oncle em diu que he de demanar perdó a la Fanny, però ni pensar-hi; per això hem renyit. d'altra banda, aquesta no és més que una raó entre d'altres. K'àvia insisteix que passegi amb la Fanny i no amb tu, però jo no vull. Els vells són antiquats, a vegades. És clar que jo necessito els meus avis, però, en certa manera, ells em necessiten igualment a mi.

»Jo tindré sempre lliures els vespres dels dimecres, perquè els avis es pensen que a aquella hora vaig a una classe d'escultura sobre fusta; en realitat vaig a un club del moviment sionista. Els avis no m'hi deixarien pas anar, perquè estan en contra del sionisme. Jo no és que en sigui un partidari fanàtic, tampoc, però el moviment m'atreu en certa manera; vaja; m'interessa. Només que darrerament en el club hi ha massa barrija-barreja i em penso que els plantaré. Dimecres que ve serà la darrera vegada que hi aniré. De manera que podré veure't els dimecres al vespre, els dissabtes tarda i vespre, els diumenges a la tarda, i potser encara més sovint.»

«Però si els teus avis s'hi oposen, això és fer trampa.»

«L'amor no se'l pot manar; és així.»

Havíem fet un tros de camí junts. En passar per davant de la llibreria de la cantonada, vaig veure Peter Wessel enraonant amb dos companys. Va ser la primera vegada, des de feia una pila de temps, que em tornava a saludar. I em va fer molta alegria.

Vàrem seguir passejant i donant voltes pels carrers, Harry i jo, i, al capdavall, vàrem posar-nos d'acord per a una cita: jo havia de ser a la porta de casa seva l'endemà al vespre, a les set menys cinc.

Teva,

Anne.

Juliol de 1942

Divendres, 3 juliol 1942

Estimada Kitty:

Ahir Harry va venir a casa per conèixer els meus pares. Jo havia comprat una coca, galetes i bombons per al té; hi havia una mica de tot, però ni Harry ni jo no sabíem estarnos quiets asseguts l'un al costat de l'altre, de manera que vam anar-nos-en a passejar. Quan em va acompanyar de tornada a casa ja eren les vuit i deu. El pare estava molt enfadat i deia que no s'hi valia tornar tan tard, sabent el perill que corren els jueus si es troben fora de casa passades les vuit. No vaig tenir més remei que prometre que mai més no tornaria a casa més tard de les vuit menys deu.

Demà estic convidada a casa d'ell. La meva amiga Jopie no para de fer-me broma a propòsit de Harry. No n'estic realment enamorada; no. Em penso que bé tinc dret a tenir amics. Ningú no troba res d'extraordinari que tingui un amic, o, com diu la mare, un cavaller.

Eva m'ha explicat que un vespre, quan Harry era a casa d'ells, ella li va preguntar: «Qui prefereixes, Fanny o Anne?» Ell va respondre: «No n'has de fer res». Durant la resta de la festa no varen tornar a tenir ocasió de parlar, però en acomiadar-se ell li va dir: «Si vols saber-ho, Anne, però no ho diguis a ningú. Adéu». I plaf, se'n va anar.

Hi ha mil detalls que revelen que Harry s'ha enamorat de mi. Ho trobo divertit. Margot diria: «Harry és un bon xicot». Jo també ho trobo, i més i tot que això.

La mare no para de lloar-lo; escaient, ben educat i amable… A mi em fa molt feliç que els agradi, a tots els de casa. Ell també els estima. Troba que les meves amigues són massa criatures, i no s'equivoca.

Teva,

Anne.

Diumenge al matí, 5 juliol 1942

Estimada Kitty:

La proclamació, que es va celebrar divendres passat al Teatre jueu, va anar d'allò més bé. Les meves notes no són tan dolentes com això: un suspens, un cinc d'àlgebra, un sis de dues assignatures, i de les altres, sets i dos vuits! A casa van estar força contents, però en matèria de puntuació els meus pares no són com els altres. Sembla que les notes, tant si són bones com si són dolentes, tant se'ls en donin. Per a ells, la cosa és que jo estigui bona, i que no em mostri insolent, encara que tingui dret a divertir-me; diuen que tota la resta ja s'arranjarà. En canvi, jo penso ben al revés: no vull ser una mala alumna després d'haver estat admesa provisionalment a l'institut,

tenint en compte que em vaig saltar un any en sortir de l'escola Montessori. Però en passar tota la quitxalla jueva a les escoles jueves, el director de l'institut, després de parlar una estona, em va admetre a prova, el mateix que Lies. I no voldria defraudar la confiança del director. Les notes de Margot han estat brillants, com sempre. Si a l'institut existís «la distinció més gran», ella l'hauria obtinguda. Quina cabota!

Darrerament el pare es queda molt sovint a casa. Oficialment s'ha retirat dels negocis. Quina sensació més desagradable per a ell la de sentir-se inútil! El senyor Koophuis ha tornat a la casa Travies, i el senyor Kraler a la casa Kolen i Cia. l'altre dia, tot passejant i donant voltes pel jardí públic de la nostra plaça, el pare va començar a parlar d'un amagatall. Deia que seria molt difícil per a nosaltres viure totalment isolats del món exterior. «No en parlem, encara», vaig dir jo. «Escolta, Anne», va respondre'm. «Ja saps que des de fa més d'un any anem traslladant mobles, vestits i vitualles a diverses cases d'amics. No volem que res del que ens pertany caigui a mans dels alemanys, i menys que ens agafin a nosaltres. No els esperarem pas per marxar; podrien venir a cercar-nos.»

«Però, pare, quan serà això?» Les paraules i l'actitud greu del pare m'havien angoixat.

«No t'hi capfiquis. Nosaltres ens ocupem de tot. Diverteix-te, i aprofita't de la teva manca de preocupacions mentre pots.» I no en vàrem parlar més. Oh! Mentre aquests tenebrosos projectes no es realitzin… encara.

Teva,

Anne.

Dimecres, 8 juliol 1942

Estimada Kitty:

Sembla que hagin passat anys entre el diumenge al matí i avui. Quants esdeveniments! Com si el món sencer s'hagués capgirat de cop i volta. ¿Oi que avui no m'entens? És que, abans que res, cal que t'expliqui el que ha passat des del diumenge a la tarda.

A les tres (Harry acabava d'anar-se'n per tornar més tard) van trucar a la porta de casa. Jo no ho vaig sentir, perquè estava llegint a la galeria, prenent còmodament el sol en una gandula. Tot d'una, Margot va aparèixer a la porta de la cuina, visiblement torbada. «El pare ha rebut una convocatòria de les SS», va xiuxiuejar. «La mare acaba de sortir a veure el senyor Van Daan.» (Van Daan és un col·lega del pare i un dels nostres amics.) Jo estava esfereïda: una convocatòria… Tothom sap el que vol dir; vaig veure sorgir en la meva imaginació els camps de concentració i les cel·les solitàries. Permetríem que el pare se n'anés allà baix? «Naturalment, no es presentarà», va dir Margot mentre, totes dues, esperàvem a la cambra

que tornés la mare.

«La mare ha anat a casa dels Van Daan per saber si podem ocupar demà mateix l'amagatall. Els Van Daan s'hi amagaran amb nosaltres. Serem set.» Silenci. No podíem dir ni una paraula, pensant en el pare, que no sospitava res. Havia anat a fer una visita a uns vells de l'hospici jueu. L'espera, la tensió i la calor, tot ens féu servar silenci.

Tot d'una, varen trucar. «És Harry», vaig dir. «No obris pas», féu Margot, deturant-me, però no calia; vàrem sentir la mare i el senyor Van Daan que parlaven amb Harry abans d'entrar, i com tancaven després la porta darrera d'ells. Cada vegada que trucaven, Margot o jo baixàvem, sense fer soroll, per veure si era el pare. A ningú més no havíem d'obrir.

Van Daan volia parlar a soles amb la mare, i Margot i jo ens veiérem obligades a abandonar l'estança. A la nostra cambra, Margot em va confessar que la citació no era per al pare, sinó per a ella. Espantada altre cop, vaig començar a plorar. Margot té setze anys. De manera que pensen fer marxar soles noies de la seva edat! Però Margot no marxarà, per sort, la mare ho ha dit. Quan el pare em va parlar del nostre amagatall, segurament devia al·ludir a aquesta eventualitat.

Amagar-se… On aniríem a amagar-nos? ¿A la ciutat, a fora, en una casa, en una barraca? Quan, com, on…? Jo no podia formular aquestes preguntes, que no paraven de turmentar-me una a una. Margot i jo vàrem posar-nos a ficar en les nostres carteres les coses més estrictament necessàries. Vaig començar per enfonyar-hi aquest quadern, després els meus ferrets per als cabells, els meus mocadors, els meus llibres d'estudi, les meves pintes, cartes antigues… Em turmentava el pensament del nostre amagatall, i vaig empaquetar les coses més inversemblants. No em dol res; aprecio més els meus records que els meus vestits.

A les cinc, per fi, arribà el pare. Vàrem telefonar al senyor Koophuis per preguntar-li si podia venir a casa aquell mateix vespre. Van Daan se'n va anar a cercar Miep. Miep treballa al despatx del pare des de 1933, i s'ha fet molt amiga nostra, així com Henk, el seu marit, amb qui s'ha casat fa poc. Miep va venir a cercar una bossa plena de sabates, de vestits, de jaquetes, de mitges i de combinacions, bo i prometent que tornaria a la nit. Després es va fer la calma, a casa; cap dels quatre no teníem ganes de menjar; feia calor, i tot semblava estrany. Teníem rellogat el nostre saló gran a un tal senyor Goudsmit, un home divorciat, de més de trenta anys, que pel que es veia aquella nit no tenia res a fer, perquè no hi va haver manera de treure-se'l del damunt abans de les deu; totes les bones paraules que li vàrem adreçar a fi que se n'anés abans van sembrar inútils. Miep i Henk van Santen varen arribar a les onze, i se'n van entornar a mitjanit amb

mitges, sabates, llibres i roba interior, tot plegat enfonyat en una bossa de Miep i les fondes butxaques de Henk. Jo estava rebentada i, tot adonant-me que era la darrera nit que passava al meu llit, em vaig adormir immediatament. l'endemà, al matí, a dos quarts de sis, la mare em va despertar. Per sort, feia una mica més de fresca que el diumenge, gràcies a una pluja tebiona que no deixaria de caure en tot el dia. Tots anàvem vestits com per a una expedició al Pol Nord, per tal d'emportar-nos tants vestits com poguéssim. En aquelles circumstàncies, cap jueu no hauria pogut permetre's sortir de casa seva amb una maleta plena. Jo portava posades dues camises, tres pantalons, un vestit, i al damunt una faldilla, una jaqueta, un abric d'estiu, dos parell de mitges, sabates tancades, una boina, un mocador de coll i més coses encara. m'ofegava abans d'emprendre la marxa, però ningú no en feia cap cas.

Margot, amb la seva cartera plena de llibres de classe, havia sortit del garatge amb la seva bici per seguir Miep cap al destí llunyà i inconegut per a nosaltres dues. Jo seguia ignorant on s'esqueia ser el lloc misteriós del nostre refugi. A dos quarts de vuit tancàvem la porta de casa. l'únic ésser vivent de qui vaig poder-me acomiadar va ser Mauret, el meu gatet, que trobaria un bon refugi a casa dels nostres veïns, seguint les nostres darreres instruccions en una nota destinada al senyor Goudsmit.

Vàrem deixar a la cuina una lliura de carn per al gat i la vaixella de l'esmorzar; vàrem retirar dels llits llençols i cobrellits; tot plegat per tal de donar la impressió d'una marxa precipitada. Però això de les impressions tant se valia. Calia marxar costés el que costés, i es tractava d'arribar a bon port. Res més no tenia importància per a nosaltres.

Demà seguiré.

Teva,

Anne.

Dijous, 9 juliol 1942

Estimada Kitty:

Així, doncs, ens vàrem posar en camí sota una pluja desfeta. El pare i la mare portaven cadascun una bossa amb provisions, atapeïda Déu sap de què, i jo la meva cartera plena a punt de rebentar.

Els obrers matiners ens miraven amb aire compassiu; els seus rostres expressaven visiblement com els dolia no poder oferir-nos un mitjà o altre de transport; la nostra estrella groga era prou i massa eloqüent.

Tot fent camí, el pare i la mare van anar revelant-me de mica en mica tota la història del nostre amagatall. Des de feia una colla de mesos havien fet traslladar peça per peça una part dels nostres mobles, roba de llit i vestits; la data prevista per a la nostra

desaparició voluntària havia estat fixada al 16 de juliol. Per culpa de la citació havia calgut anticipar la nostra marxa deu dies, de manera que hauríem d'acontentar-nos amb una instal·lació més aviat rudimentària. L'amagatall era a l'edifici de les oficines del pare. És una mica difícil d'entendre per qui no conegui els detalls, i per això vaig a llançar-me a una llarga explicació. El personal del pare no era gens nombrós: els senyors Kraler i Koophuis, Miep i, finalment, Elli Vossen, la taquimeca, de vint-i-tres anys, tots els quals estaven al corrent de la nostra arribada. El senyor Vossen, el pare d'Elli, i els dos homes que l'ajudaven al magatzem, no havien estat posats al corrent del nostre secret.

L'edifici és així: a la planta baixa hi ha un gran magatzem que alhora fa de dipòsit. Al costat de la porta del magatzem hi ha la porta d'entrada a la casa, darrera de la qual una altra porta dóna a una escaleta (A). Pujant aquesta escala s'arriba a una porta de vidres glaçats on, temps enrera, es llegia *Oficina* en lletres negres. És el despatx que dóna al canal; és molt gran, molt clar, ple d'arxivadors arrambats a les parets, i excessivament moblat per a un personal actualment reduït a tres: allà és on treballen, durant el dia, Elli, Miep i el senyor Koophuis. Creuant una mena de vestuari on hi ha un bagul i un gran armari on es guarden les reserves de paper, sobres, etc., s'arriba a una cambreta molt fosca que dóna al pati; en altre temps, era el despatx del senyor Kraler i del senyor Van Daan, però ara és el reialme del darrer. d'allà es pot passar al despatx del senyor Kraler per una porta vidriera a l'extrem del vestíbul, que s'obre des de l'interior del despatx i no des de fora.

Sortint per l'altra porta del despatx del senyor Kraler, es passa per un corredor estret, després per davant de la carbonera, i pujant quatre graons, s'arriba al capdavall al digne santuari, orgull de la casa, en la porta del qual hom llegeix: *Particular*. Allà hi ha uns mobles foscos, que imposen; el linòleum està cobert amb diverses catifes molt boniques, i hi ha també un llum magnífic, i un aparell de ràdio, tot de primera qualitat. Al costat d'aquesta peça, una cuinassa molt gran, amb un fogó de gas de dos focs i un escalfador de bany. Al costat de la cuina, els wàters. I fins aquí el primer pis.

Des del corredor de la planta baixa es pot pujar, per una escala de fusta blanca (B), a l'extrem de la qual hi ha un replà que forma un altre corredor, amb portes a dreta i esquerra. Les de l'esquerra porten als davants de la casa, unes peces molt grans que serveixen de magatzem, amb una golfa a la façana. També es pot passar a les peces de davant per la segona porta d'entrada (C), enfilant-se per una escala que sembla de les de mà, típicament holandesa, com per a trencar-s'hi el coll.

La porta de la dreta condueix a l'Anex, que dóna als jardins. A

ningú no se li acudiria sospitar que aquesta senzilla porta pintada de gris dissimuli tantes peces. S'arriba a la porta d'entrada pujant uns quants graons; i, en obrir-la, s'entra a l'Anex.

Davant d'aquesta porta d'entrada, una escala molt dreta; a l'esquerra, un petit corredor que porta a una peça, transformada en la llar de la família i en dormitori del senyor i la senyora Frank; al costat d'aquesta, una peça més petita, convertida en estudi i dormitori de les senyoretes Frank. A la dreta de l'escala, hi ha una cambra sense finestra amb un lavabo per a rentar-se; i una porta que dóna a la cambra que comparteixo amb la Margot.

Quan hom obre la porta del replà del tercer pis, es queda parat en trobar tant d'espai i tanta claror en l'Anex d'una casa tan vella; les cases de les vores dels canals d'Amsterdam son les més velles de la ciutat. Aquesta peça, que fins ara havia servit de laboratori i per tant té un fogó de gas i una aigüera, està destinada a convertir-se en el dormitori del matrimoni Van Daan, i alhora en cuina, saló, menjador, estudi o taller.

Un recambró que sembla un passadís servirà de cambra per a Peter Van Daan. També hi ha una golfa amb mansarda, exactament com a la casa del davant. I vet aquí; tinc l'honor d'introduir-te en el nostre sumptuós Anex.

Teva,

Anne.

Divendres, 10 juliol 1942

Estimada Kitty:

Dec haver-te donat una bona llauna amb aquesta descripció llarga i fatigosa de la nostra nova residència, però considero importantíssim que sàpigues on faig niu.

I ara segueixo amb la meva narració, perquè no havia acabat encara, saps? Així que vàrem arribar a la casa del Prinsengracht, Miep ens va fer pujar a l'Anex. Va tancar la porta darrera nostre; estàvem sols. Margot, que havia arribat en bicicleta molt abans que nosaltres, ja ens esperava. La nostra cambra gran i totes les altres es trobaven en un desordre indescriptible. Totes les caixes, transportades a l'oficina durant els mesos passats, jeien per terra, sobre els llits, pertot arreu. En la cambra petita, s'amuntegaven fins al sostre roba de llit, vànoves, etc. Si volíem dormir aquella nit en llits decents, calia arregussar-nos les mànegues i posar mans a l'obra immediatament. Ni la mare ni Margot no podien alçar un sol dit; es van deixar caure sobre els matalassos, exhaustes, adolorides i tot el que vulguis. En canvi, el pare i jo, les dues úniques persones ordenades de la família, érem del parer que calia posar mans a la feina de seguida.

Des del matí al vespre, vàrem obrir caixes, ordenar armaris, posar ordre, per a caure finalment, morts de cansament, en els nostres llits

acabats de fer i convenientment arranjats. En tot el dia no havíem tastat res calent, però no ens importava en absolut; la mare i Margot estaven massa cansades i nervioses per a menjar, i el pare i jo teníem massa feina.

El dimarts al matí vàrem seguir la feina inacabada. Elli i Miep, que curen d'avituallar-nos, havien anat a cercar el menjar per a nosaltres. El pare s'havia posat a perfeccionar el «camuflatge» dels llums per a la defensa passiva; havíem escombrat i fregat el terra de la cuina; vaja, que no havíem parat en tot el dia. Fins el dimecres no vaig tenir ni un moment per a reflexionar sobre aquell trasbals que d'un dia a l'altre canviava tan completament la meva vida. Finalment he trobat un moment de respir per a explicarte tot això i també per a adonar-me ben bé del que m'ha passat i del que encara pot passar.

Teva,

Anne.

Dissabte, 11 juliol 1942

Estimada Kitty:

Ni el pare, ni la mare, ni Margot no saben acostumar-se al rellotge de la Westertoren, que toca cada quart. Jo de seguida el vaig trobar meravellós, sobre tot de nits, quan un so familiar dóna confiança. ¿T'interessa per ventura saber si m'hi trobo bé, en el meu amagatall? Si vols que t'ho digui, encara no ho sé ben bé ni jo mateixa. Em penso que mai no acabaré de sentir-m'hi «a casa», en aquest lloc, però això no vol dir que m'hi senti desgraciada. Més aviat tinc la impressió d'estar passant unes vacances en una pensió tota rara. Aquesta opinió sobre un amagatall és possible que et sembli extravagant, però jo ho veig així. El nostre Anex és ideal com a refugi. Encara que sigui humit i estrambòtic, és un indret prou còmode i únic en el seu gènere, que en va cercaríem en tot Amsterdam, i potser en tot Holanda.

El nostre petit dormitori, amb les parets pelades, semblava tot nu; gràcies al pare, que per endavant havia portat les meves fotografies d'artistes de cinema i les meves postals, he pogut posar mans a l'obra, amb pinzell i cola, i he transformat la meva cambra en una espaiosa il·lustració. És molt alegre, i quan arribin els Van Daan, veurem què podem fer-nos amb la fusta de la golfa; potser ens en podrem fer prestatges i altres foteses delicioses.

Margot i la mare ja s'han refet una mica. Ahir, per primera vegada, la mare va tenir la idea de fer sopa de pèsols, però, tot enraonant, se'n va oblidar i no hi va haver manera d'arrencar de la cassola els pèsols carbonitzats.

El senyor Koophuis m'ha portat un llibre, *Boek voor de Jeugd.* Anit vàrem anar tots quatre a l'Oficina Particular, per escoltar la ràdio de Londres. Jo estava tan espantada pensant que algú podia sentir-nos, que, literalment, vaig suplicar al pare que tornéssim a pujar a l'Anex.

Comprenent la meva angoixa, la mare va pujar amb mi. També per altres coses temem que els veïns ens sentiran o ens veuran. El primer dia de la nostra arribada vàrem confeccionar les cortines. Bé, no, són ben bé cortines, perquè estan fetes de trossos de roba que no tenen res a veure els uns amb els altres, ni per la forma, ni pel color, o per la qualitat o el dibuix, i, a més, els vàrem cosir el pare i jo, amb tota la poca gràcia d'uns profans en l'ofici. Aquests ornaments bigarrats estan clavats a les finestres amb xinxetes, i no se'n mouran fins que la nostra estada aquí arribarà al seu terme.

L'edifici de la dreta està ocupat per una casa molt important de vendes a l'engròs, i la de l'esquerra per un fabricant de mobles. I si ens sentissin? És clar que després de les hores de treball no s'hi queda ningú, però mai no se sap. Hem prohibit a Margot que tussi de nits, tot i que ha arreplegat un refredat terrible, i l'atipem de codeïna.

M'alegro de l'arribada dels Van Daan, fixada per al dimarts; serem més colla, serà més divertit, i no hi haurà tant de silenci. És el silenci, sobretot, el que em posa nerviosa de vespres, i a la nit. Donaria qualsevol cosa perquè un dels nostres protectors vingués a dormir ací.

Em sento oprimida, indiciblement oprimida, pel fet de no poder sortir mai, i tinc moltíssima por que no ens descobreixin i ens afusellin. Vet aquí, naturalment, una perspectiva menys falaguera.

Durant el dia hem de caminar suaument i parlar baix, per tal que no ens sentin des del magatzem. Em criden.

Teva,

Anne.

Agost de 1942

Divendres, 14 agost 1942

Estimada Kitty:

T'he deixat plantada tot un mes, però la veritat és que no hi havia prou notícies per a explicar-te cada dia alguna cosa divertida. Els Van Daan van arribar el 13 de juliol. Els esperàvem el 14, però com que els alemanys van començar d'inquietar una pila de gent entre el 13 i el 16, amb citacions a dreta i esquerra, els Van Daan van preferir arribar un dia abans, per a més seguretat. El primer que va comparèixer, a dos quarts de deu del matí, quan tothom encara esmorzava, va ser Peter, el fill dels Van Daan, que amb prou feines té setze anys, un pallardàs bastant pesat i tímid, que va venir amb el seu gat Mouschi. Com a company no n.espero gran cosa. El senyor i la senyora van arribar mitja hora després. La senyora ens va fer trencar de riure traient d'una capsa de barrets un orinal com una casa. «Sense orinal, enlloc no em sento a casa», va dir-nos. Va ser el primer objecte que va trobar el seu lloc fix: sota el seu llit sofà. El senyor Van Daan no va portar cap orinal, però en canvi va portar la seva taula plegable de te.

Els tres primers dies vàrem fer junts tots els àpats en una atmosfera de cordialitat. Al cap dels tres dies, sabíem que tots nosaltres ens havíem convertit en una gran família. No cal dir que, com que els Van Daan encara havien format part dels habitants del món exterior tota una setmana, tenien una pila de coses a contar-nos. Entre altres, la que ens interessava prodigiosament era saber què s'havia fet de la nostra llar i del senyor Goudsmit.

El senyor Van Daan va dir:

«El dilluns al matí, el senyor Goudsmit em va telefonar per demanar-me que passés per casa seva, cosa que vaig fer immediatament. Estava fora de polleguera. Em va ensenyar una carteta que els Frank havien deixat i em va preguntar si calia portar el gat a casa dels veïns. Vaig dir que sí, és clar. El senyor Goudsmit temia un escorcoll, i per això vàrem repassar *grosso modo* totes les cambres, posant-hi una mica d'ordre; també vàrem desembarassar la taula.

»Tot d'una vaig veure en l'escriptori de la senyora Frank un bloc de notes en el qual apareixia escrita una adreça a Maestrich. Tot i que sabia que hom l'hi havia deixat intencionadament, vaig simular una gran sorpresa i espant, i vaig pregar al senyor Goudsmit que cremés aquell desventurat paper de seguida.

»Ni un moment no vaig deixar de sostenir que no sabia ni mitja paraula de la vostra desaparició, i, després d'haver vist aquell tros de paper, se m'acudí una idea. "Senyor Goudsmit", vaig dir, "ara em

sembla recordar una cosa que podria tenir a veure amb aquesta adreça. Tot d'una m'he recordat que un oficial d'alta graduació va venir un dia al despatx, fa cosa de sis mesos. Aquest oficial estava destinat a la regió de Maestricht, i em va semblar que devia ser un amic de joventut del senyor Frank, al qual havia promès ajuda i assistència en cas de desgràcia." Vaig dir-li que, segons totes les probabilitats, aquell oficial devia haver complert la seva paraula, facilitant d'una manera o altra el pas de la família Frank a Suïssa, via Bèlgica. Li vaig aconsellar que donés aquesta explicació als amics dels Frank que li'n demanessin notícies, encara que sense que calgués parlar de Maestricht.

»Després me'n vaig anar de seguida. La majoria dels vostres amics ja n'estan al corrent, ho he sabut per diversos costats.»

Vàrem trobar aquesta història molt divertida, i encara ens va fer riure més la força de la imaginació de la gent, que es demostrava en altres històries que ens va contar el senyor Van Daan. Per exemple, hi ha qui assegura haver-nos vist, a la matinada, tots quatre en bicicleta; i una dama pretén saber de bona tinta que a tota la família ens varen embarcar en un automòbil militar en plena nit.

Teva,

Anne.

Divendres, 21 agost 1942

Estimada Kitty:

D'ara endavant sí que el nostre «amagatall» mereix aquest nom. El senyor Kraler va ser del parer de col·locar un armari davant de la nostra porta d'entrada (hi ha molts escorcolls a causa de les bicicletes amagades), però un armari giratori, que s'obre com una porta.

El senyor Vossen es va oferir com a fuster per a la fabricació d'aquesta troballa. Fa poc el varen posar al corrent de l'existència de les set pobres ànimes amagades en l'Anex, i l'home es mostra d'allò més servicial. Actualment, per a passar a les oficines, cal ajupir-se, primer, i després saltar, perquè els graons han desaparegut. Al cap de tres dies, a cada front hi havia un xiribec, perquè tothom topava cegament amb la porta rebanada. Aleshores varen clavar-hi al cantell un para-xocs: un drapot farcit d'encenalls. Ja veurem com va.

Pel que fa als estudis, no faig gran cosa; he decidit concedir-me vacances fins al setembre. Després, el pare em farà de professor, perquè em temo que he oblidat bona part del que havia après a l'escola.

No podem esperar grans canvis en la nostra vida. Jo no m'entenc ni gota amb el senyor Van Daan; en canvi, ell aprecia molt Margot. La mare de vegades em tracta com si fos una criatura; ho trobo insuportable. Això de banda, anem tirant. Peter no guanya ni una mica, un cop conegut; és un pesat i un gandul que es passa el dia

ajagut al llit; de vegades fa feinetes, juga a fer de fuster, i se'n torna a fer una becaina. Quin imbècil!

Fa bon temps, a fora, i fa calor. A despit de tot, n'aprofitem tot el que podem, escarxofant-nos en el llit de campanya, a la golfa, on el sol entra a onades per la finestra oberta.

Teva,

Anne.

Setembre de 1942

Dimecres, 2 setembre 1942

Estimada Kitty:

El senyor i la senyora Van Daan s'han barallat de mala manera. En ma vida no havia sentit cosa igual, perquè el pare i la mare ni se'ls acudiria de cridar d'aquesta manera en parlar. La causa: una mesquinesa, que no valia la pena de perdre-hi l'alè. Què hi farem, cadascú és cadascú.

La cosa, naturalment, és menys sorprenent per a Peter, que es passa el dia enganxat a l'un o l'altre. Però, mandrós com és, i a més a més nyicris, ningú no se'l pren seriosament. Ahir estava insuportable perquè tenia la llengua blava en lloc de vermella; aquesta singularitat, d'altra banda, va desaparèixer en un obrir i tancar d'ulls. Avui té torticoli i es passeja amb una bufanda al coll; el senyor Van Daan també es queixa de lumbago. Igualment entén en tot el que siguin dolors entre el cor, els ronyons i els pulmons. És un veritable hipocondríac. (Així és com se diu, no?)

Entre la mare i la senyora Van Daan la cosa no rutlla massa bé; d'altra banda, hi ha motius per a queixar-se. Per donar-te'n un petit exemple: la senyora Van Daan ha tret de l'armari on guardem en comú tota la roba de llit, tots els seus llençols menys tres. Ella troba molt natural que la roba de la mare serveixi per a tots. No et dic res del desencant que s'emportarà quan s'adoni que la mare ha seguit el seu exemple!

D'altra banda -encara que la senyora remugui- fem servir per a la comunitat el seu joc de taula i no pas el nostre. La senyora Van Daan fa els impossibles per esbrinar què hem fet dels nostres plats, que no són gaire lluny, més a prop del que ella es pensa: a les golfes, ben col·locats dintre d'unes caixes de cartó, darrera d'una pila de cartells. No hi ha manera de trobar els plats; no cal dir que prenem precaucions per la durada de la nostra estada. A mi sempre em passen fracassos; ahir, per exemple, em va caure un plat de sopa de la senyora; va quedar fet a miques. «Oh!», va exclamar la senyora Van Daan, furiosa. «No pots anar amb més compte? Pensa que és tot el que em queda.» Aquests darrers dies, el senyor Van Daan em tracta amb tota mena de delicadeses. Se li ha agafat per aquí… Aquest matí, la mare ha tornat a aclaparar-me amb sermons; m'horripila. Les nostres opinions són exactament antípodes. El pare és deliciós, encara que de tant en tant s'enfadi amb mi cinc minuts.

La setmana passada, un petit incident va venir a interrompre la nostra vida monòtona: l'incident va tenir per base un llibre sobre les

dones… i Peter. A títol d'informació, hom permet a Margot i a Peter llegir gairebé tots els llibres que ens deixa el senyor Koophuis. Però hom va jutjar que un llibre sobre un tema tan especial no havia de sortir de mans de les persones grans. Això va bastar per a despertar la curiositat de Peter. Què devia haver-hi, de prohibit, en aquell llibre? Dissimuladament, el va pispar a la seva mare, mentre aquesta xerrotejava amb nosaltres, i es va escapar a les golfes amb el seu botí. La cosa va anar bé uns quants dies. La senyora Van Daan ja s'havia adonat del capteniment del seu fill, però no en va dir res al seu marit; fins que aquest s'ho va ensumar. Quina mosca el va picar! Recuperant el llibre va creure finit l'incident. Però no havia comptat amb la curiositat del seu fill, que no es va deixar espantar per la fermesa del seu pare, ni de bon tros.

Peter va cercar per tots els mitjans la manera d'acabar de llegir l'interessant fullet. Mentrestant, la senyora Van Daan va anar a demanar a la mare el seu parer. La mare trobava que, en efecte, el llibre no era indicat per a Margot, tot i que no tenia inconvenient a deixar-li llegir la majoria dels altres.

«Hi ha una gran diferència, senyora Van Daan», va dir la mare, «una gran diferència entre Margot i Peter. Per començar, Margot és una noia, i les noies sempre són més avançades que els minyons. Després, Margot ja ha llegit una pila de llibres per a persones grans, i no va a la cacera de lectures prohibides; i, finalment, Margot és més assenyada i intel·ligent, amb els seus quatre anys d'institut.» La senyora Van Daan es va mostrar d'acord amb la mare, tot i que desaconsellava de deixar llegir al jovent llibres per a adults.

El fet és que Peter no parava d'espiar els moments propicis per a apoderar-se del llibre, quan ningú no hi pensava. L'altre dia, a dos quarts de vuit del vespre, quan tothom escoltava la ràdio a l'oficina privada, es va emportar el seu tresor a les golfes. Hauria hagut de baixar-ne a dos quarts de nou, però el llibre era tan apassionant que es va oblidar de l'hora i va reaparèixer en el moment que el seu pare tornava a la seva cambra. Ja t'ho pots imaginar! Una cleca, una bufetada, un cop… En un minut, el llibre era damunt la taula, i Peter a les golfes. Aquesta era la situació a l'hora de sopar. Peter no baixava d'allà on era i ningú no s'hi encaparrava; estava castigat. El sopar va començar; tots estàvem de bon humor, enraonàvem i rèiem de gust. Tot d'una, un xiulet estrident ens féu empal·lidir. Tots vàrem deixar forquilles i ganivets i ens miràrem espantats. I aleshores, vàrem sentir la veu de Peter, que cridava pel tub de l'estufa: «Si us penseu que baixaré, aneu errats.» El senyor Van Daan se sobresaltà, el seu plat va volar, i amb la cara com un perdigot, cridà: «Ja n'hi ha prou, sents?». Tement-se un daltabaix, el pare el va prendre pel braç i el seguí a les golfes. Més cops, una discussió, Peter tornà a la seva cambra, la porta

es va tancar de cop, i els senyors tornaren a taula. La senyora volia guardar un sandvitx per al seu fillet, però el senyor es mostrà inflexible. «Si no em demana perdó immediatament, l'obligaré a passar la nit a les golfes.»

Tothom va protestar, dient que fer-lo passar sense sopar, ja era prou càstig. I si Peter es refredava, on anirien a cercar un metge?

Peter no va demanar perdó i va tornar a les golfes. El senyor Van Daan va decidir deixar de prendre part activa en la història; no obstant, l'endemà al matí va poder comprovar que el seu fill havia dormit al seu llit. Això sí, a les set havia tornat a les golfes. Calgueren les persuasions amistoses del pare per a fer-lo baixar. Durant tres dies, mirades d'odi i silenci obstinat; després, tot tornà al seu lloc.

Teva,

Anne.

Dilluns, 21 setembre 1942

Estimada Kitty:

Avui em limitaré a les noves corrents de l'Anex.

La senyora Van Daan és insuportable; m'han de renyar constantment per la meva xerramequeria inacabable. La senyora Van Daan no deixa passar mai l'ocasió d'atacar-nos els nervis. La seva darrera mania és deixar de netejar les cassoles; la mica de sobres que hi troba, les hi deixa, en lloc de posar-les en una plàtera de vidre com nosaltres acostumàvem a fer, i, és clar, tot es fa malbé. I, quan toca a Margot rentar els plats, i en troba set per fregar, la senyora li diu, com si res: «Margot, Margot, i que en tens de feina!»

El pare m'ajuda a establir el nostre arbre genealògic patern. De cadascú m'explica una petita història, i això m'interessa prodigiosament.

El senyor Kophuis em porta llibres cada quinze dies. Sóc una entusiasta de la col·lecció *Joop ter Heul.* Tot el que escriu Cissy van Marxveldt m'agrada particularment. He llegit *Een Zomerzotheid* almenys quatre vegades; i les situacions còmiques em fan riure cada vegada.

He reprès els meus estudis. Treballo de valent amb el francès, i cada dia emmagatzemo cinc verbs irregulars. Peter s'ha posat a l'anglès amb molts sospirs. Acaben d'arribar uns quants llibres de classe. Jo m'havia portat una provisió de quaderns, llapis, gomes i etiquetes. A vegades escolto Holanda d'ultramar. El príncep Bernat acaba de parlar. Ha dit que per allà al gener tindria un fill. Me n'alegro. Aquí tothom s'admira que sigui tan reialista.

Fa uns quants dies, els grans varen trobar que, després de tot, jo encara era bastant llonza. L'endemà mateix vaig prendre la ferma decisió de posar-me immediatament a la feina. No tinc ganes de trobar-me a la mateixa classe als catorze o quinze anys.

Després hem parlat de llibres, però gairebé tots els dels grans em són prohibits. Actualment la mare llegeix *Heeren, Vrouwen en Knechten,* que Margot té dret a llegir, però jo no; de primer cal que sigui més sàvia, com la meva germana, tan ben dotada. També han parlat de la meva ignorància; no sé res absolutament de filosofia, de fisiologia ni de psicologia. Potser l'any que ve seré menys ignorant. Acabo de copiar del diccionari aquestes paraules difícils.

Constato una cosa desastrosa: només tinc un vestit de mànega llarga i tres armilletes per a l'hivern. El pare m'ha donat permís per a fer-me un jersei blanc de llana de moltó; la llana no és gaire bonica, la veritat, però l.escalfor serà una compensació. Encara tenim vestits nostres a casa d'altres persones; quina llàstima no poder anar a cercar-los abans que s'acabi la guerra! I encara, vés a saber si ens els guardaran!

Fa un moment, quan acabava d'escriure a propòsit de la senyora Van Daan, ha tingut l'acudit d'entrar a la meva cambra. Plam! Diari tancat.

- Caram, Anna… No em deixes veure el teu diari?

- No, senyora.

- Vaja, dona; ni l'última pàgina?

- No, senyora; ni l'última pàgina.

Quina por que he passat! En aquesta pàgina no ha quedat gaire fotogènica, que diguéssim.

Teva,

Anne.

Divendres, 25 setembre 1942

Estimada Kitty:

Ahir al vespre vaig estar de «visita» a casa dels Van Daan per enraonar una estona; de tant en tant ho faig. A vegades s'hi passa un moment agradable. Mengem galetes de naftalina (la caixa està tancada a l'armari, que fa pudor de naftalina) i bevem gasosa.

Vàrem parlar de Peter. Jo vaig dir que Peter m'amoixava sovint la galta, que ho trobava insuportable, i que no m'agradaven gens aquestes demostracions.

En to paternal, em van preguntar si de bo de bo no podia sentir afecte per Peter; perquè ell m'estimava molt, van dir. «Oh, Déu meu!», pensava jo; i vaig dir: «Oh, no!» Quin acudit!

També vaig dir que trobava que Peter era una mica barroer i tímid, com tots els nois que no tenen costum de veure noies.

Cal dir que el comitè dels nostres protectors, em refereixo als senyors, demostren molt d'enginy. Mira què han inventat per poder donar notícies nostres a l'apoderat de la Travies, monsieur Van Dijck, que és responsable de les mercaderies clandestines i un dels nostres amics. Els nostres protectors envien una carta mecanografiada a un

farmacèutic, client de la casa, que viu a la Zelanda Meridional; aquest troba dintre de la seva carta un sobre escrit pel pare; aleshores el farmacèutic fa servir aquest sobre per a enviar la seva resposta. Així que arriba, els nostres protectors substitueixen la carta del farmacèutic per una noteta del pare donant senyals de vida; la carta del pare, que aleshores ensenyen al senyor Van Dijck, sembla que hagi passat d'estranquis per Bèlgica, enviada via Zelanda, i el senyor Van Dijck pot llegir-la sense sospitar res. Han escollit la Zelanda perquè té fronteres amb Bèlgica, on és corrent passar coses d'estranquis, i també perquè no s'hi pot anar sense un permís especial.

Teva,

Anne.

Diumenge, 27 setembre 1942

Estimada Kitty:

La mare torna a agafar-se-les amb mi, cosa que es repeteix sovint darrerament; no ens entenem gaire bé, i és una llàstima. Amb Margot, tampoc no rutlla gens, la cosa. Entre nosaltres no es produeixen mai els escàndols que a vegades sentim a casa dels nostres veïns de sobre; però no sempre és agradable la vida per a mi, ni de lluny. Aquests dos caràcters, el de la mare i el de Margot, em són completament estranys. Vaig arribar a comprendre millor les meves amigues que la meva mateixa mare! És una bona llàstima!

La senyora Van Daan torna a gastar un humor insuportable; és molt capriciosa i cada vegada s'acarnissa més a tancar les seves coses amb pany i clau. La mare hauria de replicar a la desaparició d'un objecte Frank per la d'un objecte Van Daan; això l'ensenyaria.

Hi ha gent que es diverteix educant no solament els seus propis fills, sinó també els dels altres. Els Van Daan pertanyen a aquesta categoria. Amb Margot ningú no s'hi fica: és el seny, la gentilesa i la intel·ligència personificades! Ara bé, els grans necessiten imprescindiblement algú trapella i insuportable, i, és clar, jo sóc el cap d'esquila. De manera que tot el que no recau sobre Margot recau automàticament sobre meu. Més d'un cop, a taula, les paraules de reny i les respostes insolents arriben a treure espurnes. El pare i la mare em defensen calorosament; si no fos per ells jo no podria sostenir aquesta lluita, i conservar una mica d'amor propi. Encara que els meus pares no paren de renyar-me per la meva xerramequeria, i em recomanen que no em fiqui en res i que em mostri més modesta, fracasso més sovint que no pas reïxo. I si no fos perquè el pare demostra tanta paciència per a mi, ja fa molt de temps que hauria abandonat tota esperança de poder satisfer els meus pares, tot i que les seves exigències no són tan difícils de satisfer com això.

Si per casualitat em serveixo poc d'un llegum i prenc més patates, els Van Daan, sobretot la senyora, no s'ho saben empassar: diuen que

sóc massa aviciada.

- Vaja, Anne, una mica més de llegums.

- No, senyora, gràcies -dic jo-: ja en tinc prou amb les patates.

- Els llegums tendres són bons per a la salut; la teva mare també ho diu; apa, una mica més -insisteix ella; fins que intervé el pare, aprovant el meu refús.

Aleshores la senyora esclata:

- A casa meva no hauria passat mai una cosa així! A casa, almenys, sabíem educar les criatures! D'això en diu educar, vostè? Anne està terriblement aviciada. Si Anne fos filla meva, no li permetria…

Així comencen i acaben sempre els seus sermons: «Si Anne fos filla meva…» Gràcies a Déu, no ho sóc.

Tornant a la qüestió de l'educació, un silenci seguí a les darreres paraules de la senyora Van Daan. Després el pare va respondre: «Jo trobo que Anne és molt ben educada. Fins i tot ha après de no replicar als llargs sermons que vostè li dedica. Pel que fa als llegums, aquest retret, venint de vostè, és especialment fora de lloc».

La senyora va quedar xafada! I de quina manera! Això del «retret fora de lloc», el pare ho va dir al·ludint al fet que la senyora Van Daan també se n'havia servit molt pocs, de llegums. La senyora Van Daan pretén tenir dret a vigilar-se una mica, perquè pateix de l'estómac, i es trobaria malament si mengés massa llegums abans d'anar-se'n a dormir. Sigui com sigui, que em deixi tranquil·la i calli. És empipador veure-la envermellir per qualsevol cosa. Jo no em sufoco mai, i a ella això la molesta, però s'ho calla.

Teva,

Anne.

Dilluns, 28 setembre 1942

Estimada Kitty:

La meva carta d'ahir no estava pas acabada, però vaig haver de plegar. No puc evitar de posar-te al corrent d'un altre embolic; però abans, una altra cosa:

Trobo curiosíssim que les persones grans discuteixin tan fàcilment per qualsevol detall; fins ara jo estava convençuda que això de barallar-se era un costum de criatures que hom anava perdent amb l'edat. Es pot produir una «veritable» disputa, per una raó seriosa, però les paraules feridores que hom llença constantment aquí no tenen raó de ser de cap mena, i no obstant estan a l'ordre del dia; de manera que caldrà que m'hi acostumi a la llarga. Però el cas no és aquest; i no m'hi arribaré a acostumar mai mentre d'aquestes discussions (aquest és el mot que hom gasta en lloc de «disputa») en sigui jo la causa. No em reconeixen cap qualitat; no tinc res de bo, estrictament res: el meu aspecte exterior, el meu caràcter i la meva educació són condemnats

l'un darrera l'altre, i minuciosament criticats, a jutjar per les seves discussions interminables. Però hi ha una cosa a la qual jo no estava acostumada: aquests crits i aquestes paraules dures que em veig obligada a empassar-me fent-hi bona cara. És més fort que jo! Això no pot seguir així. Em nego a encaixar totes aquestes humiliacions; els demostraré que Anne Frank no va néixer ahir; i quan els digui, d'una vegada per sempre, que comencin per aprendre educació *ells* abans d'ocupar-se de la meva, no se'n sabran avenir i acabaran per tancar el seu becarrot. Quina educació! Són uns bàrbars! Cada vegada que es produeix una d'aquestes escenes em quedo parada davant de tanta barra i sobretot… davant de tanta estupidesa (senyora Van Daan), però així que m'hi acostumi una mica -cosa que no trigarà a succeir- els respondré de pe a pa, i sense deixar-me res al pap! Ja veuran com canvia la música!

És possible que jo sigui tan mal educada, pretensiosa, tossuda, insolent, ximple, mandrosa, etc., etc., com ells diuen? Oh, prou que ho sé que tinc molts defectes, però en fan un gra massa! Si sabies, Kitty, com em fan bullir la sang aquests insults i aquestes injúries! Però això no durar! No trigarà gaire a esclatar la meva ira!

I ara prou, que ja t'he avorrit massa amb les meves disputes. Encara que hi ha hagut una conversa molt interessant a taula, i tinc ganes d'explicar-te-la.

No recordo ben bé com ha anat, però el cert és que han acabat parlant de la modèstia llegendària de Pim (Pim és el motiu que donem al pare). Ni la persona més ximple no podria negar aquest fet. De cop i volta, la senyora, que és incapaç de seguir una conversa sense portar-la cap a ella mateixa, ha dit: «Jo també sóc modesta, i fins i tot més que el meu marit».

Quina barra! El sol fet de dir-ho ja demostra com n'és, de modesta! El senyor Van Daan, que ha cregut necessari aclarir allò de «fins i tot més que el meu marit», ha respost, molt tranquil: «Jo no tinc cap interès a ser modest; sé per experiència que les persones modestes no arriben gaire lluny en la vida». I girant-se cap a mi: «No siguis mai modesta, Anne; no et servirà per a res!»

La mare ha aprovat aquest punt de vista. Però, naturalment, la senyora Van Daan no podia deixar de dir alguna cosa sobre un tema tan interessant com el de l'educació. Aquesta vegada s'ha adreçat no directament a mi, sinó als meus pares: «Vostè té un concepte molt especial de la vida, si diu una cosa així a Anne. Quan jo era jove… però, ah! quina diferència! I estic ben segura que àdhuc en els nostres temps aquesta diferència segueix existint, excepte en les famílies modernes, com la seva». Aquestes darreres paraules anaven dedicades al mètode modern d'educació, que la mare ha defensat moltes vegades.

La senyora Van Daan estava vermella com un perdigot, per l'emoció; en canvi, la mare s'havia quedat impassible. La persona que s'enrojola es deixa portar cada vegada més per les emocions i risca perdre més de pressa la partida. La mare, amb les galtes pàl·lides, ha volgut deslliurar-se d'aquest tema tan de pressa com pogués, i a penes ha reflexionat abans de respondre: «Senyora Van Daan: en efecte, jo sóc del parer que val més ser una mica menys modest en la vida. El meu marit, Margot i Peter, tots tres, són massa modestos. El meu marit, Anne, vostè i jo, no som pas el que podríem dir-ne modestos, però no ens deixem trepitjar per ningú».

La senyora: «Estimada senyora, no l'entenc; si jo sóc la modèstia en persona! Què la indueix a creure el contrari?»

La mare: «Res de particular. Però ningú no dirà que vostè brilla per la modèstia!»

La senyora: «M'agradaria saber en què peco per immodesta! Si no m'ocupés de mi mateixa, aquí ningú no ho faria i em deixarien morir de fam. Però això no és una raó per a no admetre que sóc tan modesta com el seu marit».

Aquesta autodefensa ridícula ha fet riure la mare sense voler. La senyora, cada vegada més enfurismada, ha seguit el seu discurs de magnífica prosa farcida de paraules inacabables, en un preciós alemany-holandès i holandès-alemany, fins que aquella oradora nada s'ha perdut de tal manera en les seves pròpies paraules, que ha pres la decisió de sortir de la cambra. Posant-se dreta, s'ha girat per deixar caure sobre meu una mirada. Calia veure-ho! En el moment que ella es girava, he tingut la desgràcia de remenar el cap, gairebé inconscientment, amb un aire de compassió, sens dubte barrejat d'ironia, tan fascinada em sentia per aquella allau de paraules. La senyora ha replicat, i s'ha posat a llançar injúries en alemany, en un llenguatge poc escollit i molt ordinari, exactament com una peixatera, vermella com un llagostí… Ha estat tot un espectacle! Si hagués sabut dibuixar, hauria escollit esbossar-la en aquesta actitud;!estava tan ridícula, tan ridícula, aquesta doneta beneita i estúpida!

Després d'aquesta escena, almenys estic segura d'una cosa: barallant-se de debò amb una persona és com se la coneix més a fons. És com es pot jutjar realment el seu caràcter!

Teva,

Anne.

Dimarts, 29 setembre 1942

Estimada Kitty:

La gent que viu amagada passa per unes experiències ben extravagants! Com que no tenim banyera, imagina't que ens banyem en un cubell. I com que a l'oficina (em refereixo a tot el pis inferior) hi ha aigua calenta, tots set aprofitem aquest avantatge alternadament.

Però com que som tan diferents els uns dels altres -alguns de nosaltres plantegen el problema del pudor, més pronunciat en uns que en altres-, cada membre de la família s'ha reservat el seu racó personal a tall de cambra de bany. Peter pren el seu a la cuina, tot i que la porta és de vidres. Quan té la intenció de banyar-se, ve a comunicar-nos que durant mitja hora cal que ningú no passi per davant de la cuina. Aquesta mesura li sembla suficient. El senyor Van Daan es banya a la seva cambra; la seguretat de rentar-se a casa seva el compensa de la molèstia de pujar l'aigua al segon pis. El pare ha elegit l'oficina privada com a sala de bany, i la mare la cuina, darrera la pantalla de l'estufa; Margot i jo ens hem reservat el despatx de davant per patollar-hi. Cada dissabte a migdia tirem les cortines; la que espera que li toqui banyar-se es dedica a espiar per una escletxa tota aquesta gent tan curiosa de fora que va i ve.

Des de la setmana passada la meva cambra de bany ha deixat d'agradar-me, i, per tant, m'he dedicat a cercar-ne una de més confortable. Peter m'ha donat una bona idea: la d'instal·lar el meu petit cubell en l'espaiós wàter del despatx. Allà puc asseure'm, fins i tot encendre el llum elèctric, tancar la porta amb clau, buidar l'aigua bruta sense ajuda de ningú, i estic a recés de mirades indiscretes. Diumenge vaig estrenar la meva nova cambra de bany, i, encara que faci riure dir-ho, el cert és que trobo que és la més pràctica de totes.

La setmana passada, els plomaires van treballar, al pis de sota, en la conducció d'aigua, que calia portar als wàters de l'oficina al corredor. Aquesta transformació no és més que una precaució contra un hivern rigorós, destinada a evitar que es gelin els conductes exteriors. Aquesta visita dels plomaires va ser molt empipadora per a nosaltres. No solament no podíem tocar les aixetes d'aigua en tot el dia, sinó que hi havia ordre de no fer servir els wàters. Potser no és gaire fi explicar-te el que vàrem fer en aquestes circumstàncies, però no sóc tan nyeu-nyeu per a no poder parlar-ne.

Des que vàrem traslladar-nos al nostre Anex, el pare i jo ens vam proveir cadascun d'un orinal improvisat, a manca d'un de veritable, sacrificant per a aquest fi dues grans vaixelles de vidre del laboratori. Durant les obres, hem posat les vaixelles a l'habitació, on no hem tingut més remei que guardar-les. No obstant, he trobat menys esgarrifós això que el fet de veure'm obligada com ho he estat a quedar-me tancada en una cambra, immòbil en una cadira, sense tenir dret a parlar en tot el dia. No pots figurar-te el suplici de la senyoreta Garlaire. Ja normalment durant les hores de treball només xiuxegem; però no parlar en absolut i no moure's és cent vegades més terrible. Al cap de tres dies d'aquest règim tenia rampes a tot arreu i ja ni em sentia el darrera. Afortunadament la cultura física del vespre és un alleujament.

Teva,
Anne.

Octubre de 1942

Dijous, 1 octubre 1942

Estimada Kitty:

Ahir vaig passar una por terrible. A les vuit: trucs insistents. Jo només pensava: «Són ells. Et pesquen». Però tothom va assegurar que no eren més que uns murriets o el carter, i em vaig calmar.

El silenci, al nostre entorn, es va fent més gran cada dia que passa. Lewin, un petit químic i farmacèutic jueu, treballa a la cuina de l'oficina per al senyor Kraler. Coneix l'edifici com la seva butxaca, i per això temem que qualsevol dia no se li acudeixi de pujar a veure el seu antic laboratori. Som prudents com imatges. Qui hauria pogut suposar, fa tres mesos, que Anne-argent viu seria capaç de quedar-se immòbil en una cadira durant hores, sense moure's?

El 29 va ser l'aniversari de la senyora Van Daan. Encara que no vàrem poder celebrar-lo sumptuosament, no obstant vàrem homenatjar-la amb flors, petits presents i llaminadures. Els clavells vermells del seu marit són, pel que sembla, una tradició de família. Parlant de la senyora, t'he de dir que el seu flirteig constant amb el pare m'empipa moltíssim. Li acaricia la galta i els cabells, s'aixeca les faldilles per damunt del genoll, intenta mostrar-se enginyosa, i tot per cridar l'atenció de Pim. Per fortuna, Pim no la troba bonica ni divertida, i no es presta a aquest joc. Però, si no ho sabies, sóc de natural bastant gelosa, i per tant no puc suportar això. La mare no intenta pas flirtejar amb el senyor Van Daan, i jo no m'he estat de dir-ho així mateix a la senyora.

Peter pot arribar a ser divertit, de vegades; mai no ho hauria dit. Tots dos tenim molta afició a disfressar-nos, i això va provocar una gran hilaritat l'altre dia. Ell va comparèixer amb un vestit estret de la seva mare, i jo amb un vestit d'ell; ell amb capell de senyora i jo amb una boina. Els grans van trencar-se de riure, nosaltres també, i ens vàrem divertir molt.

Elli ha comprat a la botiga «De Bijenkorf» unes faldilles per a Margot i per a mi. Són uns drapots de la pitjor mena, veritables sacs de jute, i costen respectivament 24 i 7,50 florins. Quina diferència amb altre temps!

T'anuncio la nostra darrera diversió. Elli s'ha espavilat per a fer-nos seguir, a Margot, a Peter i a mi, lliçons de taquigrafia per correspondència. L.any que ve comptem ser taquígrafs perfectes, ja veuràs. En tot cas, jo em sento molt important de pensar a aprendre seriosament aquesta espècie de codi secret.

Teva,

Anne.

Dissabte, 3 octubre 1942

Estimada Kitty:

Ahir vàrem tornar a tenir gresca. La mare va fer una escena terrible contant a Pappie tots els meus pecats. Ella es va posar a sanglotar, jo també, i jo tenia ja uns maldecaps espantosos. Vaig acabar per dir a Pappie que l'estimo molt més que a la mare; em va contestar que ja em passaria, però li costarà de fer-m'ho creure. Cal que m'esforci a tenir calma amb la mare. Pappie voldria veure'm afectuosa quan la mare té mal de cap o no es troba bé; per exemple, hauria de portar-li tot el que em demana sense fer-me pregar, però no ho faig mai.

Practico molt el francès, i estic llegint *La Belle Nivernaise*.

Teva,

Anne.

Divendres, 9 octubre 1942

Estimada Kitty:

Avui només tinc notícies depriments a donar-te. Molts dels nostres amics jueus són embarcats de mica en mica per la Gestapo, que està ben lluny de tractar-los amb cura; són traslladats en furgons de bestiar a Westerbok, al gran camp per als jueus, en la Drente. Westerbok deu ser com un malson; centenars i centenars de persones es veuen obligades a rentar-se en la mateixa peça, i no hi ha wàters. Dormen sense ordre ni concert, en barrija-barreja: la qüestió és trobar un racó. De moral, ni se'n parla; moltes dones i noies estan embarassades.

Impossible fugir; la majoria estan marcats pel seu crani afaitat, i d'altres, a més, pel seu tipus jueu.

Si això es produeix ja a Holanda, què deu passar en les regions llunyanes i bàrbares de les quals Westerbok no és més que l'antesala? No ignorem que aquesta pobra gent serà assassinada. La ràdio anglesa parla de cambres de gas. Dintre de tot, potser és la millor manera de morir ràpidament. Jo m'hi poso malalta. Miep ens explica tots aquests horrors de manera tan corprenedora! Ella mateixa s'hi trastorna. Un exemple recent: ha trobat davant de la porta de casa seva una vella jueva paralítica, esperant la Gestapo, que havia anat a cercar un auto per transportar-la. La pobra vella es moria de por sota els bombardeigs dels avions anglesos i tremolava veient els feixos lluminosos que es creuaven al cel com sagetes. Miep no s'ha atrevit a fer-la entrar a casa seva; ningú no s'hi hauria arriscat. Els alemanys són pròdigs en càstigs.

A Elli també li ha tocat el rebre: el seu promès ha de marxar a Alemanya. La noia té por que els aviadors que sobrevolen les nostres cases no deixin caure la seva càrrega de bombes, sovint de milers de quilos, sobre el cap de Dirk. Aquesta mena de bromes com ara «mai no n'hi tocaran mil» i amb «una sola bomba n'hi ha prou» em semblen

bastant poc a propòsit. Dirk no és pas l'únic que es veu obligat a marxar, és cert; cada dia surten trens plens de joves destinats al treball obligatori a Alemanya. Quan es deturen en ruta, en un poble, n'hi ha que proven de fugir; de vegades surt bé, però és un tant per cent molt petit.

Encara no he arribat a la fi de la meva oració fúnebre. Tu havies sentit parlar mai d'ostatges? És la darrera invenció dels alemanys per castigar els sabotejadors. És la cosa més atroç que et puguis imaginar. Ciutadans innocents i perfectament respectables són detinguts, i esperen en presó la seva condemna. Si no apareix el sabotejador, la Gestapo afusella cinc ostatges, com aquell qui res. Els diaris publiquen sovint la notícia de la mort d'aquests homes sota el títol: «Accident fatal». Quin poble, els alemanys! I pensar que jo n'era! Però no, ja fa molt de temps que Hitler ens ha convertits en apàtrides. D'altra banda, no hi ha enemics més grans que els alemanys i els jueus.

Teva,

Anne.

Divendres, 16 octubre 1942

Estimada Kitty:

Estic molt enfeinada. Acabo de traduir un capítol de *La Belle Nivernaise*, bo i prenent nota dels mots que ignoro. També he resolt un problema execrable, i he fet tres pàgines de gramàtica francesa. Problemes cada dia; no hi ha manera d'avançar. Pappie també els detesta; es pot dir que gairebé me'n surto millor jo que ell, però, la veritat sigui dita, no hi estem gaire forts, ni l'un ni l'altre, de manera que tot sovint em cal recórrer a Margot. De tots tres, jo sóc la que estic més forta en taquigrafia.

Ahir vaig acabar de llegir *De Stormers.* És molt bonic, però a cent colzes de *Joop ter Heul.* En general, trobo que Cissy van Marxveldt és un autor formidable. Tinc la ferma intenció de fer llegir tots els seus llibres als meus fills.

La mare, Margot i jo tornem a ser les millors amigues del món; és molt més agradable. Ahir a la nit, Margot va venir a ajeure's al meu costat. Totes dues en el meu llit tan minúscul, no tens idea de com va ser de divertit. Em va preguntar si algun dia li deixaria llegir el meu Diari. Jo li vaig dir que sí, alguns passatges; li vaig demanar el mateix del seu, i va estar-hi d'acord. Després vàrem parlar de l'esdevenidor. Jo li vaig preguntar què volia ser, però no en vol parlar i en fa un gran secret. s'ha parlat més o menys vagament de l'ensenyament; no sé si en farà alguna cosa, però jo em penso que sí. En el fons, jo no hauria de ser tan tafanera…

Aquest matí m'he ajagut al llit de Peter, després d'haver-l.en tret. s'ha posat furiós, però tan se me'n dóna. Ja és hora que es mostri una mica més amable amb mi; sense anar més lluny, ahir a la tarda li vaig

regalar una poma. He preguntat a Margot si em trobava gaire lletja. Ha dit que tenia un aire divertit i uns ulls encisadors. Bastant vague, no trobes?

Fins a la propera.

Teva,

Anne.

Dimarts, 20 octubre 1942

Encara em tremola la mà, i això que el surt de fa dues hores ja hauria de ser oblidat. A la casa hi ha cinc aparells Minimax contra incendis. El fuster, o un obrer qualsevol, no sé com se'n diu, havia de venir a reomplir aquests aparells; nosaltres ja ho sabíem, però ningú no ens havia avisat que seria avui.

Per tant, cap de nosaltres no ha observat en absolut les regles de silenci imposades en aquests casos. En un moment donat, he sentit al replà uns cops de martell a l'altra banda de la nostra porta-armari. Immediatament he pensat en el fuster, i he anat a dir a Elli, que dinava amb nosaltres, que no baixés pas. El pare i jo hem fet la guàrdia a la porta, espiant la marxa de l'obrer. Després d'haver treballat un quart d'hora, l'home ha deixat el martell i els altres estris damunt del nostre armari (hem pensat nosaltres) i ha trucat a la porta. Tots hem empal·lidit. ¿Havia sentit alguna cosa, i volia examinar aquella barricada misteriosa? Ho hauríem jurat: trucava, estirava i empenyia sense parar. Esfereïda, he estat ben a punt de desmaiar-me en pensar que aquell home, completament estrany per a nosaltres, anava a descobrir el nostre esplèndid amagatall. I en el mateix moment que anava a perdre el sentit he sentit la veu del senyor Koophuis, que deia: «Obriu-me, voleu? Sóc jo!» Hem obert la porta immediatament. S'havia enfonsat el ganxo que uneix la porta amb l'armari i que els iniciats empren des de fora; per això ningú no ha pogut avisar-nos de l'hora dels treballs. l'obrer ja havia marxat, i el senyor Koophuis, que venia a cercar Elli, no podia obrir la porta-armari.

Quin alleujament, i no pas dels més petits! En la meva imaginació, aquell tipus que es disposava a entrar a casa prenia proporcions cada vegada més formidables; a la llarga, s'havia convertit en un veritable gegant, i, per a acabar-ho d'adobar, en un feixista dels més fanàtics.

Gràcies a Déu, aquesta vegada ens en hem sortit només amb l'esglai.

Però dilluns ens vàrem divertir de valent. Miep i Henk Van Santen van passar la nit a casa nostra. Margot i jo vàrem dormir amb els pares, per tal de cedir el nostre lloc als nou casats. Vàrem menjar deliciosament bé. El festí fou interromput per un curt-circuit. Què podíem fer? A la casa hi havia d'altres ploms, però el quadre elèctric

es troba al fons del magatzem, de manera que trobar-lo a les fosques és tota una aventura. No obstant, els senyors van decidir córrer el risc, i al cap de deu minuts podíem apagar la graciosa il·luminació de les espelmes.

Avui he estat molt matinera. Henk se n'havia d'anar a dos quarts de nou. Miep ha baixat a l'oficina després d'un excel·lent esmorzar en família, contentíssima d'estalviar-se el trajecte en bicicleta, perquè plovia a bots i barrals.

La setmana que ve, tocarà a Elli de passar una nit amb nosaltres.

Teva,

Anne.

Dijous, 29 octubre 1942

Estimada Kitty:

El pare està malalt, i el seu estat m'inquieta terriblement. Té un eczema i febre molt alta; sembla que tingui el xarampió. T'imagines! Ni tan sols podem anar a cercar el metge! La mare fa tot el possible per fer-lo suar. Potser la febre baixarà.

Aquest matí, Miep m'ha explicat que han saquejat el pis dels Van Daan. Encara no ho hem dit a la senyora, que ja està prou nerviosa darrerament; no tenim gens de ganes d'escoltar les seves jeremiades a propòsit del seu magnífic joc de taula i de les boniques cadiretes que havia deixat al pis. També nosaltres ens vàrem veure obligats a abandonar gairebé tot el que era bonic; no serveix de res, queixar-se.

Des de fa poc temps em deixen llegir alguns llibres de grans. m'he submergit en *l'Eva's Jeugd* de Nico van Suchtelen. No veig pas una diferència tan gran entre els llibres per a noietes i aquest. s'hi parla de dones que exigeixen una pila de diners per a vendre el seu cos a homes desconeguts en carrers dubtosos. Jo em moriria de vergonya. Després he llegit que Eva estava indisposada. Oh! Tinc unes ganes d'estar-ne, jo també! Hom es deu sentir tot important.

El pare ha tret de la biblioteca les tragèdies de Goethe i de Schiller; me'n llegirà unes quantes pàgines cada vespre. Ja hem començat *Don Carlos.*

Per tal de seguir el bon exemple del pare, la mare m'ha posat entre les mans el seu llibre de resos. He llegit algunes oracions en alemany per a descàrrec de consciència; és molt bonic, però no em diu gran cosa. Per què m'obliga a fer ostentació de sentiments religiosos?

Demà encendrem foc per primera vegada; com ens fumarem! Fa tant de temps que no han escurat les xemeneies! Esperem que aquest estri voldrà tirar.

Teva,

Anne.

Novembre de 1942

Dissabte, 7 novembre 1942

La mare està molt nerviosa, cosa que em posa en gran perill. És possible que ho faci la casualitat que sempre em toqui el rebre a mi i mai a Margot? Ahir al vespre, per exemple: Margot estava llegint un llibre il·lustrat amb uns dibuixos magnífics; havent-se alçat per sortir de la cambra, va deixar el seu llibre per a reprendre'n la lectura així que tornés. Com que en aquell moment jo no tenia res especial a fer, el vaig agafar per mirar-ne els sants. Quan Margot va tornar, veient el seu llibre a les meves mans, va arrugar el front i em va demanar que l'hi tornés. Jo hauria volgut mirar-lo una miqueta més. La Margot es va enfadar de debò i la mare va intervenir dient: «Margot està llegint aquest llibre, i, per tant, l'hi has de donar». En aquell moment va entrar el pare, que no sabia de què anava, però veient el posat de víctima de Margot, esclatà: «Ja m'agradaria veure't si Margot es posés a fullejar un dels teus llibres!»

Vaig cedir immediatament, i, després de deixar el llibre, vaig sortir de la cambra, enutjada, segons el pare. Però no estava enutjada ni ofesa. Estava trista.

En pura justícia, el pare no m'havia de renyar sense esbrinar la causa de la nostra disputa. Jo mateixa hauria tornat el llibre a Margot, i molt més de pressa, si el pare i la mare no s'hi haguessin ficat; en comptes de fer-ho així, immediatament es van posar de la banda de la meva germana, com si jo li hagués fet un tort considerable.

La mare protegeix Margot, això no cal dir-ho; sempre es protegeixen mútuament. Hi estic tan acostumada que he arribat a sentir-me totalment indiferent als renys de la mare i a l'humor irritable de Margot. Només les estimo perquè són la meva mare i la meva germana. El pare, en canvi, és una altra cosa. Em disgusto cada vegada que demostra la seva preferència per Margot, aprova les seves accions i la cobreix d'elogis i de moixaines, perquè estic boja per Pim. És el meu gran ideal. Ningú del món no estimo tant com el pare.

Ell no s'adona que no es comporta igualment amb Margot que amb mi. Margot és indiscutiblement la més intel·ligent, la més gentil, la més bonica i la millor! Però així i tot em penso que tinc una mica de dret que se'm prengui seriosament. Jo he estat sempre el clown de la família, sempre m'han tractat d'insuportable, sempre he estat el cap d'esquila: sempre em toca a mi expiar i pagar, rebent els renys o empassant-me sola la meva desesperació. Les gentileses passatgeres ja no poden plaure'm, ni més ni menys que les converses pretesament serioses. Jo espero del pare una cosa que no és capaç de donar-me.

No estic gelosa de Margot ni ho he estat mai; no envejo la seva bellesa ni la seva intel·ligència; jo només demano l.amor del pare, el seu afecte veritable, no solament per a la seva filla, sinó per a Anne tal com és.

M'aferro al pare perquè és l'únic que manté en mi les darreres restes del sentiment familiar. El pare no vol comprendre que de vegades tinc una necessitat irresistible de desfogar-me, de parlar-li de la mare; es nega a escoltar-me i evita tot el que pugui referirse als seus defectes.

Més que res, el que em pesa feixugament al cor és la mare, amb el seu caràcter i les seves faltes. Ja no sé quina actitud prendre; no puc pas dir-li brutalment que és desordenada, sarcàstica i dura; i, no obstant, no puc suportar que sempre m'acusin.

En tot sóc el revés de la seva medalla, i és inevitable que topem. No jutjo pas el caràcter de la mare, puix que no em toca a mi de jutjar-lo; només la comparo a la que jo m'imagino. Per a mi, la mare no és «la mare»; i, per tant, em veig obligada a interpretar aquest paper per mi mateixa. M'he desafeccionat dels meus pares, navego un xic a la deriva i ignoro quin serà el meu port d'ancoratge. I tot això perquè tinc en l'esperit un exemple ideal: l'ideal de la dona que és mare, de la qual res no trobo en la que em veig obligada a anomenar mare.

Sempre em proposo no parar esment en els defectes de la mare, no veure més que les seves qualitats i procurar trobar en mi mateixa el que cerco vanament en ella. Però no ho aconsegueixo, i el que em desespera és que ni el pare ni la mare no sospiten que em fallen en la vida, i que els ho reprovo. Hi ha pares capaços de donar plena satisfacció als seus fills?

De vegades arribo a pensar que Déu vol posar-me a prova, no solament ara, sinó més endavant; el principal és posar seny, sense exemples i sense paraules inútils, per tal de ser més tard la més forta.

Qui llegirà mai aquestes cartes, sinó jo mateixa?

Qui em conhortarà? Perquè sovint necessito consol; moltes vegades em manquen les forces; no n'hi ha prou amb el que faig, i no aconsegueixo res. No ho ignoro; procuro corregir-me, i cada dia em toca començar de nou.

Em tracten de la manera més inesperada. Un dia, Anne és la intel·ligència personificada i es pot parlar de tot davant d'ella; l'endemà, Anne no és més que una beneitona que no entén res de res, i que es pensa haver tret dels llibres coses formidables. Però ja no sóc la criatura de la qual hom riu amb bonhomia per qualsevol cosa. Jo tinc el meu ideal, més d'un i tot; tinc les meves idees i els meus projectes, encara que per ara no els pugui expressar. Ah! Quines coses em passen per l'esperit a la nit, quan estic sola, i fins i tot de dies, quan em veig

obligada a suportar els qui m'empipen i interpreten malament tot el que vull dir! Ben comptat i debatut, torno sempre automàticament al meu Diari, que és per a mi el començament i la fi, perquè Kitty no acaba mai la paciència; li prometo que, a desgrat de tot, aguantaré el cop, seguiré el meu camí, i m'empasso les llàgrimes. Només que m'agradaria tant de veure un resultat, m'agradaria tant sentir-me encoratjada, encara que només fos un cop, per algú que m'estimés!

No em jutgis; considera'm simplement com un ésser que de vegades sent que la copa es desborda.

Teva,

Anne.

Dilluns, 9 novembre 1942

Estimada Kitty:

Ahir vàrem celebrar el setzè aniversari de Peter. Ha rebut presents encisadors, entre altres, un joc de ruleta, un estoig per a afaitar-se i un encenedor. No fuma gaire, més aviat poc, però és per l'elegància.

El senyor Van Daan s'encarregà de donar-nos la màxima sorpresa, anunciant-nos, a la una, que els anglesos havien desembarcat a Tunis, a Alger, a Casablanca i a Orà. Tothom era del mateix parer: «Això és el començament de la fi», però Churchill, el primer ministre anglès, que segurament havia sentit les mateixes exclamacions, va dir: «Aquest desembarcament és un esdeveniment molt gros, però no l'hem d'anomenar el començament de la fi. Jo diria més aviat que és la fi del començament». Copses la diferència? Tanmateix, hi ha motius per a sentir-se optimista. Stalingrad, que els russos defensen des de fa tres mesos, encara no ha caigut a mans dels alemanys.

Emprant el llenguatge propi de l'Anex, t'explicaré com procedim a l'aprovisionament. El pa ens el proporciona un forner bona persona, a qui el senyor Koophuis coneix molt bé. No en tenim tant com abans en teníem a casa, però n'hi ha prou. Comprem clandestinament de preu; de 27 florins a 33 darrerament… per un tros de paper imprès!

Els nostres comensals del pis de dalt són molt golafres. A més a més de les nostres 150 caixes de llegums, hem comprat 270 lliures de llegums secs, que no estan destinats pas a nosaltres sols, sinó també al personal de l'oficina. Aquests llegums estaven guardats en unes bosses que penjaven en el nostre petit corredor, darrera la porta-armari; el pes ha fet esclatar algunes costures. Per tant, hem decidit guardar les nostres provisions d'hivern a les golfes, i hem confiat a Peter la feina de pujar-les-hi. Cinc de les sis bosses han arribat al seu destí sense accident; Peter estava pujant la sisena quan la costura de baix s'ha obert i ha deixat anar des de dalt de l'escala una pluja, o, millor, una pedregada de mongetes vermelles. La bossa, que en contenia unes cinquanta lliures, s'ha buidat amb un soroll com de judici final. A l'oficina s'han cregut que la casa s'ensorrava (gràcies a Déu només hi

havia els iniciats). Peter s'ha espantat, de moment, però de seguida ha esclatat a riure en veure'm al peu de l'escala, com una illa colgada per les onades de mongetes vermelles que m'arribaven fins als turmells. Ens hem posat a recollir-les, però les mongetes són tan menudes i tan llises que n'han quedat per tots els racons possibles i impossibles. A partir d'aquest incident, ningú no passa per l'escala sense recuperar, ajupint-se aquí i allà, la resta de les mongetes, que tots anem a portar a la senyora Van Daan.

Gairebé oblidava dir-te que el pare ja està bo del tot.

Teva,

Anne.

P. S.: L'emissió de la ràdio acaba d'anunciar que Alger ha caigut. El Marroc, Casablanca i Orà són en mans dels anglesos fa uns quants dies. Ara toca a Tunis… Així ho esperem.

Dimarts, 10 novembre 1942

Estimada Kitty:

Una notícia formidable: hem decidit acollir una altra persona en el nostre amagatall. Sí, certament, sempre hem cregut que podríem allotjar i donar menjar a una vuitena persona. Però temíem abusar de la responsabilitat de Koophuis i Kraler. Davant del Terror en augment, el pare es va decidir a temptejar el terreny; els nostres dos protectors es van mostrar d'acord tot seguit: «El perill per a vuit és el mateix que per a set» varen dir, amb molta lògica.

Aleshores ens posàrem a deliberar; vàrem passar revista al cercle dels nostres amics. Qui, d'entre ells, estava aïllat i podia unir-se a nosaltres? No era difícil trobar-ne un. En el curs d'un consell de guerra, durant el qual el pare va refusar certes proposicions dels Van Daan en favor dels membres de la seva família, ens vàrem posar d'acord sobre l'escollit: un dentista que es diu Albert Dussel, i que té la seva dona en seguretat, a l'estranger. Només hi havíem tingut relacions superficials, però la seva reputació d'home ordenat ens el feia simpàtic, tant a nosaltres com als Van Daan. Com que Miep el coneix, li hem encarregat que comuniqui a Albert Dussel la nostra proposició i organitzi tota la resta. Si accepta, Margot anirà a dormir en el llit de campanya, i ell compartirà la cambra amb mi.

Teva,

Anne.

Dijous, 12 novembre 1942

Estimada Kitty:

Sabem per Miep que Dussel estava a la lluna. Miep va insistir que es preparés com més aviat millor, i si podia ser per a dissabte. Dussel va dir que no ho creia probable: havia de posar en ordre les seves fitxes i posar la caixa al dia; i encara tenia dos clients en cura. Miep ha vingut aquest matí per tal de posar-nos al corrent d'aquest retard

eventual. No ens agrada perllongar la demora; tots aquests preparatius exigeixen per part de Dussel explicacions a persones que preferiríem deixar en la ignorància de tot. Miep intentarà decidir Dussel que arribi dissabte.

I bé! No, Dussel ha refusat, dient que vindrà dilluns. Trobo una ximpleria que no se sotmeti immediatament a una proposició tan assenyada. Si el pesquen pel carrer no podrà posar les seves fitxes en ordre, ni la caixa al dia, ni tenir cura dels seus clients. Per què retardar-ho? Jo trobo malament que el pare hi hagi consentit. I no hi ha més notícies.

Teva,

Anne.

Dimarts, 17 novembre 1942

Estimada Kitty:

Dussel ha arribat. Tot ha anat bé, sense complicacions. Miep li havia dit que fos a les onze del matí davant de l'oficina de correus, on, en un lloc convingut, l'esperaria un senyor per acompanyar-lo. Dussel ha arribat puntual a la cita, i ha vist arribar el senyor Koophuis, a qui també coneixia, i que li ha pregat que passés per l'oficina, a veure Miep, per tal com «el senyor» havia tingut un impediment. Koophuis ha agafat el tramvia per tornar al despatx, mentre Dussel seguia el mateix camí a peu, per arribar-hi a les onze vint. Ha trucat a la porta. Miep l'ha ajudat a treure's l'abric, de manera que l'estrella fos invisible, i l'ha fet passar a l'oficina privada, on Koophuis l'ha retingut fins que la dona de fer feines se n'ha anat. Amb el pretext que algú necessitava el despatx privat, Miep ha fet pujar Dussel, ha obert l'armari giratori i ha deixat lliure el pas a l'Anex davant de l'home bocabadat.

Nosaltres érem a casa els Van Daan, formant rotllo a l'entorn de la seva taula, i esperant el nostre comensal amb cafè i conyac. Miep l'havia fet passar de primer a casa nostra; Dussel ha reconegut immediatament els nostres mobles, però d'això a pensar que només ens separava el sostre… Quan Miep li ho ha dit, ha estat a punt de desmaiar-se, però no li ha donat temps de fer-ho i li ha ensenyat el camí.

Dussel s'ha deixat caure en una cadira i ens ha mirat un per un sense poder pronunciar una síl·laba, com si s'esforcés per llegir la veritat en els nostres rostres. Després ha tartamudejat: «Però… *aber*, vostès no *sind* a Bèlgica? *Der Militar* no va venir, en l'auto? La fuga, *nicht* reeixida?» Nosaltres li hem explicat tota la història de l'oficial i de l'auto, aquest rumor que hem fet córrer expressament per tal de despistar els tafaners, i sobretot els alemanys, que tard o d'hora ens haurien cercat. Dussel s'ha quedat bocabadat davant de tant d'enginy, i ha tornat a mirar-nos a tots l'un darrera l'altre, fins que ens ha pregat

que li ensenyéssim amb més detall el nostre sumptuós Anex, meravellosament pràctic.

Després de menjar amb nosaltres, se n'ha anat a dormir una estona, i, després d'una tassa de te, s'ha posat a endreçar les seves coses -que Miep havia portat abans que arribés ell-, començant a trobar-se una mica «a casa», sobretot quan li hem donat el Reglament de l'Anex (fet per Van Daan):

Prospecte i Guia de l'Anex.

Instal·lació especial per al sojorn provisional de jueus i simpatitzants.

Obert tot l'any.

Paratge isolat, voltat de verdor, al cor d'Amsterdam. Veïns exclosos. S'hi va amb els tramvies 13 i 17, o bé en cotxe o en bicicleta. En cas de prohibició pels alemanys d'aquests mitjans de locomoció, s'hi pot anar a peu.

Lloguer: gratuït.

Règim: sense matèries greixoses.

Cambra de bany amb aigua corrent (ai las, sense banyera!)

Gran espai reservat a mercaderies de qualsevol mena.

En possessió d'un aparell de ràdio, amb emissions directes de Londres, Nova-York, Tel Aviv i una pila d'altres indrets. A partir de les divuit, aquest aparell queda exclusivament a la disposició dels estadants de la casa, que no fan cap cas de les prohibicions i que, per excepció, poden escoltar una emissió alemanya, per exemple, la de música clàssica.

Les hores de repòs: des de les vint-i-dues a les vuit del matí. Els diumenges fins a un quart d'onze. Per raó de les circumstàncies, hom observa també les hores de repòs diürnes indicades per la direcció. En interès de tots, tothom ha d'observar estrictament les hores de repòs prescrites.

Llengües estrangeres: Sigui quina sigui, hom és pregat de parlar sense cridar i d'emprar una llengua civilitzada; per tant, l'alemany no.

Cultura física: cada dia.

Vacances: Prohibició d'abandonar aquest lloc fins a nova ordre.

Lliçons: Una lliçó de taquigrafia cada setmana. l'anglès, el francès, les matemàtiques i la història a totes hores.

Departament especial per a les bestioles: hom els assegura tota mena d'atencions (excepte als polls, per als quals cal demanar una autorització especial).

Hores dels àpats: l'esmorzar, cada dia, menys els de festa, a les nou del matí. Diumenges i restes fins a dos quarts de dotze.

Dinar: parcial o complet, de les tretze quinze a les tretze quaranta-cinc.

Sopar: calent o fred, sense hora fixa, per raó de les emissions de

ràdio.

Obligacions envers el comitè d'avituallament: sempre a punt de secundar els nostres protectors.

Banys: el cubell està a la disposició de cadascun de nosaltres els diumenges a partir de les nou del matí. Es pot prendre el bany al wàter, la cuina, l'oficina privada, o el despatx del davant, a elecció.

Begudes alcohòliques: només per ordre del metge.

Fi.

Teva,

Anne.

Dijous, 19 novembre 1942

Estimada Kitty:

No ens vàrem pas equivocar amb Dussel: és una persona molt com cal. S'ha avingut a compartir amb mi la meva petita cambra; la veritat és que jo no estic precisament entusiasmada: això que un estrany hagi de fer servir les meves coses no fa per a mi, però tots hem de fer el que podem, i jo faig de bona gana aquest petit sacrifici. «Totes aquestes coses són insignificants si podem salvar algú», diu el pare, i té tota la raó.

Des del primer dia, Dussel m'ha demanat tota mena d'informacions, com ara: quines eren les hores de la dona de fer feines, com ens ho arranjàvem per banyar-nos, i les hores d'accés al wàter. No cal riure: en un amagatall les coses no són tan fàcils com això. Durant el dia es tracta de passar desapercebuts, a fi que no ens sentin des de l'oficina, sobretot si hi ha algú de fora, com ara la dona de fer feines; en aquest cas, totes les precaucions són poques… Jo li ho he explicat tot tan clarament com he pogut, però he tingut la sorpresa de trobar-lo una mica lent d'esperit; repeteix totes, les preguntes dues vegades i no reté les respostes. Espero que això li passarà; potser encara no s'ha fet a aquest canvi tan brusc.

Això de banda, tot sembla rutllar. Dussel tenia moltes coses per a explicar-nos del món exterior, del qual hem deixat de formar part des de fa tant de temps. Les seves històries són tristes. Molts amics nostres han desaparegut; tremolem pel seu destí. No passa nit que els vehicles militars, verds o grisos, no solquin la ciutat; els alemanys truquen a totes les portes per caçar jueus. Si en troben, embarquen immediatament tota la família; si no, truquen a la porta següent. Els que no s'amaguen no escapen a la seva sort. De vegades els alemanys actuen sistemàticament, llista a la mà, trucant a la porta darrera de la qual els espera un ric botí. De vegades se'ls paga un rescat, un tant per cap; com en els mercats d'esclaus d'altre temps. És massa tràgic per a prendre-s'ho en broma. De nits, tot sovint veig desfilar aquestes colles d'innocents, amb les criatures plorant, arrossegant-se sota el comandament d'uns quants bestiotes que els fuetegen i els torturen

fins a fer-los caure. No tenen compassió de ningú, ni dels vells, ni de les criatures de pit, ni de les dones embarassades, ni dels malalts… Tots són bons per al viatge cap a la mort.

Que bé que estem, aquí, a recés i en la calma!

Podríem tancar els ulls a tota aquesta misèria, però hi ha les persones a qui estimàvem, i per les quals temem el pitjor, sense poder socórrer-les.

En el meu llit, ben calentona, em sento menys que res, pensant en les meves amigues més estimades, arrencades a les seves llars i caigudes en aquest infern. Em fa escruixir de pensar que persones que m'eren tan amigues ara es veuen lliurades a mans dels botxins més cruels del món.

Per l'única raó que són jueus.

Teva,

Anne.

Divendres, 20 novembre 1942

Estimada Kitty:

Cap de nosaltres no sap ja com prendre's les coses. Fins ara, les notícies sobre el Terror ens han arribat en comptagotes, i hem decidit mantenir la nostra moral conservant tant com puguem el nostre bon humor. Quan a Miep se li escapava alguna mala nova referent a un amic nostre, la mare i la senyora Van Daan es posaven a plorar cada vegada, de manera que Miep ha acabat per preferir no explicar res més. Però Dussel, a qui hem pres per assalt, ens ha explicat tants d'horrors espantosos i bàrbars que no hi ha manera d'oblidar-los. Però també això passarà i tornarem a les bromes i els acudits. No serveix de res restar ombrívols com ho estem ara; ni per a nosaltres, ni per als qui es troben en perill. Sembrar la malenconia a l'Anex no té cap sentit.

Jo no puc fer res sense pensar en els qui han marxat. Si per atzar em poso a riure, m'interrompo espantada, tot dient-me que estar contenta és escandalós. Però, és que cal que plori tot el dia? No, no podria pas; aquesta tristesa és passatgera, ho pressento.

A tot això s'hi afegeix encara una altra misèria, però que és de naturalesa absolutament personal, i de la qual no hauria de fer cas, al costat de les que acabo de contar-te. No obstant, no puc evitar de dir-te que em sento cada vegada més abandonada; sento que el buit va augmentant al meu entorn. Un altre temps, les diversions i els amics no em deixaven temps per a reflexionar a fons. Aquests dies tinc el cap ple de coses tristes, a propòsit dels esdeveniments o de mi mateixa. Com més anem, més m'adono que, per més que l'estimi, el pare mai no podrà substituir els meus amics d'altres temps, el meu petit regne. Però, per què atabalar-te amb coses que no tenen cap ni peus? Sóc terriblement ingrata, Kitty, ja ho sé, però és que em fan molt males

passades, de debò. I, després, hi ha tota aquesta altra misèria, com si no fos prou!

Teva,

Anne.

Dissabte, 28 novembre 1942

Estimada Kitty:

Hem gastat massa electricitat; àdhuc hem passat els límits. Resultat: una gran economia, i la perspectiva que ens tallin el corrent durant quinze dies; és animador, oi? Però, qui sap? Amb una mica de sort… És massa fosc per a llegir, a partir de les quatre o dos quarts de cinc. Matem el temps amb tota mena de ximpleries, tals com endevinalles, cultura física, parlant anglès o francès, criticant llibres… però un hom se'n cansa, a la llarga. Ahir a la nit vaig descobrir una cosa nova: agafo els binocles i miro les habitacions il·luminades dels nostres veïns. De dies no ens és permès d'enretirar les cortines ni un centímetre, però de nits no hi veig cap mal.

Abans no m'havia adonat que els veïns poguessin ser gent tan interessant, almenys els nostres. n'hi ha que he sorprès en el moment de menjar; més enllà, tota una família estava fent cinema, i el dentista de davant estava curant una senyora vella i poruga.

El senyor Dussel, que tenia fama d'estimar les criatures i d'entendre-s'hi meravellosament, s'ha revelat com un educador de l'estil més tronat que es pugui imaginar, i es passa tot el dia predicant.

Com que tinc la rara fortuna (!) de compartir la meva cambra, molt estreta, ai las!, amb l'honorable pedagog, i com que sóc considerada com la més mal educada de les tres criatures, no sé com esquivar els seus renys i els seus sermons, i acabo per fingir que sóc dura d'oïda.

Si això fos tot, encara seria suportable, però el senyor Dussel és un espieta de primer ordre, i fa de la mare una altra espieta. Ja et dic jo!

De primer, em renya ell, i després la mare hi dóna una repassadeta. Amb una mica de sort, la senyora Van Daan em crida cinc minuts després per fer-me respondre d'això i d'allò. A la dreta, a l'esquerra, sobre el meu cap, pertot arreu esclata la tempestat.

Realment, no és fàcil ser el símbol de tots els defectes en una família autoritària. De nit, al llit, passant revista als nombrosos pecats i faltes que m'atribueixen em perdo de tal manera en aquest embalum d'acusacions, que o bé em poso a riure o a plorar; depèn del meu humor.

Després m'adormo amb l'estranya sensació de voler ser una altra, o de no ser com jo voldria, o d'obrar d'altra manera que com vull o com sóc. Caram, no ho veig gens clar, i tu tampoc; perdona aquesta confusió, però no m'agrada tatxar res, i, en els temps que corren, la

manca de paper impedeix estripar-lo. Només puc aconsellar-te que no rellegeixis la frase precedent i sobretot que no intentis profunditzar-hi, perquè no te'n sortiries!

Teva,

Anne.

Desembre de 1942

Dilluns, 7 desembre 1942

Estimada Kitty:

Per un dia, la nostra Chanuka (Festa dels Macabeus celebrada pels jueus que gairebé coincideix amb les festes de Sant Nicolau i de Nadal) i Sant Nicolau no han caigut en la mateixa data, aquest any. Per la festa de Chanuka no hem fet gaire cosa; només algunes llaminadures i, sobretot, les espelmetes. Per raó de la manca d'espelmes, només les hem enceses deu minuts; però no hem oblidat el cant ritual, que és el principal. El senyor Van Daan ha fabricat un canelobre de fusta, de manera que la cerimònia s'ha desenvolupat com cal.

La nit de Sant Nicolau, el dissabte, va ser molt més bonica. Elli i Miep varen excitar la nostra curiositat, parlant en veu baixa amb el pare tota l'estona; tots sospitàvem que n'estaven preparant alguna.

I així va ser: a les vuit, baixada general per l'escala de fusta; després, les tenebres del llarg corredor que porta al vestidor. Jo tenia la pell de gallina, i sentia l'enyorança de l'Anex. Com que aquesta cambra no té finestra, vàrem poder encendre l'electricitat; després el pare va obrir el gran armari. Tothom exclamà: «Oh, que bonic!» Enmig, hi havia una gran cistella adornada amb papers multicolors i coronada per una màscara de Pere el Negre.

Vàrem afanyar-nos a traslladar la cistella a casa. Cadascú de nosaltres hi va trobar un petit present, acompanyat d'un compliment de circumstància, seguint el costum holandès.

A mi em va correspondre un pastís en forma de nina, al pare un aguantallibres, etc., etc. Tots els obsequis eren molt enginyosos i va ser d'allò més divertit, i més encara perquè mai no havíem celebrat la festa de Sant Nicolau. Per ser una estrena, va ser un èxit.

Teva,

Anne.

Dijous, 10 desembre 1942

Estimada Kitty:

El senyor Van Daan havia estat en altre temps comerciant en salsitxes, embotits i d'altres especialitats. L'havien fet entrar al despatx del pare a causa de la seva experiència en aquests negocis. Aquests dies hem tingut ocasió de felicitar-nos especialment per la seva experiència de cansalader.

Vàrem encarregar molta carn (al mercat negre, naturalment) per fer conserves amb vistes als temps difícils. Era un espectacle molt, divertit veure com els budells es transformaven en salsitxes, després

d'haver estat omplerts amb carn trinxada i retrinxada i amanida amb tots els ingredients. Tot seguit en vàrem menjar per dinar, amb la *choucroute*. Però els embotits seran posats a assecar al sostre, penjats d'una barra amb cordills. Tots els qui entraven a la cambra i veien l'exposició d'embotits frescos es posaven a riure. I amb motiu.

La cambra estava desconeguda. Cobert amb un davantal de la seva dona, que encara el feia més voluminós, el senyor Van Daan estava tot aqueferat amb la carn: les seves mans cobertes de sang, el seu cap roig de sang i el seu davantal tacat de vermell li donaven l'aparença d'un veritable carnisser. La senyora s'ocupava de tot al mateix temps: d'aprendre la seva lliçó d'holandès, de vigilar la sopa, de mirar el seu marit, tot sospirant i queixant-se de dolor en recordar la seva costella trencada… Així aprendrà a fer exercicis ximples de cultura física a la seva edat! I tot per deslliurar-se del seu darrera voluminós!

Assegut prop de l'estufa, Dussel es posava compreses de camamilla a l'ull inflamat. Pim havia situat la seva cadira en el minso raig de sol que es filtrava per la finestra; de tant en tant algú l'empenyia; segurament el feia patir el seu reumatisme, perquè semblava exactament un vell petit levita encorbat, mentre mirava els dits del senyor Van Daan amb posat d'irritació. Peter jugava amb la baldufa i amb el seu gat; la mare, Margot i jo pelàvem patates; ben comptat i debatut, ningú no tenia el cap en allò que estava fent, de tant que Van Daan cridava l'atenció de tots.

Dussel ha inaugurat el seu nou despatx de dentista. Si això et diverteix, t'explicaré com ha anat. La mare estava planxant quan la senyora Van Daan es va imposar com a primera clienta. Es va asseure al centre de la cambra. Amb posat d'importància, Dussel va obrir el seu estoig i en va treure els seus instruments; després va demanar aigua de Colònia com a desinfectant, i vaselina a tall de cera.

Va examinar l'interior de la boca de la senyora, i li va tocar una dent o un queixal, cosa que la va fer estremir com si s'anés a morir de tant de mal, mentre llançava sons inversemblants. Després d'un llarg examen (segons la senyora, encara que no va durar ni dos minuts), Dussel va començar a fer un petit forat. Però, que és cas! La senyora, agafada de sorpresa, va fer volar braços i cames fins que Dussel va deixar anar el seu ganxet… que es va quedar dintre la dent de la senyora.

Aleshores començà el gran espectacle! La senyora tot era bracejar en totes direccions, plorant (tant com és possible de fer-ho amb aquest instrument a la boca), i intentant arrancar-se el ganxet, que s'havia clavat més encara. Impàvid, el senyor Dussel contemplava l'escena, amb les mans als malucs. Els altres espectadors es trencaven de riure. Això no estava bé, perquè jo estic segura que hauria xisclat més fort

que ella.

Després d'una pila de tercerilles, cops, crits i exclamacions, la senyora va acabar per arrancar-se el ganxet, i el senyor Dussel va continuar la seva feina com si res no hagués passat.

Se'n va sortir tan ràpidament que la senyora no va tenir temps de tornar-hi, gràcies a l'ajuda que va tenir. Dos ajudants en funcions, personificats pel senyor Van Daan i una servidora, no són menyspreables. El conjunt em va fer pensar en un gravat de l'Edat Mitjana que portés la llegenda: «Xerraire a la feina».

A la fi, la senyora es mostrà impacient; havia de vigilar la «seva» sopa i tot el «seu» dinar.

Hi ha una cosa ben certa: que la senyora Van Daan no tornarà a oferir-se tan ràpidament com a clienta del despatx del nostre dentista.

Teva,

Anne.

Diumenge, 12 desembre 1942

Estimada Kitty:

Estic confortablement instal·lada en el despatx de davant i puc mirar al defora per l'escletxa de la cortina. Tot i estant a la penombra, tinc prou claror per a escriure't.

És curiós veure passar gent. Tinc la impressió que tots van de pressa, i que d'un moment a l'altre ensopegaran amb els seus propis peus.

Pel que fa als ciclistes, a la marxa que porten, ni tan sols puc distingir la seva fesomia.

La gent d'aquest barri no són gens seductors, certament, sobretot les criatures, tan brutes: no les tocaries ni amb pinces. Veritables fills de tuguris, mocosos que parlen una mena de llenguatge inintel·ligible.

Ahir a la tarda, quan Margot i jo ens vam banyar aquí, vaig dir: «Si poguéssim pescar aquestes criatures que passen per aquí, l'una darrera l'altra, donar-los un bany, rentar-los, raspallar-los, arranjar-los els vestits i tornar-los a deixar anar…» Margot em va interrompre: «L'endemà els veuries igualment bruts, amb els mateixos parracs d'abans».

Però divago. També hi ha d'altres coses a veure: hi ha automòbils, vaixells i la pluja. Sento el tramvia i el seu mugit, i em diverteix.

Els nostres pensaments varien tan poc com nosaltres mateixos. Formen un carrousel perpetu, que passa dels jueus al menjar, i del menjar a la política. Entre parèntesis, parlant de jueus, ahir en vaig veure passar dos per l'escletxa de la cortina. Em va saber greu: tenia la sensació de trair aquelles persones i d'espiar la seva desgràcia. Davant nostre mateix hi ha una barcassa on viu un barquer i la seva família amb un gosset; del gosset només en coneixem els lladrucs i la cueta que veiem quan dóna la volta a l'embarcació.

Ara que la pluja persisteix, la majoria de les persones passen amagades sota el paraigua. Pitjor per a mi, que només veig impermeables i de tant en tant un clatell amb boina. Gairebé no val la pena de mirar. Ja les he vistes prou aquestes dones inflades a còpia de patates, vestides amb un abric verd o vermell, els talons gastats, el portamonedes al braç… n'hi ha que fan cara de bona nena; d'altres tenen l'aire macabre; això deu dependre de l'humor dels seus marits.

Teva,

Anne.

Dimarts, 22 desembre 1942

Estimada Kitty:

A l'Anex ens alegrem tots de la notícia: per Nadal tindrem 125 gr. de mantega. El diari n'anuncia mitja lliura, però aquesta ració està reservada als privilegiats que obtenen les seves targetes de l'Estat, i no pas als jueus amagats que, per economia, compren quatre targetes per a vuit persones.

Cadascú de nosaltres ha volgut fer alguna pastisseria amb mantega. Aquest matí, jo he confeccionat galetes i dues coques. Hi ha molta feina, de manera que per tal d'obeir la mare m'he vist obligada a interrompre les meves lliçons i la lectura fins que estigui llesta la feina de la casa.

La senyora Van Daan fa llit, a causa de la seva costella espatllada; es queixa tot el dia, es fa canviar les compreses i res no l'acontenta. M'agradaria tornar a veure-la dempeus i a la seva feina. Cal fer-li justícia: és molt activa i ordenada; i quan es troba en bones condicions físiques i morals, àdhuc és una bona companyia.

Pel fet que tot el dia no fan més que dir-me: «Xssst! Xssst!» quan faig massa remor, el meu company de cambra es creu amb dret a llançar-me «Xsssts! Xsssts!» durant la nit. És que no puc ni girar-me en el meu llit? Em nego a fer-ne cas, i estic fermament decidida a tornar-li un «Xssst! Xssst!» la pròxima vegada.

Em fa la llesca, sobretot el diumenge, quan encén el llum tot el matí per fer gimnàstica. A mi, que sóc la pobra víctima, em sembla que la cosa dura hores i hores, perquè no para de moure les cadires que fan de suplement del meu llit, sota el meu cap encara adormit. Quan ha enllestit els seus exercicis d'aprimament, agitant violentament els braços, el senyor comença d'arranjar-se, i el primer que fa és anar al penjador a buscar els pantalons. Anada i tornada. I després altra vegada, per la corbata, que s'ha oblidat damunt la taula. No cal dir que cada cop topa amb les meves cadires.

Però no vull avorrir-te amb històries de vells pesats. Els meus gemecs no faran canviar les coses. Quant als meus mitjans de venjança, com ara descargolar la bombeta, tancar la porta amb clau o amagar les robes, hi renuncio perquè hi hagi pau.

Oh, m'estic tornant molt assenyada! Aquí cal tenir seny per a tot: per a aprendre a escoltar, per a callar, per a ajudar, per a ser gentil, i Déu sap per a quantes coses més. Temo que estan abusant del meu cervell, que ja no era gaire brillant, i que no en quedarà gens per a després de la guerra.

Teva,

Anne.

Gener de 1943

Dimecres, 13 gener 1943

Estimada Kitty:

Aquest matí m'han estat amoïnant contínuament, i no he pogut acabar res com calia.

El terror regna en la ciutat. Nit i dia, transports incessants de pobra gent, proveïts únicament d'un farcell a l'esquena i una mica de diners. I encara diuen que pel camí els prenen aquests darrers béns. Hom separa les famílies, agrupant homes, dones i criatures.

Les criatures, en tornar de l'escola, no troben els seus pares. Les dones, en tornar de mercat, troben la porta de casa segellada i la família desapareguda.

Els cristians holandesos també se la carreguen; els seus fills són enviats obligatòriament a Alemanya. Tot hom té por.

Centenars d'avions sobrevolen Holanda per bombardejar i enrunar les ciutats alemanyes; i cada hora, centenars d'homes cauen a Rússia i a l'Àfrica del Nord. Ningú no està a recés, tota la terra està en guerra, i, encara que els aliats guanyin terreny, no es veu la fi.

I nosaltres, sí, nosaltres estem bé, molt millor que milions d'altres, no cal dir-ho. Nosaltres encara estem en seguretat, i mengem dels nostres diners. Som tan egoistes que ens permetem de parlar de «després de la guerra», alegrant-nos davant la perspectiva de vestits i sabates noves, quan hauríem d'estalviar al cèntim per salvar la gent en la misèria després de la guerra, o almenys tot el que resti per salvar.

La canalla, per ací, circula en camisola d'estiu, esclops als peus, sense abric, ni boina, ni mitges, i ningú no els ajuda. Van amb el ventre buit, i, bo i rosegant una pastanaga, surten del seu pis fred per passar al fred del carrer i arribar a una classe més freda encara. Més d'una criatura para els vianants per demanar-los un tros de pa; així està Holanda.

Podria seguir parlant hores senceres de la misèria provocada per la guerra, però cada vegada em fa més pena. Només podem aguantar i esperar la fi de tanta desventura. Jueus i cristians esperen, el món sencer espera, i molts esperen la mort.

Teva,

Anne.

Dissabte, 30 gener 1943

Estimada Kitty:

Em rosego els punys, m'estic florint sense poder-ho demostrar. Voldria cridar, picar de peus, plorar, sotragar la mare, sotragar-la ben bé, no sé què voldria… Com suportar cada dia, altra vegada, aquestes

paraules feridores, aquestes mirades mofetes, aquestes acusacions, com sagetes disparades per un arc massa tes, que em travessen i són tan difícils de retirar del meu cos?

Voldria cridar a Margot, Van Daan, Dussel, i també al pare: «Deixeu-me en pau, deixeu-me dormir una sola nit sense mullar de llàgrimes la coixinera, sense aquests batecs al cap i sense que els ulls em cremin. Deixeu-me marxar, deixeu-me deixar-ho tot, i sobretot aquest món!»

Però sóc incapaç de fer-ho, no puc mostrar-los la meva desesperació, no puc exposar a les seves mirades les ferides que em fan, ni sofrir la seva compassió o la seva brometa benevolent, que em faria cridar tant o més. Ja no puc dir res sense que em trobin afectada, ni callar sense ser ridícula; em tracten d'insolent quan contesto, d'astuta quan tinc una bona idea, de mandrosa quan estic cansada, d'egoista quan menjo un mos de més, d'estúpida, de poruga, de calculadora, etc., etc. En tot el dia no sento altra cosa: sóc una criatura insuportable; per més que ric i faig veure que tant se me'n dóna, confesso que em fa mal. Voldria prendre Déu per testimoni i demanar-li que em donés un altre caràcter, un caràcter que no provoqués l'enuig dels altres.

Però és impossible; no puc pas tornar-me a fer de nou, i no sóc tan dolenta com pretenen, ho veig ben clar. Faig tot el que puc per tal d'acontentar tots els qui em volten; es quedarien parats si sabien els meus esforços, t'ho asseguro. Quan sóc a casa dels veïns, ric per qualsevol cosa, per no demostrar-los que sóc desgraciada.

Més d'un cop, després d'una tanda de renys interminables i poc raonables, li he clavat, a la mare: «Tant me fa tot el que em diguis; no et preocupis més per mi; és ben clar que sóc un cas perdut». A sobre, encara m'ha calgut sentir-me dir que sóc una insolent; durant dos dies ignoren la meva existència o fan semblant de fer-ho; després tot s'oblida i torna a l'ordre… per als altres.

M'és impossible aparèixer un dia com una bona minyoneta quan la vigília he estat a punt de tirar-los en cara el meu odi. Prefereixo quedar-me en un terme mitjà i guardarme els meus pensaments per a mi sola… Si tornen a tractar-me un altre cop amb menyspreu, adoptaré la mateixa actitud envers ells, un sol cop, per provar-ho.

Ah, si fos capaç de fer-ho!

Teva,

Anne.

Febrer de 1943

Divendres, 5 febrer 1943

Estimada Kitty:

No et pensis que ja no hi ha renyines perquè no te'n parlo més; res no ha canviat. Poc després de la seva arribada, el senyor Dussel havia pres la nostra incompatibilitat de caràcters més o menys a la tràgica, però ara ja ha començat d'acostumar-s'hi i ha deixat d'esforçar-se per arranjar les coses.

Margot i Peter són tan ensopits i avorrits que ningú no els comptaria entre els qui en diem «joves». Jo serveixo de contrast, i a cada moment sento: «Margot i Peter mai no farien una cosa així!» Aquests dos exemples eterns! M'ataquen els nervis.

Et confesso que no tinc gens de ganes d'arribar a assemblar-me a Margot; és massa indiferent i massa enfavada per al meu gust; sempre és la primera a cedir en una conversa, i sempre es mostra d'acord amb el darrer que ha parlat. Jo vull ser més ferma d'esperit. Però aquestes teories me les guardo per a mi. No se'n mofarien, si les invoqués com a defensa?

A taula, l'atmosfera és d'una gran tibantor la major part del temps. Per sort, els esclats acostumen de ser reprimits pels «menjadors de sopa», o sigui els pocs iniciats de l'oficina que vénen a cercar un plat de sopa.

Aquesta tarda, el senyor Van Daan ha tornat a remarcar que Margot menja molt poc. «Segurament per conservar la línia», ha afegit, en to mofeta. Prenent la defensa de Margot, com de costum, la mare ha dit en veu alta: «No puc suportar més les seves estúpides observacions».

La senyora Van Daan ha envermellit com un pigot, i el senyor ha mirat fixament el no-res. Un i altre ens fan riure tard o d'hora; no fa gaire, la senyora Van Daan es va posar tota exaltada a propòsit dels seus records de joventut, d'una ximplesa irresistible: ella s'entenia tan bé amb el seu pare, havia tingut tants pretendents, etc… «I, saben?», va seguir dient, «el meu pare em va aconsellar que digués a un senyor que es mostrava una mica massa impetuós: "Cavaller, sóc una dama, no ho oblidi!"». Ens hi vàrem trencar de riure.

Teva,

Anne.

Dissabte, 27 febrer 1943

Estimada Kitty:

Pim espera el desembarcament d'un dia a l'altre. Churchill ha tingut una pulmonia, i se'n refà lentament. Gandhi, l'alliberador de les

Índies, fa la vaga de la fam altra vegada.

La senyora Van Daan pretén ser fatalista. Però qui és la més gallina durant els bombardeigs? Ningú més que Petronella.

Henk ens ha portat el sermó imprès dels bisbes, distribuït als fidels de l'església. És magnífic i notablement ben escrit: «Holandesos, no us quedeu ajaguts; lluiteu, tots i cadascun, amb les vostres pròpies armes, per la llibertat de la pàtria, del poble i de la religió. Doneu, ajudeu, sense vacil·lació!» I això ve de la trona! En faran cas? Evidentment, els nostres correligionaris, no.

Imagina't la que ens ha passat. El propietari s'ha venut la casa sense avisar per endavant Kraler i Koophuis. L'altre dia, al matí, varen rebre la visita del nou propietari, acompanyat d'un arquitecte que va venir a examinar el lloc. Afortunadament el senyor Koophuis era ací, per fer-los els honors; els va ensenyar tota la casa, menys el nostre Anex, dient-los que la clau d'aquesta porta era a casa d'ell. El nou propietari no ha insistit. Mentre no tornin per donar una mirada a l'Anex! Bona la faríem!

El pare ha renovat un dels fitxers, que ens servirà a Margot i a mi per als llibres que ja hem llegit; cada una escriurà el títol dels llibres, l'autor, etc. Jo tinc un carnet especial per a les paraules estrangeres.

Entre la mare i jo les coses van una mica millor, fa uns quants dies, però mai no serem confidents l'una de l'altra. Margot està més disposada que mai a treure les urpes, i el pare té alguna cosa que l'espatlla, però segueix sent un tresor.

Més racions de mantega i de margarina a taula. A cada plat, matèries greixoses. Jo trobo que els Van Daan no tenen la noció del repartiment equitatiu, però els meus pares temen massa els esclats per a permetre's una observació. Quant a mi, no perdré ocasió de tornar-los la pilota, a aquesta gent.

Teva,

Anne.

Març de 1943

Dimecres, 10 març 1943

Estimada Kitty:

Ahir a la nit vàrem tenir un curt-circuit, precisament durant un bombardeig. Jo no puc deslliurar-me de la por dels avions i les bombes, i em passo gairebé totes les nits al llit del pare, per cercar-hi protecció. Ja sé que fa criatura, ho reconec, però si tu t'hi trobessis… Els canons fan un soroll de mil dimonis, i ni ens sentim. La senyora fatalista estava a punt de plorar mentre deia, amb una veueta adolorida: «Oh, és tan desagradable! Com tiren!», cosa que volia dir: «M'estic morint de por».

A la claror de les espelmes era menys terrible que a les fosques. Jo tremolava com si tingués febre i suplicava al pare que tornés a encendre la candela. Però el pare es mostrava inflexible. Calia restar a les fosques. De cop i volta, varen començar a tirar amb les metralladores; és cent vegades més espantós que els canons. La mare va saltar del llit i encengué l'espelma, tot i que el pare remugava. La mare va estar molt ferma contestant: «Que et penses que l'Anne és un soldat veterà?» Incident clos.

T'he parlat ja d'altres pors de la senyora Van Daan? Em penso que no. Si no t'ho expliqués no estaries completament al corrent de les aventures de l'Anex. Una nit, a la senyora li va sembrar sentir lladres a les golfes; sentia les seves passes, no hi havia confusió possible, i tenia tanta por que va despertar el seu marit. Però en aquell moment els lladres havien desaparegut; el senyor només va sentir les salves dels batecs del cor de la fatalista. «Oh! Putti (motiu del senyor Van Daan), segurament es deuen haver emportat els embotits i les bosses de mongetes vermelles. I Peter? Encara és al seu llit?»

«No tinguis por, no és fàcil que l'hagin robat. Apa, deixa'm dormir.»

Però no hi havia res a fer. La senyora tenia tanta por que no podia tornar a adormirse. Poques nits després, va despertar el seu marit i el seu fill, a causa de la remor que feien uns fantasmes. Peter va pujar a les golfes amb un llum de butxaca. I què va veure? Rrrrt! Una colla de rates que fugien! Els lladres havien estat descoberts. Hem deixat Mouschi a les golfes perquè caci els indesitjables, que no han tornat, al menys de nit.

Fa unes quantes nits, Peter va pujar a la golfa, a buscar diaris vells. En voler agafar-se a la trampa per servar l'equilibri, va posar la mà, sense mirar, damunt… d'una ratota. Si es descuida cau de corcoll, de l'espant i el mal que li feia, perquè la rata li havia mossegat el braç,

i de quina manera! Quan va entrar a casa, estava blanc com un llençol i duia el pijama tot tacat de sang: a penes s'aguantava dret. Quina mala sorpresa! No és gens divertit amoixar una rata que, a més a més, encara et mossega. És espantós.

Teva,

Anne.

Divendres, 12 març 1943

Estimada Kitty:

Permet que te la presenti: la senyora Frank, la darrera campiona de les criatures. Reclama mantega suplementària per als joves; tracta de problemes de la joventut moderna. Problema darrera problema, la mare els defensa tots i condueix la lluita per a la joventut; i encara que els grans remuguin, sempre guanya.

Un pot de conserva de llengua escarlata s'ha fet malbé. Sopar de gala per a Mouschi i Bochi.

Tu encara no coneixes Bochi, tot i que ja formava part de la casa abans que nosaltres arribéssim a l'Anex. És el gat de l'oficina, més ben dit, del magatzem, on té les rates a ratlla. El seu nom polític s'explica així: l'empresa tenia dos gats, un per als magatzems i l'altre per a les golfes. De vegades els dos gats es trobaven, i indefectiblement es produïen unes batalles espantoses. Sempre, sempre, el del magatzem atacava primer, però a la llarga el de les golfes guanyava cada vegada. Exactament com en la política. Agressor, o alemany, el gat del magatzem va ser batejat amb el nom de Bochi, i el gat de les golfes, amb el seu caràcter anglès, Tommy. Tommy ha desaparegut, i Bochi ens distreu quan baixem a l'oficina.

Mengem tantes mongetes blanques i vermelles! Jo ja no puc veure-les; només de pensar-hi ja em ve basca! Hem suprimit els ressopons d'abans d'anar a dormir.

Pappie acaba de declarar que no està de gaire bon humor; fa uns ullets tots tristois, pobret.

Estic esclavitzada pel llibre *De Klop op de Deur* (El cop a la porta) d'Ina Boudier-Bakker. La descripció de la família és particularment encertada, està ben escrita, encara que els passatges que tracten de la guerra i de l'emancipació de les dones no m'agraden tant: el cert és que no m'interessa prou, tot això.

Forts bombardeigs sobre Alemanya. El senyor Van Daan fa mala cara… per causa de la manca de cigarrets. Deliberació sobre el problema de si ens mengem o no els llegums de llauna; decisió a favor nostre.

Ja no em caben les sabates, excepte les botines, que són molt pràctiques per a estar per casa. Un parell de sandàlies de palla al preu de 6 florins i mig ha durat una setmana, al capdavall de la qual han quedat fora de combat. Potser Miep trobarà alguna cosa al mercat

negre. He d'anar a tallar els cabells de Pim. Ell diu que no voldrà altre barber després de la guerra, de tan bé que me'n surto. Ho creuria, si no fos, que el tallo tan sovint a l'orella!

Teva,

Anne.

Dijous, 18 març 1943

Estimada Kitty:

Turquia està a punt d'entrar en guerra. Gran emoció. Esperem les emissions aguantant-nos l'alè.

Teva,

Anne.

Divendres, 19 març 1943

Estimada Kitty:

Decepció, a penes una hora després de l'alegria; Turquia encara no ha entrat en guerra; el discurs del ministre no era més que una crida a la neutralitat. Un venedor de diaris del centre de la ciutat ha cridat: «Turquia al costat dels anglesos!» Venuts en un dir Jesús, els seus diaris s'han obert camí fins a nosaltres amb les seves falses notícies.

Els bitllets de 500 i de 1.000 florins seran declarats caducats. Els qui es dediquen al mercat negre, etc., estan ben apanyats, però encara és pitjor per als propietaris que s'amaguen els diners, i per als qui estan amagats per culpa de les circumstàncies. Quan algú vol canviar un bitllet de mil, està obligat a declarar-ne i demostrar-ne la procedència. Es poden fer servir per a pagar els impostos fins a la setmana que ve.

Dussel s'ha fet portar el taladre; aviat seré sotmesa a un examen minuciós.

El Fuehrer de tots els alemanys ha parlat davant dels seus soldats ferits. Trista audició: preguntes i respostes més o menys d'aquest estil:

«Em dic Heinrich Scheppel.»

«On et van ferir?»

«Davant de Stalingrad.»

«Quina mena de ferides?»

«Els dos peus gelats i fractura del braç esquerre.»

Aquesta emissió recordava el teatre de marionetes. Els ferits semblava que estiguessin molt orgullosos de les seves ferides; com més en tenien, més orgullosos n'estaven. N'hi havia un que estava massa emocionat per a poder parlar com cal, només perquè li havien permès d.allargar la mà al Fuehrer… (si almenys li'n quedava una).

Teva,

Anne.

Dijous, 25 març 1943

Estimada Kitty:

Ahir, mentre estàvem agradablement en família, el pare, la mare, Margot i jo, Peter va entrar bruscament i va dir alguna cosa a l'orella del pare i en veu baixa. Jo vaig poder pescar vagament: «Un barril trabucat al magatzem» i «algú que forfolla a la porta», després de la qual cosa van sortir immediatament. Margot havia sentit el mateix que jo, però intentava calmar-me, perquè, naturalment, jo m'havia posat lívida.

Totes tres soles, no podíem fer més que esperar. A penes dos minuts després, la senyora Van Daan, avisada per Pim, va venir a reunir-se'ns sense fer soroll. Al cap de cinc minuts més van tornar Peter i Pim, tots pàl·lids, i ens van contar les seves desventures. S'havien posat a escoltar al peu de l'escala, de primer sense resultat. Tot d'una -sense error possible- van sentir dos cops violents, com si algú hagués fet petar dues portes. D'un salt, Pim va pujar al nostre pis; de passada, Peter va avisar Dussel, que, com sempre, fou l'últim a reunir-se amb nosaltres. Tots plegats ens vàrem posar en camí cap a casa dels Van Daan, no sense treure'ns abans el calçat. El senyor Van Daan era al llit amb un fort refredat; ens vàrem agrupar a l'entorn de la seva capçalera per canviar en veu baixa les nostres sospites.

Espantades, la senyora Van Daan i jo gairebé ens desmaiàvem cada vegada que el seu marit tossia; finalment, a una de nosaltres se li acudí la idea lluminosa de donar-li codeïna, i la tos es va calmar immediatament.

Després d'una espera inacabable, vàrem suposar, no sentint més remor, que els lladregots devien haver sentit les nostres passes en els despatxos tancats i havien fugit. Pensàvem amb aprensió en l'aparell de ràdio, amb les cadires fent rotllo a l'entorn, i que encara estava sintonitzat amb Anglaterra. Si havien forçat la porta i avisaven la policia i denunciaven aquesta irregularitat, les conseqüències no podrien ser més serioses. El senyor Van Daan es va llevar, es posà l'abric i el capell, va seguir el pare, i tots dos van baixar l'escala; Peter, que per a tota seguretat s'havia armat d'un martell molt gros, s'uní a ells. Les senyores, Margot i jo, ens vàrem quedar en una espera angoixada durant cinc minuts; a l'últim els senyors van tornar per dir-nos que tot estava tranquil a la casa.

Havíem decidit no fer servir l'aigua de les aixetes ni del wàter. Però l'emoció havia produït idèntics efectes en tots nosaltres, i hom feia cua davant del lavabo. Ja pots imaginar-te l'olor…

Quan passa un incident d'aquesta mena, sempre s'hi barregen una pila de coses; en aquest cas: primer, el rellotge de la Westertoren va deixar de tocar, i jo em vaig veure privada d'aquest amic que invariablement em donava confiança; segon, ens preguntàvem si la porta de la casa havia estat ben tancada la vigília, car aquella nit el senyor Vossen se n'havia anat abans de l'hora, i no sabíem si Elli havia

pensat a demanar-li la clau abans que se n'anés.

Fins a dos quarts de dotze de la nit no ens vàrem tranquil·litzar una mica, tenint en compte que els lladregots ens havien alarmat cap a les vuit; a desgrat de la seva ràpida fugida, ens havien fet passar una vetllada d'una incertesa execrable. Ben pensat, ens va semblar extremament improbable que un lladre s'arrisqués a forçar una porta d'entrada, a una hora en què la gent encara anava pel carrer. d'altra banda, un de nosaltres suggerí que potser el capatàs dels nostres veïns s'havia quedat a treballar fins a més tard, i que, tenint en compte que les parets eren tan primes, el soroll podia venir d'allà; en aquest cas, l'emoció general hauria jugat una mala passada a la nostra oïda, i la nostra imaginació hauria fet la resta durant aquells instants crítics.

Finalment ens vàrem acotxar, encara que ningú no tenia son. El pare, la mare i Dussel han passat la nit gairebé en blanc; quant a mi, puc dir sense exageració que amb prou feines he aclucat l'ull. A la matinada, els senyors han baixat fins a la porta d'entrada per comprovar el pany: tot estava en ordre, i, per tant, era tranquil·litzador.

Quan hem explicat als nostres protectors la nostra aventura i les nostres inquietuds amb tot els detalls, s'han posat a mofar-se de nosaltres; un cop passat, és ben fàcil riure's de les coses. Només Elli ens ha pres seriosament.

Teva,

Anne.

Dissabte, 27 març 1943

Estimada Kitty:

Hem acabat el curs de taquigrafia per correspondència, i ara ens posarem a fer velocitat.

Que savis que ens tornem! Encara t'he de dir moltes coses a propòsit dels meus estudis durant els dies de tomba (així anomeno jo aquest període que ens obliguen a viure amagats, amb l'esperança que no sigui gaire llarg): estic boja per la mitologia, i sobretot pels déus grecs i romans. «Deu ser una follia passatgera», diuen, els qui em volten; mai no havien sentit parlar d'una col·legiala que estimés tant els déus. Doncs bé, jo seré la primera!

El senyor Van Daan segueix refredat, o, millor dit, és el coll que li rasca una mica. Però en fa un plat! És fantàstic. Fa gàrgares amb una infusió de camamilla, i es pinta el paladar amb blau de metilè, es desinfecta les dents i la llengua, fa inhalacions, i, per acabar-ho d'adobar, el senyor està de molt mal humor.

Rauter, un dels grans espantaocells alemanys, ha fet un discurs: «Tots els jueus hauran d'abandonar els països germànics abans del primer de juliol. La província d'Utrecht serà depurada des de l'1 d'abril a l'1 de maig (com si es tractés d'escarabats); després, les províncies

d'Holanda del Nord i del Sud, des de l'1 de maig al primer de juny». Porten aquesta pobra gent a l'escorxador com un ramat de bèsties malaltes i brutes. Però m'estimo més no parlar-ne; em dóna malsons.

Una petita bona notícia: l'oficina de col·locació alemanya ha estat sabotejada; hi han calat foc. Pocs dies després, ha passat el mateix a l'oficina del cens, on uns homes disfressats de policies alemanys varen lligar els sentinelles i es van apoderar de documents importants.

Teva,

Abril de 19432

Dijous, 1 abril 1943

Estimada Kitty:

Res d'innocentades, avui (mira la data); El dia primer d'abril és l'equivalent del nostre dia dels Innocents. al contrari, coses ben serioses, que fins i tot justifiquen que hom digui: «Una desgràcia no va mai sola».

Per començar, el senyor Koophuis, aquest protector que mai no deixa d'encoratjar-nos, va tenir ahir una forta hemorràgia de l'estómac i haurà de fer llit tres setmanes, com a mínim. Després, Elli té la grip. A més a més, sembla que el senyor Vossen també té una úlcera a l'estómac, i la setmana que ve ingressarà a l'hospital per fer-se operar. Per acabar-ho d'adobar, havien de celebrar-se unes converses de negocis importantíssimes, i els detalls ja estaven fixats entre el pare i Koophuis. Mancava temps per a posar a bastament al corrent Kraler, l'únic portaveu que ens quedava.

Aquesta reunió d'homes de negoci a l'oficina privada posava el pare d'allò més neguitós pel que fa al resultat de la seva conversa. «Si almenys pogués ser-hi! Ah, si fos allà!», exclamava. «Si pares l'orella a terra, com que són al despatx privat, ho sentiràs tot», li aconsellaren. La cara del pare s'il·luminà. Ahir al matí, a dos quarts de dotze, Margot i Pim (dues orelles hi senten més que una) es van ajeure, doncs, a terra, per escoltar. La conversa, no acabada al matí, va seguir a la tarda. El pare estava tot enrampat per causa d'aquesta posició poc pràctica, i, incapaç de seguir la campanya d'espionatge, a dos quarts de tres, quan es van sentir les veus, em va demanar que el substituís al costat de Margot. Però les converses s'eternitzaven i eren tan ensopides que em vaig adormir sobre el linòleum dur i fred. Margot no es va atrevir ni a tocar-me, i menys encara a cridar-me, per por que la menor remor no traís la nostra presència. Em vaig despertar al cap de mitja hora llarga, sense recordar ni mitja paraula de la important conversa. Gràcies a Déu, l'atenció de Margot no havia flaquejat.

Teva,

Anne.

Divendres, 2 abril 1943

Estimada Kitty:

Ai las! Un altre pecat ve a afegir-se a la meva llista, ja prou llarga.

Anit, quan ja era al llit, esperant el pare, que havia de venir a resar amb mi, abans de dir-me bona nit, va entrar la mare, es va asseure al meu llit i em va preguntar, molt discretament: «Anne, com que el pare encara no hi és, no vols pas que resem juntes aquesta

vegada?» «No, mare», vaig respondre.

La mare es va alçar, es va entretenir una mica, després es va atansar lentament a la porta, i en arribar-hi es va girar bruscament i amb la cara adolorida va dir: «Prefereixo no enfadar-me; l'amor no es pot manar». Quan va tancar la porta, les llàgrimes li queien cara avall.

Em vaig quedar immòbil, trobant-me odiosa per haver-la refusada tan brutalment, però sabent, això sí, que no podia respondre d'altra manera. Sóc incapaç d'hipocresia, i incapaç de resar amb ella contra la meva voluntat. Allò que em demanava era senzillament impossible.

Sentia compassió de la mare, i la planyia de tot cor, car, per primera vegada a la vida, m'adonava que la meva fredor no li era indiferent. El disgust es llegia en el seu rostre quan va dir que l'amor no es podia manar. La veritat és dura, però la mare m'ha allunyat d'ella -això també és veritat-, i m'ha atabalat amb les seves observacions poc oportunes i sense tacte, i s'ha mofat de coses que jo em nego a prendre en broma. S'ha estremit en adonar-se que tot amor entre nosaltres dues ha desaparegut de bo de bo, exactament com m'he estremit jo, cada vegada, escoltant les seves paraules dures.

La mare ha plorat llarga estona i ha passat la nit en blanc. El pare gairebé ja ni em mira, i quan la seva mirada es creua amb la meva puc llegir en els seus ulls: «Com has pogut ser tan dolenta? Com t'atreveixes a afligir tant la teva mare?»

Esperen que jo demani perdó, però m'és impossible demanar perdó en un cas així, perquè he dit una veritat que, tard o d'hora, la mare s'hauria vist obligada a reconèixer. Ja no cal que fingeixi més, puix que m'he tornat indiferent a les llàgrimes de la mare i a la mirada del pare; per primera vegada tots dos s'adonen del que sento constantment. No puc menys que compadir la mare, que es veu obligada a contenir-se davant meu. Quant a mi, he decidit callar i mantenir-me freda; no recularé davant de cap veritat, sigui quina sigui, perquè com més tardem a dir-la, més dura serà de sentir.

Teva,

Anne.

Dimarts, 27 abril 1943

Estimada Kitty:

Les baralles fan tremolar tota la casa. La mare contra mi, els Van Daan contra el pare, la senyora contra la mare… Tothom està fet una fúria… Oi que fa riure? Els innombrables pecats d'Anne han estat repassats i posats sobre la carpeta en tota la seva extensió.

El senyor Vossen és a l'hospital, el senyor Koophuis s'ha refet més de pressa del que esperàvem; aquesta vegada la seva hemorràgia d'estómac s'ha deturat fàcilment. Ens han explicat que els bombers no solament han apagat el foc del Servei de Cens, sinó que l'han inundat de cap a cap. Me n'alegro.

El Carlton Hotel està en ruïnes; dos avions anglesos amb una pesada càrrega de bombes incendiàries han encertat l'*Offizierheim* i calat foc a tota la casa de la cantonada. Els atacs de la R.A.F. contra les ciutats alemanyes són cada vegada més nombrosos. A les nits no hi ha manera de reposar: faig ulleres i tot, per manca de dormir. El menjar és abominable. Esmorzar: pa sec i succedani de cafè. Sopar: espinacs o amanida, des de fa quinze dies. Les patates, de 20 cm. de llargada, tenen un gust com de podridura ensucrada. Qui vulgui amagrir, que vingui a pensió a l.Anex! Els nostres veïns no paren de queixar-se; nosaltres no ens ho agafem tan a la tràgica. Tots els homes que varen ser mobilitzats o van lluitar el 1940 han estat cridats per acudir al treball obligatori a Alemanya. Segurament una altra mesura de precaució contra el desembarcament!

Teva,

Anne.

Maig de 1943

Dissabte, 1 maig 1943

Estimada Kitty:

Reflexionant de tant en tant en la forma en què vivim ací, arribo gairebé sempre a la mateixa conclusió: en comparació amb els jueus que no estan amagats, hauríem de considerar-nos en el paradís. No obstant, més endavant, quan tot haurà tornat a la normalitat i tornarem a viure a casa nostra, ben endreçada com en altre temps, estic segura que em quedaré parada recordant l'extrem a què ens veiem reduïts ara.

Reduïts, en el veritable sentit de la paraula, pel que fa a la nostra manera de viure. Per exemple, des que som ací, fem servir la mateixa tela encerada, que ja no es pot considerar neta després d'un ús tan perllongat. Sovint intento fregar-la amb un drap vell d'eixugar la vaixella, però hi ha més forats que drap. És inútil rentar i ensabonar la taula; no hi ha manera de sortir-ne amb honor. Tot l'hivern els Van Daan han dormit sobre un retall de franel·la que hom no pot rentar ací, tenint en compte la mala qualitat i l'escassetat de detergent. El pare porta uns pantalons gastats i una corbata tota arrugada. La cotilla de la mare avui ha fet el darrer badall, i la Margot es passeja amb uns sostenidors dos números petits.

La mare i Margot han portat tot l'hivern les tres mateixes camises, ara l'una, ara l'altra; les meves s'han tornat tan curtes que no m'arriben ni al melic.

És clar que totes aquestes coses són passatgeres, i per tant no cal fer-ne cas, però de vegades sentim aprensions: «Nosaltres, que actualment ens hem acostumat a les coses gastades, des dels meus pantalons a la bronja del pare, veurem tornar algun dia el pla de vida d'abans de la guerra?»

Aquesta nit els avions han bombardejat de tal manera, que he empaquetat quatre vegades totes les meves coses. Avui fins i tot he preparat una maleteta amb les coses més estrictament indispensables per al cas de fugida. La mare ha dit, i amb raó: «I on vols fugir?»

Tot Holanda està castigada per les nombroses vagues. Ha estat declarada en estat de setge, i les racions de pa rebaixades en 100 gr. per persona. Això és el que passa als nens que no són bons minyons!

Teva,

Anne.

Dimarts, 18 maig 1943

Estimada Kitty:

He estat espectadora d'una batalla monstre entre avions anglesos i

alemanys. Desgraciadament, alguns aliats s'han vist obligats a abandonar els seus aparells i a saltar en paracaigudes. El nostre lleter, que viu no lluny de la ciutat, ha vist quatre canadencs asseguts a la vora de la carretera; un d'ells, que parlava l'holandès perfectament, li ha demanat foc per al seu cigarret i li ha explicat que formaven part d'una tripulació de sis homes. El pilot estava carbonitzat i el cinquè s'havia amagat, no sabien on. La Feldgendarmerie ha vingut a recollir aquests quatre homes en perfecte estat de salut. Com és possible conservar tanta presència d'esperit després d'un salt tan formidable?

A desgrat de la calor primaveral, hem d'encendre foc cada dia per cremar les pellofes dels llegums i altres escombraries. Com que hem d'anar amb compte amb l'home del magatzem, no podem fer servir el cabàs de les escombraries. La més petita imprudència bastaria a trair-nos.

Tots els estudiants que acaben o pretenen seguir els seus estudis aquest any són pregats de signar una llista presentada per la Direcció, comprometent-se a simpatitzar amb els alemanys i el nou ordre. Un vuitanta per cent han refusat rodonament renegar de la seva consciència i les seves conviccions, i han hagut de suportar-ne les conseqüències. Tots els estudiants que no han signat seran enviats a un camp de treball alemany. Si tots els joves són condemnats a treballs forçats al país dels *boches,* què quedarà de la joventut holandesa?

La nit passada, jo era al llit de Pim, i la mare havia tancat la finestra a causa del bombardeig. Tot d'una sentit que un dels nostres veïns saltava del llit (no gens lleugerament, per tant la senyora) i, immediatament després, l'esclat espantós d'una bomba. He cridat: «Llum! Llum!» Pim l'ha encès. Jo esperava veure la cambra devorada per les flames d'un moment a l'altre. Però no ha passat res. Hem pujat corrent a veure què els havia alarmats. El senyor i la senyora Van Daan havien vist una claror rosada en el cel. El senyor havia pensat que devia haver-hi foc no gaire lluny de casa nostra, i la senyora que les flames s'havien ensenyorit de la nostra casa. L'esclat de la bomba l'havia feta saltar sobre les seves cames tremoloses. Però com que no havia passat res a casa, hem tornat al llit.

Els trets han tornat a començar, a penes un quart després. Immediatament la senyora Van Daan s'ha llevat i ha baixat a la cambra del senyor Dussel per trobar-hi la calma que cercava en va al costat del seu marit. Dussel l'ha rebuda amb aquestes paraules: «Vine al meu llit, criatura!», la qual cosa ha provocat per part de tots un riure histèric que ha bastat per a allunyar la por i fer-nos oblidar la remor dels canons.

Teva,
Anne.

Juny de 1943

Diumenge, 13 juny 1943 Estimada Kitty:

Per al meu aniversari, el pare m'ha escrit una felicitació que és massa bonica per a no esmentar-la. Pim només sap escriure versos en alemany, i Margot s'ha encarregat de traduir-los. Pel fragment que cito a continuació podràs jutjar si Margot ha sabut sortir-se de la seva tasca. Suprimeixo el començament, que no és més que un resum dels esdeveniments de l'any que acaba de passar:

No essent ja una nena, però sí la més jove, la vida no és gens fàcil; tothom vol convertir-se un xic en amo teu, i com a tal, s'atorga amb gran disgust per tu, molts drets: «Mira bé qui t'ho diu.» «Jo sé per experiència les coses que cal prendre o cal deixar.» Dia darrera dia de cap a cap de l'any et toca de sentir tan sacres veritats. Els defectes dels predicadors mai no tenen importància. Llur blasmes jamai els costen i tu sola en portes el pes. Però als teus pares no els toca mai el millor paper; sempre han de ser jutges, sense ser sempre justos. Blasmar els grans semblaria singular Venint de tu. Això no cal dir-ho. Voltada com estàs de vells malhumorats i les llurs prèdiques, que has d'empassar-te com amarga píndola per conservar la pau. Però si el temps s'escola, no és pas malaguanyat, car hi ha l'estudi i hi ha els llibres, i el llegir distreu. Un punt més delicat és la coqueteria. «Què em posaré, jo, avui?» «Què em posaré demà?» «De calces ja no en tinc.» «La camisa és un parrac.» «Les sabates ja no en són.» «Ah, quina plaga! Quines calamitats!»

Suprimeixo també el passatge del tec, que Margot no ha aconseguit posar en vers. No trobes que és bonic, aquest poema? A més, m'han tractat de primera: tres bonics presents, entre altres un llibre molt gruixut sobre el meu tema predilecte: la *Mythologie de Hellas et de Rome.* Pel que fa a llaminadures, tampoc no puc queixar-me; com que sóc la més petita, em penso que cadascú m'ha sacrificat les seves darreres reserves. M'han fet massa cas, tenint en compte les circumstàncies, i he tingut més que no mereixo.

Teva,

Anne.

Dimarts, 15 juny 1943 Estimada Kitty:

Sempre tinc coses a explicar-te, però sovint me'n callo, perquè no les trobo prou interessants, i tinc por d'avorrir-te amb massa cartes. Heus ací les darreres notícies; seré molt breu:

No han operat d'úlcera el senyor Vossen. Ja en la taula d'operació, el cirurgià s'ha adonat que tenia un càncer massa avançat per a poder-lo extirpar. L'ha tornat a cosir, i l'obliga a quedar-se a l'hospital durant tres setmanes, alimentant-lo bé, abans de tornar-lo a casa. El planyo

moltíssim, i si pogués sortir no deixaria pas d'anar-lo a veure sovint per distreure'l. El pobre Vossen, que ens tenia sempre al corrent de tot el que passa i es diu al magatzem, i ens posava en guàrdia, i ens donava ajuda i coratge! El trobem a faltar, aquest amic, el trobem a faltar terriblement! Quin desastre!

El mes que ve haurem de desprendre'ns de l'aparell de ràdio, perquè el senyor Koophuis té l'obligació de lliurar el seu a les autoritats. Però el nostre protector ha comprat al mercat negre un aparell Baby, que substituirà el gran aparell Philips. És una llàstima haver-se de separar d'un aparell tan bonic, però una casa que serveix d'amagatall no pot permetre's de cridar l'atenció de les autoritats amb una irregularitat. Instal·larem el Baby a casa; un aparell de ràdio clandestí, a casa d'uns jueus clandestins que compren al mercat negre amb diners clandestins, es trobarà com a casa. A tot arreu, la gent s'afanya per aconseguir un aparell vell per substituir el que les autoritats reclamen. Com més dolentes són les noves, més la veu meravellosa de les emissions d'ultramar diu per a nosaltres aquell encoratjador: «Aguanteu, amb el cap alt! Vindran temps millors!», del qual no podem passar-nos.

Teva,

Anne.

Juliol de 1943

Diumenge, 11 juliol 1943

Estimada Kitty:

Tornant un cop més al problema de l'educació, puc assegurar-te que m'esforço de debò a fer-me útil, a ser amable i gentil, en una paraula, a canviar el clima i atenuar la pluja d'observacions. Que difícil que és pretendre de ser exemplar, davant de persones que hom no pot suportar! Però comprenc que amb una mica d'hipocresia hi guanyo més que amb les meves opinions sinceres, que mai ningú no m'ha demanat ni apreciat.

De vegades m'oblido de fer comèdia i no puc contenir la meva ira quan es produeix una injustícia, i aleshores em toca suportar durant quatre setmanes o més les al·lusions a «la criatura més insolent del món». No sóc de plànyer? Per sort no sóc enutjadissa; si no, cada vegada em tornaria més agra i perdria el bon humor per sempre més.

Penso deixar estar una mica la taquigrafia, després de tant de temps… De primer, per poder consagrar-me millor a les altres matèries, i després, pels meus ulls. Una altra calamitat! Cada dia sóc més miop, i ja fa molt temps que hauria de portar ulleres (uix! semblaré una òliba!), però ja saps que nosaltres, per sortir… Ahir tota la casa no va parlar més que dels ulls d'Anne, perquè la mare va suggerir la idea que jo anés a casa l'oculista, acompanyada de la senyora Koophuis. Només de pensar-hi, ja em vaig estremir. Sortir… com qui no diu res!

T'ho imagines? Sortir al carrer! Al carrer! És inimaginable. De primer vaig sentir una por terrible; però de seguida em vaig engrescar. Ara, que no és tan senzill com això. Aquesta decisió afecta a tots, i com que tots els interessats hi volien dir la seva, no van poder posar-se d'acord. Hom va sospesar una i mil vegades les dificultats i el risc, però Miep es va oferir a acompanyar-me immediatament.

No he trigat a treure el meu abric gris, però s'ha tornat tan petit que sembla de la meva germana petita. Tinc una gran curiositat per veure com acabarà, però em penso que deixaran córrer el projecte, perquè, entre tant, els anglesos han desembarcat a Sicília, i el pare torna a estar convençut de «una fi propera i ràpida».

Elli ens confia, a Margot i a mi, una gran part de la seva feina de l'Oficina; així l'ajudem, i de passada això ens dóna importància. Es tracta de classificar la correspondència i d'inscriure les vendes; qualsevol podria fer-ho, però nosaltres som molt conscienciosos.

Miep va sempre carregada com una somereta; només fa que portar paquets. Gairebé cada dia ha de fer quilòmetres sencers per

trobar els llegums, que ens porta en grans bosses lligades a la bicicleta. Cada dissabte, fidelment, arriba amb cinc llibres de la biblioteca; els esperem tota la setmana amb impaciència. Exactament com criatures a les quals han promès una joguina.

La gent lliure no poden fer-se una idea del que representen els llibres per a la gent amagada. Llibres, més llibres, i la ràdio… és tota la nostra distracció.

Teva,

Anne.

Dimarts, 13 juliol 1943

Estimada Kitty:

Amb el permís del pare, ahir a la tarda vaig demanar a Dussel si volia concedir-me, si li plaïa (ben educada, veritat?), l'ús de la taula de la cambra que compartim, dues tardes per setmana, de quatre a dos quarts de sis… Una petita explicació: jo la faig servir cada dia de dos quarts de tres a les quatre, mentre Dussel fa la migdiada. A partir de les quatre, cambra i taula em són prohibides. A la tarda hi ha massa gent a la cambra dels meus pares, i, d'altra banda, el pare també vol fer servir la seva taula quan té feina.

Jo em penso que he demanat una cosa ben raonable, i ho he fet per pura cortesia. Doncs bé: què et penses que m'ha contestat el senyor Dussel? «No». Tal com sona. «No». Jo estava indignada. Li he preguntat la raó, d'aquest «No», ben decidida a no deixar-me trepitjar, però m'ha engegat a pastar fang! Heus ací el que m'ha dit:

«Jo també he de treballar. Si no treballo a les tardes, ja no treballo gens. Cal que acabi la meva tesi; no l'he començada perquè sí. En canvi tu no tens res de seriós a fer. La mitologia no és pas feina, ni tampoc llegir o fer mitja.» Heus ací la meva resposta: «Però, senyor Dussel, jo treballo seriosament, tan seriosament com es pot treballar; a la cambra dels meus pares és impossible, a la tarda. Li prego que tingui l'amabilitat de reflexionar sobre aquesta qüestió.»

Després de la qual cosa, Anne, tota ofesa, li ha girat l'esquena, fent com si el gran doctor fos un ésser negligible. M'he indignat davant d'aquest Dussel tan abominablement educat (veritat?) quan jo m'he portat tan correctament. Al vespre, m'he espavilat per poder parlar a soles amb Pim; li he explicat com havia anat la cosa, i he discutit amb ell: com havia de prendre-m'ho, perquè no pensava cedir i volia sortir-me'n sola, si podia. Pim m'ha donat uns quants consells, més o menys vagues, entre altres el d'esperar a demà, car estava feta una fúria.

Però ni pensar-hi. Després de rentar els plats, he anat a trobar Dussel a la cambra; com que Pim era a la cambra del costat i la porta era oberta, em sentia molt segura. He començat així: «Senyor Dussel, és possible que vostè trobi que no val la pena d'estudiar la meva demanda amb més atenció, però, tanmateix, li prego que hi

reflexioni.» Dussel, amb el seu somriure més amable, ha respost: «Estic sempre disposat, en qualsevol moment, a parlar d'aquest afer, tot i que el considero acabat.»

A despit de la interrupció de Dussel, he seguit parlant:

«Quan vostè va arribar a casa nostra, estava ben entès que, en compartir la cambra amb mi, també en compartiríem l.ús, i vostè va acceptar d'ocupar-la els matins, mentre que jo en disposaria les tardes… tota la tarda! Però no li demano tant: dues tardes per setmana, em penso que és ben raonable.»

Dussel ha saltat com si l'hagués picat una bestiola. «Tu no tens cap dret… A més, on vols que vagi, jo? Demanaré al senyor Van Daan que em construeixi una gàbia a les golfes per treballar-hi; aquí no s'està tranquil enlloc. No es pot viure amb tu sense barallar-se. Si la teva germana Margot hagués vingut a demanar-me el mateix -cosa que hauria tingut més raó de ser- ni se m'hauria acudit de negar-li-ho, però tu…»

Ha tornat amb la mateixa història: la mitologia, el tricot… Per tant, igual vexació per a Anne. No obstant, Anne ha dissimulat i ha deixat que Dussel acabés: «Però, què hi farem! Discutir amb tu és inútil. Ets l'egoisme personificat, només penses a fer la teva santa voluntat, no retrocedeixes davant de res ni de ningú per sortir-te amb la teva. Mai no havia vist una criatura semblant. Però al capdavall, no tindré més remei que inclinarme si no vull sentir tota la vida que Anne Frank va fracassar en els exàmens perquè el senyor Dussel es va negar a cedir la tauleta a la senyoreta.»

I així successivament, sense parar; al capdavall, gairebé ja no podia seguir-lo. Tan aviat pensava: «Li clavaré una castanya que l'encastaré contra la paret amb totes les seves mentides» com: «No perdis la paciència; aquest tipus no val la pena!»

A la fi el senyor Dussel ha acabat el buf, però en el seu rostre s'hi llegien alhora la ira i el triomf quan ha sortit de la cambra, amb el seu abric de butxaques plenes de menjucs. He corregut a trobar el pare per repetir-li la meva petita discussió en tots els seus detalls, suposant que no l'hagués seguida. Pim ha decidit tornar-ne a parlar a Dussel el mateix vespre; la conversa ha durat més de mitja hora. Més o menys, ha anat així: es tractava de saber si Anne tenia dret a la seva tauleta, sí o no. El pare li ha recordat que ja n'havien parlat abans. En aquella ocasió havia tingut la feblesa de donar-li la raó per mantenir el prestigi dels grans davant dels petits. Després de pensar-ho bé, ha precisat el pare, havia de reconèixer que havia comès un error. Dussel ha protestat i ha dit que Anne no tenia cap dret a tractar-lo com un amoïnós que s'ho queda tot; el pare ha protestat també, dient que havia estat testimoni de la conversa entre Dussel i jo, i que no s'hi havia dit res de semblant. Unes quantes observacions més, i el pare ha

acabat defensant la meva feina, que Dussel anomenava el meu egoisme i les meves foteses. Aquest darrer s'ha limitat a botzinar.

Al capdavall li ha calgut consentir a deixar-me treballar dues tardes sense interrupció fins a les cinc. Ha adoptat un aire ofès, i no m'ha adreçat la paraula en dos dies. A les cinc en punt ve a prendre possessió de la seva tauleta -fins a dos quarts de sis-. Pura criaturada, naturalment.

Hom no pot exigir a un vell simi de cinquanta-quatre anys que canviï de manera de ser.

Teva,

Anne.

Divendres, 16 juliol 1943

Estimada Kitty:

Un altre robatori, aquesta vegada ben de debò! Aquest matí, a les set, Peter, que havia baixat al magatzem com de costum, s'ha adonat immediatament que la porta del magatzem i la d'entrada estaven obertes de bat a bat. Ho ha comunicat de seguida a Pim, que s'ha afanyat a posar amb Alemanya l'aparell de ràdio i a tancar curosament la porta de l'oficina privada abans de tornar a pujar amb Peter.

La consigna per a casos semblants: no obrir cap aixeta, i per tant no rentar-se; romandre ben quiets, estar arranjats a les vuit, no utilitzar el wàter… Consigna estrictament observada. Havíem dormit bé tota la nit, tots vuit, i estàvem molt contents de no haver sentit res. Fins a dos quarts de dotze no ha vingut el senyor Koophuis a explicarnos tota la història: els lladregots devien haver obert la porta d'entrada amb un rossinyol i forçat la porta del magatzem. Com que no hi havia gran cosa a robar, han provat sort al primer pis.

S'han emportat dues caixetes amb 40 florins, uns talonaris i, cosa més greu, tots els cupons de sucre, que representen una provisió de 150 quilos.

El senyor Koophuis suposa que aquests lladregots deuen ser els mateixos que els nostres misteriosos visitants de fa sis setmanes, que aquella vegada no havien pogut obrir les tres portes.

Aquest incident ha tornat a crear una atmosfera tempestuosa, però l'Anex, pel que es veu, no se'n pot passar. Hem tingut la satisfacció d'haver pogut conservar les màquines d'escriure i la caixa grossa, que cada nit pugen a casa nostra per guardar-les en el nostre armari.

Teva,

Anne.

Dilluns, 19 juliol 1943

Estimada Kitty:

Diumenge, el Nord d'Amsterdam va ser terriblement bombardejat; una devastació espantosa. Carrers sencers en ruïnes; caldrà un cert

temps per a poder retirar tots els cadàvers. Fins ara, ja han comptat 200 morts i nombrosos ferits; els hospitals vessen. Es parla de criatures que cerquen els seus pares perduts sota les cendres encara calentes.

Tremolo pensant en el soroll sord i llunyà que va ser per a nosaltres el presagi d'aquesta destrucció.

Teva,

Anne.

Divendres, 23 juliol 1943

Estimada Kitty:

Tinc ganes d'explicar-te el que cadascú de nosaltres pensa fer quan sortim d'ací. El desig més ardent de Margot i del senyor Van Daan consisteix a enfonsar-se fins a la barbeta en un bany ben calent i passar-s'hi mitja hora com a mínim. La senyora Van Daan, abans que res, vol anar a menjar dolços. Dussel no fa més que pensar en Lotte, la seva dona, la mare en la seva tassa de cafè, el pare a veure el senyor Vossen, i Peter a anar al cinema. I jo estaria senzillament encisada, i tan feliç que no sabria per on començar.

La cosa que més desitjo és ser a casa, poder circular lliurement, moure'm, i, finalment, que em dirigeixin en el meu treball, o sigui tornar a l'escola.

Elli ens ha regalat fruita… Al preu que va! Raïm, 5 florins el quilo; groselles groses, 0,70 florins la lliura. Un préssec, 0,50 florins; meló, 1,50 florins el quilo. I cada vespre hom llegeix als diaris: «La puja de preus és usura!»

Teva,

Anne.

Dilluns, 26 juliol 1943

Estimada Kitty:

Ahir, jornada tumultuosa i plena d'emocions. Segurament et deus estar preguntant si passa algun dia sense emocions.

Alarma al matí, a l'hora d'esmorzar, però no en fem cas, perquè vol dir que els avions vénen de la costa. Després m'he ajagut durant una hora, perquè tenia un mal de cap terrible, i m'he reunit amb els altres cap a les dues. A dos quarts de tres, a penes Margot havia preparat la seva feina de l'oficina, les sirenes s'han posat a xisclar, i ha pujat corrents amb mi. Ha fet bé perquè, cinc minuts després, la cosa ha arribat a un punt que tots quatre ens hem refugiat en el corredor. No hi havia dubte possible: la casa tremolava i les bombes no queien lluny.

Jo m'havia aferrat a la meva maleteta, més per aferrar-me a alguna cosa que no pas per fugir, perquè, de totes maneres, no podíem sortir. Només en últim cas havíem de fugir, i el carrer ens reservava tants de perills com els bombardeigs. Al cap de cosa de mitja hora el

nombre d'avions ha disminuït; en canvi, a la casa hi ha hagut el gran rebombori. Peter havia baixat del seu lloc d'observació a les golfes. Dussel era a l'oficina, la senyora es creia segura en el despatx privat i el senyor Van Daan havia vist tot l'espectacle des de la mansarda, mentre que nosaltres ens havem quedat al corredor petit. He pujat a la mansarda a veure les columnes de fum del port de les quals parlaven. Aviat ens ha envaït l'olor de cremat i l'aire del defora s'ha convertit en una boira espessa.

Tot i que l'espectacle d'un gran incendi no és precisament una broma, poca estona després tots hem tornat a les nostres ocupacions. I encara sort de poder-ho fer! Al vespre, a l'hora de sopar, nova alarma. Per un cop menjàvem bé, però el xiscle de les sirenes m'ha tret la gana. No obstant, la calma fou absoluta fins que es va sentir el senyal que havia acabat l'alarma, tres quarts d'hora més tard. A penes havíem rentat els plats, alarma, trets i un nombre inimaginable d'avions. «Senyor! Dos atacs el mateix dia, això ja és massa!» però no ens demanen pas la nostra opinió; una altra pluja de bombes, aquest cop a l'altra banda, a Schiphol, segons el comunicat anglès. Pujant i picant després, els avions feien vibrar el cel i em posaven la pell de gallina. A cada moment em deia: «Aquesta bomba va per a tu, adéu.»

Puc assegurar-te que quan m'he ficat al llit, a les nou, encara em tremolaven els genolls. Exactament a mitjanit, els avions. Dussel s'estava despullant; havent-me despertat els primers trets, no n'he fet cap cas, i he saltat del llit per refugiar-me a la cambra del pare. Dues hores de vol i de trets sense parar, i després silenci. He tornat al meu llit, i m'he adormit a dos quarts de tres de la matinada.

Les set. Em desperto sobresaltada. Van Daan és a la cambra del pare. De seguida penso en els lladres. Sento que Van Daan diu: «tot», i m'imagino que ens ho han robat tot. Però no, aquesta vegada la nova era meravellosa, la més deliciosa des de fa mesos, què dic?, des que va començar la guerra. «Mussolini ha dimitit a favor del rei d'Itàlia.» Tots saltàvem i ballàvem. Després de l'espantós dia d'ahir, a l'últim un bon presagi… d'esperança. L'esperança de la fi, l'esperança de la pau.

Kraler ha passat per casa i ens ha dit que Fokker ha estat arrasat. Aquesta nit, dues alarmes més. Estic exhausta per les alarmes i per la manca de dormir, i no tinc gens de ganes de treballar. El que ens manté desvetllats és el daltabaix d'Itàlia i l'esperança de veure la fi de tot això, potser aquest any mateix…

Teva,

Anne.

Dijous, 29 juliol 1943

Estimada Kitty:

La senyora Van Daan, Dussel i jo estàvem rentant els plats. Cosa que no passa gairebé mai i segurament havia d'acabar per cridar-los

l'atenció, jo servava un silenci absolut.

Per tal d'evitar les preguntes i facilitar una diversió, aviat he trobat un tema que em semblava neutre, el llibre *Henri van den Overkant*. Ai las! M'he ben errat de comptes! Si no és la senyora Van Daan la que les emprèn en contra meva, és Dussel; havia d'haver-hi pensat. Va ser ell qui ens va recomanar aquest llibre com a extraordinari i excel·lent. Només que jo, Margot tampoc no l'havia trobat ni extraordinari ni excel·lent. Mentre eixugava els plats, he reconegut que l'autor havia reeixit en la descripció del minyó, però de la resta… valia més no parlar-ne; i m'he guanyat la indignació del senyor.

«Com pots comprendre la psicologia d'un home? Encara, si es tractés d'una criatura! (!) Ets massa jove per un llibre com aquest; ni tan sols estaria a l'abast d'un home de vint anys!» (Aleshores, per què ens l'havia recomanat tan ardorosament a totes dues?)

Dussel i la senyora Van Daan han seguit fent observacions, ara l'un ara l.altre:

«Ets massa espavilada, per la teva edat; la teva educació deixa molt a desitjar. Més tard, quan seràs més gran, res no et donarà plaer, i diràs: "Tot això ja ho vaig llegir en els llibres, fa vint anys." De manera que afanya't a enamorar-te i pescar un marit, perquè, si no, corres el risc de tenir un desengany darrera l'altre. Has après totes les teories i només et manca la pràctica!»

Quin concepte més curiós que tenen de l'educació, posant-me sempre en contra dels meus pares, que és el que fan, al capdavall! I callar davant d'una noia de la meva edat sobre «els temes per als grans»! I, no obstant, en opinió seva, és un mètode excel·lent. Si hom jutja pels resultats!

En aquell moment els hauria bufetejats, aquell parell que no trobaven altra cosa a fer que posar-me en ridícul. Estava fora de mi. Ah, si pogués saber quan em deslliuraré d'aquesta genteta! La senyora Van Daan… quina mostra! I és ella, aquest personatge, que m'hauria de servir d'exemple… certament, de mal exemple.

Tothom està d'acord: és molt indiscreta, egoista, murrieta, calculadora i descontenta de tot. Hom pot afegir-hi la vanitat i la coqueteria. En resum, una bruixa, sense discussió possible. Podria escriure parlant d'ella volums sencers, i qui sap si algun dia no m'hi posaré. Tothom és capaç de donar-se un vernís de bon to. Amb, els desconeguts, sobretot amb els homes, la senyora és amable; per tant, enganya a primera vista.

Segons la mare, és massa estúpida, i no val la pena de trencar-s'hi el cap. Margot la considera com un ésser negligible. Pim la troba massa lletja, físicament i moralment; i jo, que en principi no tenia cap prejudici, he hagut de reconèixer al capdavall que tenen raó tots tres, i

estic ben lluny de ser massa severa. Té tantes males qualitats, que, realment, no veig per què hauria de prendre'n només una.

Teva,

Anne.

P.S. Et faig observar que en escriure això encara estic sota el cop del furor.

Agost de 1943

Dimecres, 4 agost 1943

Estimada Kitty:

Heus ací que ja fa més d'un any que t'explico una pila de coses sobre la vida a l'Anex, i no obstant mai no assoliré de donar-te'n una idea perfecta. Hi ha massa detalls, hom s'hi perd, i hi ha massa diferència entre la vida que nosaltres portem i la de la gent normal en temps normal. Avui et faré un resum de la nostra vida al dia. Començo per la fi de la jornada.

Cap a les nou del vespre, tothom es dedica als seus preparatius per a la nit, cosa que comporta un daltabaix que no en tens idea.

Hom desplaça les cadires, hom va a cercar les vànoves i les desplega; cal transformar tot el mobiliari del dia. Jo dormo en el sofà petit, que no té ni un metre i mig de llargada, i que, per tant, necessita dues cadires com a allargament. Un edredó, els llençols, els coixins, els cobrellits, tot s'ha de treure del llit de Dussel, on aquests objectes es troben durant el dia.

Després -un cruixit temible- hi ha el llit de campanya de Margot, que és de barrots travessers de fusta, i que per tant cal atapeir de coixins i cobrellits per fer-li el jaç una mica més confortable.

A casa dels veïns, un estrèpit com de tro: no és més que el llit de la senyora, que arramben contra la finestra per tal de proporcionar als petits narius de Sa Gràcia, vestida amb una *liseuse* rosa, una mica d'aire vivificador.

Les nou: Després de Peter, prenc possessió del lavabo i em lliuro a una toaleta minuciosa; de vegades (durant les calors) arribo a fer nedar una puça. Després em netejo les dents, em poso els ferrets al cap, comprovo l'estat de les meves ungles, (faig servir trossets de cotó fluix per a enrossir el pèl moixí d'un bigoti negre)… I tot això en mitja hora! Què et sembla!

Dos quarts de deu: De seguida la bata de bany sobre les espatlles, i, amb el sabó en una mà, i l'orinal, les agulles del cap, els ferrets i el cotó a l'altra, sortida ràpida, seguida tot sovint d'una advertència per part del meu successor, lleugerament disgustat per alguns cabells que ondulen graciosament sobre el tocador.

Les deu: Apagada dels focs. Bona nit. Durant un quart d'horeta, cruiximents de llits i de molles trencades, sospirs…; després silenci, això si els veïns de dalt no comencen de discutir.

Dos quarts de dotze: La porta del lavabo grinyola. Un minso filet de llum penetra a la cambra. Soroll de passes, i després l'ombra d'un abric espaiós, que engrandeix l'home que el porta. Dussel ha enllestit

la seva feina al despatx de Kraler. Durant deu minuts, remor de passes, refrec de papers i ordenació del seu avituallament. La silueta desapareix un cop més; de tant en tant remor sospitosa del wàter.

Les tres: Em llevo per fer una petita necessitat en el pot de llauna que fa d'orinal i que tinc a sota el llit, sobre una catifeta de goma que protegeix el terra. Cada vegada que em passa això, m'aguanto el respir, perquè tinc la impressió de sentir una veritable cascada caient des del cim d'una muntanya. Torno l'orinal al seu lloc, i la petita forma blanca, en camisa de dormir -la bèstia negra de Margot, que sempre s'exclama en veure'm: «Ah! Aquesta camisa de dormir tan indecent!» - torna a pujar al llit.

Segueix un quart d'hora d'insomni, escoltant les remors nocturnes. No són pas lladres que entren a la casa? Després hi ha la remor dels llits, a sobre, al costat, a la mateixa cambra, que em revelen qui dorm i qui s'agita.

Si és Dussel el qui no pot dormir, resulta bastant pesat. De primer sento una petita remor com un peix que s'empassa aire, repetida almenys deu cops; successivament, s'humiteja els llavis, penso jo, fa petar la llengua, o bé es gira i torna a girar-se interminablement, estovant-se el coixí. Cinc minuts d'immobilitat absoluta. Però -no ens fem il·lusions- aquestes maniobres poden repetir-se fins a tres vegades abans que el doctor Dussel acabi per adormir-se.

No és improbable que ens sorprenguin, entre la una i les quatre de la matinada, els avions i els trets ininterromputs. La majoria de les vegades, jo he saltat ja del llit abans de saber què passa. Algun cop segueixo somniant, repassant els meus verbs irregulars francesos, o barallant-me amb els nostres veïns; en aquest cas, no em sé avenir de trobar-me encara a la meva cambra quan sona la fi de l'alarma. Perquè, generalment, corro a agafar un coixí i un mocador, em tiro al damunt una bata i corro en plantofes fins al pare, com ha dit Margot en un vers d'aniversari:

«De nit, al primer dispar, la porta grinyola, i ja és segur: heus ací el mocador, el coixí i la menuda…»

Arribada al llit patern, tinc menys por, excepte quan peten massa fort.

Tres quarts de set: Riiing… el petit despertador, que pot fer sentir la seva veu per encàrrec (i a vegades també per sorpresa). Ring… ring… la senyora l'ha parat. Un cruiximent… El senyor s'ha llevat. Posa l'aigua a bullir i es renta.

Un quart de vuit: La porta grinyola. Ara toca a Dussel de rentar-se. Sola a la cambra, obro les cortines… i comença el nou dia a l'Anex.

Teva,

Anne.

Dijous, 5 agost 1943

Estimada Kitty:

Ara et descriuré l'hora de dinar:

Són dos quarts d'una: Tothom respira. Els homes del magatzem són a dinar. Sento la senyora, que passa l'aspirador per la seva única i preciosa catifa. Margot reuneix els seus llibres; es prepara per a l'ensenyament holandès sobre l'educació dels infants retardats, categoria a la qual podria pertànyer perfectament Peter. La mare se'n va a donar un cop de mà a la minyona Van Daan, i jo me'n vaig al lavabo a posar-hi ordre i també a refrescar-me un xic.

Tres quarts d'una: L'un després de l'altre arriben: de primer el senyor Van Santen, després Koophuis o Kraler, Elli, i de vegades també Miep.

La una: Tots reunits a l'entorn del Baby, escoltem la BBC; són els únics moments en què els membres de l'Anex no s'interrompen i senten parlar algú que no poden contradir, ni tan sols el senyor Van Daan.

Un quart de dues: Distribució del menjar. Cada un dels comensals de l'Anex rep un bol de sopa i, quan hi ha postres, hom les comparteix. Tot content, el senyor Van Santen s'asseu al sofà o s'estintola contra la taula, amb el seu bol, el diari i el gat; quan li manca alguna d'aquestes tres coses, es posa de mal humor. Koophuis dóna les darreres notícies de la ciutat; font excel·lent. Hom endevina l'arribada de Kraler per la seva passa pesada a l'escala i el cop sec i violent a la porta; després entra fregant-se les mans, aqueferat o ociós, taciturn o xerraire, segons si està de bona o mala lluna.

Tres quarts de dues: S'ha acabat el dinar dels oficinistes; ens alcem de taula, i cadascú a la seva feina. Margot i la mare renten els plats; el senyor i la senyora Van Daan van a fer la migdiada a casa seva; Peter puja a les golfes. El pare s'ajeu al sofà, Dussel al seu, i Anne es posa a treballar. És l'hora de la calma; com que tothom dorm, ningú no em torbarà. Dussel té somnis de gormand, es veu d'una hora lluny, però no el miro gaire estona, perquè a les quatre en punt el doctor estarà dempeus, rellotge en mà, per tal que, sense perdre ni un minut, desembarassi la tauleta.

Teva,

Anne.

Dilluns, 9 agost 1943

Estimada Kitty:

Continuació de l'horari. És l'hora de sopar.

A cap de taula, *el senyor Van Daan,* que se serveix primer que tothom de tot el que li agrada. Això no el priva pas de portar la conversa bruscament i de donar la seva opinió, que és llei. Si algú s'atrevís a contradir-la li agafaria alguna cosa. Perquè arriba a bufar com un gat enfurismat… Què vols que et digui!; prefereixo callar.

Està absolutament segur de les seves opinions i convençut que és infalible. Té moltes coses a la cabota, d'acord, però això no és una raó per a mostrar-se tant suficient i presumptuós. La seva fatuïtat és vertiginosa.

La senyora: Més em valdria callar. Hi ha dies, quan ella està de mal humor, que m'estimo més no veure-la. Pensant-hi bé, ella és la causa de totes les disputes. Tots evitem curosament de cercar-li les pessigolles. Però podríem donar-li el motiu de «la Provocadora». Quant pot provocar es troba en el seu element: fer enfadar Anne amb la senyora Frank, o Margot amb el pare… encara que això darrer no és tan fàcil.

A taula, la senyora no s'està de res, encara que més d'un cop s'ho pensi. Les patates més petites, els talls millors, el millor de tot; «escollir» és la divisa de la senyora; als altres, ja els tocarà quan ella tingui el que li cal.

I parla. Que l'escoltin o no, que s'interessin o no, aparentment això no té cap importància per a ella. És evident que pensa: «El que la senyora Van Daan té a dir interessa a tothom…»

I amb aquell somriure de coqueteria i aquella pretensió de saber parlar de tot, afalagant l'un i l'altre, donant-los bons consells… i tot per fer bona impressió! Però, coneixent-la millor, no en resta gran cosa.

Característica número 1: la seva activitat; núm. 2: la seva alegria quan està de bon humor; núm. 3: la seva coqueteria. I, de vegades, un mal humor encisador. Heus ací Petronelle Van Daan.

El tercer comensal: No es fa notar. El senyor Van Daan junior és taciturn, i resta esborrat la major part del temps. Quant a gana, devora a la Van Daan i mai no es veu assaciat. Després d'un àpat dels més substancials, assegura amb la més gran indiferència que encara podria menjar el doble.

Margot, el quart comensal: Menja com un ocellet i no diu ni piu. Només li agraden els llegums i la fruita. Van Daan diu que és «una nena aviciada». En opinió nostra, la poca gana que té ve de la manca d'aire i de moviment.

La mare, cinquè comensal: Gran xerraire, una gana excel·lent. Ningú no la prendria per la mestressa de la casa, com a la senyora Van Daan. Per què? Bé, la senyora fa la cuina, mentre que la mare renta els plats, treu la pols, etc.

Números 6 i 7: No m'allargaré gens a propòsit del pare i de mi mateixa; Pim és el més discret de tots. Abans que tot, vigila que tothom s'hagi servit. No necessita res; tot el que hi ha de bo va a les criatures. És la bondat personificada… i al seu costat la incurable bola de nervis que escriu això.

Doctor Dussel: Se serveix, no mira al seu volt, menja, no parla… Si

no hi ha més remei que parlar, prefereix parlar de menjar; sobre aquest tema no es discuteix. Absorbeix quantitats enormes; no diu mai que «no», sigui bo o dolent. Els pantalons li arriben fins al pit; porta una jaqueta vermella, plantofes negres i ulleres de carei. Vestit així hom pot veure'l treballant a la seva tauleta, treballant sempre, amb les úniques interrupcions de la seva migdiada, els àpats, etc.; el seu lloc predilecte: el wàter. Tres, quatre, cinc cops per dia, un o altre s'impacienta davant la porta del lavabo, cloent els punys i calcigant inquiet. Que et penses que el preocupa? No res, tant se li'n dóna. d'un quart de vuit a dos, de dos quarts d'una a la una, de dues a un quart de tres, de les quatre a un quart de cinc, de les sis a un quart de set, i de dos quarts de dotze a mitjanit. No cal rellotge, són «sessions» a hora fixa. Les observa estrictament, i no es preocupa gens ni mica de les súpliques de l'altra banda de la porta, que anuncien un desastre imminent.

Número 9: No pertany als membres de la gran família, però compta entre els comensals. Elli té una gana sòlida. No deixa res, no és gens difícil. Qualsevol cosa li agrada, cosa que també ens agrada a nosaltres. Sempre de bon humor, obligada, bona, heus ací les seves qualitats.

Teva,

Anne.

Dimarts, 10 agost 1943

Estimada Kitty:

La meva última troballa: a taula, em parlo a mi mateixa més que no pas als altres; és un èxit des de dos punts de vista. Primer, tothom està encisat de no haver de deixar-me la paraula llarga estona; després, ja no cal que em preocupi de les opinions dels altres. Quant a la meva opinió personal, no la trobo més ximple que la dels altres, de manera que me la guardo per a mi. Pel que fa al menjar, el mateix: si cal que m'empassi alguna cosa que detesto, prenc el meu plat, m'imagino que hi ha alguna cosa deliciosa, i, mirant-lo al menys possible, m'ho empaso tot àdhuc abans d'adonar-me'n. Per llevar-me, al matí, una altra maniobra (em costa molt de llevar-me): salto del llit tot dient-me: «De seguida et tornaràs a acotxar, ben confortablement», però vaig a la finestra, trec el camuflatge de la defensa passiva, i aspiro l'aire fresc per l'escletxa entreoberta fins que estic ben desperta. Després corro a desfer el llit per no deixar-me temptar. D'això la mare en diu «art de viure». Oi que és divertit?

Des de fa una setmana, cap de nosaltres no té hora exacta. Han tret el rellotge de la nostra estimada i fidel Westortoren, segurament per fondre'l amb destí a material de guerra. Ja no hi ha manera de saber l'hora, ni de nit ni de dia. Sempre espero que substitueixin el rellotge per algun altre invent, per exemple un repic sobre ferro o

coure, que recordi al barri el seu campanar.

A qualsevol lloc que em trobi, els meus peus susciten l'admiració al meu entorn. A despit de les circumstàncies, vaig admirablement i meravellosament calçada gràcies a Miep, que ha trobat un parell de sabates d'ocasió per 27,50 florins; són de pell de gasela, guarnides de cuir, vermell «mares del vi», el taló bastant alt. Em fan molt més gran. Tinc la impressió d'anar amb xanques.

Dussel ha estat ben a punt de posar en perill les nostres vides. Ha tingut l'acudit de fer-se portar per Miep un llibre prohibit: una sàtira contra Hitler i Mussolini. Tornant en bicicleta amb el famós llibret, uns SS en moto li van barrar el pas. Perdent el cap, va cridar: «Miserables!», i fugí a corre-cuita. M'estimo més no pensar què hauria passat si se l'arriben a emportar a la comissaria.

Teva,

Anne.

Dimecres, 18 agost 1943

Estimada Kitty:

Podria titular això que segueix: «La tasca quotidiana: la pelamenta de patates.»

Un va a cercar els diaris, un altre els ganivets -i es queda el millor-, un altre les patates, i un altre la cassola plena d'aigua.

El senyor Dussel comenta: si bé no sempre raspa bé, el cert és que raspa constantment i mira a dreta i esquerra per veure si els altres ho fan com ell. No: «Anne, mira, mira com agafo el ganivet, jo, i raspo de dalt a baix. No, així no… així.»

Jo responc tímidament: «És que estic acostumada a fer-ho així, senyor Dussel; i vaig tan de pressa…»

«Però jo t'ensenyo la manera més còmoda. Pots confiar en mi. m'és igual, naturalment, fes-ho com vulguis.»

Seguim raspant. Mira el meu veí de reüll. Remena el cap, perdut en els seus pensaments (sobre mi?), però calla.

No s'acaba mai de raspar. Després miro el pare, a l'altra banda; raspar les patates no és cap feina pesada per a ell, sinó un treball de precisió. Quan llegeix se li marca al front una profunda arruga; però quan ajuda a preparar patates, mongetes o altres llegums sembla impermeable a tot pensament i adopta el seu «posat de patates», assegurant-se que no en deixa passar cap que no estigui perfectament raspada; amb un posat així, és inconcebible la imperfecció.

Tot treballant, només em cal alçar els ulls per a assabentar-me de tot. La senyora Van Daan intenta cridar l'atenció de Dussel. De primer li adreça una mirada furtiva; ell fa veure que no s'adona de res. Després ella li fa l'ullet; ell segueix la seva feina atentament. Després ella riu; Dussel segueix amb els ulls baixos. Aleshores la mare riu també; Dussel roman impassible. La senyora no s'ha sortit amb la seva;

en vista d'això, inicia una altra tàctica. Breu silenci; després: «Putti, per què no et poses un davantal? Demà t'hauré de tornar a treure les taques dels pantalons.»

«No m'embruto pas!»

Un altre silenci breu.

«Putti, per què no t'asseus?»

«Estic bé dret; he prefereixo!»

Interval.

«Putti, tingues compte! Tu *spats schon!* T'esquitxes!»

«Sí, mami, ja aniré amb compte.»

La senyora cerca un altre tema de conversa.

«Digues, Putti, com és que els anglesos no han seguit bombardejant?»

«Perquè fa massa mal temps, Kerli.»

«Però ahir va fer bo i no hi va haver pas avions.»

«I si parléssim d'una altra cosa?»

«Per què? A mi m'agradaria saber què en penses d'això.»

«No res.»

«Per què, no res?»

«Calla, estimada.»

«El senyor Frank sempre respon a la seva dona quan ella li pregunta alguna, no és veritat?»

Ha tocat el punt feble del senyor Van Daan. Calla, és la seva defensa. I la senyora reprèn:

«No desembarcaran mai!» El senyor empal·lideix; veient l'efecte que ha produït, la senyora se sufoca, i després insisteix:

«Els anglesos no faran res de bo!»

La bomba esclata:

«Callaràs d'una vegada, *Donnerwetter, noch einmal!*»

La mare es mossega els llavis per no esclatar a riure. Jo m'aguanto ben seriosa.

Heus ací una mostra de la cosa que es repeteix gairebé cada dia, si no és que ja s'han barallat abans; en aquest cas, no es diuen ni mitja paraula, amb tossuderia.

Manquen patates: pujo a les golfes a cercar-ne. Veig Peter, que treu les puces al gat. Aixeca els ulls, el gat ho aprofita, i plam!, ja ha fugit per la finestra oberta. Peter renega, jo ric i fujo.

Teva,

Anne.

Divendres, 20 agost 1943

Estimada Kitty:

A dos quarts de sis en punt els homes se'n van del magatzem cap a casa. Per a nosaltres, és la llibertat.

Dos quarts de sis: Elli arriba, pregonera de la llibertat. Comencem

de moure'ns. Pujo amb Elli a casa els Van Daan, per donar-los la seva part de les nostres postres del vespre. A penes ha tingut temps d'asseure's que ja ha d'escoltar els desigs de la senyora:

«Estimada Elli, voldria…»

Elli em llença una mirada, sabent que la senyora no perd ocasió d'expressar els seus desigs a tot aquell qui arriba. És precisament per això que tothom s'abstén tant com pot de pujar a casa seva.

Tres quarts de sis: Elli se'n va. Jo baixo dos pisos, passo per la cuina per anar al despatx privat, i després a la carbonera: obro la porteta per la qual Mouschi espia les rates. La meva volta d'inspecció em porta al despatx de Kraler. Van Daan obre calaixos i arxivadors per trobar el correu del dia. Peter s'encarrega de la clau del magatzem i de Boschi. Pim puja les màquines d'escriure a casa, Margot cerca un racó tranquil per enllestir la seva feina del despatx; la senyora posa aigua al gas; la mare s'hi acosta amb les patates; tots ens lliurem a la nostra tasca.

Aviat Peter torna del magatzem i pregunta on és el pa. Generalment, és a l'armari de la cuina. Avui no. I si se n'han descuidat? Peter es proposa anar al despatx de davant. Abans d'entrar-hi es posa de quatre grapes perquè no el vegin des de fora, avança fins a l'armari d'acer, on, en efecte, hi ha el pa, se n'apodera i fa mitja volta; però abans de sortir, Mouschi ha saltat per damunt de la seva esquena i s'ha instal·lat al despatx.

Peter juga a fet a amagar amb el gat, el qual no pot pas deixar en aquest local, i finalment aconsegueix d'agafar-lo per la cua. Mouschi rebufa, i Peter sospira. Ja el té… No, Mouschi s'escapa i s'instal·la a la finestra, per llepar-se alegrement, tot content d'haver-se escapat del seu amo; com a darrer recurs, Peter li ensenya un tros de pa, Mouschi es deixa seduir, i la porta es tanca darrera d'ell.

He seguit aquesta petita escena per l'entrebadament de la porta. Continua el treball. Toc, toc, toc… truquen tres cops. És hora de seure a taula.

Teva,

Anne.

Dilluns, 23 agost 1943

Estimada Kitty:

Continuació de l'esmerç del temps a l'Anex: al matí, quan toquen dos quarts de nou:

Margot i la mare es posen nervioses: «Ssst!… Pare, silenci, ssst!… Pim, són dos quarts de nou; vine aquí, no facis córrer més l'aigua, camina sense fer remor.» I d'altres exclamacions semblants destinades al pare, que és al lavabo. Ha de tornar a la cambra a dos quarts de nou en punt. Totes les aixetes són tancades, i queda prohibida la cacera del wàter. «Fora sorolls» és la consigna. Mentre no arribi el personal de

l'oficina, els homes del magatzem podrien sentir-nos en el silenci dels locals buits.

A les vuit vint, tres copets al sostre anuncien que Anne pot pujar a cercar la seva sopa de farina de civada. Ja està a punt el meu plat de gos. Pujo a cercar-lo. De tornada a la meva cambra, cal que el despatxi de pressa, que em pentini de pressa, que deixi de parlar i torni el llit al seu lloc. Silenci; és l'hora. La senyora es posa les plantofes, i el senyor també. Tota remor s'és apagada.

I ara comença l'apoteosi del quadre de família ideal. Jo em poso a estudiar o a llegir; la Margot també; el pare s'ha instal·lat amb el seu Dickens, naturalment, i el seu diccionari, a la vora del llit que grinyola i gemega, de matalassos que ni el nom no en mereixen; dos travessers poden ser útils, però el pare els refusa enèrgicament: «No en vull!»

Perdut en la seva lectura, ja no mira ningú; de tant en tant riu i, de vegades, vol obligar la mare a escoltar una anècdota. Resposta: «No tinc temps.» El pare té un aire decebut, un instant només, i després segueix llegint; uns moments més tard, entusiasmat per un passatge divertit, fa una nova temptativa: «Llegeix això, mare, no és pas llarg.»

La mare no es mou del sofà, llegint, cosint, fent mitja o estudiant, depèn. De vegades es recorda bruscament d'alguna cosa i diu ràpidament: «Anne, recorda-te'n… Margot, vols anotar-ho?»

Torna el silenci. Margot tanca bruscament el llibre, el pare arruga les celles, reapareix la seva arruga de lectura i se submergeix altra vegada en el seu llibre; la mare comença a enraonar amb Margot; jo escolto, perquè sóc tafanera. I Pim, què pensa? Són les nou! L'esmorzar!

Teva,

Anne.

Setembre de 1943

Divendres, 10 setembre 1943

Estimada Kitty:

Quan t'anuncio un nou esdeveniment, gairebé sempre es tracta d'una cosa desagradable. Però aquesta vegada passa quelcom de meravellós. Dimecres al vespre, 8 de setembre, l'emissió de les set ens anuncià: *Here follows the best new of the whole war! Italy has capitulated!* Itàlia ha capitulat sense condicions! A un quart de nou hi va haver l'emissió de l'Holanda d'ultramar: «Holandesos, fa una hora, jo acabava d'enllestir la meva crònica quotidiana quan hem rebut l'esplèndida nova de la capitulació d'Itàlia. Puc assegurar-vos que mai no he estripat un paperot amb més alegria.» Han tocat *God save the King*, l'himne anglès, i la *Internationale*. Com sempre, l'Holanda d'ultramar s'ha mostrat molt encoratjadora sense ser massa optimista.

No obstant, no tot és de color de rosa ací. El senyor Koophuis està malalt. Ja t'he dit algun cop com l'estimem tots; mai no es troba bé, pateix molt, no pot menjar massa, ni caminar massa, i, a desgrat de tot això, sempre està de bon humor, i és d'un coratge admirable. Amb raó diu la mare: «El sol brilla quan el senyor Koophuis entra a casa.»

Acaben de traslladar-lo a l'hospital, on haurà de sofrir una greu operació intestinal. Es veurà obligat a quedar-s'hi almenys quatre setmanes. Si haguessis vist com s'acomiadava de nosaltres… com si sortís a fer un encàrrec qualsevol. És la senzillesa personificada.

Teva,

Anne.

Dijous, 16 setembre 1943

Estimada Kitty:

A l'Anex les coses van de mal en pitjor. A taula ningú no gosa obrir la boca (si no és per menjar), car la més petita paraula risca de ser presa de través o de molestar l'un o l'altre. Cada dia em donen valeriana per calmar-me els nervis, però això no priva que l'endemà encara em trobi més perduda. Sé un remei millor: riure, riure de bona gana; però ja no en sabem, de riure, o gairebé. Si això dura gaire, ja em veig -m'ho temo de debò-amb una cara llarga tota seriosa i els llavis caiguts. Decididament, les coses no van pas millor, perquè tots, tots, ens adonem ara de l'obstacle insuperable de l'hivern.

Una altra cosa, no gens divertida per cert: a part dels homes del magatzem, un tal V. M. sospita alguna cosa a propòsit de l'Anex. Ens podríem passar ben bé de les opinions de V. M., però pel que sembla aquest home no pot dissimular la seva gran curiositat, no es deixa despistar fàcilment, i, per acabar-ho d'adobar, no inspira cap

confiança.

Una de les vegades, Kraler, per mesura de precaució, ha fet una volta per venir-nos a veure; és a dir: a la una menys deu, s'ha posat l'abric i ha anat a la farmàcia de la cantonada; cinc minuts més tard s'ha servit de l'altra porta d'entrada per a pujar a casa, com un lladre, per l'escala que hi dóna directament. Volia anar-se'n a un quart de dues, però Elli ha estat a temps d'avisar-lo que V. M. es trobava a l'oficina; així doncs, ha fet mitja volta i s'ha quedat amb nosaltres fins a dos quarts. Aleshores s'ha descalçat i amb les sabates a la mà, ha tornat a baixar per la mateixa escala posant tant de compte a no fer cruixir els graons, que ha necessitat tot un quart d'hora per a tornar al seu despatx venint del carrer.

Entretant, havent-se deslliurat a l'últim de V. M., Elli ha tornat a cercar el senyor Kraler, que ja se n'havia anat, fent un altre número d'acrobàcia per l'altra escala. Un director que baixa en mitjons i es veu obligat a tornar-se a calçar al carrer! Quin prestigi més curiós!

Teva,

Anne.

Dimecres, 29 setembre 1943

Estimada Kitty:

És l'aniversari de la senyora Van Daan. Li hem regalat un potet de confitura, més uns tiquets de formatge, de carn i de pa. El seu marit, Dussel i els nostres protectors també s'han limitat a coses comestibles, a part de les flors. Avui dia tothom fa el que pot.

Aquesta setmana, Elli ha estat a punt de tenir un atac de nervis; li havien fet tants encàrrecs, li havíem insistit tan sovint sobre coses urgents i sobre el que ens mancava, pregant-li que hi tornés perquè ho havia entès malament, que estava a punt de perdre el nord. No és gens estrany si hom té present la feina acumulada al despatx: Elli substitueix Miep, engripada, i Koophuis, malalt; per acabar-ho d'adobar, camina amb un turmell torçat, i viu turmentada per la seva pena d'amor i per un pare malhumorós. L'hem consolada dient-li que la nostra llista d'encàrrecs s'escurçarà tota sola si té l'energia i la fermesa suficients per a dir-nos que no té temps.

Per variar, les coses no rutllen entre el pare i Van Daan, ho pressento. El pare està furiós per una raó o altra. Què ens deu esperar encara? Si almenys jo no em veiés tan directament barrejada amb aquestes picabaralles! Si almenys me'n pogués anar! Ens faran tornar boigs.

Teva,

Anne.

Octubre de 1943

Diumenge, 17 octubre 1943

Estimada Kitty:

Koophuis ha tornat, gràcies a Déu. Encara està tot pàl·lid, però s'ha posat en camí, ple de coratge, amb l'encàrrec de vendre vestits per compte de Van Daan. Els Van Daan han arribat al fons de la seva bossa; és desagradable, però és un fet. La senyora té abrics, vestits i sabates per vendre, però no es vol desprendre de res, mentre que el senyor no aconsegueix desfer-se d'un vestit perquè en demana un preu massa elevat. Encara no sabem com acabarà, tot això. La senyora es veurà obligada a separar-se del seu abric de pells. La discussió dels dos Van Daan a propòsit d'això ha estat molt violenta; ara assistim a la fase de reconciliació: «Oh, estimat Putti!» i «Estimada Kerli!».

El cap em roda encara pensant en les injúries que s'han llançat en la nostra honorable mansió d'un mes ençà. El pare no deixa ni un moment d'estrènyer les dents. Quan algú se li adreça, es mostra ferotge, com si temés veure's obligat a intervenir en un altre litigi. Els pòmuls de la mare són roigs d'emoció. Margot es queixa de mal de cap. Dussel, d'insomni; la senyora es queixa tot el dia, i jo estic completament guillada. Si vols que et digui la veritat, he acabat per oblidar amb qui estem renyits i amb qui ens hem reconciliat.

Només la feina fa oblidar, i treballo molt.

Teva,

Anne.

Divendres, 29 octubre 1943

Estimada Kitty:

Una altra baralla de llamps i trons entre el senyor i la senyora Van Daan. Motiu: les finances. Els Van Daan s'han menjat els seus diners, ja t'ho vaig escriure. Fa algun temps, el senyor Koophuis va parlar d'un amic seu que treballa en la indústria de les pells; el senyor Van Daan, agafant-s'hi, era del parer de vendre un abric de pells de la seva dona, tot de pells de conill, i que aquesta ja havia portat durant disset anys. n'han tret 325 florins, que és un preu enorme. La senyora hauria volgut guardar-se aquests diners per a ella, per tal de poder comprar vestits nous després de la guerra. Ha calgut remoure cels i terra perquè el seu marit aconseguís fer-li veure que els necessitaven urgentment per a viure.

No pots imaginar-te els xiscles, els crits, les injúries i el picament de peus de còlera. Era horrible. Nosaltres estàvem apostats al peu de l'escala, aguantant-nos l'alè, i disposats a pujar per separar les fúries. Tot això ataca el sistema nerviós i provoca una tensió tan forta que al

vespre, en ficar-me al llit, ploro i dono gràcies al Cel per tenir una mitja horeta per a mi tota sola.

El senyor Koophuis torna a ser fora; els seus mals d'estómac no el deixen tranquil. Ni tan sols sap si l'hemorràgia ha estat deturada com cal. Per primera vegada l'hem vist deprimit, quan ens va anunciar que se'n tornava a casa seva perquè no es trobava bé.

Pel que fa a mi, tot va bé, excepte que no tinc gens de gana. Constantment em repeteixen: «Quina mala cara que fas!» Reconec que fan els impossibles per tal que la meva salut no flaquegi; em donen sucre de raïm, oli de fetge de bacallà i tauletes de llevat i de calç.

Els nervis em juguen males passades; tinc una marròmia espantosa. L'atmosfera de la casa és depriment, somnolenta, afeixugadora, sobretot els diumenges. A fora, ni un cant d'ocell; a dintre, un silenci mortal i ofegador plana pel damunt de tot i pesa sobre meu com si volgués arrossegar-me a profunditats insondables.

En tals moments oblido el pare, la mare i la Margot. Indiferent, erro d'una cambra a l'altra, pujant i baixant les escales, i em veig com l'ocell cantaire al qual han arrancat brutalment les ales i que, en la fosca absoluta, es fereix topant contra els barrots de la seva gàbia estreta. Una veu interior em crida: «Vull sortir, vull aire, vull riure!» Ni tan sols hi contesto; m'ajec en un sofà i m'adormo per tal d'abreujar el temps, el silenci i l'espantosa angoixa, puix que no arribo a matar-los.

Teva,

Anne.

Novembre de 1943

Dimecres, 3 novembre 1943

Estimada Kitty:

El pare ha fet venir un programa de l'Institut de l'Ensenyament de Leyde, per tal de distreure'ns tot instruint-nos. Margot ha repassat almenys tres cops el gruixut volum, sense trobar-hi cap curs que no sigui massa car. La decisió del pare va ser ràpida: ha escollit un curs de «llatí elemental» per correspondència, que no ha trigat a arribar, i Margot s'hi ha posat amb entusiasme. És, de molt, massa difícil per a mi; tant que m'hauria agradat aprendre el llatí!

Com que troba que també jo necessito quelcom de nou, el pare ha demanat a Koophuis que li procuri una Bíblia per a infants, per tal de posar-me al corrent dels escrits del Nou Testament. «Vols regalar una Bíblia a Anne per Chanuka?», va preguntar Margot, tota consternada. «Sí… i em penso que Sant Nicolau encara serà millor ocasió», va respondre el pare. «No veig gens bé Jesús entre els Macabeus.»

Teva,

Anne.

Dilluns, vespre de 8 novembre 1943

Estimada Kitty:

Si llegies les meves cartes una darrera l'altra, per força t'adonaries que canvien segons la meva bona o mala disposició. No m'agrada dependre del meu humor; em rebenta; però a l'Anex no sóc pas l'única; tots estem de lluna. Quan llegeixo un llibre que m'impressiona, em cal fer un gran esforç de readaptació abans de reunir-me amb els sers humans de casa. Si no el fes, em trobarien com una mena de fenomen. No tardaràs gens a adonar-te que en aquest moment estic passant un període de depressió. No sabria pas dir-te per què he caigut en aquest pessimisme, però sospito que és cosa de la meva poruguesa, amb la qual em cal lluitar constantment.

Aquest vespre, quan Elli encara era a casa, algú ha trucat a la porta d'entrada, molta estona, i amb insistència. Immediatament m'he posat blanca com el paper, he tingut còlics i palpitacions, i tot això només d'angoixa.

A les nits, un cop acotxada, em veig en una presó, sola, sense els meus pares. Una hora erro per la carretera; l'altra m'imagino l'Anex en flames, o que vénen a cercar-nos a tots, de nit. No solament ho veig, tot això, sinó que és com si el meu cos ho visqués, donant-me la sensació que ha de passar d'un moment a l'altre!

Miep ens diu sovint que ens enveja perquè gaudim del repòs. Potser hi ha part de raó, en això, però oblida les nostres angoixes

quotidianes. Jo no em puc imaginar de cap manera que el món esdevingui normal altra vegada per a nosaltres. Si algun cop parlo de «després de la guerra», per a mi és com una mena de terra a l'Havana, una cosa que mai no es realitzarà. La nostra casa d'altre temps, les amigues, les bromes a l'escola… Penso en tot això com si ho hagués viscut una altra persona.

Ens veig, als vuit de l'Anex, com si fóssim un parrac de cel blau, encerclat a poc a poc per núvols foscos, pesants i amenaçadors. El petit cercle, aquest illot que encara ens manté en seguretat, s'estreny constantment sota la pressió dels núvols que ens separen encara del perill, cada vegada més proper. Les tenebres i el perill estrenyen el cercle al voltant nostre; busquem una sortida, i, desesperats, topem els uns amb els altres. Tots mirem cap avall, on els homes lluiten uns amb altres; tots mirem cap a dalt, on regnen la calma i la bellesa, i d'on ens separa la massa de tenebres que ens barra el pas com un mur impenetrable que està a punt d'esclafar-nos però que encara no és prou fort. Amb totes les meves forces, suplico i imploro: «Cercle, oh, cercle, eixampla't i obre't davant nostre!»

Teva,

Anne.

Dijous, 11 novembre 1943

Estimada Kitty:

Ja tinc el títol exacte que cal per a aquest capítol:

Oda a la meva estilogràfica. In memoriam.

La meva estilogràfica ha estat sempre per a mi una cosa preciosa; sempre m'ha agradat molt perquè té el tremp gros, i jo només puc escriure bé amb una estilogràfica de tremp gros. La vida de la meva estilogràfica ha estat llarga i molt interessant, de manera que vaig a contar-la breument.

Me la varen regalar quan tenia nou anys. Va arribar, embolicada amb buata, en una caixeta que portava l'etiqueta de «mostra sense valor». Havia fet un llarg camí: venia d'Aquisgran, d'on me l'enviava l'àvia, la meva bona fada. Mentre el vent de febrer en feia de les seves, jo era al llit, amb la grip. La magnífica ploma, encauada en el seu estoig de cuir vermell, feia l'admiració de totes les meves amigues. Jo, Anne Frank, podia estar orgullosa, car, a la fi, posseïa una estilogràfica.

A l'edat de deu anys, em varen permetre d'emportarme-la a l'escola, i la institutriu em va deixar fer-la servir.

Als onze anys el meu tresor es va haver de quedar a casa, perquè la institutriu de sisè s'atenia rigorosament al reglament dels mànecs i els tinters de col·legial.

Als dotze anys, a l'institut jueu, la meva estilogràfica tornà en funcions amb tant més d'honor i d'autenticitat per tal com estava

tancada en un nou estoig amb tanca de cremallera, que contenia igualment un portamines.

Als tretze anys, la ploma em va seguir a l'Anex, on, des d'aleshores, ha galopat com un}pur sang} sobre el meu Diari i els meus quaderns.

I acaba la seva existència als meus catorze anys…

El divendres a la tarda, després de les cinc, vaig sortir de la meva cambreta per seguir treballant a la dels meus pares. Així que em vaig haver instal·lat a la taula, em vaig veure atropellada sense massa suavitat per Margot i el pare, que es posaven a fer el llatí. Deixant la meva estilogràfica damunt de la taula, vaig fer servir el raconet que varen voler-me deixar lliure per a triar i fregar les mongetes seques, és a dir, eliminar les florides i netejar les bones.

A tres quarts de sis vaig recollir tota la deixalla i la vaig llançar. L'estufa, que darrerament gairebé ja no tirava, escopí una flama enorme; anava bé, ara; jo me'n vaig alegrar d'allò més. Quan els «llatinistes» van estar llestos, vaig disposar-me a prosseguir la meva tasca epistolar, però no trobava enlloc la meva ploma. Jo buscava, Margot buscava, la mare, el pare i Dussel cercaven també… temps perdut: el meu tresor havia desaparegut sense deixar rastres.

«Potser ha caigut a l'estufa, amb les mongetes», suggerí Margot. «Vaja! No dona, no», vaig respondre.

Al vespre, com que la ploma seguia introbable, vaig començar de creure com tothom que s'havia cremat. La prova, aquella flamarada enorme: només podia ser la baquelita.

En efecte, la trista suposició es convertí en veritat l'endemà al matí, quan el pare va retirar de les cendres el clip de l'estilogràfica. El tremp d.or havia desaparegut misteriosament. «Es deu haver cuit en una de les pedres refractàries», suggerí el pare.

Em queda un consol, per petit que sigui: la meva ploma ha estat incinerada i no enterrada. No espero altra cosa per a mi, més tard.

Teva,

Anne.

Dimecres, 17 novembre 1943

Estimada Kitty:

Uns quants entrebancs.

A casa d'Elli hi ha epidèmia; ella està en quarantena i per tant no podrà venir a casa nostra durant sis setmanes. És molt empipador, perquè ella és la responsable del nostre avituallament i dels encàrrecs; a més, Elli ens augmenta la moral, i la trobem a faltar de mala manera. Koophuis segueix allitat, i sotmès des de fa tres setmanes a un règim sever de llet i civada. Kraler es troba desbordat.

Les lliçons de llatí per correspondència de Margot són corregides per un professor que sembla molt gentil, i, a més a més, molt

intel·ligent. Sens dubte deu estar encantat de tenir una alumna tan llesta. Margot li envia les seves lliçons signades amb el nom d'Elli.

Dussel està completament sonat; ens preguntem per què. Quan ens reunim a casa dels Van Daan, no obre els llavis per a res. Tots ens en hem adonat, i al cap d'uns quants dies d'aquesta comèdia, la mare ha cregut convenient posar-lo en guàrdia contra el caràcter de la senyora Van Daan, que podria fer-li la vida impossible si ell persistís en el seu silenci.

Dussel ha contestat que el senyor Van Daan havia estat el primer a no adreçar-li la paraula, i que no pertocava a ell, Dussel, de fer el primer pas.

Potser tu no te'n recordes, però ahir, 16 de novembre, va fer exactament un any que Dussel va entrar a l'Anex. Amb aquesta ocasió féu present a la mare d'un testet de flors, i a la senyora Van Daan no li va donar res. I això que aquesta darrera, molt abans de la data memorable, hi havia fet manta al·lusió directa, fent comprendre clarament a Dussel que esperava d'ell una ronda general.

En lloc d'expressar el seu agraïment per l'acollida desinteressada que li hem fet, Dussel va servar un silenci absolut. El matí del dia 16 li vaig preguntar si l'havia de felicitar o donar-li el condol; em va contestar que acceptava ambdues coses. La mare ha volgut atribuir-se el bonic paper de pacificadora, però sense resultat, i ens trobem en un *statu quo*.

Der Maan hat einen grossen Geist (l'home té un esperit gran). Und ist so klein von Taten! (i és ben petit en actes!)

Teva,

Anne.

Dissabte, 27 novembre 1943

Estimada Kitty:

Anit, abans d'adormir-me, vaig tenir, tot de cop, una visió: Lies.

La vaig veure davant meu, tota coberta de parracs, amb la cara amagrida i ossosa. Tenia els ulls clavats en mi, immensos, tots tristos i plens de retret. Vaig poder llegir-hi: «Anne! Oh! Per què m'has abandonat? Oh! Ajuda'm, vine a ajudar-me, treu-me d'aquest infern, salva'm!»

Sóc incapaç d'ajudar-la. No puc fer més que seguir sent espectadora del sofriment i de la mort dels altres, i demanar a Déu que ens torni la meva amiga.

Només vaig veure Lies, ningú més, i vaig comprendre. l'havia jutjada malament; jo era encara massa criatura per a comprendre-la. s'havia afeccionat a la seva nova amiga, i jo havia obrat com si la hi volgués prendre. Què li deu haver tocat de passar? M'ho imagino perquè també jo ho he sentit.

En altres temps arribava, com en un llampec, a comprendre

alguna cosa de la seva vida, però de seguida requeia, com una perfecta egoista, en els meus propis plaers i flaqueses. Jo era dolenta; ella acabava de mirar-me amb els seus ulls, que supliquen des del seu rostre pàl·lid. Oh, que desemparada que està. Si almenys jo pogués ajudar-la!

Oh, Déu, pensar que aquí no em manca res, que tinc tot el que puc desitjar, i que ella és víctima d'una sort ineluctable! Ella era almenys tan pietosa com jo -també ella ha volgut sempre el bé-; per què la vida m'ha escollit a mi i la mort l'espera, potser, a ella? Quina diferència hi havia entre ella i jo? Per què ens trobem ara tan allunyades l'una de l'altra?

La veritat és que l'havia oblidada des de feia mesos; sí, de feia un any gairebé. Potser no del tot, però mai no se m'havia aparegut així, en tota la seva desventura.

Lies, si vius fins a la fi de la guerra i tornes a nosaltres, espero acollir-te i fer-me perdonar una mica el mal que t'he causat.

Però és ara que em necessita, i no sé pas quan podré ajudar-la. Pensa en mi, encara?

I, si és així, com hi pensa?

Déu meu, sosteniu-la perquè almenys no es trobi sola. Oh si Tu poguessis dir-li la meva compassió i el meu amor per ella, potser en trauria forces per a aguantar!

Que així sigui. Perquè no hi veig pas altra sortida. Els seus grans ulls em persegueixen encara, no em deixen per res. Voldria saber si Lies haurà trobat la fe en ella mateixa o si l'hauran ensenyada de creure en Déu.

Ni això no sé. Mai no em vaig prendre la molèstia de preguntar-li-ho.

Lies, Lies, si pogués sortir d'ací! Si almenys pogués compartir amb tu tot el que tinc! És massa tard, ja no puc ajudar-la ni reparar els meus torts envers ella. Però no l'oblidaré mai i resaré sempre per ella.

Teva,

Anne.

Desembre de 1943

Dilluns, 6 desembre 1943

Estimada Kitty:

En acostar-se Sant Nicolau, tots pensem inconscientment en la bonica panera de l'any passat; per això mateix em semblava més penós encara de deixar passar la festa aquest any. Durant molt de temps m'he furgat el cap per veure si trobava alguna cosa divertida que ens pogués distreure.

Després de consultar Pim, ens hem dedicat immediatament a compondre una felicitació de circumstància.

El diumenge al vespre, a un quart de nou, vàrem pujar a casa dels Van Daan, carregats amb la panera de la roba, decorada per nosaltres mateixos amb siluetes i llaços blaus i rosa tallats en paper ceba. La panera estava tapada amb un gran paper d'embalar, al qual apareixia fixada una lletra. Una sorpresa d'aquesta mida féu visiblement una gran impressió.

Jo vaig prendre la carta i la vaig llegir en veu alta:

Pròleg «Sant Nicolau, en tornar aquest any, ni tan sols de l'Anex s'ha oblidat. Ai las! Per a nosaltres no és tan encisador com l'any passat, ni tan divertit tampoc. Aleshores estàvem plens d'esperança, i crèiem fermament en la victòria. Pensàvem que aquest any celebraríem joiosa festa en tota llibertat Però, puix que d'aquell dia servem recordança i encara que els presents brillen per llur absència. el poble sencer pot mirar en la seva sabata per trobar-hi…»

Quan el pare ha alçat el paper d'embalar, la panera i el seu contingut han provocat uns esclats de riure inacabables. Cadascú hi ha pogut trobar la sabata que li pertanyia, a dintre de la qual havíem inscrit curosament el nom i l'adreça del propietari.

Teva,

Anne.

Dimecres, 22 desembre 1943

Estimada Kitty:

Una seriosa grip m'ha impedit d'escriure't fins avui. És terrible estar malalta en aquestes condicions. Cada vegada que havia de tossir, m'encongia sota els llençols, intentant imposar silenci a la meva gola; resultat, que encara la irritava més i havien de venir a calmar-me amb llet amb mel, sucre i pastilles. Quan penso en tots els tractaments que m'ha calgut suportar, encara em roda el cap. Suades, compreses humides, cataplasmes al pit, begudes calentes, gàrgares, pintades, bafs, llimonades, el termòmetre cada dues hores, i la immobilitat completa.

Em pregunto com puc haver-me refet després de passar tot això. La cosa més desagradable era veure sobre el meu pit nu el cap embrillantinat de Dussel, jugant a fer de metge i volent copsar els sorolls de la meva pobra caixota. No solament els seus cabells em feien unes pessigolles terribles, sinó que em sentia tota mortificada, tot i que ell té més de trenta anys, ja no és un estudiant i té el títol de metge. Què hi venia a fer, aquest tipus, sobre el meu cor? No és pas el meu enamorat, que jo sàpiga. D'altra banda, encara em pregunto si és capaç de distingir entre els sorolls normals i els dubtosos, perquè necessitaria una bona xeringada a les orelles; em sembla que cada dia es torna més dur d'oïda.

Ja he parlat prou de malalties; deixem-ho. Em trobo millor que mai, he crescut un centímetre, he augmentat un quilo, estic pàl·lida i impacient per tornar als meus estudis.

No tinc cap nova sensacional per anunciar-te. Cosa extraordinària, tothom s'entén d'allò més bé, a la casa, i ningú no es baralla; feia, almenys, sis mesos que no havíem conegut una pau semblant. Elli no ha tornat encara.

Per Nadal tindrem una ració suplementària d'oli, de bombons i de confitura. El meu present és magnífic, no t'ho pots imaginar: una agulla de pit feta d'una moneda de coure, brillant com l'or, en fi, esplèndida. El senyor Dussel ha obsequiat la mare i la senyora Van Daan amb una coca molt bonica, que ha demanat a Miep que li preparés. Pobra Miep, amb la feina que ja té… Jo també tinc una petita sorpresa per a ella, així com per a Elli. He demanat al senyor Koophuis que faci preparar galetes de massapà amb el sucre de la meva sopa dels matins, que estic estalviant des de fa dos mesos.

No fa pas fred; fa un temps que adorm; l'estufa put; tot el que mengem ens pesa a l'estómac, provocant remors de tro pertot arreu; a la ràdio, les mateixes notícies; atmosfera de malson.

Teva,

Anne.

Divendres, 24 desembre 1943

Estimada Kitty:

Ja t'he dit fins a quin extrem l'atmosfera de l'Anex depèn del nostre humor personal. Cadascú està barallat amb els seus, i jo crec que en mi això s.està convertint en una malaltia crònica que pren proporcions inquietants.

Himmelhoch jauchzend und zu Tode betrübt (joia celestial i tristesa mortal); això podria aplicar-se'm a mi. De la «joia celestial» en prenc consciència en pensar en tot el que ens és donat ací, i en el fet d'escapar-nos de la desventurada sort de les altres criatures jueves; i la «tristesa mortal» m'envaeix sovint, com ahir, per exemple, quan la senyora Koophuis, que ens va fer una visita, ens parlava de la seva

filla Corry; va a passejar en canot amb amics, pren part en l'activitat d'un teatre d'aficionats, preparen obres, i es reuneixen al club de hockey. Em penso que no estic pas gelosa de Corry, però, sentint parlar de la seva vida, el meu desig de riure i de divertir-me bojament es fa tan fort que em fa mal de ventre. Sobretot ara, durant les vacances de Nadal, tancats com estem entre les nostres quatre parets, com uns pàries… Potser és un error parlar-ne; dono la impressió de ser una ingrata, i ben segur que exagero. Pensis el que pensis, no sóc capaç de callar-m'ho i torno a dir el que ja vaig dir al començament: «El paper és pacient.»

Quan una persona de fora entra a casa nostra, amb la frescor del vent en els seus vestits i el fred a la cara, voldria amagar el cap sota els llençols per tal de fer emmudir aquest pensament: «Quan ens serà donat de respirar aire fresc?» I com que no puc amagar el cap sota els llençols, sinó que, al contrari, em cal aguantar-lo ben alt i dret, els pensaments vénen i tornen a venir, innombrables. Creu-me, després d'un any i mig de vida enclaustrada, hi ha moments que la copa vessa. Qualssevol que siguin els meus sentiments de la justícia i l'agraïment, no puc fer recular els meus sentiments. Córrer en bicicleta, anar a ballar, poder xiular, mirar la gent, sentir-me jove i lliure: tinc set i fam de tot això, i cal que ho faci tot per dissimular-ho. Imagina't, si tots avui ens poséssim a queixar-nos, on aniríem a parar? De vegades em faig aquesta pregunta: «Hi ha algú al món capaç de comprendre'm, que pugui oblidar que sóc jueva, i que vegi en mi només una noia que demana una sola cosa: divertir-se, divertir-se, divertir-se?» Ho ignoro, i no podria parlar-ne a ningú perquè si ho fes em posaria a plorar. No obstant, plorar alleuja, de vegades.

A desgrat de les meves teories i dels meus esforços, la veritable mare que m'imagino i que em comprendria em manca a cada moment. Tot el que penso, tot el que escric, a ella ho dedico, amb l'esperança d'arribar a ser algun dia per als meus fills la «mamsie» que m'imagino. Una «mamsie» greu, certament, però que no es prendria de manera seriosa tot el que diguessin els seus fills. La paraula «mamsie», me l'he inventada jo. Encara que no sé explicar el perquè, em sembla que ho expressa tot. Per tal d'atansar-me al meu ideal, he pensat dir «mammis» a la mare, per no dir-li «mamsie». Per dir-ho així, és la «mamsie» incompleta. M'agradaria tant poder-la anomenar així! I, mentrestant, ella ignora tot això. Afortunadament, perquè li faria molta pena.

Teva,

Anne.

Dissabte, 25 desembre 1943

Estimada Kitty:

Aquest endemà de la nit de Nadal em recorda de manera especial

la història d'un amor de joventut que Pim em va explicar l'any passat per aquesta mateixa època. Aleshores jo no estava en situació de comprendre bé el sentit de les seves paraules. Que m'agradaria que me'n tornés a parlar! Almenys podria demostrar-li la meva compassió.

Pim en devia parlar per necessitat de confiar-se, encara que només fos una vegada… ell, el confident de tants «secrets del cor»; perquè Pim no parla mai d'ell. No crec pas que Margot tingui la més petita idea de tot el que Pim ha sofert. Pobre Pim, no podrà fer-me creure que ho ha oblidat tot. No oblidarà mai. S'ha tornat tolerant. Espero que, més tard, jo seré una mica com ell, sense haver de passar tot això.

Teva,

Anne.

Dilluns, 27 desembre 1943

Estimada Kitty:

Divendres a la nit, nosaltres, jueus, vàrem celebrar el Nadal per primera vegada. Miep, Elli, Koophuis i Kraler ens van preparar una sorpresa deliciosa. Miep ens va fer un pastís de Nadal, adornat amb unes lletres: «Pau 1944». Elli ens va regalar una lliura de mantega, qualitat d'abans de la guerra. Per a Peter, Margot i jo un pot de ioghourt, i per als grans una llauneta de cervesa per cap. Tot deliciosament embolicat i amb un cromo sobre cada paquetet. A part d'això, els dies de Nadal han passat sense res d'especial.

Teva,

Anne.

Dimecres, 29 desembre 1943

Estimada Kitty:

Anit vaig tornar a entristir-me molt. L'àvia i Lies van venir de nou al meu esperit. L'àvia, oh l'estimada àvia, tan bona i dolça com era! Nosaltres no sabíem que tenia una malaltia molt greu; ens ho va ocultar fins al darrer moment.

Que fidel que ens era, l'àvia! Mai no ens hauria abandonat. Pel que fa a mi, fes el que fes, i encara que em posés insuportable, l'àvia sempre em trobava excuses.

Àvia: m'has estimat, o tampoc tu no em vares comprendre? No ho sé. Ningú no anava mai a confiar-se a l'àvia. Que sola que es devia sentir, l'àvia, a desgrat de l'afecte de tots! Qualsevol pot sentir la solitud, àdhuc estant voltat d'afecte, si ningú no l'Estima, així, amb E majúscula. I Lies, viu encara? Com està? Oh Déu, protegeix-la i torna-la prop nostre! Lies, tu em fas entreveure el que hauria pogut ser la meva sort i constantment em poso al teu lloc. Aleshores, per què prendre'm tant a la valenta el que passa a casa? No hauria d'estar contenta i sentir-me feliç i satisfeta, menys quan penso en ella i els seus semblants?

Sóc una egoista i una gallina. Per què somniar i pensar sempre en els pitjors mals fins a l'extrem de cridar de por? Perquè, malgrat tot, la meva fe no és prou forta. Déu m'ha donat més que no mereixo, i no obstant encara em faig culpable cada dia.

Quan hom pensa en el proïsme, ploraria tot el dia. Només podem pregar a Déu que faci un miracle i salvi encara algunes vides. Si és que sent les meves pregàries!

Teva,

Anne.

Gener de 1944

Diumenge, 2 gener 1944

Estimada Kitty:

Aquest matí, tot fullejant el Diari, he rellegit algunes cartes en les quals parlava de la mare, i m'he espantat de les paraules cruels que he emprat a vegades a propòsit d'ella. M'he preguntat: «Aquest odi, ve realment de tu mateixa, Anne? Oh, Anne, te n'hauries d'avergonyir!»

Espalmada, amb una de les pàgines a la mà, he intentat descobrir les raons d'aquesta còlera i d'aquesta mena d'odi que s'havien emparat de mi fins al punt de confiar-te'm. Perquè la meva consciència no es calmarà fins que hagi aclarit amb tu aquestes acusacions. Oblidem un moment com he pogut arribar en aquest extrem.

Jo pateixo i sempre he patit d'una mena de mal moral; és una mica com si, tenint el cap sota l'aigua, jo veiés les coses, no pas tal com són, sinó deformades per una òptica subjectiva; quan em trobo en aquest estat sóc incapaç de reflexionar les paraules del meu adversari, cosa que em permetria d'obrar en harmonia amb la persona a la qual he ferit o disgustat amb el meu caràcter massa viu. Aleshores em replego sobre mi mateixa, només em veig a mi, i deixo anar en el paper les meves alegries, les meves mofes i els meus disgustos, pensant només en mi. Aquest Diari té molt de valor per a mi, perquè forma part de les meves memòries; no obstant, en moltes de les seves pàgines, podria escriure: «Passat».

Jo estava furiosa contra la mare, cal dir-ho tot, i de vegades encara ho estic. No m'ha comprès mai, és cert, però jo tampoc no l'he compresa a ella. M'estimava i em demostrava la seva tendresa; però com que jo la posava sovint en situacions desagradables, i, a més a més, les circumstàncies l'havien feta tornar nerviosa i irritable, em renyava; era comprensible, després de tot.

Jo m'he pres a mi mateixa massa seriosament, i m'he sentit ofesa, i m'he mostrat insolent i mal disposada envers ella, cosa que només podia disgustar-la. Ben mirat, entre nosaltres només hi ha hagut malentesos i desacord per totes dues bandes. Ens hem enverinat l'una a l'altra, però això passarà.

Jo he estat incapaç d'admetre-ho i m'he compadit a mi mateixa, cosa igualment comprensible. Quan hom té un temperament tan viu com el meu, hom s'enfada i s'enrabia. En altres temps, abans de la meva vida enclaustrada, les meves enrabiades es traduïen en unes quantes paraules coents, una mica de picament de peus a l'esquena de la mare, i ja estava calmada.

Aquell temps en què fredament podia jutjar la meva mare

enllagrimada ja ha passat.

Ara sóc més assenyada i també la mare està una mica menys nerviosa. Quan em fereix, generalment callo; ella també ho fa; per això les coses van millor, aparentment. m'és impossible de sentir per la mare l'amor atractiu d'una criatura. Em manca aquest sentiment.

M'adormo la consciència, més o menys, pensant que el paper és menys sensible que la mare; perquè ella hauria fatalment portat les meves injúries en el seu cor.

Teva,

Anne.

Dimecres, 5 gener 1944

Estimada Kitty:

Avui et confiaré dues coses: serà llarga, la cosa, però és absolutament indispensable que les expliqui a algú, i no conec ningú més que tu que sàpiga servar silenci, passi el que passi.

En primer lloc, es tracta de la mare. M'he queixat molt sovint a propòsit d'ella, i encara ara faig tot el que puc per mostrar-m'hi gentil. De cop i volta, acabo de descobrir què és el que li manca. La mare mateixa ens ha dit que ens considera més com a amigues que no pas com a filles seves. És molt bonic, si tu vols, però una amiga no pot ocupar el lloc d'una mare. Jo necessito sentir per la meva mare el respecte que hom sent per una mena d'ideal.

Hi ha alguna cosa que em diu que Margot no pensa com jo en absolut, i que mai no comprendria el que acabo de dir-te. Quant al pare, evita tota conversa que es refereixi a la mare.

En opinió meva, una mare ha de ser una dona amb una qualitat primordial: el tacte, sobretot respecte a criatures de la nostra edat, i que no faci com la mare, que es mofa de mi si arribo mai a plorar, no pas de dolor físic, sinó per altres causes.

Hi ha una cosa, potser insignificant, però que mai no li he perdonat. Molt de temps abans de venir a l'Anex, un dia vaig haver d'anar al dentista. La mare i Margot em varen acompanyar i em varen donar permís per a agafar la bicicleta. En sortir totes tres de cal dentista, la mare i Margot em varen dir que se n'anaven de compres per la ciutat, o a veure alguna cosa, ja no me'n recordo exactament. Jo volia anar amb elles, però em varen acomiadar perquè anava en bicicleta. Estava tan furiosa que les llàgrimes em van pujar als ulls, cosa que les va fer esclatar a riure. Vaig perdre el món de vista, i els vaig treure la llengua, tal com sona, a ple carrer. Una velleta que passava en aquell mateix moment semblava tota esgarrifada.

Vaig tornar a casa i devia plorar llarga estona.

És curiós, però la ferida que la mare em va causar aquell dia encara em fa mal quan hi penso.

Em costarà de parlar-te de la segona cosa, perquè es tracta de mi

mateixa.

Ahir vaig llegir un article de la doctora Sis Heyster, sobre la mania de sufocar-se. Aquest article sembla adreçat a mi sola. Encara que no m'enrojolo tan fàcilment, em sembla que les altres coses de què parla s'apliquen perfectament a mi. Heus ací, més o menys, el que escriu: una noieta, durant els anys de la pubertat, es replega sobre ella mateixa i comença de reflexionar sobre els miracles que es produeixen en el seu cos.

Jo també tinc aquesta sensació; per això, aquests darrers temps, em sembla sentir una mena de vergonya en presència de Margot i dels pares. En canvi, tot i que Margot és més tímida que jo, no dóna pas senyals de tenir aquesta mena de vergonya.

El que em passa em sembla meravellós, no solament les transformacions visibles del meu cos, sinó el que s'esdevé en el meu interior… Tot i que mai no parlo a ningú de mi mateixa, ni de totes aquestes coses, hi penso i te les confio a tu.

Cada vegada que estic indisposada -cosa que només m'ha passat tres cops- tinc la sensació de portar en mi un secret molt tendre, a despit dels dolors, de la lassitud i de sutzetat; per això, a desgrat de les petites molèsties d'aquestes dies, m'alegro en certa manera del moment en què vaig a sentir aquest secret un cop més.

Sis Heyster diu també en el seu article que les noies d'aquesta edat no estan gaire segures d'elles mateixes; però que es descobriran molt aviat amb les seves idees, els seus pensaments i els seus hàbits personals. Quant a mi, que em trobo ací des dels meus tretze anys aproximadament, he començat a reflexionar sobre mi mateixa molt abans que les altres noies, i m'he adonat abans que elles de la «independència» individual. De nit, al llit, de vegades sento una necessitat inexplicable de tocar-me les sines, i aleshores sento la calma dels batecs regulars i segurs del meu cor.

Inconscientment he tingut sensacions semblants molt abans de venir ací, perquè recordo que, passant una nit a casa d'una amiga, vaig sentir el desig irresistible de besarla, cosa que, d'altra banda, vaig fer. Cada vegada que veig la imatge d'una dona nua, com Venus, per exemple, quedo extasiada. He arribat a trobar-ho tan meravellosament bell que m'ha calgut retenir les llàgrimes.

Només que tingués una amiga!

Teva,

Anne.

Dijous, 6 gener 1944

Estimada Kitty:

El meu desig de parlar de debò algun cop a algú s'ha fet tan fort en mi que se m'ha acudit la idea d'escollir Peter com a víctima.

Més d'un cop he entrat a la seva petita cambra. La trobo molt

simpàtica, sobretot a la llum d'una bombeta elèctrica. Peter, tot i ser molt salvatge, mai no foragitaria ningú que anés a amoïnar-lo, de manera que mai no m'hi he quedat massa estona, tement que no em trobi pesada. Cercava un pretext per a entretenir-me en la seva cambra, com per atzar, per xerrar, i ahir vaig aprofitar una bona ocasió. Peter ha agafat una veritable passió pels mots creuats i hi dedica tot el seu temps. Em vaig posar a ajudar-lo i aviat ens trobàvem l'un davant de l'altre a la seva tauleta, ell a la cadira i jo al sofà.

Era una cosa estranya. Només havia de mirar els seus ulls blaunegres i aquell somriure misteriós que li voltava pels llavis… Això em va deixar tota somniadora. Vaig poder llegir en el seu rostre la seva torbació, la seva manca de seguretat, i, alhora, aquella ombra de certesa de saber-se home. Veient els seus moviments maldestres, alguna cosa s'entendrí en mi. No vaig poder deixar de cercar els seus ulls foscos, de creuar la seva mirada una i altra vegada, suplicant-li de tot cor: «Oh! No vols que deixem estar tota aquesta xerrameca inútil, i dir-me què et passa?»

Però la vetllada va transcórrer sense res d'especial, excepte que li vaig parlar d'aquesta mania d'envermellir, no pas amb les paraules amb què ho he fet ací, evidentment, però dient-li que amb l'edat aviat agafaria seguretat.

A la nit, en el meu llit, aquesta situació em semblava ben poc afalagadora i francament fastigosa la idea d'implorar els favors de Peter. Què no faria hom per satisfer els seus desigs? La prova: la meva intenció d'anar a veure Peter més sovint i de fer-lo parlar.

Sobretot, no cal pas pensar que estigui enamorada de Peter: ni pensar-ho. Si els Van Daan haguessin tingut una filla en lloc d'un fill, igualment hauria cercat la seva amistat.

Aquest matí, en despertar-me, cap a les set menys cinc, he recordat perfectament el que acabava de somniar. Jo estava asseguda en una cadira, i, davant meu, Peter… Wessel; estàvem fullejant un llibre amb il·lustracions de Mary Bos. El meu somni ha estat tan detallat, que àdhuc recordo parcialment alguns dibuixos. Però el somni no acaba aquí. Tot d'una, la mirada de Peter es creua amb la meva, i jo miro llargament els seus ulls, tan bonics, d'una brunesa vellutada. Després Peter diu dolçament: «Si ho hagués sabut, ja fa molt de temps que hauria vingut a tu!» Bruscament m'he girat, perquè no podia dominar la meva torbació. Després he sentit una galta contra la meva, una galta molt suau, tota fresca i benefactora… era dolç, infinitament dolç…

En aquest moment m'he despertat; la seva galta encara era contra la meva, i sentia encara els seus ulls bruns que em miraven al fons del cor, tan profundament que podien llegir-hi com l'havia estimat i com l'estimo encara. Els meus ulls s'han omplert de llàgrimes en pensar que

l'havia tornat a perdre, però alhora m'alegrava de tenir la certesa que aquell Peter és encara el meu preferit i ho serà sempre.

Quantes imatges precises em vénen en somnis! És ben curiós! Una vegada vaig veure Mémé (l'altra àvia) tan clarament davant meu que vaig poder distingir en la seva pell les grans arrugues vellutades. Després se'm va aparèixer l'àvia com un àngel guardià, després Lies, que sembla per a mi el símbol de la desventura de totes les meves amigues, de tots els jueus i de totes les persones desgraciades. I ara Peter, el meu estimat Peter! Fins ara mai no se m'havia aparegut tan clarament! L'he vist davant meu. No necessito cap fotografia, el veig, no el puc veure millor!

Teva,

Anne.

Divendres, 7 gener 1944

Estimada Kitty:

Que sóc beneita! M'he oblidat completament de contar-te les històries dels altres admiradors meus.

Quan era molt petita -això data dels temps del Jardí d'infància- vaig sentir una gran simpatia per Karel Samson. Karel havia perdut el pare i vivia amb la seva mare a casa d'una tia. Robby, el cosí de Karel, un vailet molt bufó, de cabells negres, i tot primet, atreia sempre molta més admiració que el pobre Karel, gras i rodó. Jo em fixava en la bellesa, i vaig estimar molt Karel durant anys.

Sempre vàrem jugar junts, però, a part d'això, el meu amor no va ser recíproc. Després, Peter Wessel es va creuar en el meu camí i es va convertir per a mi en el veritable enamorat, un enamorat de criatura, és clar. També ell em trobava simpàtica i durant tot un estiu vàrem ser inseparables. Quan hi penso, encara ens veig creuant els carrers, agafats de la mà, ell amb el seu vestit de cotó blanc, jo amb un vestit d'estiu molt curt. Després de les vacances, en tornar a obrir-se el curs, ell va anar ja a quart, mentre que jo encara anava amb els petits. Peter venia a cercar-me a escola, o jo anava a cercar-lo a la seva. Peter Wessel era la imatge personificada de la bellesa, alt, prim, amb una cara seriosa, tranquil·la i intel·ligent. Tenia uns cabells negres i uns ulls bruns magnífics, la pell mat, les galtes arrodonides i el nas punxegut. A mi em feia tornar especialment boja el seu riure, que li donava un aire entremaliat d'infant terrible. Després vaig anar-me'n a fora a passar les vacances. Mentrestant, Peter va canviar de casa per anar-se'n a viure amb un company molt més gran que ell. Ben segur que aquest el va fer adonar-se que jo no era més que una criatura. Resultat: Peter em va deixar. Jo l'havia estimat tant que no podia entendre-ho, i em vaig aferrar a ell fins al dia que vaig comprendre que si seguia fent-ho així acabarien prenent-me per una qualsevol. Amb els anys, Peter tenia amigues de la seva edat i ja no es prenia la

molèstia de saludar-me, però jo no podia oblidar-lo. A l'institut jueu, molts minyons de la meva classe s'havien enamoriscat de mi; a mi m'encisava, me'n sentia tota honorada, però no m'emocionava. Més tard, Harry es va enamorar de mi, més seriosament, però, com ja vaig dir, no vaig arribar a enamorar-me'n.

Hi ha un proverbi que diu: «Les ferides guareixen amb el temps», i així em passava a mi. Ja m'imaginava haver oblidat Peter Wessel, pensant que ja no em deia res. No obstant, el seu record vivia tan fort en mi, en el meu subconscient, que a vegades em confessava gelosa de les altres amigues seves, i arribava a no trobar-lo ja tan gentil per aquesta raó. Aquest matí he comprès que res no ha canviat entre nosaltres; al contrari, el meu amor per ell ha augmentat i madurat amb mi. Ara veig ben clar que Peter em devia trobar massa criatura per a ell, però això no em privava de sofrir per culpa del seu oblit total. Des que el seu rostre se m'ha aparegut tan clarament, tinc la seguretat que ningú més no podria ja mai ancorar tan sòlidament en el meu cor.

Aquest somni m'ha deixat tota torbada. Quan el pare m'ha besat, aquest matí, hauria volgut cridar: «Oh, si fossis Peter!» No puc fer res sense pensar en ell; tot el dia, no paro de repetir: «Oh, Peter! Estimat, estimat Peter!…»

Qui podrà ajudar-me? No puc fer altra cosa més que reprendre la vida de cada dia i pregar a Déu perquè, si mai surto d'ací, Ell posi Peter en el meu camí, per tal que, llegint en els meus ulls els meus sentiments, digui: «Oh, Anne! Si ho hagués sabut, fa molt de temps que hauria vingut a tu!»

Mirant-me al mirall, m'he trobat tota canviada. He vist els meus ulls clars i profunds, les meves galtes tenyides de rosa, cosa que no m'havia passat des de fa setmanes i setmanes; els meus llavis semblen molt més dolços. Tinc l'aire de ser feliç, i, no obstant, aquest no sé què de tristor que hi ha en la meva expressió ha fet desaparèixer el somriure dels meus llavis. No puc ser feliç, perquè m'he de confessar que sóc lluny dels pensaments de Peter Wessel. No obstant, tota l'estona veig els seus ulls, tan bonics, que em miren fixament, i sento encara la seva galta fresca contra la meva…

Oh, Peter, Peter! Com ho he de fer per desfer-me altra vegada de la teva imatge? Qualsevol que prengués el teu lloc no seria més que una falsificació. T'estimo. Amb un amor incapaç d'augmentar més encara dintre del meu cor. És tan fort que li calia descloure's i revelar-se'm d'un sol cop, en tota la seva amplitud.

Fa una setmana, ahir mateix, si m'haguessin preguntat quin dels meus amics seria per a mi el millor marit, hauria respost: «No ho sé pas», mentre que ara ho cridaria per damunt de totes les teulades: «Peter Wessel!» Perquè l'estimo amb tot el cor i tota l'ànima. I

m'abandono completament a ell!, amb una sola reserva: que només em toqui la cara.

Una vegada, parlant de la sexualitat, el pare em va dir que jo no podia comprendre encara el desig, mentre que a mi em semblava comprendre'l des de sempre. Doncs bé, ara el comprenc plenament. Res no em serà tan car com ell, el meu Peter.

Teva,

Anne.

Dimecres, 12 gener 1944

Estimada Kitty:

Elli ha tornat després de quinze dies. Miep i Henk, per culpa d'haver menjat qui sap què, han tingut mal de ventre dos dies i no podien estar-se quiets. En aquest moment tinc la mania de la dansa clàssica, i estudio seriosament els passos cada vespre. Amb una combinació blau cel amb puntes, de la mare, m'he fet una túnica de dansa ultramoderna. Una cinta estreta escorredora al dalt, la tanca per damunt del pit, i a la cintura una altra cinta més ampla i rosa completa l'efecte. He intentat en va convertir les meves espardenyes de gimnàstica en calçat de ballarina. Els meus membres entumits comencen d'afirmar-se, exactament com en altre temps. Un dels exercicis és formidable: asseguda a terra, m'agafo un taló amb cada mà i es tracta d'alçar les dues cames enlaire sense doblegar els genolls. Faig una mica de trampa fent servir un coixí per a recolzar-m'hi, per tal de no fer-me massa malbé el meu pobre petit darrera.

L'últim llibre que han llegit els grans és *Ochtend zonder Wolken* (Matí sense núvols.) La mare l'ha trobat extraordinari; s'hi parla molt dels problemes de la joventut. Jo m'he dit, bastant irònicament: «! Procura, abans, comprendre una mica la joventut que et volta!»

Em penso que la mare es fa il·lusions pel que fa a les nostres relacions amb els pares; s'imagina que s'ocupa constantment de la vida de les seves filles i es creu única en el seu gènere. En tot cas això només es pot referir a Margot, perquè em penso que la mare mai no ha pensat ni en els problemes ni en els pensaments que a mi em preocupen. No tinc ganes de fer observar a la mare que un dels seus plançons és divertidament diferent de la imatge que ella se'n fa, perquè tindria un gran disgust, i, d'altra banda, no sabria com tractar-me d'altra manera; per tant, prefereixo estalviar-li la pena que això representaria per a ella, sobretot tenint en compte que la meva situació no canviaria per a res.

La mare s'adona perfectament que l'estimo menys que Margot, però s'imagina que això va a tongades. Margot s'ha tornat tan amable que ja no la reconec; no ensenya les ungles tan sovint i ens hem fet amigues de debò. Ja no em tracta com a una nena petita, sense importància.

Potser semblarà estrany, però de vegades em miro com si em veiés amb uns ulls que no fossin meus. Aleshores, amb la major tranquil·litat, examino els assumptes d'una tal «Anne»; rellegeixo les pàgines de la meva vida en el meu Diari, com si es tractés d'una forastera. En altres temps, a casa nostra, quan no reflexionava tant, de vegades em passava que tenia la sensació de no formar part de nosaltres quatre, i m'imaginava que em feia grossa com l'ànec salvatge. Durant un cert temps, també em dedicava a representar el paper d'orfeneta; o bé em castigava pels meus propis retrets, dient-me que no era culpa de ningú si jo m'entestava a creure'm el cap d'esquila quan en realitat tothom era boníssim amb mi. A aquest caprici en feia seguir un altre, esforçant-me a mostrar-me amable: al matí, en sentir passes a l'escala, esperava veure entrar la mare per dir-me el bon dia; jo era afectuosa amb ella; però també perquè realment em feia feliç veure-la tan gentil amb mi. Després, bastava una de les seves observacions poc amables perquè me n'anés a l'escola tota descoratjada. En tornar, l'excusava, dient-me que potser tenia preocupacions; tornava, doncs, tota animada i parlava per deu, fins que tornava a passar el mateix, i jo tornava a marxar, tot pensarosa, amb la meva cartera. Un altre cop, tornava a casa amb la ferma intenció de fer mala cara, però me n'oblidava de seguida, de tantes coses com tenia per a explicar; les meves notícies s'adreçaven, naturalment, a la mare, la qual, en opinió meva, sempre havia d'estar disposada a escoltar-me en qualsevol circumstància. Esgotats els capricis, deixava d'escoltar les passes els matins, em sentia sola, i mullava la meva coixinera de llàgrimes altra vegada.

Aquí les coses encara són pitjor. En fi, ja ho saps prou.

En aquestes dificultats, Déu m'ha ajudat enviant-me Peter…

Jugo un moment amb el meu petit medalló, li faig un petó i penso: «Tant se me'n dóna tot. Peter em pertany i ningú no en sap res». D'aquesta manera puc vèncer qualsevol mal pas. Qui podria sospitar el que passa per l'ànima d'una col·legiala?

Teva,

Anne.

Dissabte, 15 gener 1944

Estimada Kitty:

No té cap sentit això de repetir-te constantment les nostres baralles i disputes amb tot detall. Per acabar d'un cop, diguem que ens hem repartit entre els altres les nostres matèries greixoses, la mantega i la carn, i que fregim les nostres patates fora de la cuina comuna. d'un temps ençà ens concedim un petit suplement de pa negre perquè, a partir de les quatre, comencem d'estar obsessionats per l'hora de sopar, sense poder imposar silenci al nostre estómac buit que reclama la seva pitança amb uns gluc-glucs insòlits.

L'aniversari de la mare s'acosta a passes redoblades. Kraler li ha portat sucre, cosa que ha desvetllat la gelosia dels Van Daan, car la senyora se'l va veure passar per sota el nas el dia del seu aniversari. Més topades, crisis de llàgrimes, converses aspres… és inútil, no vull avorrir-te amb aquestes coses. Només puc dir-te, Kitty, que els Van Daan encara ens avorreixen més a nosaltres. La mare ha fet la prometença irrealitzable d'abstenir-se de veure els Van Daan durant quinze dies.

Jo no paro de preguntar-me si la cohabitació amb altres persones, siguin qui siguin, porta forçosament a les disputes. O és que nosaltres particularment hem tingut poca sort? És que la majoria de les persones són egoistes i interessades? Potser estic mal situada per a adquirir un cert coneixement humà, però començo de trobar que ja en tinc prou. Ni les nostres baralles ni el nostre desig d'aire i de llibertat no deturaran la guerra; per això hem de fer tot el que puguem per treure el millor partit de la nostra estada aquí i fer-la suportable. Em pregunto per què em poso a predicar; si segueixo aquí gaire temps, també jo corro el risc de convertir-me en una vella soltera ressecada. I tinc tantíssimes ganes d'aprofitar encara els meus anys de col·legiala!

Teva,

Anne.

Dissabte, 22 gener 1944

Estimada Kitty:

Podries dir-me per què la gent oculten tan curosament tot el que passa en ells? Com és que en companyia dels altres jo sóc tan diferent de com hauria de ser?

Per què desconfiem els uns dels altres? Deu haver-hi una causa, n'estic segura, però quan sento que ningú, ni els meus, no respon al meu desig de confiança, me'n sento desgraciada.

Tinc la impressió d'haver envellit des de la nit del meu somni memorable; em sento més que mai un «personatge independent». Et quedaràs estranyament sorpresa quan et digui que, àdhuc els Van Daan, me'ls miro amb uns altres ulls. Ja no comparteixo la idea preconcebuda dels meus a propòsit de les nostres discussions.

Com és que he canviat tant? Veus?, se m'ha acudit la idea que si la mare no hagués estat com és, si hagués estat una veritable «mamsie», les nostres relacions haurien estat completament diferents. Sí, la senyora Van Daan, ja ho sé, no és ni fina ni intel·ligent, però em sembla que si la mare fos més delicada, si mostrés més tacte en les converses espinoses, s'hauria pogut evitar més d'una renyina.

La senyora Van Daan té una gran qualitat, la de ser sensible al raonament. A despit del seu egoisme, de la seva avarícia i dels seus embolics, és fàcil d'induir-la a cedir, si hom sap agafar-la per on cal, evitant de posar-la nerviosa o rebel. No sempre s'aconsegueix al

primer cop, potser, però es tracta de tenir paciència, i cal tornar a començar diverses vegades si convé abans d'obtenir un progrés.

Tots els nostres problemes sobre l'educació, les històries de criatures «massa aviciades», l'alimentació, etc., tot això hauria pres un altre caire si n'haguéssim parlat amistosament i amb franquesa, i si no ens haguéssim limitat a veure només el costat dolent dels altres.

Sé exactament el que diràs, Kitty. «Però, Anne, ets ben bé tu que parles? I, tu, que has hagut d'aguantar tant d'aquesta gent, paraules dures, injustícies i tota mena de coses?» Doncs sí, sóc jo, jo mateixa que parlo així.

Vull aprofundir-ho tot, tornar-hi; i no pas com un lloro. Vaig examinar els Van Daan a la meva manera, per veure què hi ha de just i d'exagerat en la nostra opinió. Si, personalment, en surto decebuda, em posaré al costat del pare i de la mare; si no, intentaré fer-los veure en què s'equivoquen i, en cas de fracassar, tindré el coratge de la meva pròpia opinió i del meu propi criteri. Aprofitaré totes les ocasions per a discutir les nostres divergències amb la senyora amb tota franquesa, i per fer-li veure les meves idees imparcials, àdhuc arriscant-me a fer-me tractar d'impertinent.

Potser seria injust dreçar-me contra la meva pròpia família, però, pel que fa a mi, les murmuracions són cosa d'altre temps, a partir d'avui.

Fins aquest dia, he cregut fermament que només els Van Daan eren responsables de totes les nostres discussions. Però també nosaltres en tenim part de culpa. Inicialment, som nosaltres que tenim sempre raó, però les persones intel·ligents (entre les quals ens comptem) se suposa que han de demostrar perspicàcia i tacte amb les altres. Espero posseir un bri d'aquesta perspicàcia i trobar ocasió d'aplicar-la.

Teva,

Anne.

Dilluns, 24 gener 1944

Estimada Kitty:

M'ha passat (no és el mot exacte) una cosa molt curiosa, en opinió meva.

En altre temps, tant a casa com a classe, hom parlava del sexe o amb misteri o amb vergonya. Les al·lusions a aquest tema es feien sempre en veu baixa, i, si et mostraves ignorant, hom es mofava de tu. Jo ho trobava molt ximple i pensava: «Per què tothom parla d'aquestes coses amb tant de misteri? És empipador». Però, com que no hi havia res a fer, callava tant com podia, o bé mirava que les amigues m'il·lustressin.

Havent après així una pila de coses, també en vaig parlar amb els meus pares. Un dia, la mare em va dir: «Anne, et donaré un consell: no

parlis mai d'aquest tema amb els nois. Si són ells que te'n comencen a parlar, només has de fer que no respondre». Encara recordo la meva resposta: «És clar que no, quin acudit!»

I així van quedar les coses.

Al principi del nostre sojorn a l'Anex el pare deixa va escapar de tant en tant detalls que jo hauria preferit aprendre de la mare, i encara he estès més els meus coneixements gràcies als llibres i a les converses que he sentit al meu entorn. Pel que fa a aquest tema, i per excepció, Peter mai no s'ha mostrat tan empipador com els companys de classe.

La seva mare ens va explicar una vegada que ni ella ni el seu marit, que sabés ella, no havien parlar mai d'aquestes coses davant de Peter. Aparentment ignorava fins a quin punt estava assabentat el seu fill.

Ahir, mentre Margot, Peter i jo estàvem pelant patates, xerràvem, com de costum, i, parlant de Boschi, vaig preguntar: «Oi que encara no sabem si Boschi és gat o gata?» «Sí», va respondre ell. «És un gat.» Jo vaig posar-me a riure, bo i dient: «Quin gat, que espera gatets!» Peter i Margot també és varen posar a riure; la confusió era divertida: Peter havia constatat feia dos meses que Boschi tindria fills abans de poc; el ventre li creixia visiblement. Però l'embaràs procedia en realitat del menjar que afanava, i els petits no semblaven créixer i encara néixer.

Peter va voler defensar-se i va dir: «No, dona; tu mateixa pots veure-ho, si vols; jugant amb ell, l'altre dia, vaig veure ben clar que era un gat».

Empesa per la meva gran curiositat, l'he acompanyat al magatzem, però Boschi no tenia dia de recepció, i no l'hem trobat de cap manera. Hem esperat una estona i després, com que feia fred, hem tornat a pujar. Més endavant de la tarda, he sentit que Peter baixava. Aplegant tot el meu coratge per travessar sola la casa silenciosa, he arribat al magatzem. Sobre la taula d'empaquetatge, Boschi jugava amb Peter, que acabava de posar-lo sobre la balança per tal de comprovar-ne el pes.

«Hola! Vols veure-ho?» Tirant al dret, ha posat la bestiola panxa enlaire agafant-lo llestament per les potes, i ha començat la lliçó: «Aquí tens el sexe masculí, això, aquests quatre pèls, i això és el seu darrera». El gat ha fet una tombarella i s'ha posat dret sobre les seves boniques «sabatetes» blanques.

Si un altre noi m'hagués ensenyat el «sexe masculí», no hauria tornat a mirar-lo mai més. Però Peter ha seguit parlant sense segones intencions i amb la més gran naturalitat d'aquest tema penós, i ha acabat per fer-me sentir completament còmoda. Ens hem divertit amb Boschi, hem parlat junts, i hem sortit tot xino-xano d'aquest enorme local.

«Si vull saber alguna cosa, sempre acabo trobant-ho per atzar en algun llibre; tu no?»

«Per què? Jo ho pregunto al meu pare. En sap més que jo, i, a més, té experiència.»

Ja havíem arribat al peu de l'escala i jo no havia dit res més.

Com canviem! Mai no m'hauria pensat poder-ne parlar tan naturalment, ni tan sols amb una noia. Estic segura que la mare no es referia pas a això quan va advertir-me contra les maneres de parlar lliures dels nois. Sigui com sigui, em sento diferent dels altres dies, i, a desgrat de mi mateix, penso en aquesta petita escena i em sembla força curiosa. Però, al menys, he après una cosa: que àdhuc amb nois se'n pot parlar sense fer broma i sense falsa vergonya.

És possible que Peter par-li de tot als seus pares i que sigui realment tal com es va mostrar ahir?

Després de tot, a mi què se me'n dóna!

Teva,

Anne.

Dijous, 27 gener 1944

Estimada Kitty:

Aquests darrers temps m'ha agafat una gran afició als arbres genealògics de les famílies reials; he arribat a la conclusió que a còpia d'investigacions es pot fàcilment recular fins a l'antiguitat fent descobertes cada vegada més interessants.

Encara que em dedico particularment a les meves matèries escolars (començo a poder seguir bastant bé la B.B.C.), em passo gran part dels diumenges classificant la meva col·lecció d'estrelles de cinema, que pren un volum respectable.

El senyor Kraler em fa molt feliç cada dilluns, portant-me *Cinéma et Théatre*. Encara que els qui em volten, menys frívols, opinen que això és malgastar diners en extravagàncies, no deixen de quedar-se tots parats quan em senten citar els noms exactes dels actors dels films de fa un any o més. Elli va molt al cinema amb un dels seus amics durant les hores lliures; m'anuncia els títols dels films que veurà el dissabte, i jo m'informo de seguida sobre els actors que hi surten llegint les crítiques a tota marxa. No fa gaire, la mare deia que més endavant ja no em caldria anar al cinema, de tan ben gravats que tinc a la memòria els films, els seus actors i les critiques.

Si em pentino d'una manera diferent de l'habitual, tothom em mira amb ull crític, i ja és segur que em preguntaran: «Quina estrella imites?» I només em creuen a mitges quan responc que és una de les meves creacions.

Quant al pentinat, no dura mai més de mitja hora; m'arriben a atipar tant amb les seves observacions, que corro al lavabo per arrancar-me els cabells com cada dia.

Teva,
Anne.
Divendres, 28 gener 1944
Estimada Kitty:

Potser et creuràs que et prenc per una vaca, obligant-te com t'obligo a mastegar constantment les mateixes coses i les mateixes notícies. La monotonia et deu fer badallar de valent i deus pensar que ja comença de ser hora, i de molt, que Anne surti amb alguna cosa nova.

Ai, prou que ho sé que no faig més que desenterrar velles històries; és un avorriment! Per a mi també, d'altra banda. Quan, a taula, no parlem de política o de menús delitosos, la mare i la senyora Van Daan rivalitzen en narracions de les seves històries de joventut - ens les sabem de cor! - o bé Dussel es posa a xerrar sense solta ni volta de l'extens guarda-roba de la seva dona o dels bonics cavalls de carreres, o de canots, o de minyons que neden des dels quatre anys i de les seves rampes, que exigeixen les seves atencions. Si qualsevol de nosaltres pren la paraula, qualsevol dels altres pot fàcilment acabar la història començada. Totes les anècdotes, les coneixem per endavant, i només riu el qui les explica, tot sol, trobant-se d'allò més llest. Els diversos lleters, adroguers i carnissers d'altre temps, me'ls imagino amb barba, de tant que venerem el seu record a taula. Res de tot el que ha estat posat i tornat a posar damunt del tapet a l'Anex no pot seguir jove i fresc; és impossible.

Podríem arribar a acostumar-nos-hi, així i tot, només que els grans poguessin abstenir-se de repetir incansablement les històries que saben per mitjà de Koophuis, de Miep o de Henk, afegint-hi alguns detalls de collita pròpia, de manera que m'he de pessigar el braç per dessota la taula per no interrompre i rectificar el qui està parlant entusiasmat. Les noietes assenyades, com Anne, no tenen dret, sota cap pretext, a corregir els grans, qualssevulga que siguin els seus errors, les seves mentides o les seves invencions.

A Koophuis i a Henk els agrada moltíssim parlar dels qui s'amaguen. No ignoren que tot el que es refereix als nostres semblants i els seus amagatalls ens interessa prodigiosament, que ens sentim sincerament afligits quan els agafen, i folls de joia quan sabem que s'ha escapat un presoner.

No obstant, àdhuc aquest tema, passat a l'ordre del dia, és repetit amb excés i esdevé un hàbit, com en altre temps les plantofes del pare, que calia posar dessota l'estufa. Hi ha nombroses organitzacions, com la «Holanda lliure», que fabriquen documentació falsa, proporcionen diners a les persones amagades, els preparen amagatalls, i faciliten feina clandestina als joves; meravellen per les seves actuacions desinteressades, ajudant i donant vida als altres al preu de la seva

pròpia vida. El millor exemple el tinc ací mateix: l'exemple dels nostres protectors, que fins ara ens han deslliurat de tot mal i que, així ho espero, reeixiran a aguantar fins a la fi, perquè poden estar segurs de sofrir la mateixa sort que nosaltres en cas de denúncia. Mai no hi han fet cap al·lusió ni s'han queixat de la càrrega que, certament, hem de representar per a ells.

Cada dia pugen a casa nostra, parlant de negocis i de política amb els senyors, de vitualles i de problemes de guerra amb les senyores, de llibres i diaris amb les criatures. Dintre del que és possible, adopten un aire alegre, porten flors i presents per als aniversaris i les festes grosses, i sempre estan disposats a fer-nos un servei. Jamai no oblidarem el coratge heroic dels qui lluiten contra els alemanys; però també hi ha el coratge heroic dels nostres protectors, que ens demostren tant d'amor i de voluntat.

Fan córrer els rumors més impossibles, però n'hi ha que són certs. Aquesta setmana, per exemple, el senyor Koophuis ens ha explicat que a la Gueldre hi ha hagut un partit de futbol entre un equip format exclusivament per homes amagats, i un altre de membres de la gendarmeria. A Hilversum també n'han feta una de bona. En ocasió d'una nova distribució de targetes de racionament, han fet anar-hi els «fora de la llei» a una hora determinada per recollir les seves targetes, que es trobaven sobre una tauleta, discretament apartades. Fer això als nassos dels alemanys! Es necessita coratge!

Teva,

Anne.

Febrer de 1944

Dijous, 3 febrer 1944

Estimada Kitty:

La febre del desembarcament ha arribat al país i puja cada dia que passa. Si fossis aquí, faries com jo; tan aviat et deixaries impressionar pels preparatius extraordinaris com et mofaries de la gent que s'excita potser per no res.

Tots els diaris en van plens; el desembarcament fa tornar completament boja la gent. Hom llegeix articles com ara: «En cas de desembarcament dels anglesos a Holanda, les autoritats alemanyes prendran totes les mesures per a la defensa del país; si cal, hom recorrerà a la inundació. Distribueixen petits mapes geogràfics d'Holanda amb les regions a inundar. Com que Amsterdam es troba en aquesta zona, hom es pregunta què seria de nosaltres amb un metre d'aigua als carrers.

Aquest difícil problema ha provocat les respostes més diverses:

«En la bicicleta, ni pensar-hi; caldrà travessar a peu, penosament».

«No, no, nedant! Tothom es posarà el vestit de bany, sense oblidar el casquet, i nedarem sota l'aigua tant com puguem; així ningú no s'adonarà que som jueus.»

«Ah! Ja veig les senyores nedant quan les rates es posin a mossegar-les a les seves boniques cames!» (Un home, naturalment; a veure qui xisclarà més fort, si ell o nosaltres.)

«Mai no podrem sortir de la casa; l'edifici és tan vell que s'enfonsarà així que comenci la inundació.»

«Escolteu, prou broma. Mirarem a veure si trobem una petita embarcació.»

«No val pas la pena. n'hi haurà prou amb agafar una caixa grossa, la dels pots de llet, de les golfes, i remar amb uns pals.»

«Jo caminaré amb xanques. Quan era joveneta en vaig ser campiona.»

«Henk Van Santen no en necessitarà; es carregarà la seva dona a l'esquena, i així Miep tindrà xanques.»

Ja te'n fas una idea, veritat? Més o menys? Aquesta xerrameca pot ser divertida, de moment, però en la realitat serà molt diferent. Ja ho veurem.

No ha trigat a presentar-se un segon problema provocat pel desembarcament. Què caldrà fer si els alemanys fan evacuar Amsterdam?

«Anar-nos-en amb tothom, tan ben disfressats com puguem, camuflant-nos, és clar!»

«No ens en anirem sota cap pretext. L'única cosa que podem fer és quedar-nos on som. Els alemanys són capaços de fer recular tota la població fins a Alemanya, i fer-hi petar tothom.»

«Sí, naturalment, ens quedarem ací. És el lloc més segur. Intentarem convèncer Koophuis que vingui a viure aquí amb la seva família. Trobarem un sac de serradures i dormiran a terra. Miep i Koophuis ja podrien portar els llençols.»

«Ens queden 30 quilos de blat; caldrà encarregar-ne més. Henk s'ocuparà dels llegums secs; encara tenim uns 30 quilos de mongetes vermelles i 10 lliures de pèsols, i no oblidem els 50 pots de llegums.» «Mare, vols fer l'inventari de les altres reserves?» «Deu llaunes de peix, 40 pots de llet, 10 quilos de llet en pols, 3 botelles d'oli, 4 pots de mantega salada, 4 ídem de carn, 2 botelles de tripa, 2 botelles de gerds a la grosella, 20 botelles de tomàquet, 10 lliures de flocs de civada i 8 lliures d'arròs. No res més.»

No està tan malament com això, però cal pensar a alimentar els nostres convidats, i si hem de passar setmanes senceres sense reavituallar-nos, les nostres reserves ens semblaran menys enormes. Tenim prou carbó i llenya, i també espelmes. Cadascú de nosaltres es cosirà una bosseta al coll, per posar-hi diners en cas de marxa.

Haurem de preparar llistes de les coses que ens hem d'emportar si ens veiem obligats a fugir, i ja podem començar de preparar-nos cada u un sac per portar-lo a l'esquena. Quan arribi el moment, dos de nosaltres no abandonaran el seu lloc d'observació, l'un a les golfes del darrera, i l'altre a les del davant. «I què en farem de les nostres reserves, si ens tallen l'aigua, el gas i l'electricitat?»

«En aquest cas, cuinarem a l'estufa, amb aigua de pluja bullida. Farem una reserva d'aigua, i començarem per omplir totes les garrafes.»

Tot el dia sento aquesta mena de converses. El desembarcament per aquí, el desembarcament per allà, després les discussions sobre la fam, la mort, les bombes, els extintors, els sacs de dormir, els certificats de jueus, els gasos, etc., etc. No res que sigui gaire animador, que diguéssim. Una altra mostra, si vols, de les converses dels homes de l'Anex amb Henk:

Anex: «Temem que els alemanys, quan facin mitja volta, s'emportaran amb ells tota la població.»

Henk: «Impossible. No tenen tants trens a la seva disposició.»

A.: «Trens? que et penses que instal·laran els nostres ciutadans en petits vagons? Ni parlar-ne. Els diran que facin servir les cames com a mitjà de transport.» *(Per pedes apostolorum,* que diu sempre Dussel.)

H.: «No ho crec pas. Vosaltres ho veieu tot a través de les vostres ulleres, massa negres… Quin interès tindrien a arrossegar tota la població?»

A.: «Has oblidat el que va dir Goebbels? "Si ens obliguen a retirar-nos, tancarem també la porta de tots els territoris ocupats".»

H.: «També han dit altres coses.»

A.: «Creus que els alemanys són massa nobles o massa caritatius per a fer una cosa així? El que ells pensen és això: "Si hem de morir, tots els qui es troben sota el nostre domini moriran amb nosaltres".»

H.: «Digueu el que vulgueu. Jo no ho crec, vaja.»

A.: «Sempre passa igual: ningú no s'adona del perill fins que li toca el rebre.»

H.: «Després de tot, no sabeu res de positiu, vosaltres tampoc. Tot això no son més que suposicions.»

A.: «Nosaltres ja ho hem passat, això; de primer a Alemanya, després aquí. I què passa a Rússia?»

H.: «Oblideu un moment la qüestió dels jueus. Jo penso que ningú no ho sap, el que passa a Rússia. Els anglesos i els russos fan com els alemanys: exageren al servei de la propaganda.»

A.: «No ho crec. La ràdio anglesa ha dit sempre la veritat. Però àdhuc admetent que les seves emissions siguin exagerades, això no et privarà de reconèixer la realitat… Perquè no pots negar el fet que milions de persones pacífiques son assassinades o gasejades sense miraments, tant a Rússia com a Polònia.»

T'estalviaré les altres converses. Em sento molt tranquil·la, i no faig cap cas del daltabaix que hi ha al meu entorn. Gairebé tant se me'n dóna viure com morir. Ja veus on he arribat. El món no deixarà pas de fer voltes per causa meva, i en tot cas jo no puc pas canviar els esdeveniments.

Només puc veure venir les coses. M'ocupo exclusivament dels meus estudis, i espero que tot acabi bé.

Teva,

Anne.

Dissabte, 12 febrer 1944

Estimada Kitty:

El sol brilla, el cel és d'un blau intens, el vent és deliciós, i jo tinc unes ganes boges -unes ganes boges- de tot… d'enraonar, de llibertat, d'amics, de solitud. Tinc unes ganes boges… de plorar. Sento que voldria esclatar. Sé que les llàgrimes m'apaivagarien, però sóc incapaç de plorar. No m'estic quieta, vaig d'una cambra a l.altra, em deturo per respirar a través de l'escletxa d'una finestra tancada, i el cor em bat com si digués: «Vinga, satisfés d'una vegada el meu desig…»

Em sembla sentir en mi la primavera, el despertar de la primavera; el sento en el meu cos i en la meva ànima. Em costa un infern de portar-me com de costum, tinc el cap fet una olla de cols, no sé què llegir, què escriure, què fer. Llangor… llangor… Com podria fer-te callar?…

Teva,

Anne.

Diumenge, 13 febrer 1944

Estimada Kitty:

Des d'ahir, alguna cosa ha canviat per a mi. Heus-ho ací. Jo tenia una enyorança terrible -la tinc encara-, però… em sento una miqueta, molt vagament, apaivagada.

Aquest matí m'he adonat -seré honrada- que, amb gran alegria per part meva, Peter no ha deixat de mirar-me d'una certa manera. d'una manera completament diferent que de costum, no sabria com explicar-t'ho exactament.

Sempre he pensat que Peter estava enamorat de Margot, i ara, tot d'una, tinc la impressió que estava equivocada. Jo no l'he mirat en tot el dia, expressament; almenys no massa, perquè cada vegada he vist la seva mirada fixa en mi, i després… després, és cert, un sentiment meravellós m'ha impedit de mirar-lo massa sovint.

Voldria estar sola, estrictament sola. El pare s'adona perfectament que em passa alguna cosa, però no podria pas explicar-li tot això. Voldria cridar: «Deixeu-me en pau, deixeu-me sola». Qui sap si un dia estaré més sola del que voldria.

Teva,

Anne.

Dilluns, 14 febrer 1944

Estimada Kitty:

Diumenge al vespre, a part de Pim i jo, tots escoltaven el programa musical: *Unsterbliche Musik Deutscher Meister*. Dussel feia girar constantment el botó de l'aparell, cosa que feia posar nerviós Peter i també els altres. Al cap de mitja hora de nerviosisme continu, Peter li demanà en un to més o menys irritat que deixés estar el botó. Dussel va contestar amb la seva tonadeta despectiva: *Ich mach. Das schon.* Peter es va enutjar, va respondre amb insolència i Van Daan li va fer costat; Dussel es va veure obligat a cedir. Això fou tot.

Aquest incident no té res d'extraordinari, en si mateix, però sembla que Peter s'ho ha agafat a la valenta. En tot cas, aquest matí ha vingut a trobar-me a les golfes, on jo em trobava furetejant en una caixa de llibres, per parlar-me'n. Com que jo no en sabia res, l'escoltava amb atenció, i això ha animat Peter a engegar-se.

«Saps?», m'ha dit, «generalment callo, perquè sé per endavant que mai no trobo les paraules en un cas com aquest. Començo a balbucejar, em torno vermell, i ho dic tot de través; al capdavall m'he d'interrompre perquè no aconsegueixo de dir el que vull. Ahir va passar així mateix; volia dir tota una altra cosa. Però un cop començat, vaig perdre el fil de les meves idees, i això és terrible. En altres temps, jo tenia un mal costum que m'agradaria de tornar a

adquirir, ho dic de debò: quan algú em feia enrabiar, feia servir els punys en lloc de les paraules. Sé molt bé que aquesta manera d'actuar no em portarà res de bo. Per això t'admiro, a tu. Tu dius les coses sense circumloquis, tu dius a les persones el que vols dir-los. No ets tímida, gens ni mica.»

«T'equivoques de cap a cap», li he respost jo. «La majoria de les vegades dic les coses de manera ben diferent de com tenia la intenció de dir-les. Després, un cop engegada, enraono massa. És un defecte que tu no coneixes.»

Jo reia per sota el nas tot dient-li això. Però he volgut tranquil·litzar-lo sense que s'adonés de la meva hilaritat; he agafat un coixí per asseure'm a terra amb la barbeta als genolls i he posat atenció.

Estic encisada de bo de bo: de manera que l'Anex alberga una persona que sofreix els mateixos atacs de furor que jo. Peter se sentia visiblement alleujat de poder donar lliure esplai al pitjor llenguatge per criticar Dussel; sabia que no sóc una espieta. Quant a mi, he passat un moment deliciós, sentint una comunió amb ell que només en altres temps havia arribat a conèixer amb algunes amigues.

Teva,

Anne.

Dimecres, 16 febrer 1944

Estimada Kitty:

Avui és l'aniversari de Margot.

A dos quarts d'una, Peter ha vingut a admirar els petits presents. S'ha entretingut enraonant més que de costum, cosa que no hauria pas fet si només s'hagués tractat d'una simple visita de cortesia. A la tarda he anat a cercar el cafè i també les patates, perquè bé puc tractar bé Margot un cop l'any. Peter ha corregut a retirar tots els seus papers de l'escala per deixar-me passar, i jo li he preguntat si havia de tancar la trapa de les golfes. «Sí», m'ha respost, «valdria més. En tornar, només has de fer que trucar i t'obriré.»

Tot donant-li les gràcies, he pujat a les golfes, on he passat deu minuts ben bons triant del cubell gros les patates més petites. Ja em feien mal els ronyons i començava de tenir fred. Naturalment, no he trucat pas; he obert la trapa jo mateixa; no obstant, Peter ha vingut al meu encontre i, tot servicial, s'ha carregat amb la cassola. «He buscat tant com he pogut, però no n'he trobades de més petites», he dit.

«Has mirat al cubell gran?»

«Sí; hi he posat les mans a dins i ho he remenat tot.»

Ja havia arribat al peu de l'escala quan Peter, amb la cassola a la mà, s'ha deturat per mirar-me. «Bona feina!», ha dit. I en el moment que li he pres el recipient, ha afegit: «Et felicito, noia!» Tot dient això la seva mirada era tan tendra, tan càlida, que m'ha entendrit tota.

M'he adonat que volia fer-me contenta; i com que no té el do de l'eloqüència elogiosa, l'ha posada tota en la seva mirada. Com el comprenc, i com li ho agraeixo! Encara ara em sento tota joiosa evocant les seves paraules i la dolçor dels seus ulls.

La mare ha dit que no hi havia prou patates per al dinar. Dòcilment, m'he ofert a emprendre una segona expedició.

En arribar a casa de Peter, m'he excusat de molestar-lo dues vegades seguides. Ell s'ha alçat, m'ha agafat pel braç i m'ha barrat el pas. «Per a mi això no és res; ja ho faré jo.» Li he dit que no valia la pena; aquesta vegada no calia que en portés de petites. Convençut, m'ha deixat anar el braç. Al retorn, ha vingut a obrir-me la trapa i m'ha tornat a prendre la cassola de les mans. Ja a la porta li he preguntat: «Què estaves fent, ara?» «Francès», ha estat la resposta. Li he demanat que m'ensenyés les lliçons i, després de rentar-me les mans, m'he assegut al sofà.

Després de donar-li algunes indicacions de francès per a la seva lliçó, ens hem posat a enraonar. Peter m'ha explicat que, més endavant, voldria anar a les Índies holandeses i viure en una plantació. Ha parlat de la seva família, del mercat negre, i ha acabat per dir que se sentia totalment inútil. Jo li he dit que em semblava que tenia un complex d'inferioritat molt fort. També ha parlat dels jueus, dient que hauria trobat molt més còmode ser cristià, i m'ha preguntat si no podria passar per tal després de la guerra. Jo li he preguntat si pensava fer-se batejar, però no es tracta pas d'això. Segons ell, després de la guerra ningú no sabrà si ell és jueu o cristià.

Durant un segon se m'ha posat una tenalla al cor; quina llàstima que no sempre aconsegueixi desfer-se d'una resta de grolleria! Després la nostra conversa ha estat molt agradable; hem parlat del pare, de la humanitat i de moltes altres coses, no sé ben bé de quines, la veritat.

No me n'he anat fins a dos quarts de cinc.

Al vespre, encara m'ha dit una altra cosa bonica. Era a propòsit d'una fotografia d'una estrella de cinema que jo li havia regalat; la té penjada a la paret de la seva cambra des de fa un any i mig. Com que li agradava tant, li he proposat que n'escollís unes quantes més de la meva col·lecció.

«No», ha respost, «m'estimaria més quedar-me amb aquesta sola; la veig cada dia i s'ha convertit en una amiga meva.»

Ara comprenc millor per què tan sovint abraça Mouschi. També ell necessita tendresa, no cal dir-ho.

Després encara ha dit (anava a oblidar-ho): «No conec la por; només temo les malalties, encara que no siguin greus; però cada vegada hi penso menys».

El complex d'inferioritat de Peter és realment terrible. Per exemple, sempre es pensa que és un estúpid, mentre que Margot i jo

som intel·ligentíssimes. No sap com donar-me les gràcies quan l'ajudo en francès. Estic ben decidida a dir-li, qualsevol dia: «Tu ens prens el pèl; estàs molt més fort que nosaltres en anglès i en geografia».

Teva,

Anne.

Divendres, 18 febrer 1944

Estimada Kitty:

Cada vegada que pujo a les golfes per una raó o altra, la meva veritable finalitat és veure'l, a «ell». En resum, la meva vida ací ha millorat perquè ara hi ha algú que n'és el centre, i me n'alegro.

Almenys, l'objecte de la meva amistat es troba sempre a casa, és fàcil, i no he de témer rivals, a part de Margot. No crec que estigui enamorada, no és això; però hi ha alguna cosa que em diu que el sentiment que existeix entre Peter i jo pot esdevenir quelcom de molt bonic, una amistat que augmentarà amb la confiança. Tots els meus moments de lleure els passo amb ell; quan jo arribo, ja no és com en altres temps, que ell no sabia gaire quina actitud adoptar; ara és tot al revés, i ja em trobo a l'altra banda de la porta que ell encara no ha deixat de parlar.

La mare no veu de bon ull les meves anades i vingudes; diu que només faig que destorbar Peter, i que l'he de deixar en pau. És que mai no arribarà a comprendre que també jo sóc capaç d'intuïció?

Quan pujo a casa d'ell i entro a la seva petita cambra, la mare sempre em mira amb un aire estrany. Quan baixo, em pregunta on era. Ho trobo irritant, inadmissible.

Teva,

Anne.

Dissabte, 19 febrer 1944

Estimada Kitty:

Un altre dissabte… Ja saps què vol dir, això.

Al matí, silenci relatiu. He ajudat una mica a la cuina, a casa dels veïns; quan a «ell», només ha canviat amb mi unes quantes paraules furtives. A dos quarts de tres, quan cadascú torna a la seva cambra per fer la migdiada, m'he instal·lat en l'oficina privada, amb una roba per a tapar-me, disposada a llegir o escriure tranquil·lament. Però no ha durat gaire; no podia més; el cap m'ha caigut entre els braços i he esclatat en sanglots. Donant lliure curs a un torrent de llàgrimes, em sentia profundament desventurada. «Ell», ah! si almenys ell hagués vingut a conhortar-me! He tornat a pujar a casa, a les quatre, disposada a anar a cercar patates. El cor em batia d'esperança en pensar en la possibilitat de trobar-lo, i he entrat al lavabo per arranjar-me els cabells. En aquest moment, l'he sentit que baixava al magatzem per jugar amb Boschi.

De cop, he sentit que les llàgrimes em pujaven als ulls, i, corrent,

he entrat al wàter, emportant-me amb mi el calaix. Bella cosa, estar instal·lada allà, tota vestida, amb les llàgrimes que em queien al davantal vermell, fent-hi unes taques fosques! Em sentia terriblement desgraciada.

I, més o menys, pensava això: «Oh, Peter! I doncs? És que arribaré mai a conquistarte? Qui sap? Potser no em troba gens gentil ni sent cap necessitat de confiar-se'm. Potser pensa en mi, però superficialment. Em caldrà seguir sola el meu camí, sense confident, sense Peter. Altra vegada dies sense esperança, sense reconfortament, i sense joia: heus ací el que m'espera. Oh; només que pogués reclinar el cap en la seva espatlla per sentir-me menys desesperadament sola i menys abandonada! És possible que no senti cap afecte per mi i que miri els altres amb la mateixa tendresa? Potser m'he imaginat que tot això anava dedicat exclusivament a mi. Oh, Peter, si poguessis veure'm i sentir-me! És possible que la veritat sigui decebedora; si és així, no podré suportar-la».

Però poc després he sentit que renaixia la meva esperança, i que la joia em tornava, mentre les llàgrimes, per dintre, corrien encara.

Teva,

Anne.

Dimecres, 23 febrer 1944

Estimada Kitty:

Des d'ahir s'ha posat a fer bon temps i em sento tota reviscolada. Cada matí vaig a les golfes on treballa Peter, i on l'aire del defora refresca els meus pulmons, saturats de reclòs. Des del meu lloc predilecte, a terra, miro el cel blau, el castanyer, nu encara, en les branques del qual brillen gotetes, gavines i altres ocells argentats que fendeixen l'aire amb el seu ràpid vol.

Ell tenia el cap reclinat contra la biga grossa; jo estava asseguda; ambdós respiràvem l'aire fresc, miràvem al defora, i entre nosaltres hi havia quelcom que calia no interrompre amb paraules. Llarga estona ens hem quedat mirant el cel, tots dos; i quan li ha calgut deixar-me per a anar a tallar llenya, jo sabia que ell era magnífic. Peter ha pujat l'escala, i jo l'he seguit; i durant el quart d'hora que s'ha passat tallant llenya no hem canviat ni un mot. M'he quedat dreta per mirar-lo: i ell s'ha aplicat de ferm a fer llenya, per demostrar-me la força que té. També he mirat per la finestra oberta, darrera de la qual es veu una gran part d'Amsterdam; per damunt de les teulades, s'arriba a veure fins a l'horitzó, d'un blau tan net que ni tan sols es distingia. I m'he dit: «Mentre existeixi això, i jo pugui *sentir-ho* -aquest sol radiant, aquest cel sense núvols-, no puc estar trista».

Per al qui té por, per al qui se sent sol o desventurat, el millor remei és sortir a l'aire lliure, trobar un lloc isolat on restar en comunió amb el cel, la naturalesa i Déu. Només aleshores hom sent que tot està

bé així, i que Déu vol veure els homes feliços en la naturalesa senzilla però bella. Mentre això existeixi, i és segur que sempre serà així, estic ben segura que tot dolor pot trobar conhort, en qualsevol circumstància.

Potser no trigaré gaire a compartir aquest instant de felicitat suprema amb qui l'haurà viscut com jo.

Teva,

Anne.

Pensament:

Moltes coses ens manquen, ací, moltes i des de fa molt de temps, i jo me'n veig privada tant com tu. No vull dir pas físicament, tenim tot el que ens manca. No, jo parlo de les coses que passen en nosaltres, com els pensaments i els sentiments. Enyoro tant com tu l'aire i la llibertat. Però començo de creure que nosaltres gaudim del privilegi de tenir una compensació enorme per totes aquestes privacions. Me n'he adonat de cop i volta, aquest matí, davant la finestra oberta. Vull dir una compensació de l'ànima.

Mirant al defora, i per tant Déu, i abraçant amb una mirada dreta i profunda la naturalesa, jo era feliç, no res més que feliç. I, Peter, mentre aquesta felicitat sigui en tu -gaudir de la naturalesa, de la salut, i de moltes altres coses més-, mentre siguis capaç de sentir-la, sempre tornarà a tu.

Hom pot perdre-ho tot, la riquesa, el prestigi, etc., però aquesta felicitat de dintre el cor només pot ombrejar-se, en el pitjor dels casos, i et tornarà sempre mentre visquis. Mentre aixequis els ulls, sense por, al cel, estaràs segur de ser pur i tornaràs a ser feliç, passi el que passi.

Diumenge, 27 febrer 1944

Molt estimada Kitty:

Ben mirat, del matí al vespre, no faig més que pensar en Peter. m'adormo evocant la seva imatge, el somnio durant la nit, i em desperto encara sota la seva mirada.

Tinc la clara impressió que, contràriament a les aparences, no som gaire diferents l'un de l'altre, Peter i jo. Et diré per què: a Peter, com a mi, li manca una mare. La seva és massa superficial; només pensa a flirtejar, i no es preocupa gaire del que pensa el seu fill. La meva sí que s'interessa per mi, però li manca aqueix instint maternal tan subtil.

Peter i jo ens trobem en lluita amb el veritable fons del nostre ésser; encara no estem segurs de nosaltres mateixos, ni l'un ni l'altre, i, en el fons, som massa joves i d'un temperament massa tendre per a suportar les brusquedats de les persones grans que ens volten. Si per atzar em toca sofrir-les, la meva reacció és directa: vull «anar-me'n». Com que anar-se'n és impossible, em poso a simular: em desboco i faig tant d'aldarull que tothom voldria que me n'anés a l'altre extrem de la

terra.

Ell, en canvi, es replega sobre si mateix, gairebé no parla, encara es mostra més taciturn, somnia, i s'oculta darrera la seva timidesa.

Però, on i com arribarem a poder reunir-nos a la fi?

Podrà dominar el meu cervell els meus desigs? I quant de temps encara?

Teva,

Anne.

Dilluns, 28 febrer 1944

Molt estimada Kitty:

Tant la nit com el dia són un malson. El veig a totes hores, o gairebé, sense poder atansar-m'hi; cal que em guardi de trair-me, i he de mostrar-me alegre quan tot en mi és desesperança.

Peter Wessel i Peter Van Daan s'han fos en un sol Peter, que estimo, que és bo i que vull només per a mi sola.

La mare m'amoïna, el pare és gentil i per tant encara m'amoïna més; quant a Margot, m'amoïna més que els meus pares, perquè té pretensions de bellesa, i jo voldria estar en pau.

Peter no s'ha reunit amb mi a les golfes; se n'ha anat a la mansarda a fer una feineta de fusteria. A cada grinyol, a cada cop de martell, queia un trosset del meu coratge i m'anava posant encara més trista. I, lluny, un carilló tocava: *Rechtop van lijf, rechtop van ziel* (el cos dret i l'ànima dreta). Sóc sentimental, ja ho sé. Estic desesperada i no sóc raonable; també ho sé, això.

Oh! ajuda'm.

Teva,

Anne.

Març de 1944

Dimecres, 1 març 1944

Estimada Kitty:

Els meus interessos particulars han passat a darrer terme, per causa… d'un robatori. Ja sé que no és divertit de repetir-se, però no és culpa meva; els lladres es complauen honrant Kraler i Cia. amb llur visita. Aquest robatori és molt més complicat que el de juliol del 43.

Anit, quan, com de costum, el senyor Van Daan va baixar al despatx de Kraler a dos quarts de vuit, va veure que les portes vidrieres i la porta del despatx estaven obertes. Sorprès, va decidir inspeccionar l'indret, i va tenir d'altres sorpreses: les portes del guarda-roba també estaven obertes i en el despatx del davant hi havia un desordre espalmador. El primer que va pensar va ser: «Un lladre». Per tal d'assegurar-se'n, va baixar fins a la porta d'entrada i la va examinar: tot estava tancat, i el pany de seguretat intacte. «Bah!», es va dir. «Això és que Peter i Elli no han posat en ordre el despatx abans de plegar». Es va quedar una bona estona al despatx de Kraler, va apagar el llum abans de pujar, i no va voler turmentar-se rumiant el misteri de les portes obertes i el desordre.

Aquest matí, Peter, després de trucar a la nostra porta, ens ha anunciat la nova més aviat inquietant que ha trobat oberta la porta del carrer. També ens ha dit que l'aparell de projecció i la cartera nova de Kraler havien desaparegut de l'armari. Han encarregat a Peter que tanqués la porta, i Van Daan ens ha explicat els seus descobriments d'anit, que ens han preocupat d'allò més.

En resum, el cas és que el lladre devia tenir en el seu poder un doble de la clau de seguretat, perquè la porta havia estat oberta normalment. Devia entrar a la casa al vespre, més aviat d'hora, i devia tancar la porta darrera d'ell. Després, destorbat per Van Daan, segurament s'havia amagat fins a veure'l marxar; i, en acabat, devia fugir amb el producte del seu robatori, a corre-cuita, sense recordar-se de tancar la porta. Qui pot tenir un doble de la nostra clau? Per què el lladre no ha anat al magatzem? És possible que el culpable sigui un dels nostres homes del magatzem? I si ens denunciés, puix que ha sentit i fins i tot possiblement ha vist Van Daan?

És terrible no saber si el lladre es deturarà aquí o si se li acudirà de tornar a obrir la nostra porta. Si molt convé, ha agafat por veient un home que es passejava lliurement per les oficines.

Teva,

Anne.

Dijous, 2 març 1944

Estimada Kitty:

Avui he passat un bon moment amb Margot, a les golfes. Encara que aquest plaer no és el que jo n'esperava, m'adono que, en general, la seva sensibilitat correspon a la meva.

Mentre rentàvem els plats, Elli ha parlat del seu descoratjament amb la mare i la senyora Van Daan. Com podrien ajudar-la?

Ara veuràs quin consell li ha donat la mare: que pensi en totes les persones que cada dia moren a la terra. Com conhortar un desventurat amb els seus propis pensaments de desventura? M'he atrevit a dir això, i he rebut com a resposta: «Tu encara no pots parlar d'aquestes coses».

Que estúpids i imbècils poden arribar a ser els grans! Com si Peter, Margot, Elli i jo no tinguéssim els mateixos sentiments, cridant en ajuda nostra l'amor d'una mare, o l'amor d'amics molt però molt amics. Però les nostres dues mares no tenen ni una engruna de comprensió per a nosaltres. Potser la senyora Van Daan encara en seria més capaç que la mare. Oh, tant com m'hauria agradat dir a Elli alguna cosa que la confortés, sabent per experiència el que hom espera sentir! Però el pare ha intervingut deixant-me de banda.

Que ximples que són, tots plegats! Mai no ens demanen el nostre parer… Això sí, presumeixen d'ultramoderns. Segons ells, no tenim opinió. «Calla!», això es pot dir sempre, però no tenir opinió és una cosa que no pot ser. Hom pot tenir la seva opinió per jove que sigui: ningú no te la pot prendre.

El que ens ajudaria de debò, a nosaltres, i Elli igualment, és un amor abnegat, cosa que cap de nosaltres no posseeix. Ningú, i menys encara els filòsofs idiotes d'ací, no és capaç de comprendre'ns -i això perquè som infinitament més sensibles i més avançats en les nostres idees que cap d'ells, més del que es pensen, i de molt.

En aquest moment la mare fa el bot, per variar. Està visiblement gelosa de la senyora Van Daan, amb la qual enraono més que amb ella aquests darrers temps.

Aquesta tarda he pescat al vol Peter i hem enraonat junts almenys tres quarts d'hora. A Peter li ha costat moltíssim de parlar d'ell mateix; la cosa ha anat venint a poc a poc. m'ho ha explicat tot: les baralles freqüents dels seus pares en matèria de política, dels cigarrets i de qualsevol altra cosa… Estava molt tímid.

Per la meva banda, jo també li he parlat dels meus pares. Ell ha defensat el meu pare, dient que era un bruixot i que hom no podia menys d'estimar-lo. Després hem parlat de la seva família i la meva. L'ha sorprès una mica saber que els seus pares no sempre eren *persona grata* a casa nostra. «Peter», li he dit, «ja saps que sóc franca; per què no hauria de dir-t'ho, doncs, si coneixem els seus defectes?» Entre altres coses li he dit també: «Peter, m'agradaria tant ajudar-te, si volguessis! Tu et trobes sempre acorralat entre ells dos; mai no dius

res, però tot això et fa mal, ho sé».

«Sí, tu podries ser-me una gran ajuda.»

«Potser seria millor que parlessis amb el pare. Pots dir-li-ho tot, ben segur que no sortirà mai dels seus llavis.»

«Sí, el teu pare és un veritable company.»

«L'estimes molt, oi?» Peter ha fet que sí amb el cap, i jo he afegit: «Doncs ell també t'estima molt».

Peter ha alçat ràpidament els ulls i s'ha sufocat; era realment entendridor veure l'efecte d'aquestes poques paraules.

«De debò?», m'ha preguntat.

«És clar», he fet jo. «Una al·lusió per ací una al·lusió per allà, comprenc clarament el que vol dir.»

Peter, com el pare, és un bruixot: no hi ha més remei que estimar-lo!

Teva,

Anne.

Divendres, 3 març 1944

Estimada Kitty:

Aquesta nit, tot mirant la flama de la candela (tradició jueva: els divendres al vespre hom encén les candeles) m'he sentit tranquil·la i feliç. La veritat sigui dita, hi veig l'àvia. És l'àvia que em guarda i em protegeix, i que em torna l'alegria.

Però… hi ha algú que domina tot el meu ésser. I aquest altre és… Peter. Fa un moment, quan he anat a cercar les patates, m'ha deturat a l'escala, amb la meva cassola plena, per preguntar-me: «Què has fet aquesta tarda?»

He baixat i m'he assegut als graons, després de deixar la cassola a terra, i ens hem posat a enraonar. Les patates han trigat una hora més a arribar al seu destí.

Peter no ha dit ni una paraula més dels seus pares; només hem parlat de llibres i dels temps d'abans. Quina mirada més ardent que té, aquest minyó! Acabaré enamorant-me'n, em penso… I no se'n falta gaire. d'altra banda, aquest vespre, Peter ha deixat escapar una paraula a propòsit d'això quan he entrat a casa d'ell, després de pelar les patates.

«Tinc calor. N'hi ha prou amb mirar-nos, a Margot i a mi, per a saber la temperatura. Quan fa fred estem pàl·lides; quan fa calor, totes vermelles.»

«Enamorada?», m'ha preguntat ell.

«Per què hauria d'estar-ho?» Una resposta bastant poca-solta.

«I per què no?», ha fet Peter. Després hem hagut de reunir-nos amb els altres, per sopar.

Què deu haver volgut dir? Aquest vespre m'he enginyat per preguntar-li si la meva xerrameca el destorbava, i s'ha limitat a

respondre: «De cap manera…»

Ho ha dit per timidesa? No ho sé pas…

Kitty, sóc exactament com una enamorada que només sap parlar del seu amor. D'altra banda, Peter és un veritable tresor. Quan podré dir-li-ho? Naturalment, no abans que ell em digui tresor seu. Però s'haurà de posar guants per a aprendre a conèixer-me; massa que ho sé: Peter està gelós de la seva solitud, de manera que no puc acabar d'esbrinar fins a quin punt li agrado. En tot cas, comencem de conèixer-nos una mica; però atrevir-nos a dir les coses que estem desitjant dir-nos… ja voldria ser-hi! Potser això arribarà abans del que em penso; qui sap? Cada dia m'adreça diverses vegades una mirada d'intel·ligència, a la qual corresponc fent-li l'ullet, i tots dos en quedem encisats.

Sembla una bogeria emprar la paraula «encisat» parlant d'ell, però Peter pensa exactament com jo, ho sento irresistiblement.

Teva,

Anne.

Dissabte, 4 març 1944

Estimada Kitty:

A la fi he passat un dissabte menys ensopit, menys trist i monòton que de costum, cosa que no m'havia passat des de feia mesos i mesos. Peter n'ha estat la causa, Peter i ningú més.

Aquest matí, quan he volgut anar a estendre el meu davantal a les golfes, el pare m'ha preguntat si volia quedar-me per prendre part en una conversa en francès. Jo estava més que contenta de poder explicar alguna cosa en francès a Peter; després hem passat a l'anglès. El pare ha llegit Dickens en veu alta. Asseguda en la mateixa cadira que el pare i ben junteta amb Peter, semblava que el cel se m'obrís.

A les onze he anat a la meva cambra. A dos quarts de dotze, a l'hora de tornar a pujar, ja l'he trobat a l'escala, esperant-me. Ens hem posat a enraonar fins a tres quarts d'una. Cada vegada que em retiro, després de l'àpat, per exemple, em diu, sense que els altres el sentin: «Fins després, Anne.»

Oh, que sóc feliç! És possible que comenci a estimar-me? En tot cas, és un tipus esplèndid i potser tindrem converses magnífiques. Qui sap?

La senyora Van Daan sembla consentir les meves xerrameques amb el seu fill, però avui m'ha fet una broma dient: «Puc deixar-vos sols, allà a les golfes, a tots dos?»

«És clar que sí», he fet jo, protestant. «No m'ofengui.»

Del matí al vespre, m'alegro de veure Peter.

Teva,

Anne.

Dilluns, 6 març 1944

Estimada Kitty:

Llegeixo en el rostre de Peter que ell en ve tan ple com jo. I anit, la senyora em va empipar amb la seva brometa, dient: «El pensador.» Peter es va sufocar, i jo em vaig posar com una pila elèctrica.

No podrien callar d'una vegada aquesta gent?

Tu no pots saber fins a quin punt és trist veure que se sent tan sol i no poder fer-hi res. M'adono perfectament, com si jo mateixa ho hagués passat, com l'han d'exasperar les perpètues baralles i demostracions d'afecte dels seus pares. Pobre Peter, també ell necessita amor!

M'ha dit que podia passar-se molt bé d'amics: en les meves orelles ressona encara la duresa de les seves paraules. Com s'equivoca! Jo em penso que en el fons no ho creu.

Peter s'aferra a la seva solitud, fingeix indiferència, i juga a ser una persona gran, perquè s'ha imposat aquest paper i perquè no vol lliurar-se, mai de mai. Pobre Peter! Quant de temps resistiràs encara? Aquest esforç sobrehumà, no provocarà més endavant una reacció terrible?

Oh, Peter! Si volguessis deixar que t'ajudés! Nosaltres dos podríem vèncer la nostra solitud comuna.

De tots els meus pensaments no cal que en digui res. Sóc feliç quan el veig, i quan el sol brilla a més a més. Ahir, tot rentant-me el cap, vaig fer un enrenou de mil dimonis, perquè sabia que ell era a la cambra del costat. Va ser més fort que jo mateixa, com sempre. Com més sento en mi una certa gravetat, més actuo com una boja.

Qui serà el primer que descobreixi aquesta armadura i la trenqui? És una sort que els Van Daan no hagin tingut una filla. Mai la meva conquista no hauria estat tan difícil, tan bella i tan esplèndida com amb un noi.

Anne.

P.S. Ja saps que t'escric amb tota franquesa; per això vull afegir que només visc de veure'l. Sempre espero veure que també ell m'espera, i em sento transportada de joia quan observo una de les seves tímides insinuacions. Apostaria que ell té tantes ganes com jo de trobar les paraules. Ignora que justament són els seus esforços desesperats que més m'entendreixen.

Teva,

Anne.

Dimarts, 7 març 1944

Estimada Kitty:

Quan començo a reflexionar sobre la meva petita vida de 1942, tot em sembla irreal. Aquella petita vida beneïda era viscuda per una Anne completament diferent de la que era: ha adquirit ja bastant de seny. Era realment una vida beneïda. Admiradors a cada cantonada,

una vintena d'amigues, no totes íntimes, és clar, ésser l'afavorida de la majoria dels seus professors, i aviciada pels seus pares, a més no poder, amb bombons, diners… què més vols?

Segurament et preguntaràs com podia embadalir fins en aquest punt la gent. L'explicació que dóna Peter: «La gràcia», no em sembla completament justa. Els professors trobaven divertides les meves rèpliques i les meves observacions; tenia un rostre rialler, i un sentit crític original i graciós. Jo era una coqueta incorregible i divertida, i no res més. Algunes de les meves qualitats feien la meva popularitat, per exemple, el zel, l'honradesa i la franquesa, la generositat… Mai no vaig negar a un company de classe el permís per a copiar els meus deures; els bombons, els repartia generosament; i mai no he estat vanitosa.

Potser tota aquesta admiració hauria acabat per fer-me tornar insuportable. Però he tingut la sort de ser llançada bruscament a la realitat, i m'ha calgut més d'un any abans d'acostumar-me a una vida desproveïda de tota admiració.

La meva reputació a l'escola? Heus-la ací: sempre la primera a fer broma i ximpleries, l'eterna bromista, mai ploricona ni enfadadissa. Per a fer-me acompanyar en bicicleta o ser objecte de qualsevol petita atenció, no havia de fer més que aixecar el dit xic.

Aquella Anne, la col·legiala d'aquell temps, la veig, amb la perspectiva del temps, com una noieta encisadora, però molt superficial, que ja no té res de comú amb mi. Peter, molt encertadament, ha dit de mi: «Cada vegada que et veia, anaves entre dos nois o un grup de noies. Sempre reies i sempre eres el centre de la colla.»

Què en resta d'aquella noieta? No és pas que ja no sàpiga riure ni tenir bones rèpliques, i no em canso pas de criticar la gent tan bé com en altres temps, o potser millor encara; encara sóc capaç de flirtejar si… vull. Heus ací la cosa: encara m'agradaria, per una nit, uns dies o una setmana, ser la mateixa d'altres temps, alegre, aparentment despreocupada. Però al cap d'una setmana ja n'estaria ben tipa, i veuria amb agraïment el primer arribat capaç de parlar d'alguna cosa que valgués la pena. Ja no necessito admiradors o adoradors seduïts per un somriure afalagador, sinó amics seduïts pel meu caràcter o per la meva manera d'obrar. M'adono que aquestes exigències reduirien de molt el meu cercle d'íntims, però no em faria res, mentre tingués al meu entorn algunes persones sinceres.

A despit de tot, la meva felicitat, el 1942, no era pas completa. Sovint em sentia abandonada. Però el meu bellugueig constant, del matí al vespre, m'impedia de pensar-hi massa sovint i em divertia tant com podia. Conscientment o inconscientment, procurava ignorar el buit que sentia divertint-me així. Mentre que ara miro les coses cara a

cara i treballo. Aquest període de la meva vida és clos, irrevocablement clos. Els anys d'escola, la seva tranquil·litat i la seva despreocupació no tornaran mai més.

Els he deixats enrera i ja no els desitjo; ja no podria pensar només en el plaer; una petita part de mi mateixa demanarà sempre ser seriosa, greu.

Veig la meva vida fins a aquest any de 1944 a través d'una lupa implacable. De primer, la nostra casa radiant de sol, i després aquí, des de 1942 el canvi brusc, les baralles, els renys, etc. Em va agafar desprevinguda, com si hagués rebut un cop de maça, i, per tal de resistir el cop, m'he tornat insolent.

La primera part de 1943: crisis de llàgrimes, solitud infinita, lenta comprensió de tots els meus defectes, que, ja greus de si mateixos, semblaven agreujar-se encara doblement. Durant el dia, parlava pels colzes, intentant posar Pim de la meva banda. No ho vaig aconseguir. Estava ben sola davant la tasca difícil de canviar-me de manera que ja no provoques més retrets; perquè els retrets em deprimien i em portaven a la desesperació.

La segona part de l'any va ser un xic millor; em vaig convertir en una noia, i els grans van començar de considerar-me una mica com un d'ells. Em vaig posar a reflexionar, a escriure contes. En fi, vaig comprendre que els altres ja no tenien dret a fer-me anar com una pilota de tenis, enviant-me a dreta i a esquerra. Vaig decidir canviar-me i formar-me segons la meva pròpia voluntat. Però el que em va entendrir més va ser quan vaig haver de confessar-me que ni el pare no seria mai el meu confident. Ja no podia tenir confiança en ningú sinó en mi mateixa.

Després, l'any nou: l'altre gran canvi… el meu somni… El meu desig de tenir un noi per amic i no una noia. I també el descobriment de la meva felicitat, sota la meva armadura feta de superficialitat i alegria joiosa. A poc a poc, a mesura que m'anava tornant seriosa, era conscient d'un desig sense límits per a tot el que sigui bellesa i bondat.

I a la nit, al llit, en acabar les meves oracions amb les paraules: «Jo et dono gràcies, Déu meu, per tot el que és Bo, Amable i Bell», el meu cor exulta. El que és «Bo» és la seguretat del nostre amagatall, de la meva salut intacta, de tot el meu ésser. El que és «Amable» és Peter, és el despertar d'una tendresa que sentim, sense atrevir-nos, ni l'un ni l'altre, a anomenar-la ni esflorar-la tan sols, però que es revelarà: l'amor, l'esdevenidor, la felicitat. Allò que és «Bell» és el món, la naturalesa, la bellesa, i tot el que fa la bellesa.

Ja no penso en la misèria, sinó en la bellesa que sobreviurà. Heus ací la gran diferència entre la mare i jo. Quan hom se sent descoratjat i trist, ella aconsella. «Pensem en les desventures del món, i alegrem-nos d'estar a recés!» Jo, en canvi, aconsello: «Surt, surt als camps, mira

la naturalesa i el sol, vés a l'aire lliure i procura trobar la felicitat en tu mateixa i en Déu. Pensa en la bellesa que es troba encara en tu i al teu entorn, i sigues feliç!»

Jo crec que el consell de la mare no porta a res, perquè, què cal fer quan hom es troba en la desventura? No sortir-ne? En aquest cas, hom està perdut. En canvi, trobo que girant-se cap al que és bell -la naturalesa, el sol, la llibertat, la bellesa en nosaltres- hom se sent enriquit. I no perdent això de vista, hom es retroba en Déu, i torna l'equilibri.

Qui és feliç pot fer feliç els altres. Qui no perd el coratge ni la confiança no morirà mai per obra de la misèria!

Teva,

Anne.

Diumenge, 12 març 1944

Estimada Kitty:

Aquests darrers dies la meva cadira està abandonada; ja no m'assec ni un moment; no paro d'anar de la meva cambra a les golfes.

Estic més que contenta de parlar amb Peter; però tinc una gran por de fer-li nosa. M'ha tornat a parlar de coses d.altres temps, dels seus pares i d'ell mateix. Res d'això no em basta, i em pregunto per què desitjo més. Al començament, Peter em trobava insuportable, i jo també a ell. Ara he canviat de parer; i ell, també?

Jo em penso que sí, però això no vol dir que ja siguem bons companys, cosa que per mi faria infinitament més suportable la nostra estada ací. Ja sé que no hauria d'encaparrar-m'hi tant; m'ocupo massa sovint d'ell; no tinc cap necessitat d'entristir-te amb el meu disgust. Però em sento ben torbada.

Dissabte a la tarda, després d'assabentar-me d'una pila de males noves de l'exterior, vaig quedar tan aclaparada que em vaig ajeure en el meu sofà per dormir una estona. Només volia dormir, dormir per no pensar-hi. Vaig fer-ho profundament fins a les quatre; aleshores em va caldre reunir-me amb els altres. La feina que vaig tenir a respondre a totes les preguntes de la mare! Al pare, per justificar la meva migdiada, li vaig dir que havia tingut mal de cap. Ben mirat, no vaig dir cap mentida: tenia un mal de cap moral.

Les persones normals, les noies normals de la meva categoria, trobarien que estic entestada a compadir-me. El que passa és que he adoptat el costum de dir-te tot el que em pesa al cor; i la resta del dia sóc tan alegre i estic tan segura de mi mateixa i àdhuc em mostro tan insolent com puc, per tal d'evitar els interrogatoris i no tenir per què posar-me nerviosa.

Margot és molt bona noia i no demana altra cosa que ser la meva confident, però m'és impossible dir-li-ho tot. És gentil, bonica i bona, però li manca un cert despreniment per a les coses profundes. Em pren

seriosament, massa, i és ben segur que no fa més que rumiar a propòsit de la seva germaneta, examinant-me amb la mirada a cada cosa que dic, com si pensés: «És cert o està fent comèdia?» Sempre estem juntes, i això és el mal, perquè no m'agradaria tenir constantment la meva confident al meu voltant.

En sortiré algun dia, d'aquest laberint de pensaments? Hi veuré clar, mai, per a tenir la pau?

Teva,

Anne.

Dimarts, 14 març 1944

Estimada Kitty:

Pot ser que et diverteixi -a mi no- saber què menjarem avui. Com que la dona de fer feines és al despatx, en aquest moment estic instal·lada a la taula dels Van Daan. Em tapo el nas amb un mocador impregnat de perfum d'abans de la guerra. Encara no m'entens, però tot vindrà.

«Comenceu pel començament, s'u.p.»

Han pescat els nostres proveïdors de targetes de racionament falsificades. A part de les nostres racions, ja no tenim mongetes vermelles, ni matèries greixoses. Com que Miep i Koophuis estan malalts, Elli no pot fer encàrrecs; la malenconia regna a la casa, i és obligat que els àpats se'n ressentin. A comptar de demà, no tindrem ni un gram de greix, ni de mantega ni de margarina. L'esmorzar ja no consisteix en patates fregides (per estalviar el pa), sinó en sopes de llet; la senyora, havent-se queixat de la seva penúria, ens ha fet comprar llet al mercat negre. Ara bé, avui preparen per a sopar patates i cols escarolades de la bóta de conserva, que puden tant que exigeixen la protecció del meu mocador. La pudor d'aquestes cols, que fa més d'un any que són a la bóta, és absolutament increïble. Tota la cambra n'està empastada; sembla una barreja de prunes podrides, d'un desinfectant enèrgic i d'ous covats. Uf! Només de pensar en aquesta porqueria ja em ve basca.

Afegeix a tot això les malalties estranyes que les patates han agafat; de cada dues galledes de patates, una va a parar al foc. Ens hem entretingut fent el diagnòstic d'aquestes malalties, i hem trobat el càncer, la verola i el xarampió. No és pas divertit, gens ni mica, de viure en un amagatall durant el quart any de guerra. No s'acabarà mai tota aquesta porqueria?

La veritat és que, a mi, tant se me'n dóna, una mica, tot això del menjar. Si les altres coses poguessin fer la vida més agradable! La monotonia comença d'acabar-nos la paciència. Tots, tots n'estem tips.

Heus ací les opinions dels cinc adults presents sobre la situació actual:

La senyora Van Daan:

«La carrera de Ventafocs ja no em diu res. Quedar-me asseguda fent girar els polzes m'ensopeix, i aleshores me'n torno a cuinar. No sense queixar-me, perquè és impossible cuinar sense matèries greixoses, i totes aquestes oloretes dubtoses em maregen. I com a recompensa cal que em conhorti de rebre crits i ingratituds -sempre és culpa meva-; sóc el cap d'esquila. Després, trobo que la guerra no avança gaire; els alemanys acabaran per emportar-se la victòria. Tinc una por terrible de veure com ens morim de fam, i maltracto tothom quan estic de mal humor.»

El senyor Van Daan:

«La primera cosa, fumar, fumar, fumar. Al costat d'això, les menjades, la política i els humors de Kerli no són tan greus com això. Kerli és ben gentil.»

Però quan no té res per a fumar, tot va malament. Només se sent que: «Cauré malalt, ens alimentem malament, necessito carn. Kerli no hi entén res, és una estúpida.» I després ja és segur que comenta una batalla entre marit i muller.

La senyora Frank:

«L'alimentació potser no té gaire importància, però m'agradaria tenir una llesqueta de pa de sègol, perquè tinc una gana terrible. Si jo fos la senyora Van Daan, ja fa molt de temps que hauria frenat aquesta mania de fumar constantment com ho fa el seu marit. Però necessito un cigarret de seguida, perquè els nervis s'estan apoderant de mi.

»Els anglesos s'equivoquen sovint, però així i tot la guerra avança. Encara tinc dret a enraonar i estic ben contenta de no ser a Polònia.»

El senyor Frank:

«Tot va bé, i no necessito res. Una mica més de paciència; podem aguantar. Mentre quedin patates, no dic res. Cal que em recordi de donar una part de la meva ració a Elli. La política rutlla a cor què vols; sóc molt però molt optimista!»

El senyor Dussel:

«Es tracta d'acabar la meva tesi a temps. La política es mostra excel·lent; no ens pescaran pas; és impossible. Jo…»

»Jo, jo, jo…!»

Teva,

Anne.

Dimecres, 15 març 1944

Estimada Kitty:

Uix! M'he alliberat un instant de la sèrie negra.

Tot el sant dia hom repeteix més o menys: «Si passa això o allò, tindrem dificultats; o si en Tal cau malalt ens quedarem sols al món, i si…» Vaja, suposo que ja comences a comprendre i a poder endevinar la fi de les converses de l'Anex.

Els «Sí, sí…» *because*: El senyor Koophuis ha estat convocat per

treballar la terra; Elli té un refredat molt gros i probablement demà s'haurà de quedar a casa; Miep encara no s'ha refet de la seva grip, i Koophuis s'ha desmaiat a causa d'una altra hemorràgia de l'estómac. Una veritable sèrie de calamitats.

Demà els homes del magatzem tenen festa tot el dia. En cas que Elli no vingui, la porta d'entrada restarà rigorosament tancada; nosaltres ens veurem obligats a fer molta atenció als sorolls, per tal que els veïns no sentin ningú. Henk vindrà a veure les feres a la una, i per tant farà el paper de guardià del Jardí zoològic. Per primera vegada des de fa molt de temps, ens ha parlat una mica del que passa a fora, al món exterior. Calia veure'ns, asseguts en cercle al seu voltant, exactament com una estampa que portés la llegenda: «Quan l'àvia conta una història.» Ha parlat i parlat, davant d'un públic excel·lent, de l'avituallament, és clar, i a petició nostra, del metge de Miep. «El metge! No em parleu d'aquest metge! Aquest matí li he telefonat, i he hagut d'acontentar-me amb demanar un remei contra la grip a una petita assistenta. M'ha contestat que havia d'anar a cercar les receptes aquest matí, de vuit a nou. Pel que fa al metge, només es posa al telèfon si es tracta d'una grip molt seriosa, i aleshores us diu: "Ensenyi'm la llengua; faci *ahhh*. Sí, ja el sento; vostè té el coll irritat. Li faré una recepta; pot donar-la al farmacèutic. Bon dia, senyor." Així mateix, tal com ho dic. Els metges no es molesten per res: servei exclusiu per telèfon.»

No vull retreure res als metges. Al capdavall, només tenen dues mans, com nosaltres, i en els temps que correm en queden pocs i es veuen desbordats. Però Henk ens ha fet riure d'allò més amb la seva conversa telefònica.

M'imagino la sala d'espera d'un metge en temps de guerra. Ja no és als malalts pobres que hom menysprea, sinó als qui vénen per qualsevol ximpleria i hom mira de dalt a baix, tot pensant: «Què véns a fer-hi, aquí? A fer cua, si us plau, com tothom. Els malalts seriosos tenen prioritat.»

Anne.

Dijous, 16 març 1944

Estimada Kitty:

Fa bon temps, un temps indescriptiblement bo. Em moro de ganes de pujar a les golfes; de seguida hi aniré.

No és estrany que Peter estigui molt més tranquil que jo. Ell té la seva cambra pròpia, on treballa, reflexiona, somnia i dorm, mentre que jo vaig a empentes d'ací d'allà. És rar que em trobi sola en aquesta cambra obligatòriament compartida, quan tinc tanta necessitat d'estar sola. D'aquí vénen les meves fugides a les golfes, on em retrobo un instant, a part els moments que passo amb tu. I prou de cansar-te amb els meus gemecs. Al contrari, estic ben decidida a ser coratjosa.

Gràcies a Déu, els altres no poden endevinar el que em passa; només que cada dia em sento més distant de la mare, em mostro menys afectuosa amb el pare, i ja no tinc gens de ganes de fer cap confidència a Margot. Sóc una capsa tancada. Abans que tot, es tracta per a mi de conservar la meva seguretat exterior, per tal que hom ignori aquest conflicte interior que no vol cedir. Conflicte entre el meu cor i el meu cap. Fins ara s'ha emportat sempre la victòria aquest darrer. Però, no pot ser que el primer es mostri un dia més fort? A vegades ho temo, i sovint ho desitjo!

Oh, que és difícil no deixar escapar res davant de Peter! Però a ell li toca començar. És tan dolorós, al capdavall de cada dia, no veure mai realitzar-se totes les converses ja materialitzades en els meus somnis! Sí, Kitty, Anne és estranya, però l'època que visc és estranya també, i les circumstàncies més estranyes encara.

La cosa més meravellosa és que pugui escriure tot el que sento; si no fos això m'ofegaria. m'agradaria saber què pensa Peter de totes aquestes coses. Mai no he deixat d'esperar que algun dia puguem parlar-ne junts. No obstant, bé deu haver-me endevinat, per poc que sigui, perquè l'Anne, tal com es mostra -i fins ara no en coneix d'altra-, Peter no podria estimar-la mai.

Com podria simpatitzar amb mi, que sóc un remolí i un enrenou, ell que estima la calma i el repòs? És possible que hagi estat el primer i l'únic del món a haver sabut veure-hi darrera la meva careta de ciment armat? L'arrencarà aviat? No hi ha un vell proverbi que diu que sovint l'amor neix de la compassió, i que tots dos fan camí junts, agafats de la mà? És ben bé el meu cas, oi? Perquè sento tanta compassió d'ell que sovint en sento de mi mateixa!

Realment, no sé com fer-ho per a trobar les paraules que m'atansin a ell. Aleshores, com puc esperar les d'ell, que li costa molt d'expressar-se? Ah, si pogués escriure-li, almenys el sabria assabentat d'això que tant voldria dir-li! Però parlar és massa difícil, és atroç!

Anne.

Divendres, 17 març 1944

Estimada Kitty:

Uf! Una alenada d'alleujament passa per l'Anex. La municipalitat ha deslliurat Kraler del treball obligatori. Elli, adreçant-se al seu refredat, li ha donat un copet al nas i li ha prohibit d'empipar-la més. Tot torna a estar *all right,* a part que Margot i jo estem una mica tipes dels pares. No t'he ocultat que, en aquest moment, les coses no rutllen gaire amb la mare; quant al pare, l'estimo tant com abans, i Margot els estima tots dos; però a la nostra edat hom voldria de vegades ser lliure en els seus moviments, i no dependre sempre de la decisió dels seus pares.

Quan pujo a les golfes, em pregunten què hi vaig a fer; no puc

servir-me sal a taula; cada vespre, a un quart de nou, la mare em pregunta si no és hora de despullar-me; cada llibre que llegeixo passa per la censura; una censura no gaire severa, la veritat sigui dita; gairebé em deixen llegir tots els llibres. Però això no priva que ens empipin, a totes dues, tantes observacions i preguntes del matí al vespre.

Una altra cosa que els molesta, pel que fa a mi: que ja no m'agraden els petonets o les abraçadetes així com així, de passada; i els tendres diminutius m'embafen; en resum, m'agradaria deixar-los plantats, els meus estimats pares, encara que fos per poc temps. Anit mateix, Margot ho deia: «Si tinc la pega de sospirar dos cops i posar-me una mà al front, immediatament em pregunten si tinc mal de cap o si no em trobo bé.»

Bo i adonant-nos, totes dues, del poc que resta del nostre ambient familiar, en altres temps tan harmoniós i tan íntim, ens confessem que és un cop ben dur. No té res de sorprenent; gairebé constantment ens trobem en una posició falsa. Vull dir que ens tracten com a criatures. No tinc res a dir-hi en l'aspecte físic, però hom oblida que, moralment, som infinitament més madures que no ho són generalment les altres noies de la nostra edat.

Tot i que només tinc catorze anys, jo sé exactament el que vull, puc dir qui té raó o no la té, formar-me una opinió… Concebo les coses com jo les veig i, cosa que pot semblar estranya en una col·legiala, em sento més a prop dels adults que de les criatures. Tinc la impressió de ser absolutament independent de tots els qui conec.

Si volgués, jo sempre guanyaria la mare en les discussions i les controvèrsies, perquè sóc més objectiva que ella i no exagero tant. També sóc més ordenada i destra que ella, cosa que em dóna -sí, ja pots riure, ja- una superioritat sobre ella en moltes coses. Per a estimar una persona, abans que tot cal que aquesta m'inspiri admiració i respecte, sobretot admiració. Tot anirà bé quan hagi conquistat Peter, perquè l'admiro en una pila d'aspectes. És un tipus ferm, i és gentil.

Anne.

Diumenge, 19 març 1944

Estimada Kitty:

El dia d'ahir va ser molt important per a mi. Jo havia decidit aclarir les coses. En el moment d'asseure'm a taula, vaig poder-li xiuxiuejar: «Faràs taqui, al vespre, Peter?» «No», va contestar. «T'he de parlar, després. Va bé?» «D'acord.» Després de rentar els plats, per salvar les aparences, em vaig quedar amb els seus pares, de moment, asseguts vora la finestra. Poc després vaig anar a reunir-me amb Peter, en la seva cambra; Peter s'havia quedat dempeus, a l'esquerra de la finestra oberta; jo em vaig situar a la dreta, i vàrem parlar. La fosca

relativa de l'exterior es presta més a la conversa que tota altra mena de llum, i això va facilitar les coses per a mi, i també per a Peter, si no m'equivoco.

Ens vàrem dir tantes coses, que mai no podré repetir-les totes, però va ser meravellós. La vetllada més bonica que he passat a l'Anex. Et diré breument els diferents temes de la nostra conversa. De primer, les baralles: vaig dir que m'hi he tornat menys sensible que al fossar que s'ha obert entre nosaltres i els nostres pares.

Peter va escoltar les meves històries de família.

En un moment donat, em preguntà: «Vosaltres us beseu cada nit, abans d'acotxar-vos, oi? Un petó a cada galta, veritat?»

«Un de sol? No, molts, molts. No és aquest el teu cas, oi?»

«No; jo no he besat gairebé mai ningú.»

«Ni els teus pares el dia del teu aniversari?»

«Sí, és veritat.»

Vàrem discutir sobre la confiança, la confiança que no hem donat als nostres pares; els seus pares, els d'ell, prou que la hi havien demanada, però Peter no havia volgut atorgar-los-la. S'escapava a les golfes, per dir-hi paraulotes, tot sol. Quant a mi, li vaig dir que, a la nit, al llit, em desfeia en llàgrimes. Li vaig parlar també de l'amistat entre Margot i jo, molt recent al capdavall, i en la qual no podíem dir-nos-ho tot, perquè sempre estàvem juntes. Vàrem parlar una mica de tot. Oh, ho sabia! El vaig trobar exactament com me l'havia imaginat!

Després, parlant de 1942… Que diferents érem en aquell temps! Tal com som ara, a penes ens reconeixem. Al començament no podíem comprendre'ns, nosaltres dos. Sentint-me i veient-me pertot arreu, Peter em trobava empipadora; i jo vaig córrer a qualificar-lo de nul·litat absoluta, incapaç de comprendre un noi que no era flirtejador de mena. Ara me n'alegro. Quan Peter em va parlar del seu isolament voluntari, jo li vaig dir que no veia que hi hagués una gran diferència entre el meu enrenou i la seva calma; que també a mi m'agrada la tranquil·litat, però que només em resta, per tota intimitat, el meu Diari. Ell va dir que agraïa als meus pares el fet de tenir amb ells els seus dos fills; jo també estic contenta que ell sigui ací. Tot això vàrem dir-nos, i també com comprenia el seu desig de retirar-se, no ignorant, com no ignoro, les seves relacions amb els seus pares: «M'agradaria tant ajudar-te!» «Però si m'ajudes constantment», va dir-me. «I això com?», vaig fer, tota sorpresa. «Amb la teva alegria!» És la cosa més bonica que m'hagi dit mai. Va ser exquisit. Ja deu haver començat a estimar-me, com a companya, i això em basta, de moment. Per molt que busqui, no trobo les paraules, de tan feliç que sóc. Totes les meves excuses, estimada Kitty; el meu estil, avui, està molt malament.

No he fet més que traslladar-te algunes impressions. Tinc la sensació de compartir un secret amb Peter. Cada vegada que em mira

amb aquells ulls, aquell somriure, i em fa l'ullet, sembla que encengui en mi una flameta. Mentre tot segueixi així, mentre passem encara d'altres hores junts, hores i més hores de felicitat!

Teva, agraïda i transportada,

Anne.

Dilluns, 20 març 1944

Estimada Kitty:

Aquest matí Peter m'ha preguntat per què no vaig més sovint a veure'l, els vespres, dient-me que no el destorbaria en absolut, de debò, i que la seva cambra és prou gran per a dos. Jo li he fet observar que mai no em permetrien d'absentar-me cada vespre, però ell ha trobat que no calia donar-hi massa importància. Aleshores li he proposat dissabte al vespre. No obstant, si hi ha clar de lluna… «En aquest cas, l'admirarem des de baix més que des de dalt», ha respost.

Mentrestant, una ombra ha caigut sobre la nostra felicitat. Ho he pensat més d'un cop: a Margot també li agrada Peter. No sé si l'estima o no, però això m'amoïna. Tinc la impressió que li faig mal cada vegada que em veig amb Peter, i el més bonic de la història és que ell pot ocultar perfectament els seus sentiments.

Jo, d'ella, estaria morta de gelosia; Margot m'assegura que no tinc cap motiu per a compadir-la.

«Deu ser empipador sentir-se tercera roda del carro», he afegit jo. «Oh, ja hi estic acostumada», m'ha respost ella, no sense amargor.

Confesso que no he repetit aquestes paraules a Peter; un altre dia, potser; abans, encara tenim una pila de coses a dir-nos.

Anit, una petita aferrada amb la mare, ben merescuda, d'altra banda. Serà millor que procuri no portar massa lluny la meva indiferència envers ells. Cal, doncs, tornar a començar. Procuraré ser amable a despit de tot, i deixar de banda les observacions.

També Pim es mostra menys afectuós. Els seus esforços per deixar de tractar-me com una criatura l'han refredat massa. Deixem fer.

Prou per avui; no faig més que mirar Peter, i això m'assacia.

Teva,

Anne.

Heus ací una prova de la bondat de Margot, una carta que he rebut avui, 20 març 1944:

«Anne, en dir-te, anit, que no estava gelosa de tu, només vaig ser-te franca en un 50 per cent. Més aviat vull dir que no estic gelosa de tu ni de Peter. Només que trobo trist que jo no hagi trobat fins ara ningú a qui parlar dels meus sentiments i els meus pensaments; i per ara, res no puc esperar en aquest sentit. No hi ha pas despit per part meva; no us critico, ni l'un ni l'altre, al contrari: si us teniu confiança i esdeveniu grans amics, millor que millor. Massa privada que et veus ací de tot el que et convindria. »D'altra banda, estic segura que la persona a qui m'agradaria

confiar-me i de la qual voldria ser íntima, no és pas Peter; confesso que mai no hauria arribat a això amb ell. Aquesta persona caldria que m'endevinés abans i tot que jo li hagués de parlar massa de mi. Per això la veig superior a mi en esperit. Peter no m'ha fet mai aquesta impressió. No obstant, m'imagino perfectament aquesta mena d'intimitat entre Peter i tu. »No cal, doncs, que et facis retret de res; i, sobretot, no pensis que em prens res; no és cert, de cap manera. Si us enteneu bé, només podeu guanyar-hi, tant Peter com tu.»

La meva resposta:

«Estimada Margot: »La teva carta és massa gentil, realment, però ben mirat no em tanquil·litza del tot. »La intimitat entre Peter i jo, tal com tu la veus, no és encara un fet; però evidentment una finestra oberta i la fosca es presten més fàcilment a la conversa que la llum del dia. Així hom es murmura sentiments que no cridaria pas per damunt de les teulades. Jo m'imagino que tu sents per Peter una mena d'afecte de germana gran, i que almenys t'agradaria ajudar-lo tant com m'agradaria a mi. Potser un dia en tindràs ocasió, sense que la cosa arribi a aquesta intimitat que somniem. En aquest cas, la confiança hauria de ser recíproca; per això el fossar entre el pare i jo s'ha eixamplat, per manca de confiança mútua. »No en parlem més, ni tu ni jo. Si et cal saber alguna cosa, escriu-m'ho, t'ho prego; em serà més fàcil respondre't així que no pas verbalment. »No pots imaginar-te com t'admiro, i mentre senti al meu costat la teva bondat i la del pare - perquè, en aquest punt, ja no veig gran diferència entre vosaltres dos-, conservaré l'esperança de viure. »Teva, Anne.

Dimecres, 22 març 1944

Estimada Kitty:

Anit vaig rebre una altra carta de Margot:

«Estimada Anne: »La teva carteta m'ha donat la desagradable impressió que, per a tu, anar a treballar o a enraonar amb Peter és un cas de consciència respecte a mi. T'equivoques, t'ho asseguro. Qui hi tingui dret respondrà un dia a la confiança, que jo li tindré; de moment, no donaria pas aquest lloc a Peter. Està ben clar. »No obstant, Peter s'ha convertit per a mi en una espècie de germà, exactament com tu dius en la teva carta, però… un germà més petit que jo. Potser allarguem les nostres antenes l'un cap a l'altre, i trobarem més endavant un terreny comú de germà i germana; però encara no hi hem arribat, i pot ser que no hi arribem mai. »T'ho repeteixo, de debò: no em compadeixis. Aprofita tant com puguis la bona companyia del teu nou amic.»

En tot cas, el cert és que trobo la vida més bonica. Jo crec, Kitty, que l'Anex està a punt de ser travessat per l'alè d'un gran amor, d'un veritable amor. No penso pas a casar-m'hi; Peter és massa jove i encara no puc saber quina mena d'home serà més endavant. Tampoc no sé si ens estimarem prou per a voler casar-nos. En tot cas, d'una cosa estic ben segura: ell també m'estima, encara que no sabria dir-te

de quina manera.

O bé necessita una bona companya, o ha sucumbit als meus encisos de donzella, o bé li faig de germana; no hi ha manera d'aclarir-ho.

Quan va dir-me, a propòsit de les baralles entre els seus pares, que jo l'ajudava sempre, em va fer feliç; era el primer pas de la seva amistat, en la qual vull creure. Ahir li vaig preguntar què faria si la casa es posés a bullir de cop i volta d'una dotzena d'Annes que no paressin de destorbar-lo. Peter va respondre: «Si totes fossin com tu, no seria tan terrible com això!» És per a mi l'hospitalitat personificada, de manera que bé deu estar content de veure'm. Darrerament s'ha posat al seu francès amb un zel extraordinari; treballa al llit i tot, fins a un quart d'onze. Ah, quan penso encara en el dissabte al vespre, en les nostres paraules, en la delícia d'aquells moments, em sento contenta de mi mateixa per primera vegada. Pensant-hi bé, no canviaria ni una sola paraula de tot el que vaig dir; cosa que només em passa poquíssimes vegades.

És tan gentil, tant si riu com si està seriós! És tot gentilesa i bondat. A mi em sembla que el que l'ha colpit més és haver descobert en mi, no pas aquesta petita Anne superficial que coneixen els altres, sinó una criatura totalment diferent, un ésser tan somniador com ell, i que lluita amb les mateixes dificultats.

Teva,

Anne.

La meva resposta a Margot:

«Estimada Margot: »Em sembla que tot el que ens resta a fer és deixar que les coses vagin fent. No pot tardar a produir-se un acord entre Peter i jo; o bé ens quedarem tal com estem o la cosa canviarà. No sé pas què en sortirà de tot això; en aquesta mena de coses, no hi veig més enllà del nas. No obstant, he pres una decisió: en cas que Peter i jo ens uníssim en amistat, li diré que tu també l'estimes molt i que pot acudir a tu si ho considera necessari. Tu no ho voldràs, ja ho sé, però tant se me'n dóna. Ignoro completament què pensa Peter de tu, però no deixaré pas de preguntar-li-ho. »No res de mal, n'estic segura, més aviat al contrari! Vine a reunir-te amb nosaltres a les golfes o on siguem; mai no ens faràs nosa; no t'estranyi trobar-nos a les fosques; de comú acord, és en aquests moments quan parlem millor junts. »Coratge. A mi també me'n manca, i no sempre és fàcil. També a tu et vindrà l'hora, potser més aviat que no et penses. »Teva, Anne.

Dijous, 23 març 1944

Estimada Kitty:

Al nostre entorn, les coses van un xic millor. Gràcies a Déu, han deixat anar els nostres proveïdors de targetes falses.

Ahir va tornar Miep. Elli es troba més bé, a desgrat de la seva tos

persistent, però Koophuis encara no pot sortir de la seva cambra.

Ahir un avió va caure per aquí als volts: els homes de la tripulació varen poder saltar a temps i aterrar amb paracaigudes. l'aparell va caure sobre una escola buida i va causar uns quants morts i un lleuger incendi. Els alemanys van metrallar els aviadors; va ser terrible. Els espectadors holandesos, davant d'aquesta covardia, estaven a punt d'esclatar d'ira i no podien dir res. Nosaltres, vull dir les dones de la casa, vàrem passar una por terrible. Trobo abominables aquestes metralletes.

He adoptat el costum de pujar al vespre a la cambra de Peter per tal de respirar aire fresc. m'assec en una cadira, al seu costat, i sóc feliç mirant al defora.

Que ximples que són, Van Daan i Dussel, quan em veuen desaparèixer en la seva cambra! Una de les observacions: «Anne i la seva nova llar», i una altra encara: «Els nois reben les noies a aquesta hora, i a les fosques… Està bé, això?» Davant d'aquestes dites pretesament enginyoses, Peter demostra una presència d'esperit astoradora.

D'altra banda, també a la mare li és difícil de dissimular la seva curiositat; es mor de ganes de saber de què parlem, però no gosa preguntar res, sabent que corre el risc de provocar una discussió. Peter, parlant dels grans, diu que tot això és gelosia: estan gelosos perquè som joves i perquè no fem cap mena de cas de les seves odioses observacions. De vegades em ve a buscar, i, malgrat totes les seves bones intencions, es posa vermell com un perdigot i comença de balbucejar. Jo no em poso mai vermella i me n'alegro moltíssim; deu ser una sensació molt desagradable.

El pare sempre diu que jo faig «posadets»; no és pas veritat; però això sí, sóc coqueta. Encara no he tingut ocasió de cansar-me de sentir elogiar la meva bellesa. Només un company de classe que em deia que era encisadora quan reia. Ahir Peter em va dedicar un compliment sincer. Per riure una estona, et repetiré aproximadament la nostra conversa.

Peter ha agafat el costum de dir: «Apa, riu una mica!» Al capdavall, li vaig preguntar: «Per què vols que rigui sempre?»

«Perquè és encisador. Quan rius se't fan uns clotets. Com és això?»

«Vaig néixer amb clotets a les galtes i a la barbeta. És l'únic senyal de bellesa que tinc.»

«No és pas veritat.»

«Sí. Sé molt bé que no sóc bonica, no ho he estat mai, ni ho seré mai.»

«No estic gens d'acord amb tu. Jo et trobo molt bonica.»

«No és veritat.»

«Si ho dic, és que és veritat; pots fiar-te de mi.»

Naturalment, li vaig tornar el compliment.

Tothom té a dir d'aquesta sobtada amistat entre nosaltres. Les seves murmuracions no ens interessen gaire, i les seves observacions no tenen res d'originals. És possible que els pares hagin oblidat la seva joventut? Qualsevol diria que sí. Sempre ens prenen seriosament quan diem coses de per riure, i riuen quan tenim l'aire seriós.

Anne.

Dilluns, 27 març 1944

Estimada Kitty:

La política juga un paper principal en la nostra història de clandestins i, com que aquest tema només m'interessa vagament, potser l'he deixat massa de banda aquests darrers temps. Ja és hora que consagri una carta a la política.

Naturalment, totes les opinions sobre aquesta qüestió difereixen, i hom no parla més que d'això en temps de guerra, és lògic. Però… per a la gent, és motiu de discussions perpètues; quina ximpleria!

Que riguin, parlin, reneguin, facin el bot, que facin el que vulguin, mentre es coguin en la seva pròpia salsa, no fan cap mal a ningú; però que no s'insultin, que això no té res de divertit.

La gent ens porta de fora massa notícies falses; en canvi, la nostra ràdio encara no ens ha mentit mai, per ara. Henk, Miep, Koophuis i Kraler canvien de parer segons la política del dia: tan aviat són optimistes com pessimistes. Henk és el més estable de tots.

Quan a l'Anex, el clima polític general canvia molt poc. Les discussions innombrables sobre el desembarcament, els bombardeigs, els discursos, etc., etc., provoquen exclamacions com: «Impossible», *«Um Gottes Willen,* si això no són més que els preparatius, què serà de nosaltres!» «Tot és a fi de bé, tot rutlla, és excel·lent.» Optimistes i pessimistes, i no oblidem els realistes, s'esgargamellen amb la mateixa energia infatigable per exposar-te la seva opinió i tothom es creu ser l'únic que té raó, cosa que no té res de nou. Hi ha una certa dama que se sent constantment molesta per la confiança desmesurada que el seu marit té posada en els anglesos, i un senyor que ataca la seva esposa per les seves observacions despectives a propòsit de la seva benamada Anglaterra.

I no se'n cansen mai. Jo me'n serveixo àdhuc com de mitjà, amb resultats infal·libles; salten de seguida, com si els piqués una vespa; deixo caure una sola paraula, formulo una sola pregunta, basta una sola frase per a fer perdre el cap a tota la família.

Com si no estiguéssim ja saturats amb les emissions alemanyes de la Wehrmacht i la B.B.C. d'Anglaterra, d'un temps ençà ens afligeixen amb les emissions de la *Fuftlagemeldung*. És bonic, però hi ha el revers de la medalla. Els anglesos fan de la seva ràdio una arma de propaganda constant, únicament per tal de rivalitzar amb les mentides

alemanyes, emprant els mateixos mitjans. Hom posa la ràdio així que ens llevem, i a cada hora propícia, del matí al vespre, fins a les nou, i sovint fins a les deu o les onze.

Cosa que demostra que, per pacients que siguin els grans, de vegades sembla que se'ls giri el cervell, menys algunes excepcions, no vull ofendre ningú. Estaríem perfectament informats amb una sola emissió diària o dues com a màxim. Però aquest parell de lloros vells… en fi, ja saps què en penso.

El programa dels Treballadors, l'holanda d'ultramar, Frank Phillips o Sa Majestat Wilhelmine, tots hi són, no se n'oblida cap. I quan no són a taula o al llit, s'atapeeixen a l'entorn de la ràdio, per parlar de menjucs, insomnis i política.

Uix! Cal no tornar-se com ells! Compte amb la vellesa! En tot cas, els vells d'ací no tenen gran cosa a témer.

Et donaré com a exemple una escena durant el discurs de Winston Churchill, tan estimat de tots nosaltres.

Diumenge, a les nou del vespre. La tetera es troba sobre la taula, i els invitats fan la seva entrada. Dussel se situa a l'esquerra de la ràdio, el senyor Van Daan al davant, Peter a l'altra banda de l'aparell, la mare al costat del senyor, la senyora al darrera; a la taula, Pim, entre Margot i jo. M'adono que per escrit potser no he designat els llocs correctament. Els senyors s'aguanten l'alè. Peter tanca els ulls, en un gran esforç per entendre-ho tot. La mare porta posada una llarga bata negra; oblidant el discurs, el bramul dels avions en ruta cap a Essen fa estremir la senyora; Margot i jo estem tendrament unides per Mouschi, adormit als nostres genolls, i el pare es pren el te a glopets. Margot porta els ferrets al cap; jo vaig en camisa de dormir, molt curta, massa, i també massa estreta per a mi.

Qualsevol que ens veiés diria: «Quina família més unida, quina intimitat, quina pau!» I és cert per aquesta vegada. Però sento apropar-se la fi del discurs amb veritable terror. Ells a penes poden esperar-la, impacients per a discutir la jugada. Kss, kss, kss… un corrent de provocació, imperceptible encara; després la discussió, la disputa, la discòrdia.

Teva,

Anne.

Dimarts, 28 març 1944

Estimada Kitty:

Podria escriure pàgines i més pàgines sobre política, però tinc una pila d'altres coses per contar-te. Avui la mare m'ha fet observar que les meves visites al pis de dalt s'estan fent massa freqüents; segons ella, acabaré per fer posar gelosa la senyora Van Daan. Una altra cosa: Peter ha invitat Margot a unir-se a nosaltres; per compliment? o de debò li agrada? Ho ignoro. De manera que he anat a preguntar al pare

si calia comptar amb la gelosia de la senyora; ha trobat que no. Aleshores, què? La mare està enutjada, i potser gelosa, ella també. El pare aprova de bona gana les nostres vetllades amistoses, de Peter i jo; està content de veure que ens entenem tan bé. Margot també estima Peter, però se sent de massa, sabent que essent tres no es diuen les mateixes coses que essent dos.

La mare es pensa que Peter està enamorat de mi. Què més voldria jo, francament. En aquest cas estaríem en paus, i podríem esperar-nos molt més fàcilment. Admeto que en companyia dels altres ens llancem més d'una miradeta, i que de vegades ell em mira els clotets, però jo no hi puc fer res, oi?

Heus ací, doncs, que em trobo en una situació difícil. La mare està en contra meva, i el pare tanca els ulls davant el combat tàcit entre la mare i jo. La mare està trista, perquè m'estima molt; jo no estic trista del tot perquè sé que ella ho està per manca de comprensió. I Peter… jo no vull pas renunciar a Peter; és la mateixa gentilesa, i l'admiro tantíssim! Això que hi ha entre nosaltres podria arribar a ser tan bell! Per què hi han de ficar el nas els vells? Per sort estic acostumada a ocultar els meus sentiments, i aconsegueixo admirablement no demostrar-los que estic boja per ell. I ell, em parlarà algun dia?? Arribarà el dia que senti la seva galta contra la meva, com vaig sentir la de l'altre Peter en el meu somni? Oh, Peter i Peter! No en sou més que un de sol; tots dos sou el mateix Peter. Ells no ens comprenen, ells no sospiten que en tenim prou amb estar sols, asseguts l'un al costat de l'altre sense parlar, per a ser feliços. No comprenen què és el que ens empeny l'un cap a l'altre. Ah, aquestes dificultats! Quan les haurem vençudes! No obstant, no em sap greu haver de vèncer-les; així la fi serà més bella. Quan el veig ajagut, amb els braços sota el cap i els ulls closos, no és més que un infant; quan juga amb Mouschi és un amor; quan va carregat de patates o d'altres coses pesants, està ple de forma; quan va a mirar els bombardeigs o a espiar els lladres a les fosques, és valent, i quan es mostra maldestre és senzillament gentil.

Prefereixo rebre una explicació d'ell que haver d'ensenyar-li alguna cosa; voldria reconèixer-li la supremacia en tot, o gairebé tot.

Què vols que se me'n doni de totes aquestes mares! Ah, si Peter volgués parlar!

Teva,

Anne.

Dimecres, 29 març 1944

Estimada Kitty:

Ahir al vespre, en l'emissió de l'holanda d'ultramar, el ministre Bolkestein va dir en el seu discurs que després de la guerra farien una col·lecció de les cartes i les memòries que es refereixen a la nostra època. Naturalment, totes les mirades es van clavar en mi: el meu

Diari semblava pres per assalt. Imagina't una novel·la sobre l.Anex publicada per mi! Oi que seria interessant? (El títol sol ja faria creure en una novel·la policíaca.)

Però parlem seriosament. Deu anys després de la guerra, podria fer un efecte curiós la meva història de vuit jueus en el seu amagatall, la seva manera de viure, de menjar i de parlar. Encara que te'n dic moltes coses, en realitat en saps molt poques, poquíssimes.

Totes les angoixes de les dones durant els bombardeigs que no paren! El de diumenge, per exemple, quan 350 avions anglesos van descarregar mig milió de quilos de bombes sobre Ijmuiden, fent tremolar les cases com brins d'herba al vent. Després, el país està infestat de tota mena d'epidèmies. Tu no saps res d'aquestes coses, perquè si volgués explicar-t'ho tot amb detall no pararia d'escriure en tot el dia. La gent ha de fer cua per qualsevol cosa que vulguin comprar, els metges no poden atendre els seus malalts quan els han robat el vehicle, cosa que passa sovint; el robatori i els lladronicis són a l'ordre del dia, fins al punt que hom es pregunta què els ha agafat, als nostres holandesos, per a revelar-se així, tan lladres, d'un dia a l'altre. La canalla de vuit a onze anys trenquen vidres i roben el que els ve a la mà. Ningú no gosa ja deixar sola la casa ni cinc minuts, de por que no els ho prengui tot. Cada dia surten anuncis oferint recompenses a qui retorni màquines d'escriure robades, catifes perses, rellotges elèctrics, robes, etc., etc. Hom desmunta els rellotges elèctrics dels carrers i els telèfons de les cabines fins al darrer fil. No és estrany que la població estigui insubordinada: tothom té gana, perquè la ració setmanal no basta ni per a viure dos dies, excepte el succedani del cafè. En espera del desembarcament, envien els homes a treballar a Alemanya. Les criatures estan malaltes o subalimentades, i tothom va mal calçat i mal vestit.

Posar mitges soles costa set florins i mig; la majoria dels sabaters no accepten més clients, si no volen esperar quatre mesos, al capdavall dels quals les teves sabates poden haver-se perdut.

Una cosa apreciable és el sabotatge contra les autoritats, que augmenta cada dia, a desgrat de les mesures cada cop més severes contra el poble, que no s'acontenta d'una alimentació que va de mal en pitjor. El servei de racionament, la policia i els funcionaris, o bé es posen de la banda dels ciutadans per ajudar-los, o fan de traïdors i provoquen detencions. Afortunadament són molt pocs els holandesos que s'han posat a la banda dels dolents.

Teva,

Anne.

Divendres, 31 març 1944

Estimada Kitty:

Encara fa bastant fred i la majoria de la gent es troba sense carbó

des de fa un mes. T'imagines? Sort, encara, que ens escalfa l'optimisme que ens inspira el front rus; les notícies són sensacionals. No penso llançar-me a la política, però sí que et diré com està la cosa: els russos es troben davant per davant del G.Q.G. alemany, i s'atansen a Romania pel Pruth; són a tocar d'Odessa; cada vespre s'espera un comunicat especial de Stalin.

Tot Moscú ressona de salves; suposo que la ciutat tremola. Això els deu recordar el setge, aquesta manera de demostrar la seva alegria.

Hongria es troba ocupada pels alemanys; encara hi ha un milió de jueus que, sense cap mena de dubte, també la passaran.

Ja no ens critiquen tant, a Peter i a mi. Som grans amics, i ens passem tant de temps com podem junts, i parlant de tot i de tots. Quan abordem temes delicats, mai no em cal recórrer a la moderació, com em passaria si en parlés amb altres nois. És realment meravellós.

Decididament, la meva vida ha canviat molt; la cosa rutlla molt millor. Déu no m'ha abandonat ni m'abandonarà mai.

Teva,

Anne.

Abril de 1944

Dissabte, 1 abril 1944

Estimada Kitty:

No obstant, em trobo sempre davant de les mateixes dificultats. Suposo que ja saps què vull dir, oi? Em moro de ganes que em faci un petó, aquest petó que es fa esperar. Segueix considerant-me com una companya? No sóc res més, per a ell?

Tu saps tan bé com jo que sóc forta, prou forta per a suportar sola els meus disgustos. Mai no he tingut el costum de compartir-los amb ningú; mai no m'he penjat a les faldilles de la mare. En canvi, al costat d'ell, com m'agradaria de reclinar el cap contra la seva espatlla i trobar-hi el repòs!

Aquell somni de la galta de Peter no em deixa ni un moment; és impossible oblidar aquell moment en què tot esdevenia infinitament bo. I ell, no ho desitja tant com jo? I si fos que és massa tímid per a confessar el seu amor? Per què em vol tan sovint a prop d'ell? Déu meu, per què no diu res?

Val més callar; em posaré tranquil·la; ja trobaré la força necessària per a fer-ho, i, amb una mica de paciència, potser tot vindrà pel seu propi peu. Però això no priva que… em senti mortificada; dono la impressió lamentable que li vaig al darrera: sempre sóc jo que vaig a ell i no ell a mi.

Però és per culpa de les nostres cambres. Per a ell és un obstacle del qual deu adonar-se perfectament.

Ben segur que s'adona d'una pila de coses.

Teva,

Anne.

Dilluns, 3 abril 1944

Estimada Kitty:

Contra el meu costum, tindràs una carta dedicada íntegrament a l'alimentació; perquè aquest problema no es planteja solament a l'Anex, sinó a tot Holanda, a tot Europa, a tot arreu, i és un factor principal.

Durant els vint-i-un mesos que portem vivint ací, hem fet l'experiència «d'una alimentació periòdica», i n'hem tingudes nombroses; ja veuràs de què es tracta. Durant un cert període, hom es veu obligat a menjar sempre el mateix menú. Durant molt de temps, hem menjat successivament escaroles amb sorra i sense sorra, puré de llegums amb patates, bullit o al *gratin*, espinacs, naps, salsifís, cogombres, tomàquets, col fermentada, etc., etc.

No és gens divertit, no cal dir-ho, menjar per exemple col

fermentada cada dia per dinar i per sopar, però quan hom té fam es resigna. Actualment, passem el període més bonic, perquè els llegums frescos resulten totalment introbables. Els nostres dinars d'aquesta setmana es componen de mongetes vermelles, pèsols, patates amb boles de farina, o patates a seques, naps (per la gràcia de Déu) o pastanagues podrides, i altre cop mongetes vermelles. Mengem patates a cada àpat, començant per l'esmorzar, per raó de la manca de pa. Per a la sopa, ens servim de mongetes blanques i vermelles, i patates, o bé de paquets de sopa Julienne, a la Reina, i altre cop mongetes vermelles. Tot està atapeït de mongetes vermelles, igual que el pa, que en conté una bona part.

Al vespre, mengem sempre patates guarnides amb una salsa de fantasia i, quan hi ha sort, una amanida de remolatxes de la nostra reserva. Una observació sobre les boletes de farina, que fem amb la farina del forner i llevat: s'empasten a la boca i són tan pesants que hom té la sensació de tenir pedres a l'estómac; però no ens hi encaparrem.

Les nostres llaminadures, un cop la setmana, són: un tall d'embotit (de fetge) i confitura sobre pa, sec. I no solament encara estem en vida, sinó que àdhuc arribem a gaudir dels nostres àpats frugals.

Teva,

Anne.

Dimarts, 4 abril 1944

Estimada Kitty:

Durant molt de temps, jo ja no sabia per què treballava; la fi de la guerra és encara tan espantosament llunyana, tan irreal, tan de conte de fades! Si no acaba pel setembre, ja no tornaré a l'escola. Perquè mai no podré recuperar dos anys. m'he passat els dies pensant en Peter i somniant-lo; res més que Peter, fins a omplir-me'n el cap de mala manera; dissabte va ser terrible. A casa de Peter vaig passar-me tota l'estona aguantant-me les llàgrimes, i al cap d'un moment, reia de bona gana amb un Van Daan animat per un ponx de llimona, tota excitada jo també, amb una alegria nerviosa. Però així que vaig quedar-me sola, vaig esclatar en plors. Bé, de seguida no: després de posar-me la camisa de dormir, em vaig escórrer a terra, vaig resar llargament i intensament, i a la fi vaig esfondrar-me i vaig plorar. Un gran sanglot em féu retornar en mi mateixa, i vaig fer cessar les llàgrimes, perquè no em sentissin. Després vaig intentar agafar coratge, dient-me: «És precís, és precís, és precís…» Completament adolorida per la meva posició cargolada, em vaig ficar al llit; eren prop de dos quarts de dotze. S'havia acabat.

I ara, s'ha acabat de debò. Es tracta de treballar per no seguir sent una ignorant, per avançar, per arribar a ser periodista, que és el que

vull ser. Estic segura de poder escriure, de ser-ne capaç; alguns dels meus contes poden passar, les meves descripcions de l'Anex no manquen d'humor; en el meu Diari hi ha passatges eloqüents, però… vés a saber si tinc talent.

El millor dels meus contes de fades és *Eva's Droom* (El somni d'Eva); no sé pas d'on ho vaig treure. *Cady's Leven* (La vida de Cady) té algunes coses de qualitat, però el conjunt no treu cap a res.

Aquí, jo sóc el meu únic crític, i el més sever. m'adono de quan una cosa està ben o mal escrita. Els qui no escriuen no poden saber com és de meravellós fer-ho; en altres temps, em sabia molt de greu no saber dibuixar, però ara sóc feliç podent escriure, almenys. I si no tinc prou talent per a ser periodista o per a escriure llibres, no hi fa res; sempre em quedarà el recurs d'escriure per a mi mateixa.

Voldria avançar, fer alguna cosa. No puc imaginar-me la possibilitat de viure com la mare, com la senyora Van Daan i com totes aquestes dones que compleixen el seu deure i després seran oblidades. A més d'un marit i dels fills, jo necessitaré consagrar-me a alguna altra cosa.

Vull seguir vivint àdhuc després de la meva mort. Per això dono les gràcies a Déu, que, de naixement, em va donar una possibilitat, la de desenvolupar-me i escriure i, per tant, d'expressar tot el que passa en mi.

Escrivint em deslliuro de tot, espanto les penes i em torna el coratge. Però -heus ací la qüestió capital-, seré algun dia capaç d'escriure quelcom d'important? Arribaré a ser periodista o escriptora?

Ai, tant de bo! Tant de bo! Perquè, escrivint, puc fixar-ho tot: els meus pensaments, el meu idealisme i les meves fantasies.

Ja fa molt de temps que no he treballat en *Cady's Leven;* tot i que en veig clara la continuació, no hi ha manera d'avançar, la cosa no rutlla. Potser no arribaré a acabar-ho mai; és possible que aquesta història trobi la seva fi a la paperera o l'estufa… Em fa mal al cor de pensar-hi, però, reflexionant-ho bé, «als catorze anys, hom té massa poca experiència per a llançar-se a la filosofia».

Dones endavant amb nou coratge! Tot vindrà, perquè estic ben decidida a escriure. Teva,

Anne.

Dilluns, 6 abril 1944

Estimada Kitty:

M'has preguntat quina mena de coses m'interessen i quines són les meves aficions, i m'apresso a contestar-te. No t'espantis: n'hi ha una colla.

En primer lloc: escriure, encara que, en el fons, això no entra en la categoria de simples aficions.

N° 2: els arbres genealògics. Estic fent recerques en tots els

documents, diaris i llibres, sobre la genealogia de les famílies reials de França, Alemanya, Espanya, Anglaterra, Àustria, Rússia, els Països Nòrdics i Holanda. En la majoria dels casos he arribat a un bon resultat, a còpia de llegir i d'anotar les biografies i els llibres d'història. Àdhuc en copio trossos ben llargs.

La meva tercera afició particular és la història; el pare me n'ha comprat molts llibres. Espero amb impaciència el dia que podré espigolar en els prestatges de la Biblioteca pública.

N° 4: Mitologia de Grècia i de Roma; ja tinc diversos llibres sobre aquest tema. Altres manies: les fotografies de família i d'artistes de cinema.

Vesso de llibres i de lectures. La història de l'art i la literatura m'interessen, sobretot quan es tracta d'escriptors, de poetes i de pintors. Els músics potser vindran algun dia.

Sento una antipatia claríssima contra l'àlgebra, la geometria i tota mena de matemàtiques.

Totes les altres matèries escolars m'agraden, però sobretot la història.

Teva,

Anne.

Dimarts, 11 abril 1944

Estimada Kitty:

El cap em giravolta; realment, no sé per on començar.

El divendres (divendres sant), vàrem jugar al joc de societat, i el dissabte a la tarda també. Aquests dies han passat de pressa, sense res digne de ser esmentat. A invitació meva, Peter va venir a casa a dos quarts de cinc; a un quart de sis vàrem pujar a les golfes, en vàrem romandre fins a les sis. De les sis a un quart de set hi va haver l'emissió d'un bell concert de Mozart; em va agradar, sobretot *Kleine Nachtmusik*. La cambra em semblava gairebé massa estreta; la música bona sempre em fa el mateix efecte; em commou profundament.

El diumenge al vespre, a les vuit, em vaig instal·lar amb Peter a les golfes de davant; per a més comoditat, ens havíem portat de casa uns quants coixins del sofà, per tal de convertir una caixa en butaca. Asseguts sobre els coixins, tan estrets com la caixa, estàvem a tocar l'un de l'altre, amb el cap reclinat en una pila d'altres caixes, espiats únicament per Mouschi.

De cop i volta, a tres quarts de nou, el senyor Van Daan ens va xiular, i va pujar a preguntar-nos si teníem el coixí de Dussel. Tots dos vàrem saltar, i vàrem baixar corrent amb el coixí, el gat i Van Daan.

Això del coixí va durar qui-sap-lo, perquè havíem agafat el que li fa de coixí per dormir, i Dussel estava furiós. Tenia por de les puces de les golfes i va fer una escena davant de tothom, i tot per aquell sol coixí. Peter i jo, per venjar-nos, vàrem amagar dos raspalls durs en el

seu llit, i aquell petit intermedi ens va fer riure de bona gana.

Però les rialles van durar poc. A dos quarts de deu, Peter va trucar suaument a la nostra porta, i va demanar al pare que anés a ajudar-lo; no podia sortir-se d'una frase anglesa especialment difícil. «Hi ha alguna cosa que no rutlla!», vaig dir jo a Margot. «Quina excusa! Fa olor de socarrim!» I tenia raó: hi havia lladres al magatzem. En poquíssim temps, el pare, Van Daan, Dussel i Peter es trobaven a baix, mentre Margot, la mare, la senyora i jo ens consagràvem a l'espera.

Quatre dones unides per l'angoixa sempre enraonen, i nosaltres ens hi vàrem lliurar fins que, tot d'una, vàrem sentir un cop violent. Després, silenci absolut; el rellotge marcava tres quarts de deu. Totes vàrem empal·lidir, encara que no vàrem perdre la calma, a desgrat de la por. Què se n'havia fet, dels nostres homes? Què volia dir aquell cop? Hi havia un cos a cos amb els lladres? A les deu, passes a l'escala: el pare, pàl·lid, nerviós, va entrar, seguit del senyor Van Daan: «Apagueu tots els llums, i pugeu suaument, sense fer soroll; és d'esperar que arribi la policia.»

Ni temps no vàrem tenir de sentir por; els llums foren apagats; jo vaig agafar una jaqueta abans de pujar amb els altres. «Què ha passat? Apa, digueu!» Ningú no podia contestar-nos, perquè els homes havien tornat a baixar. No van tornar a comparèixer fins al cap de deu minuts, ara tots quatre; dos d'ells es van posar a mirar per la finestra oberta de la cambra de Peter; varen tancar amb pany i clau la porta del replà i la de l'armari giratori. Varen emboscar el llumet amb un tros de llana, i les dones ens vàrem disposar a escoltar l'explicació:

Havent sentit des del replà dos cops secs, Peter havia baixat a la planta baixa i va veure que mancava una post en el batent esquerre de la porta del magatzem. Va girar cua per avisar el defensor de la família, i els homes van baixar per reconèixer el terreny. En arribar al magatzem, Van Daan va perdre el cap i va cridar: «Policia!»

Immediatament, unes passes apressades cap a la sortida: els lladres fugien. Per tal d'evitar que la policia veiés el forat que els lladres havien fet a la porta, els nostres homes varen intentar tornar a posar la post al seu lloc, però un cop de puny des de l'altra banda la va fer caure a terra. Durant uns segons, els nostres homes van romandre perplexos davant de tanta barra; Van Daan, i també Peter, varen sentir un instint assassí; Van Daan va donar uns cops de destral a terra; silenci de mort. Nous esforços per tapar el forat. Nova interrupció: una parella que passejava pel carrer s'havia deturat i enviava la claror encegadora d'un llum de butxaca a l'interior del magatzem. Amb un: «Mal llamp!» d'un dels nostres homes, ara els tocà a ells de fugir com si fossin lladres. Abans de reunir-se amb els altres darrera la porta camuflada, Peter va obrir a corre-cuita les finestres de la cuina i de l'oficina privada, i va tirar el telèfon a terra.

Fi de la primera part de l'aventura

Suposàvem que la parella del llumet aniria a avisar la policia. Era diumenge a la nit, primer dia de Pasqua; l'endemà, dilluns de Pasqua, ningú no aniria al despatx, de manera que no podríem moure'ns fins el dimarts al matí. T'imagines, haver de passar dues nits i un dia amb aquesta angúnia! Cap de nosaltres no es feia cap mena d'il·lusió; la senyora Van Daan, la més poruga de tots, volia que apaguéssim el llumet i tot, i que ens quedéssim a les fosques xiuxiuejant i fent: «Xxt, xxt!» cada vegada que se sentia un cruixit.

Dos quarts d'onze, les onze, ni una remor. El pare i el senyor Van Daan venien a veure'ns de tant en tant, ara l'un ara l'altre.

Un quart de dotze: vàrem sentir un moviment a baix. Entre nosaltres, només se sentia la respiració; estàvem clavats per la por. Vàrem sentir passos als pisos de sota, al despatx privat, a la cuina, i després… a l'escala que condueix a la porta camuflada. La respiració se'ns va estroncar; vuit cors batien acceleradament, en sentir les passes a l'escala i les sotragades a la porta-armari. Uns moments indescriptibles. «Estem perduts», vaig dir jo, i ja ens veia a tots a les mans de la Gestapo aquella nit mateixa. Algú intentava obrir la porta-armari, dues, tres vegades. Va caure alguna cosa i els passos s'allunyaren. Fins aquell moment, estàvem salvats. Ens va recórrer un estremiment; vaig sentir un petament de dents, no sé on; ningú no va dir res.

El silenci regnava a la casa, però hi havia llum a l'altra banda de la porta camuflada, visible des del nostre replà. I si l'armari els havia semblat misteriós? I si la policia s'havia oblidat d'apagar el llum? Les llengües se'ns van desfermar; a la casa ja no hi havia ningú, potser un guardià davant de la porta…

Recordo tres coses: que vàrem fer tota mena de suposicions, que tremolàvem de por, i que tots vam haver d'anar al wàter. Com que els cubells eren a les golfes, calgué fer servir com a recipient la paperera de Peter, una llauna buida. Van Daan va ser el primer de fer-la servir; després el pare; a la mare li feia massa vergonya. El pare va portar la llauna a la cambra, on Margot, la senyora i jo, totes contentes, la vam fer servir, i també la mare, al capdavall. Vam demanar paper a dreta i esquerra; per sort, jo en portava a la butxaca.

Pudor de la llauna; xiuxiueigs; era mitjanit i estàvem molt cansats. «Estireu-vos per terra, i a dormir.» A Margot i a mi ens van donar un coixí a cada una i un cobrellit; ella es va posar davant de l'armari i jo sota la taula. Des de terra, la pudor no era tan forta; no obstant, la senyora va anar silenciosament a cercar una mica de pólvors de clor i un tros d'estora vella per tapar la llauna.

Xiuxiueigs, por, pudor, pets, i sempre un o altre que necessitava la llauna; a veure qui dorm, així. Massa cansada, em vaig ensopir cap

a dos quarts de tres i no vaig sentir res fins a dos quarts de quatre. Em vaig despertar amb el cap de la senyora sobre el meu peu.

«Tinc fred. No té res per tapar-me?», vaig demanar. No em preguntis què em va donar: uns pantalons de llana sobre el pijama, un jersei vermell, unes faldilles negres i uns mitjons blancs. Després la senyora es va asseure a la cadira, i el senyor es va ajeure als meus peus. A comptar d'aquest moment em vaig posar a pensar, tremolant tota l'estona, de manera que Van Daan no va poder dormir. La policia tornaria, n.estava segura. Hauríem de dir que estàvem amagats. O bé ensopegaríem amb bons holandesos i estaríem salvats, o ens hauríem d'entendre amb N.S.B., (civils al servei de la Gestapo. Denunciants) i caldria intentar comprar-los.

«Amagueu la ràdio», sospirà la senyora. «Potser en el forn», va respondre el senyor. «Bah! Si ens troben a nosaltres, també trobaran la ràdio.»

«Si és així, també trobaran el diari d'Anne», va afegir el pare. «L'hauries de cremar», va proposar la més poruga de tots.

Aquestes paraules i les sotragades a la porta-armari m'han fet passar els moments més dolorosos de la meva vida. «El meu diari no; el meu diari només serà cremat amb mi!» Per sort, el pare no va dir res més.

Vàrem arribar a dir tantes coses! Seria inútil repetir-les. Vaig consolar la senyora, morta de por. Vàrem parlar de fugir, d'interrogatoris per la Gestapo, de si calia arriscar-se o no fins al telèfon, i de la valentia.

«Ara cal que ens portem com a soldats, senyora. Si estem llestos ens haurem sacrificat per la reina i la pàtria, per la llibertat, per la veritat i el dret, com diu constantment l'Holanda d'ultramar. Però arrossegarem els altres a la desgràcia, això és el més espantós. És terrible.»

Al cap d'una hora, el senyor Van Daan tornà a cedir el seu lloc a la senyora i el pare es va posar al meu costat. Els homes fumaven sense parar, interromputs de tant en tant per un profund sospir, després, una petita necessitat, i així successivament.

Les quatre, les cinc, dos quarts de sis. Em vaig alçar per anar a reunir-me amb Peter en el seu lloc d'espionatge, davant de la seva finestra oberta. Asseguts l'un al costat de l'altre, podíem sentir els tremolins que ens recorrien el cos; de tant en tant ens dèiem alguna cosa, però sobretot afinàvem l'oïda. A les set van voler telefonar a Koophuis perquè ens enviés algú. Vàrem escriure el que li diríem per telèfon. El risc que ens sentís el guàrdia apostat davant de la porta del magatzem era molt gran, però el perill de l'arribada de la policia encara ho era més.

Vàrem decidir dir-li:

«Robatori: visita de la policia, que ha arribat fins a la porta-armari i no ha passat d'aquí.

»Lladres, segurament interromputs, han forçat la sortida del magatzem i han fugit pel jardí.

»Entrada principal tancada amb pany i forrellat, que va obligar segurament Kraler a sortir la vigília per l'altra porta d'entrada. Les màquines d'escriure i la màquina de calcular en seguretat a l'armari gran del despatx Privat.

»Intenteu avisar Henk perquè vagi a cercar la clau a casa d'Elli abans de passar pel despatx, on entrarà amb el pretext de donar menjar al gat.»

Tot ha anat de primera. Han telefonat a Koophuis i han traslladat les màquines d'escriure a casa nostra, dintre l'armari. Després ens hem assegut al volt de la taula, esperant Henk o la policia.

Peter s'ha adormit. Van Daan i jo hem seguit ajaguts a terra fins que hem sentit un soroll de passos ferms. Jo m'he alçat sense fer soroll. «És Henk.»

«No, no, és la policia», han dit els altres.

Han trucat a la nostra porta. Miep ha xiulat. La senyora Van Daan no podia més; estava pàl·lida com la mort, immòbil en la seva cadira, i segurament s'hauria desmaiat si la tensió hagués durat un minut més.

Quan Miep i Henk han entrat, la nostra cambra devia oferir un aspecte deliciós: la taula sola valia la pena d'una foto. Sobre el *Cinéma et Théatre* obert per una pàgina dedicada a les ballarines, es trobaven la confitura i una medecina contra la diarrea; després, en barrija-barreja, dos pots de confitura, un tros gros de pa i un de petit, un mirall, una pinta, llumins, cendra, cigarrets, tabac, un cendrer, llibres, uns pantalons, un llum de butxaca paper de wàter, etc., etc.

Naturalment, Henk i Miep foren rebuts amb llàgrimes d'alegria. Henk, després d'arranjar el forat de la porta, es va posar en camí per avisar a la policia el robatori.

Després pensava parlar amb el guardià de nits, Slagter, que havia deixat una noteta que Miep havia trobat, dient que havia vist la porta feta malbé i havia avisat la policia.

Així, doncs, teníem cosa de mitja hora per a refrescar-nos. Mai de la vida havia vist produir-se un canvi tan gran en tan poc temps. Després de refer els llits, Margot i jo vàrem fer cada una una visita al wàter; després ens vàrem rentar les dents i la cara i ens vam pentinar.

En acabat, vaig posar en ordre la cambra i vaig pujar de seguida a casa dels Van Daan. La taula ja estava arranjada; van preparar el te i el cafè, van fer bullir la llet -aviat seria l'hora d'esmorzar- i ens vam asseure a taula. El pare i Peter estaven enfeinats buidant els orinals i netejant-los amb pols de clor.

A les onze, havent tornat Henk, estàvem tots asseguts al volt de la

taula, agradablement, i, a poc a poc, començàvem d'humanitzar-nos. Henk va explicar:

Slagter encara dormia, però la seva dona li havia repetit l'explicació del seu marit: en fer la ronda pel carrer, havia descobert el forat a la porta; havia anat a cercar un agent, i, junts, havien recorregut l'edifici; el dimarts vindria a veure Kraler per explicar-li la resta. A la comissaria de policia no sabien res del robatori; en van prendre nota per venir el dimarts a veure com havia anat. De passada, Henk s'havia deturat a casa del nostre proveïdor de patates, que viu molt a prop d'ací, i li havia parlat del robatori. «Ja ho sabia», havia dit l'home, lacònicament. «Anit, en tornar a casa amb la meva dona, vaig veure un forat a la porta. La meva dona anava a passar de llarg sense parar-hi atenció, però jo vaig treure'm el llum de butxaca i vaig mirar a l'interior; els lladres estaven fugint. Per a més seguretat, vaig preferir no telefonar a la policia; vaig pensar que seria millor per a vostè. Jo no sé res ni em fico en res.»

Henk li va donar les gràcies i se'n va anar. Aquest home sospita a quina mena de clients van a parar les seves patates, perquè les porta sempre a l'hora de dinar. Un bon home!

Després de rentar els plats i quan Henk ja se n'havia entornat, era la una. Tothom se'n va anar a dormir. Jo em vaig despertar a tres quarts de tres i vaig adonar-me que Dussel havia desaparegut. Encara mig abaltida, vaig trobar per casualitat Peter al lavabo, i ens vàrem citar per trobar-nos al despatx.

Abans d'anar-hi em vaig arranjar una miqueta. «Vols que ens arrisquem fins a les golfes de davant?» em va dir. Vaig dir que sí, i, pel camí, vaig recollir el meu coixí. El temps era esplèndid, però aviat les sirenes es van posar a xisclar; no ens vàrem moure pas. Peter em va passar un braç per l'espatlla, i jo per la d'ell, i així ens vàrem quedar, l'un en braços de l'altre, ben tranquils, fins que Margot ens va cridar per al cafè de les quatre.

Vàrem menjar el nostre pa, vàrem beure gasosa i fer broma, com si res no hagués passat, i tot va tornar a l'ordre. Al vespre, vaig donar les gràcies a Peter per haver estat el més valent de tots.

Cap de nosaltres no havia estat mai tan a prop del perill com la nit passada. Déu ens ha d'haver protegit de manera particular. Imagina't: la policia davant de la porta-armari sota el llum elèctric, i no adonar-se de la nostra presència!

En cas d'un desembarcament, tothom i cadascú trobaria la manera de defensar-se, però ací estem paralitzats per l'angoixa, no solament per nosaltres mateixos, sinó pels nostres protectors innocents. «Estem salvats. Seguiu salvant-nos!» És tot el que podem dir.

Aquesta aventura ha comportat una pila de canvis: el senyor Dussel, d'ara endavant, ja no tornarà a treballar al despatx de Kraler,

sinó en el lavabo. Peter farà una ronda a dos quarts de nou, i una altra a dos quarts de deu del vespre. I a la nit, res de finestres obertes en la seva cambra. La cacera del wàter prohibida a comptar de dos quarts de deu. Aquest vespre faran venir un fuster per reforçar les portes del magatzem.

Les discussions, a l'Anex, no s'acaben mai. Kraler ens ha retret la nostra imprudència. Henk també creu que en un cas com aquest ningú de nosaltres no havia de baixar als pisos inferiors. Ens han refrescat la memòria a propòsit de la nostra situació de «clandestins», de la nostra qualitat de jueus enclaustrats, enclaustrats entre quatre parets, orfes de tot dret i carregats de mil deures. Nosaltres, jueus, no tenim dret a fer valer el nostre sentiment; només ens resta ser forts i coratjosos, acceptar tots els inconvenients sense protestar, i limitar-nos al que està dintre del nostre poder, confiant en Déu. Un dia, aquesta terrible guerra arribarà a la seva fi; algun dia serem persones com les altres i no solament jueus.

Qui ens ha marcat així? Qui ha decidit l'exclusió del poble jueu de tots els altres pobles? Qui ens ha fet sofrir tant fins ara? És Déu qui ens ha fet així, però també serà Déu qui ens enaltirà. Sí, a despit d'aquest pes que ens cal suportar, molts de nosaltres sobrevivim encara, cal creure que, de proscrits que són ara, els jueus seran un dia exemple per a tots. Qui sap si vindrà un dia que el nostre Vell Testament ensenyarà el bé al món, a tots els pobles, i aquesta és l'única raó del nostre sofriment! Mai no podrem arribar a ser els representants d'un país determinat qualsevol; mai no serem holandesos o anglesos simplement; sempre, a més a més, serem jueus. Però no volem deixar de ser-ho.

Coratge! Siguem conscients de la nostra tasca sense queixar-nos i estiguem segurs de la nostra salvació. Déu no ha deixat mai que el nostre poble morís. Al llarg dels segles, ens han obligat a sofrir, i al llarg dels segles hem anat guanyant en força; els febles cauen, però els forts sobreviuran i no cauran jamai!

L'altra nit, jo sabia, al fons de mi mateixa, que anava a morir. Esperava la policia, i estava preparada, a punt, com el soldat al camp de batalla. Disposada a sacrificar-me de bona gana per la pàtria. Ara que estic salvada, m'adono del meu primer desig de després de la guerra: convertir-me en holandesa.

Estimo els holandesos, estimo el nostre país, n'estimo la llengua, i voldria treballar ací. Encara que hagi d.escriure personalment a la reina, no cediré pas abans d'assolir aquesta meta.

Cada vegada em sento més deslligada dels meus pares, més i més independent. Tan jove com sóc, tinc més coratge de viure i em sento més justa i més íntegra que la mare. Sé el que vull, tinc una finalitat a la vida, em formo una opinió, i tinc la meva religió i el meu amor. Sóc

conscient d'ésser dona, una dona amb una força moral i un gran coratge.

Si Déu em deixa viure, arribaré molt més lluny que la mare; no seré una persona insignificant, tindré el meu lloc al món i treballaré per als meus semblants.

En aquest moment comprenc clarament que el coratge i la joia són dos factors vitals.

Teva,

Anne.

Divendres, 14 abril 1944

Estimada Kitty:

L'atmosfera segueix tesa. Pim té els nervis a flor de pell; la senyora Van Daan és al llit, amb un refredat, i té el nas com una autèntica trompeta; el senyor Van Daan està negre: ni un cigarret per fer fum. Dussel, que no ha oblidat el sacrifici de la seva comoditat de l'altra nit, s'esgota fent observacions, etc. D'altra banda, en aquest moment, no tenim massa sort. Al wàter hi ha un escampament d'aigua, perquè la goma de l'aixeta s'ha gastat; però gràcies a les nostres nombroses relacions aviat estarà arranjada.

De vegades sóc sentimental, ja ho sé prou, però… també és cert que de vegades tinc raó per a ser-ne. Quan enmig d'un enrenou insensat, tant se val on sigui, em trobo ben a prop de Peter, asseguda en una caixa dura, amb el seu braç al meu voltant, i ell juga amb un rínxol dels meus cabells; quan a fora els ocells fan vibrar llurs cants, quan es veu verdejar els arbres, quan el sol us crida, quan el cel és massa blau, ah, aleshores, aleshores els meus desigs són incomptables!

Només veig cares tristes i enutjades, només sento sospirs i retrets reprimits… Qualsevol diria que, de sobte, tot va malament entre nosaltres. Realment, si va malament, només ells en tenen la culpa. A l'Anex no hi ha ningú que faci de director d'orquestra; cadascú ha de lluitar amb els seus propis nervis, sense poder dominar-los. Cada dia se sent el mateix: «Que s'acabi d'una vegada!»

La meva feina, la meva esperança, el meu amor, el meu coratge… Tot això em permet mantenir el cap alt, i em fa assenyada.

Estic convençuda, Kitty, que avui estic una mica nerviosa; de debò que no sé perquè. Totes les coses s'emboliquen, no aconsegueixo encadenar, i, dubto seriosament que, més endavant, algú pugui interessar-se mai en les meves ximpleries.

«Les confidències de l'aneguet dolent», aquest serà el títol que posaré a la meva paperassa. El senyor Bolkestein (membre del govern dels Països Baixos a l'exili, resident a Londres) i els col·leccionistes de documents de guerra no trobaran gaire interessant el meu Diari.

Teva,

Anne.

Diumenge al matí, 16 abril 1944, abans de les 11

Molt estimada Kitty:

Recorda ben bé el dia d'ahir perquè és molt important en la meva vida. Oi que és un esdeveniment important per a totes les noies el primer petó? Doncs heus ací la causa. El petó de Bram a la meva galta dreta no compta, ni més ni menys que el del senyor Walter a la meva mà dreta.

Ara t'explicaré com aquest petó em va caure del cel de cop i volta.

Ahir al vespre, a les vuit, jo era a casa de Peter, asseguda al sofà, al seu costat; Peter m'havia rodejat amb el braç de seguida. «Si t'apartessis una mica», vaig dir jo, «no toparia amb el cap contra aquests llibres.» Ell va recular gairebé fins a l'extrem, i jo vaig passar-li el braç per darrera l'esquena per sentir-me ben enllaçada, de manera que em trobava literalment enterrada.

No era la primera vegada que estàvem asseguts així, però fins aleshores mai no havíem estat tan a prop l'un de l'altre. Ell em va estrènyer fortament contra si; quan la meva sina dreta va tocar el seu cor, el meu es va posar a batre més de pressa, però això encara no va ser tot. El meu cap reposava sobre la seva espatlla, i ell reclinava el seu cap contra el meu. Al cap d'uns cinc minuts, em vaig redreçar, però ell, immediatament, em va agafar el cap amb les mans i l'estrenyé contra ell. Oh, era exquisit! Gairebé no vaig parlar, de tan gran que era el meu plaer. Sense gaire gràcia, Peter em va amanyagar la galta i el braç, i va jugar amb els meus cabells, mentre gairebé tota l'estona els nostres caps es tocaven. Kitty, no sé pas com descriure't l'emoció que s'apoderà de mi. Era massa feliç, i ell també, em penso.

Cap a dos quarts de nou ens vàrem alçar; jo mirava com Peter es calçava les sandàlies de gimnàstica per anar a fer la ronda de la casa sense fer soroll. Encara no sé com va ser, però, abans de baixar, em va besar de sobte, al pols esquerre, entre els cabells, a prop de l'orella. Vaig fugir com una zebra, sense girar-me i estic tota plena d'esperança per a avui.

Teva,

Anne.

Dilluns, 17 abril 1944

Estimada Kitty:

Tu creus que els meus pares em permetrien asseure'm amb un noi en un sofà, i besar-nos, un noi de disset anys i mig i una noia de gairebé quinze? En el fons jo crec que no, però aquest petit assumpte només a mi m'afecta. Em sento tan tranquil·la i segura en els seus braços, amb tots els meus somnis! Quin transport, de sentir la seva galta contra la meva, i quina delícia saber que algú m'espera! Però -sí, hi ha un però-, no se'n desdirà, Peter? És clar que encara no he oblidat la seva promesa, però… és un noi!

Ja sé que començo massa aviat; encara no tinc quinze anys i ja tan independent… Per a les altres noies potser seria incomprensible. Gairebé estic segura que Margot mai no besaria un noi si no es tractés de prometatge o de casori; però nosaltres no fem projectes, ni Peter ni jo. La mare segurament tampoc no havia tocat cap home abans de conèixer el pare. Què dirien les meves amigues si em sabessin en braços de Peter, el meu cor sobre el seu pit, el meu cap sobre la seva espatlla, i el seu contra el meu!

Vaja, Anne, és vergonyós! Però, la veritat sigui dita, jo no trobo que sigui vergonyós, per a nosaltres que ens trobem aïllats del món i apesarats de preocupacions i angúnies, sobretot els darrers temps. Per què nosaltres, que ens estimem, hauríem de guardar les distàncies? Per què hauríem d'esperar a tenir l'edat convenient? Per què demanar massa?

He decidit ocupar-me de mi mateixa; ell no voldria per res del món donar-me un disgust ni fer-me pena; raó de més per a escoltar només el meu cor i fer-nos feliços a tots dos. Per què no? Tinc raó de creure, Kitty, que endevines una mica la meva vacil·lació, que em penso que prové de la meva franquesa, que s'oposa a tota dissimulació. Trobes que tinc el deure d'explicar al pare el que faig?? Cal que un tercer comparteixi el nostre secret? Què hi dius, tu? Perdria la seva màgia; però, explicant-ho, em sentiria tranquil·litzada moralment? «Li» preguntaré què opina ell.

Oh, sí, encara tinc moltes coses per dir-li, perquè les carícies només no ho són pas tot. Confiar-nos els nostres pensaments… Per això, cal estar ben segurs l'un de l'altre. Reconèixer aquesta base de confiança ens farà més forts a tots dos.

Teva,

Anne.

Dimarts, 18 abril 1944

Estimada Kitty:

Tot va bé per ací. El pare acaba de dir que amb tota seguretat hom pot esperar abans del 20 de maig operacions en gran escala, tant a Rússia com a Itàlia i a tot l'Occident; cada vegada em costa més d'imaginar la idea de sortir d'ací i retrobar la llibertat.

Ahir vaig sostenir amb Peter una conversa que almenys feia deu dies que volia tenir-hi. Li ho vaig explicar tot a propòsit de les noies, i vaig parlar sense escrúpols de les coses més íntimes. La vetllada va acabar amb un petó recíproc, bastant a prop dels meus llavis: és una sensació realment meravellosa.

Penso portar el meu llibre de prosa un dia d'aquests, per tal d'aprofundir junts algunes qüestions. No trobo cap satisfacció com retrobar-nos quotidianament en braços l'un de l'altre, i m'agradaria creure que ell pensa el mateix.

Després del nostre hivern clement, tenim una primavera magnífica; el mes d'abril és esplèndid, ni massa calent ni massa fred, amb alguna plugeta de tant en tant. Les fulles del nostre castanyer es despleguen i àdhuc es veuen ja les primeres candeles.

Dissabte, una atenció encisadora d'Elli: quatre pomells de flors, tres de narcisos i un pomell de jacints silvestres, aquest darrer per a mi.

M'espera l'àlgebra, Kitty. A reveure.

Teva,

Anne.

Dimecres, 19 abril 1944

Estimada:

Què hi ha de més bell al món que mirar la naturalesa per una finestra oberta, sentir cantar els ocells, amb les galtes calentes de sol i tenir als braços un noi que estimes?

Amb el seu braç al meu entorn, em sento tan bé i tan segura, tota contra ell, sense dir ni un mot! No pot ser que això sigui mal fet, perquè aquesta tranquil·litat és benefactora. Ah, mentre res no vingui a destorbar-nos, mai, ni tan sols Mouschi!

Teva,

Anne.

Dijous, 27 abril 1944

Estimada Kitty:

Aquest matí, la senyora Van Daan estava de mal humor: no acabava mai de queixar-se. De primer a propòsit del seu refredat; no té pastilles, i està cansada de mocarse. Està enutjada amb el sol perquè no brilla, amb el desembarcament perquè no ve d'una vegada, amb la finestra camuflada, etc., etc. Ens ha fet riure tant que ha acabat per riure també ella.

En aquest moment estic llegint *Keizer Karel V* (L'Emperador Carles V), escrit per un gran professor de la Universitat de Gottingen que s'ha passat quaranta anys escrivint aquest llibre. En cinc dies només n'he llegit cinquanta pàgines; impossible avançar més de pressa. El volum té cinc-centes noranta-vuit pàgines; ja pots calcular el que trigaré a acabar-lo; i encara hi ha un altre volum! Però… és interessant!

Fa rodar el cap tot el que una col·legiala pot arribar a aprendre en un sol dia. Per exemple: avui he començat per traduir de l'holandès a l'anglès un fragment de la darrera batalla de Nelson. Després he seguit la meva història dels Països Nòrdics, la guerra de 1700-1721, Pere el Gran, Carles XII, Estanislau Leczinsky, Mazeppa, von Gotz, el Brandeburg, la Pomerània i Dinamarca, comptant-hi les dates!

Després he començat el Brasil: lectura sobre el tabac de Bahia, l'abundància del cafè, els habitants (un milió i mig) de Rio de Janeiro, de Pernambuco i de Sao Paulo, sense oblidar els de l'Amazones. Els

seus negres, mulatos, mestissos, blancs, amb més d'un 50 per cent d'analfabets, i la malària. Encara m'ha sobrat temps per a recórrer un arbre genealògic: Joan el Vell, Guillem Lluís, Ernest Casimir I, Enric Casimir I... fins a la petita Margriet Franciska, nascuda el 1943 a Ottawa.

Migdia: a les golfes, he continuat el meu programa amb la història de les catedrals... fins a la una. Uix!

Després de les dues, la pobra criatura (hum! hum!) es torna a posar a la feina, començant pels micos de nas aixafat o punxegut. Tu sabries dir-me quants dits del peu té l'hipopòtam?

Després toca a la Bíblia: l'Arca de Noé, Sem, Cam i Jafet; després Carles V. A casa de Peter: Henry Esmond, de Thackeray, en anglès, renyar-se per les paraules franceses, i, per acabar, comparar el Mississipí amb el Missouri!

Encara estic refredada; l'he encomanat a Margot i també al pare i a la mare. Mentre Peter no l'agafi! Ha insistit que el besi, i m'ha dit, «el meu Eldorado». No té res a veure, pobre noi! Però me l'estimo!

Prou per avui. Adéu!

Teva,

Anne.

Divendres, 28 abril 1944

Estimada Kitty:

Mai no he oblidat el meu somni a propòsit de Peter Wessel (vegeu principis de gener). Encara avui, pensant-hi, sento la seva galta contra la meva, donant-me aquesta sensació meravellosa que tot és bo.

Amb el meu Peter d'ací de vegades m'ha passat de sentir el mateix, però mai amb la mateixa força, fins... ahir al vespre, quan estàvem enllaçats al sofà, com de costum. De cop i volta, la petita Anne de cada dia es transformà, i en lloc d'ella aparegué la segona Anne, la que no és audaç, ni divertida, i que només demana ser tendra i estimar.

Jo estava tota aclofada amb ell i, sentint que l'emoció s'apoderava de mi, les llàgrimes em varen pujar als ulls: una em va caure sobre el davantal mentre una altra em relliscava nas avall. Se'n va adonar? Cap moviment no el va trair. Sentia la mateixa emoció que jo? No va dir gairebé res. S'adonava que hi havia una altra Anne al seu costat? Aquestes preguntes romanen sense resposta.

A dos quarts de nou em vaig alçar per anar a la finestra, on sempre ens acomiadem. Jo encara tremolava, seguia essent l'Anne núm. 2 quan ell s'hi va reunir amb mi. Vaig passar-li els braços pel coll, i el vaig besar a la galta, i en el moment d'anar a besar-li l'altra, els nostres llavis es van trobar i la seva boca oprimí la meva. Presa d'un vertigen, ens vam estrènyer ben fort, l'un contra l'altre, i ens vàrem besar com si no haguéssim d'acabar mai.

Peter necessita tendresa. Per primera vegada se li ha revelat «la noia»; i també per primera vegada ha comprovat que la més entremaliada oculta un cor i pot transformar-se així que hom es troba sol amb ella. Per primera vegada a la seva vida ha donat la seva amistat, s'ha lliurat. Fins ara, mai no havia tingut un amic ni una amiga. Ara ens hem trobat; jo tampoc no el coneixia i mai no havia tingut un confident, i heus ací la conseqüència…

I sempre la mateixa pregunta, que no em deixa mai: «Està bé, això? Està bé això de cedir, tan de pressa, amb la mateixa intensitat i el mateix desig de Peter? Tinc dret, jo, una noia, a abandonar-me així?» Només hi ha una resposta: «Sento aquest desig… des de fa tant de temps! Em sento tan sola! I a la fi he trobat conhort!»

Al matí ens aguantem com sempre, d'allò més bé; a la tarda, bastant bé, excepte algun defalliment rar; al vespre, el desig de tot el dia es pren la revenja, amb la felicitat i la fidelitat de totes les vegades anteriors, i només pensem l'un en l'altre. Cada vespre, després del darrer bes, voldria poder fugir, no tornar a mirar-lo als ulls, ser lluny, lluny d'ell, en la fosca, i sola.

I on em trobo, després de baixar els catorze graons? En la llum brutal, entre les rialles i les preguntes dels altres, obligada a no deixar traspuar res. El meu cor encara és massa sensible per a suprimir en sec un xoc com el d'ahir al vespre. La petita Anne tendra és molt rara i no es deixa caçar tan fàcilment. Peter em va emocionar, més profundament del que mai ho havia estat, excepte en el meu somni. Peter m'ha remogut, m'ha girat com una mitja… I, després d'una cosa així, no he de tenir dret, com qualsevol altra, a retrobar el repòs necessari per a posar ordre en el fons del meu ésser?

Oh, Peter, què has fet de mi? Què vols de mi? On acabarà tot això? Ah, amb aquesta nova experiència començo a comprendre Elli i els seus dubtes! Si jo fos més gran i ell em demanés que ens caséssim, què li diria? Sigues honrada, Anne! No podries pas casar-t'hi, però deixar-lo també és difícil. Peter té massa poc caràcter encara, massa poca voluntat, massa poc coratge i força moral. Moralment, és una criatura, no pas més gran jo: només demana felicitat i apaivagament.

De debò només tinc catorze anys? No sóc més que una petita col·legiala estúpida? Una personeta sense experiència des de tots els punts de vista? No, tinc més experiència que les altres, he tingut una experiència que poques persones de la meva edat han conegut. Tinc por de mi mateixa, tinc por que el meu desig no m'arrossegui, i por de no ser el que hauria de ser, més endavant, amb altres nois. Oh, que és difícil! Hi ha el cor i el cap, sempre presents tots dos; cada un parla en el moment volgut, però, com puc saber si he escollit bé el moment?

Teva,

Anne.

Maig de 1944

Dimarts, 2 maig 1944

Estimada Kitty:

Dissabte al vespre vaig preguntar a Peter si creia que havia d'explicar alguna cosa al pare; ell hi va consentir, després de vacil·lar un xic. Me'n vaig alegrar molt, perquè era la prova d'un sentiment pur. En tornar a casa, vaig proposar immediatament anar a cercar l'aigua amb el pare. Per l'escala, li vaig dir: «Pare, segurament ja comprens que quan estic amb Peter no estem asseguts a un metre de distància l'un de l'altre. Tu què trobes? Està mal fet?» El pare no va contestar de seguida; després va dir: «No, no ho trobo pas malament, Anne; però ací, en aquest espai restringit, faràs millor de ser prudent.» Mentre fèiem la feina encara va dir alguna altra cosa d'aquest estil. El diumenge al matí em va cridar per dir-me: «Anne, he pensat en el que em vas dir.» Jo ja començava a tenir por. «La nostra estada a l'Anex no és indicada per als festeigs. Jo em creia que éreu bons amics i prou. Què li passa, a Peter? No està pas enamorat?»

«En absolut, ni pensar-ho», vaig respondre jo.

«Sí, és clar, us comprenc perfectament, a tots dos però val més que guardeu un xic més les distàncies; no vagis tan sovint a casa seva, reserva't una mica; serà millor per a ell. En aquesta mena de coses, l'home és actiu, i la dona pot resistir-se-li. En la vida normal, quan hom pot circular lliurement, és tota una altra cosa: un hom, veu forçosament d'altres amics i amigues, hom se'n pot anar, fer esport, viure a l'aire lliure; però aquí, veient-se constantment, podria ser que vingués un moment que desitgessis anar-te'n, i no poguessis fer-ho; si no m'equivoco, us veieu a cada moment. Sigues prudent, Anne, i no t'ho prenguis massa a la valenta.»

«No m'ho prenc pas a la valenta, pare; però Peter és molt bon noi, i molt gentil.»

«Sí, però no és gaire fort de caràcter. Seria fàcil influenciar-lo, tant en bon sentit com en dolent; espero, pel seu bé, que seguirà sent bon noi, perquè té el fons bo.»

Vàrem seguir enraonant una estona, i vaig posar-me d'acord amb el pare perquè parlés també a Peter.

El diumenge a la tarda, a les golfes, Peter em va preguntar: «Què, Anne? Ja has parlat amb el teu pare?»

«Sí», li vaig dir. «Ara t'ho anava a explicar. El pare no hi veu cap mal, però diu que aquí, vivint com vivim amuntegats, això podria provocar fàcilment disgustos.»

«Recorda que hem acordat no barallar-nos; i estic fermament

decidit a complir!»

«Jo també, Peter, però el pare no sospitava res; es creia que érem bons amics. Tu creus que no és possible, això, entre nosaltres?»

«Jo sí; i tu?»

«Jo també. També vaig dir al pare que tinc tota la confiança en tu. Perquè és veritat, Peter. Tinc la mateixa confiança en tu que en el pare, t'estimo igualment, i no m'equivoco, oi?»

«Espero que no.» (Peter, tímidament, es va sufocar una mica.)

«Jo crec en tu Peter», vaig seguir; «estic segura que tens caràcter i que t'obriràs camí a la vida.»

Vàrem parlar de tota mena de coses; més tard, encara li vaig dir: «Quan sortirem d'ací, ja sé que no pensaràs més en mi.»

Ell es va arborar: «Això no és cert, Anne! Oh, no, no tens *cap* dret a pensar això de mi!»

Em varen cridar.

El pare li ha parlat. Peter m'ho acaba de dir: «El teu pare creia que aquesta amistat podia acabar amb amor», m'ha dit. «Però jo li he respost que tots dos aniríem amb compte.»

El pare m'ha tornat a dir que em mantingui apartada i espaiï una mica les meves visites a Peter, als vespres, però no penso pas fer-ho. Li he dit que no solament m'agrada la companyia de Peter, sinó que tinc confiança en ell i que per demostrar-li-ho, vull veure'l sovint; si no, la meva absència seria una prova de desconfiança.

Naturalment, hi vaig.

Teva,

Anne.

Dimecres, 3 maig 1944

Estimada Kitty:

De primer, les petites notícies de la setmana. La política està de vacances. No res, no res absolutament de remarcable. De mica en mica, vaig creient, com els altres, que hi haurà un desembarcament; és impossible que deixin que els russos s'espavilin tots sols; d'altra banda, en aquest moment tampoc els russos no es mouen.

T'he dit ja que el nostre Mouschi ha desaparegut? Desaparegut sense deixar rastres des del dijous passat. O bé ja és al cel dels gats, o un carnívor n'ha fet un plat deliciós. Potser una noia lluirà la seva pell. Aquesta idea entristeix Peter.

Des de dissabte, dinem a dos quarts d'una; per economia, a l'hora d'esmorzar només prenem sèmola. Els llegums encara són difícils de trobar: per dinar, hem menjat verdura bullida podrida. Amanida o verdura, espinacs… heus ací els nostres menús; no hi ha res més, a part de patates podrides: un poti-poti deliciós!

No cal tenir gaire imaginació per a comprendre aquesta eterna musiqueta de la desesperació: «De què serveix aquesta guerra, de què

serveix? Per què no poden viure en pau, els homes? Per què aquesta devastació?»

Pregunta ben comprensible… Però encara ningú no ha trobat la resposta definitiva. Ben mirat, per què construeixen a Anglaterra avions cada vegada més grossos amb bombes cada cop més pesades, i, alhora, habitacions en comú per a la reconstrucció? Per què es gasten cada dia milions en la guerra, i no hi ha ni un cèntim disponible per a la medicina, els artistes o els pobres?

Per què hi ha homes que pateixen gana mentre en altres parts del món el menjar es podreix per excés? Oh! Per què són tan folls els homes?

Jo no creuré mai que només els homes poderosos, els governants i els capitalistes, siguin responsables de la guerra. No, l'home del carrer també es plau fent la guerra; si no, els pobles s'haurien revoltat ja fa temps! Els homes han nascut amb l'instint de destruir, de destrossar, d'assassinar i de devorar; mentre tota la humanitat, sense excepció, no hagi sofert una enorme metamorfosi, la guerra seguirà existint; les reconstruccions, les terres cultivades, seran destruïdes altra vegada, i la humanitat haurà de tornar a començar.

Sovint m'he sentit abatuda, però mai anorreada; considero el nostre sojorn ací com una aventura perillosa, que el risc fa novel·lesca i interessant. Considero cada privació com una cosa divertida per a ésser escrita en el meu Diari. He decidit, d'una vegada per totes, portar una vida diferent de les simples mestresses de casa. Els meus començaments no manquen d'interès, són prou bons, i només per això puc riure'm d'una situació còmica en el moment dels més grans perills.

Sóc jove, moltes de les meves qualitats dormen encara; sóc jove i forta per a viure aquesta gran aventura que forma part de mi, i em nego a passar-me tot el dia queixant-me. Tinc la sort de tenir un caràcter feliç, de ser alegre i forta. Cada dia sento que creixo interiorment, sento que s'acosta la llibertat, la naturalesa que és bella, la bondat dels qui em volten. Sento fins a quin punt és interessant aquesta aventura! Per què hauria de desesperar-me?

Teva,

Anne.

Divendres, 5 maig 1944

Estimada Kitty:

El pare no està content de mi; ell esperava que jo mateixa m'imposaria de no pujar a casa de Peter cada vespre. Comença de trobar dolenta aquesta *Knutscherei* (petoneig). Aquesta paraula m'horroritza; no puc sentir-la. Ja va ser prou difícil parlar-li'n; per què s'ha de posar a enverinar-me, ara? Avui ho discutiré amb ell. Margot m'ha aconsellat molt bé. Més o menys, tinc la intenció de dir-li això:

«Jo crec, pare, que esperes una explicació per part meva; aquí la

tens: Estàs decebut perquè hauries volgut que jo guardés les distàncies; segurament voldries que fos una noia com cal, tal com tu te la imagines, però t'equivoques.

»Des que som ací, és a dir, des del juliol de 1942, i fins fa mort poc, la meva vida no ha estat gens fàcil. Si poguessis saber les llàgrimes que he vessat de nit, i com he estat de desgraciada, tota sola, comprendries millor per què vull veure'm amb Peter.

»No és una cosa que hagi vingut de cop i volta. He arribat a viure sense l'ajuda de la mare ni de ningú, a còpia de lluites; de lluites i de moltes llàgrimes; m'ha costat molt car d'arribar a ser tan independent com ara sóc. Pots riure i no creure'm; què vols que se me'n doni? Sóc conscient d'haver-me fet gran tota sola, i no em sento gens responsable envers vosaltres. Si et dic tot això és perquè no vull que em tinguis per reservada i tramposa; quant als meus actes, només davant meu en sóc responsable.

»Quan lluitava tota sola, vosaltres, tots, tu també, tancàveu els ulls i us tapàveu les orelles; no m'heu ajudat, al contrari; sempre em tocava el rebre perquè feia massa enrenou. Fent-me remarcar així, esperava fer emmudir el meu dolor; cridava per fer callar aquesta veu interior. Durant un any i mig, i més encara, he fet comèdia, cada dia, sense queixar-me, sense sortir del meu paper, sense defallir. Ara, la lluita és acabada. He guanyat, domino la situació. Sóc independent de cos i d'ànima; ja no necessito una mare; m'he tornat forta, a còpia de lluitar.

»I ara que tinc la certesa d'haver dominat la situació, vull seguir sola el meu camí, el camí que a mi em sembla el bo. Tu no pots ni has de considerar-me com una criatura de catorze anys, perquè totes aquestes misèries m'han envellit; penso obrar d'acord amb la meva consciència, i no em penediré dels meus actes.

»Raonablement, no podràs prohibir-me que em vegi amb Peter. O bé m'ho impedeixes per la força, o bé em dones la teva confiança en tot i per tot i em deixes en pau!»

Teva,

Anne.

Dissabte, 6 maig 1944

Estimada Kitty:

Ahir, abans de sopar, vaig ficar a la butxaca del pare una carta que contenia tot el que t'havia explicat. Va passar tot el vespre trastornat per aquesta carta, segons Margot. (Jo estava rentant els plats a dalt.) Pobre Pim, quin cop deu haver estat per a ell aquesta lectura! És tan sensible! Immediatament he avisat Peter que no li digui ni li pregunti res. Pim no ha intentat tornar a discutir l'incident amb mi. S'ha acabat l'assumpte?

Tot rutlla tranquil·lament. Les notícies de fora són increïbles:

mitja lliura de te costa 350 florins, una lliura de cafè, 80, de mantega, 35, un ou 1 florí amb 45 cèntims. Es paguen 14 florins per cent grams de tabac búlgar! Tothom es dedica al mercat negre; les criatures tenen totes alguna cosa per oferir. El noi del forner ens ha proporcionat fil de seda per a sargir a 0,90 florins; el lleter es dedica a les targetes de racionament falses, i un empresari de pompes fúnebres a vendre formatge. Cada dia hi ha robatoris, assassinats i atracaments; els agents de policia hi prenen part, com uns professionals, perquè tothom vol omplir-se l'estómac d'una manera o altra; com que està prohibit augmentar els sous, la gent es veu obligada a fer trampes. La policia està enfeinadíssima buscant criatures perdudes; cada dia desapareixen noies de quinze, setze i disset anys.

Teva,

Anne.

Diumenge, al matí, 7 maig 1944

Estimada Kitty:

Ahir a la tarda, gran conversa amb el pare; vaig plorar terriblement i ell va plorar amb mi. No saps què em va dir, Kitty?

«He rebut moltes cartes a la meva vida, però aquesta és la pitjor de totes! Tu, Anne, que has estat l'objecte de tant d'amor per part dels teus pares, dels teus pares, que sempre estan disposats a defensar-te i que sempre ho han fet, tu pretens no ser responsable envers nosaltres? Dius que t'hem abandonat, que t'hem deixat sola, que no ens hem portat com calia… No, Anne, ets tu qui ens has fet un tort, un gran tort, essent injusta com ho ets.

»Potser no volies dir això, encara que ho hagis escrit. No, Anne, no hem merescut un retret com aquest!»

Oh!, és terrible cometre un error tan gran, és la cosa més innoble que he comès a la meva vida! Perquè ell em respecti, no he fet més que donar-me to, parlant dels meus plors i de les meves llàgrimes amb la pretensió d'una persona gran. He passat molts disgustos, és veritat, però acusar d'aquesta manera Pim, ell que ho ha fet tot per mi i segueix fent-ho, això és pitjor que innoble!

Millor que m'hagin fet sortir de la meva torre d'ivori; millor que el meu orgull hagi rebut un copet, perquè estava massa infatuada de la meva persona. Senyoreta Anne, no sempre el que vostè fa és perfecte, ni de bon tros! Donar un disgust així a una persona a qui hom diu que estima, i, pitjor encara, fer-ho intencionadament, no és més que una baixesa, una gran baixesa!

El que m'avergonyeix més de tot és la manera com m'ha perdonat el pare; cremarà la carta; i s'ha tornat tan gentil amb mi que qualsevol diria que és ell qui m'ha fet un tort. No, Anne, encara has d'aprendre moltíssimes coses; en lloc de mirar els altres per damunt de l'espatlla, serà millor que tornis a començar!

Estic molt trista, però tots els qui tenen la meva edat han passat per això, oi? Jo feia comèdia abans de ser-ne conscient, em sentia sola, però rarament anorreada. Cal tenir vergonya, i tinc vergonya, terriblement.

El que està fet fet està, però hi ha manera de corregir-se. Reprendre des del començament. Vull fer-ho, i no deurà ser difícil, puix que tinc Peter. Recolzant-me en ell en seré capaç!

Ja no sóc sola al món; ell m'estima, jo l'estimo, tinc els meus llibres, els contes que escric i el meu Diari; no sóc massa lletja ni massa toixa; sóc alegre de temperament, i també és interessant de tenir bon caràcter. Aquesta és la meva ambició!

Sí, Anne, ho has comprès i sentit perfectament: la teva carta era massa dura, i un gran error; i, per acabar-ho d'adobar, tu n'estaves orgullosa! Prenent exemple del pare, estic segura que arribaré a corregir-me.

Teva,

Anne.

Dilluns, 8 maig 1944

Estimada Kitty:

Ben mirat, encara no t'he contat res dels meus orígens, oi?

Em penso, que no; heus ací una raó per a començar a fer-ho de seguida. Els pares del meu pare eren molt rics. El seu pare havia fet fortuna tot sol, i la seva mare procedia d'una família distingida i acabalada. De manera que la joventut del pare va ser una vida de «noi de casa bona»: cada setmana ball o festa, pis sumptuós, noies boniques, sopars, etc.

Tots aquests diners es varen perdre amb la primera guerra mundial i la inflació. El pare, amb la seva educació primfilada, devia riure de cor ahir, quan, per primera vegada en la seva vida de cinquanta-cinc anys, va rascar el fons de la cassola a taula.

La mare també ve de pares rics. Sovint escoltem bocabadats les seves històries de festes de prometatge amb dos-cents cinquanta convidats, de sopars i de balls de societat. Ara com ara no podem pas considerar-nos rics, però confio que després de la guerra ens refarem.

Contràriament a la mare i a Margot, jo no m'acontentaré pas d'una vida esquifida, t'ho ben asseguro. Voldré anar un any a París i un any a Londres, per estudiar les llengües i història de l'art. Compara això meu amb Margot, que vol fer-se llevadora a Palestina! Jo encara tinc la imaginació plena de vestits bonics i de gent interessant. Voldria veure alguna cosa del món, tenir algunes experiències, ja t'ho he dit altres vegades. Una mica de diners, en aquest cas, no farà cap mal.

Aquest matí, Miep ens ha parlat d'una festa de prometatge a la qual havia estat invitada. Tant el promès com la promesa són de família rica, de manera que la festa ha estat d'allò més elegant. Miep

ens ha enllaminit amb la seva descripció del menú: sopa de llegums amb mandonguilles, formatge, panets, entremesos amb ous, rosbif, pastís, moka, vins i cigarrets, tot a cor què vols (mercat negre).

Miep s'ha begut deu copes d'aiguardent. No està malament per a una antialcohòlica, oi? Em pregunto de quantes copes la deu haver guanyada el seu marit. Naturalment, tots els convidats estaven una mica pitofs. Entre ells hi havia dos policies militars que han fotografiat els promesos. Es veu que Miep no oblida ni un instant els seus protegits clandestins; sabent que es tractava de dos de «bons», s'ha apuntat immediatament el nom i l'adreça d'aquests homes, per si mai els necessitàvem.

Sentint-la, se'ns ha fet la boca aigua, a nosaltres, que ens acontentem, per esmorzar, amb dues cullerades de sèmola, que tenim l'estómac buit gairebé tot el dia i només mengem espinacs poc cuits (a causa de les vitamines) i patates podrides, verdura crua o cuita, i altre cop espinacs; ens morim de gana tot esperant de tornar-nos forts com Popeye; encara que, per ara, no en tinc la més petita prova!

Si Miep hagués pogut portar-nos en aquesta festa de prometatge, segur que no hauríem deixat panets per als altres convidats. T'asseguro que estàvem literalment enganxats a ella, traient-li les paraules de la boca, com si mai de la vida no haguéssim sentit parlar de coses bones i gent distingida.

I això dit per les nétes d'un milionari! Quines voltes que fa la fortuna!

Teva,

Anne.

Dimarts, 9 maig 1944

Estimada Kitty:

He acabat el meu conte *Ellen, la Bona Fada*. l'he passat en net sobre paper de cartes, amb alguns adorns amb tinta vermella, i l'he cosit. No ha quedat malament, però, no és massa poca cosa per a l'aniversari del pare? No ho sé. Margot i la mare han escrit cada una una felicitació en vers.

Aquesta tarda el senyor Kraler ha arribat amb la notícia que la senyora B., que en altres temps havia treballat en el negoci com a «demostradora», ha expressat el seu desig de venir a prendre el cafè al despatx cada dia a les dues. t'imagines! Cap dels nostres protectors no podrà pujar a casa, no ens podran lliurar les patates, el dinar d'Elli quedarà perdut, el wàter ens serà prohibit, no ens podrem moure, etc., etc.

Tots hem començat de barrinar per veure si trobàvem un pretext que la dissuadís del seu projecte. El senyor Van Daan ha suggerit de posar-li un laxant enèrgic al cafè. «Ah, no!», ha respost el senyor Koophuis, «qualsevol cosa menys això, perquè no la trauríem de la

caixa!» Riallades. «De la caixa?», ha preguntat la senyora. «Què vol dir, això?» Explicacions. «Es pot emprar sempre aquesta paraula?», ha preguntat. «Quin acudit!», ha fet Elli, rient, «si entra en uns grans magatzems i pregunta en és la caixa, no l'entendran pas!»

Fa bon temps, Kit, un temps esplèndid. Ah, si pogués sortir!

Teva,

Anne.

Dimecres, 10 maig 1944

Estimada Kitty:

Ahir a la tarda, a les golfes, estàvem donant la classe de francès quan vaig sentir, de cop i volta, que rajava aigua. Anava a preguntar a Peter què passava, quan aquest ja havia corregut a la mansarda, on hi havia la causa del desastre. Mouschi, havent trobat la seva caixa massa mullada, hi feia un riu al costat, mentre Peter, amb mà ferma, volia posar el gat al lloc indicat. Es va armar un gran xivarri, i el culpable, un cop va haver enllestit, va fugir per l'escala.

No obstant, Mouschi havia intentat utilitzar en part la seva caixa de serradures. El pipí va filtrar-se de la mansarda per una escletxa del sostre de les golfes, i, desgraciadament, va anar a caure directament sobre les patates. I, com que el terra de les golfes també té alguns forats, unes quantes gotes grogues van mullar una pila de mitges i alguns llibres que hi havia damunt la taula. Jo em trencava de riure, de tan divertit que resultava l'enrenou: Mouschi, arraulit dessota una cadira, Peter amb aigua de clor i un drap, i Van Daan intentant calmar tothom. El desastre fou reparat de seguida, però ningú no ignora que el pipí de gat fa una pudor espantosa. No solament les patates d'ahir ens ho varen demostrar, amb una prova flagrant, sinó també les serradures que el pare ha cremat. Pobre Mouschi, privat del seu jaç de torba!

Teva,

Anne.

P.S. Ahir i aquest vespre, emissió de la nostra estimada reina, que està fent vacances per tal de tornar a Holanda amb noves forces. Ha parlat del seu retorn dintre de poc temps, de l'alliberament, de coratge heroic i de pesades càrregues.

Després, un discurs del ministre Gerbrandy. I per acabar, un pastor ha resat perquè Déu vetlli pels jueus i per tots els qui es troben en els camps de concentració, a les presons i a Alemanya.

Teva,

Anne.

Dijous, 11 maig 1944

Estimada Kitty:

Et farà estrany, però el cert és que estic tan enfeinada en aquest moment, que em manca temps per a enllestir tota la feina acumulada

davant meu. Vols que et digui tot el que he de fer? Mira, abans de demà he d'acabar la vida de Galileu, perquè cal tornar el llibre a la biblioteca. El vaig començar ahir mateix, però l'acabaré a temps.

La setmana que ve hauré de llegir *Palestina op de Tweesprong* (Palestina, una cruïlla) i el segon volum és *Galilea*. Ahir vaig acabar la primera part de la *Vida de Carles Cinquè*, i tinc gran deler d'aclarir totes les notes i els arbres genealògics. A més a més, encara tinc notes d'altres llibres, en total de tres pàgines de mots estrangers a passar en net l'aprendre de memòria… Després, tinc la meva col·lecció de fotos d'estrelles, que està feta un embolic i l'he d'ordenar; però aquest bullit em prendria massa dies, i em temo que de moment l'hauré de deixar abandonat a la seva sort, perquè el professor Anne -com em diuen- es troba desbordat.

Teseu, Èdip, Peleas, Orfeu, Jasó i Hèrcules m'esperen; esperen que es faci ordre en el meu cap, perquè les seves gestes s'hi troben enfonyades com un teixit de fils embolicats i multicolors; Miron i Fídias també necessiten urgentment que els prengui pel meu compte, perquè si no corren el risc de desaparèixer del quadre. És el mateix que em passa, per exemple, amb la guerra dels Set anys i la dels Nou; en faig una barreja inextricable. Com ho faré, amb una memòria tan terrible com la meva! Més m'estimo no pensar en què passarà quan tingui vuitanta anys!

Ah, m'oblidava de la Bíblia; em pregunto quant de temps em caldrà per a arribar a Susanna al bany. I què volen dir amb els crims de Sodoma i Gomorra? Quantes preguntes, i quantes coses per aprendre! He deixat estar del tot *Liselotte von der Pfalz*. Ja veus que estic desbordada, oi, Kitty?

I ara una altra cosa. Ja fa temps que saps quin és el meu desig més car: arribar a ser algun dia periodista, i més endavant, escriptora cèlebre. Seré capaç de realitzar les meves ambicions (o sóc un cas de follia de grandeses)? Ja ho veurem, però per ara no em manquen pas temes. En tot cas, després de la guerra, voldria publicar una novel·la sobre l'Anex. No sé si me'n sortiré, però el meu diari em servirà de document. A part l'Anex, tinc d'altres temes al cap. Te'n parlaré més llargament quan hauran pres forma.

Teva,

Anne.

Dissabte, 13 maig 1944

Molt estimada Kitty:

Ahir va ser l'aniversari del pare, que coincidia amb els seus dinou anys de matrimoni. La dona de fer feines no era a l'oficina, i el sol brillava com no havia brillat encara el 1944. El nostre castanyer es troba en plena floració, de dalt a baix; té les branques ben carregades de fulles, i és molt més bonic que l'any passat.

Koophuis va regalar al pare una biografia de Linneu, Kraler un llibre sobre la naturalesa, Dussel *Amsterdam te Water*; Van Daan es va presentar amb una caixa enorme, adornada amb un embalatge ultraartístic, i que contenia tres ous, una ampolla de cervesa, una ampolla de ioghourt i una corbata verda. Al costat d'això, el nostre pot d'aixarop va fer un trist paper. Les meves roses fan una olor deliciosa, i els clavells de Miep i d'Elli, encara que no fan olor, són molt bonics. Pim pot estar ben content. Vàrem encarregar cinquanta dolços exquisits, meravellosos! El pare va oferir pa d'espècies, i cervesa als senyors, i ioghourt a les senyores. Tothom se'n va llepar els dits.

Teva,

Anne.

Dimarts, 16 maig 1944

Molt estimada Kitty:

Per variar una mica, com que ja fa molt de temps que no en dic res, et reprodueixo una petita discussió d'anit entre el senyor i la senyora Van Daan.

La senyora: «Els alemanys deuen haver reforçat el Mur de l'Atlàntic de mala manera, i faran tot el que puguin per impedir que els anglesos desembarquin. La veritat és que és formidable la força que tenen els alemanys!»

El senyor: «Ah, sí, colossal!»

La senyora: «Sí…»

El senyor: «A la llarga, encara guanyaran la guerra, aquests alemanys. Són tan forts!»

La senyora: «És molt possible. Jo encara no estic convençuda del contrari.»

El senyor: «Prefereixo no contestar.»

La senyora: «Però no pots evitar-ho. És més fort que tu.»

El senyor: «Què vols? Contesto per dir alguna cosa.»

La senyora: «Però contestes, tanmateix, encara que només sigui per tenir raó. No obstant, les teves prediccions estan ben lluny de ser encertades.»

El senyor: «Fins ara, encara no m'he equivocat mai.»

La senyora: «Mentida! Segons tu, el desembarcament havia de tenir lloc l'any passat, Finlàndia ja havia d'haver signat la pau, Itàlia havia de quedar liquidada aquest hivern, i els russos havien d'ocupar Lemberg. No res, decididament, les teves prediccions no valen gran cosa.»

El senyor *(alçant-se)*: «Vols callar d'una vegada? El dia que tingui raó, ja t'ho ensenyaré! n'estic fins al capdamunt de la teva xerrameca estúpida, i estic esperant el moment de clavar-te tot això davant dels nassos!»

Fi del primer acte

Jo em moria de ganes d'esclatar a riure, la mare també, i Peter es mossegava els llavis. Ah, aquesta estupidesa dels grans! Abans d'escridassar les criatures, haurien de començar per aprendre alguna cosa.

Teva,

Anne.

Divendres, 19 maig 1944

Estimada Kitty:

Des d'ahir que em trobo malament; he perbocat i tot. He tingut mal de ventre i totes les misèries imaginables. Avui em trobo un xic millor, i tinc molta gana, però per aquesta nit prefereixo abstenir-me de les mongetes vermelles.

Tot va bé entre Peter i jo. El pobre xicot necessita molt més que jo una mica de tendresa. Encara se sufoca cada vespre, en fer-nos el petó de comiat, i mai no es descuida de demanar-me'n un altre. Seré prou bona per a consolar-lo de la pèrdua de Boschi? No hi fa res, és tan feliç des que sap que algú l'estima!

Després de la meva conquista difícil, domino una mica la situació, però això no vol dir que el meu amor s'hagi afeblit. Peter és un tresor, però pel que fa al fons més íntim de mi mateixa, l'he tornat a tancar de seguida. Si vol tornar a trencar l'armadura, li caldrà una llança més forta.

Teva,

Anne.

Dissabte, 20 maig 1944

Estimada Kitty:

Ahir al vespre, en tornar de casa de Peter, vaig veure el pitxer dels clavells per terra, la mare de genolls amb una baieta, i Margot recollint els meus papers.

«Què passa?» vaig preguntar, amb aprensió, quedant-me clavada en terra. La meva carpeta d'arbres genealògics, els meus quaderns, els meus llibres, tot flotava! Jo estava a punt de plorar i tan commoguda que vaig parlar pels colzes, no sé ben bé en quins termes, però Margot m'ha repetit paraules com «irrevocablement perdut, espantós, esgarrifós, irreparable» i Déu sap què més. El pare va esclatar a riure, i la mare i Margot també, però jo tenia les llàgrimes als ulls veient perduda tota la meva feina i les meves minucioses notes.

«La pèrdua irreparable», a fi de comptes, no era tan greu com això. A les golfes, vaig desenganxar curosament tots els papers, i els vaig estendre per assecar-los. Veient-los, em vaig posar a riure: Maria de Mèdicis penjava al costat de Carles Cinquè, i Guillem d'Orange al costat de Maria Antonieta, cosa que va fer dir a Van Daan: *Rassenschande* (profanació de raça). Vaig confiar a Peter la cura dels meus papers i em vaig escapar.

«Quins són els llibres que s'han fet malbé?», vaig preguntar a Margot, que examinava el meu tresor. «L'àlgebra», va dir Margot. Vaig córrer a atansar-me per veure-ho, i sento haver de dir que ni tan sols el meu llibre d'àlgebra no es trobava en mal estat; mai no he detestat cap llibre com aquest. En la guarda de davant hi ha els noms, almenys, de vint propietaris precedents; és vell, groguenc, cobert de correccions i notes. Un dia em tornaré com un vàndal i estriparé aquest llibrot innoble en mil bocins!

Teva,

Anne.

Dilluns, 22 maig 1944

Estimada Kitty:

El dia 20 el pare va perdre una aposta amb la senyora Van Daan, i va haver de lliurar-li cinc pots de ioghourt. El desembarcament encara no s'ha produït; puc assegurar amb tota certesa que tot Amsterdam, tot Holanda, sí, tota la costa occidental d'Europa fins a Espanya, no fa més que parlar i discutir el desembarcament, apostar, i… esperar.

L'atmosfera d'espera no pot ser més tensa. Una bona part dels qui ens comptem entre els «bons» holandesos han deixat de creure en els anglesos; no tothom s'acontenta del famós *bluff* anglès. Oh, no, ni de bon tros! Necessiten proves, actes grans i heroics. Ningú no hi veu més enllà del nas, ningú no pensa en els anglesos com a persones que es defensen i lluiten pel seu país; tothom creu que tenen l'obligació de salvar Holanda ràpidament i de la millor manera possible.

Quina obligació tenen els anglesos envers nosaltres? Com han merescut els holandesos aquesta ajuda generosa que esperen amb tanta de certesa? Pitjor que pitjor, els holandesos poden esperar decepcions; a despit de tot el seu *bluff,* Anglaterra no pot retreure's res que no es puguin retreure igualment els altres països actualment ocupats, grans i petits. Els anglesos no vindran certament a presentar-nos excuses, perquè si podem retreure'ls el fet d'haver dormit durant els anys en què Alemanya s'armava, tampoc no podem negar que tots els altres països, sobretot els limítrofs amb Alemanya, van dormir igualment. La política de l'estruç de res no ens servirà; i Anglaterra i el món sencer ho saben prou bé; per això els aliats, des del primer al darrer, i més que tots Anglaterra, es veuran obligats a fer penosos sacrificis.

Cap país no està disposat a sacrificar els seus homes en interès d'un altre país, i Anglaterra no serà l'excepció. El desembarcament, l'alliberació i la llibertat vindran un dia, però l'hora la fixaran Anglaterra i Amèrica i no pas un conjunt de territoris ocupats.

Hem sabut, amb gran dolor per part nostra, i n'estem consternats, que d'allò més persones s'han regirat contra els jueus. Hem sentit dir que l'antisemitisme s'ha emparat de certs medis que mai no hi haurien

pensat, en altres temps. A tots vuit ens ha commogut profundament. La causa d'aquest odi contra els jueus és plausible, a vegades humana i tot, però inadmissible. Els cristians acusen els jueus de tenir la llengua massa llarga davant dels alemanys, de trair llurs protectors i de fer sofrir a cristians, per culpa seva, la sort terrible i la tortura de tants dels nostres.

Tot això és cert, però cal veure l'altra cara de la medalla, com en tot. Els cristians, en el nostre lloc, obrarien d'altra manera? Ningú, tant si és jueu com cristià, no pot callar davant dels mitjans de què se serveixen els alemanys. Tothom sap que és gairebé impossible, almenys; per què exigir-ho, doncs, als jueus?

Entre els grups de la Resistència circula un rumor a propòsit dels jueus alemanys en altres temps emigrats a Holanda i actualment en els camps de Bolònia; segons sembla, després de la derrota de Hitler no podran tornar a Holanda, on tenien dret d'asil, i els obligaran a tornar a Alemanya.

Sentint aquesta mena de coses, és lògic que hom es pregunti per què fan aquesta guerra tan llarga i penosa. Cada dia ens repeteixen que lluitem junts per la llibertat, la veritat i el dret! Si la divisió es declara ja en ple combat, li tornarà a tocar el rebre al jueu, un cop més? Ah, que és trist haver d'admetre aquell vell adagi: «De la mala acció d'un cristià, ell sol n'és responsable; la mala acció d'un jueu recau damunt de tots els jueus.»

Francament, no puc comprendre aquesta actitud en els holandesos, un poble bo, honrat i lleial que, en jutjar-nos així, jutja el poble més oprimit, el més desventurat i el més digne de compassió, segurament de tot el món.

Només em resta esperar que aquesta onada d'odi contra els jueus sigui passatgera i que els holandesos no trigaran a mostrar-se tal com són, conservant intactes el seu sentit de la justícia i la seva integritat. Perquè l'antisemitisme és injust.

I si aquest horror arribés a resultar cert, el pobre grapat de jueus que s'han quedat a Holanda acabarien per abandonar-la. També nosaltres faríem els nostres paquets i reprendríem la marxa, deixant aquest bell país que ens acollí tan cordialment i que, no obstant, ara ens gira l'esquena.

Estimo Holanda, he arribat a esperar que em fes de pàtria, a mi, que sóc apàtrida, i ho espero encara.

Teva,

Anne.

Dijous, 25 maig 1944

Estimada Kitty:

Cada dia passa alguna cosa. Aquest matí han agafat el nostre venedor de llegums; tenia dos jueus a casa seva. És un cop terrible per

a nosaltres, no solament perquè dos pobres jueus més es troben al caire de l'abisme, sinó també perquè el venedor de llegums es troba en el mateix bany.

El món sencer està capgirat; la gent decent és enviada als camps de concentració o a les presons, o tremolen en cel·les solitàries, mentre que la púrria governa joves i vells, rics i pobres. Un l'agafen per mercat negre, l'altre perquè ha emparat jueus o resistents; qui no està en contacte amb la N.S.B. no sap mai què li passarà demà.

El nostre venedor de llegums ens farà molta falta. Miep i Elli no podrien anar carregades de sacs de patates sense cridar l'atenció; només ens queda un remei, doncs: menjar menys. T'explicaré com pensem fer-ho, que no serà gens divertit. La mare ha proposat de suprimir l.esmorzar, menjar-nos la sèmola amb pa per dinar, i patates fregides al vespre, i, una o dues vegades la setmana, com a màxim, llegum o verdura. Això vol dir la fam, però totes aquestes privacions no són res en comparació amb l'horror d'ésser descoberts.

Teva,

Anne.

Divendres, 26 maig 1944

Estimada Kitty:

Tinc una estoneta de lleure per a escriure't tranquil·lament a la meva tauleta, davant d'una finestra a penes entreoberta.

Tinc una marròmia com feia mesos no en tenia; ni tan sols després del robatori. D'una banda, el venedor de llegums, el problema dels jueus, que tothom en parla constantment, el desembarcament que es fa esperar, la mala alimentació, la tensió nerviosa, l'atmosfera depressiva, la meva decepció a propòsit de Peter…; i d'altra banda, històries de somni: el prometatge d'Elli, la festa corresponent, el dia de la Pentecosta, flors, etc.; després, l'aniversari de Kraler, amb dolços, sortides als cabarets, cinema i concerts… Aquesta diferència, aquest enorme contrast… Un dia ens burlem de l'aspecte còmic de la nostra estada obligatòria; l'altre -una gran majoria de dies- tremolem de por; l'ansietat, l'espera i la desesperació són visibles en tots els rostres.

Més que no els altres, Miep i Kraler senten pesar damunt d'ells la càrrega de la nostra vida a l'Anex: Miep interrompuda en el seu treball, i Kraler afeixugat a la llarga per la responsabilitat colossal que ha pres sobre les seves espatlles; encara és amo i senyor dels seus nervis massa tesos, però hi ha moments que amb prou feines aconsegueix de pronunciar un mot. Koophuis i Elli, tot i que s'ocupen força de nosaltres, i àdhuc d'allò més bé, tenen, no obstant, més respir, unes hores d'absència -un dia, a vegades dos dies-, que els permeten d'oblidar l'Anex. Tenen les seves pròpies preocupacions, Koophuis a propòsit de la seva salut, i Elli, que acaba de prometre's en aquests dies que no són pas rosa; i, a part d'això, tenen les seves excursions,

les seves visites, tota una vida de persones lliures. Tenen el recurs d'allunyar-se de l'atmosfera tesa encara que sigui per poca estona; per a nosaltres, en canvi, la tensió va en augment constant. Fa dos anys que dura, això: fins a quan podrem seguir resistint aquesta pressió insuportable, cada dia més forta?

Com que els desguassos estan embussats hem de fer marxar l'aigua amb comptagotes; anem al wàter armats d'un raspall i guarden l'aigua bruta en un pot enorme. Per avui, la cosa encara marxa, però què farem si el plomaire no se'n surt tot sol? El Servei d'higiene no vindrà abans de dimarts.

Miep ens ha enviat un pa cràmic amb la inscripció: «Feliç Pentecosta». Gairebé sembla una mofa, oi? Com podem ser «feliços» en l'estat en què ens trobem? Després de l'arrest del venedor de llegums, la por regna de manera absoluta, ens passem el dia fent «Xxxt! Xxxt!», i ho fem tot silenciosament, com mai. La policia bé ha forçat la porta del venedor; nosaltres hi estem tan exposats com ell! Si nosaltres… no, no tinc dret a escriure això, però avui aquesta pregunta no em vol deixar; al contrari, tota l'angoixa que ja he passat se m'imposa altra vegada en tota la seva extensió.

Aquest vespre, per a anar al wàter, a les vuit, m'ha calgut baixar del pis dels Van Daan, on es trobaven tots reunits a l'entorn de la ràdio; volia ser valenta, però era difícil. Amb els altres, encara em sento en relativa seguretat, però tota sola, sé la casa gran, abandonada; els sorolls de dalt, ofegats, són miseriosos; després hi ha els clàxons de fora. Tremolo quan la cosa no va prou de pressa, tornant a veure la nostra situació com és present al meu esperit.

Més d'un cop em pregunto si no hauria estat millor per a tots, no amagar-nos i ser morts a hores d'ara, més que no pas passar tota aquesta misèria, sobretot per als nostres protectors, que, almenys, ara no es trobarien en perill. Però àdhuc aquest pensament ens fa recular; encara estimem la vida, no hem oblidat la veu de la naturalesa, esperem encara, amb tot i contra tot. Que passi alguna cosa ben aviat, encara que siguin bombes, si cal, perquè no ens aixafarien com aquesta inquietud. Que arribi la fi, encara que sigui dura; almenys sabrem si, a fi de comptes, hem de vèncer o morir.

Teva,

Anne.

Dimecres, 31 maig 1944

Estimada Kitty:

Un altre disgust a l'Anex: els Frank s'han barallat amb Dussel per un no res: el repartiment de la mantega.

Capitulació de Dussel. Gran amistat entre aquest darrer i la senyora Van Daan, festeig, petonets i somriures melosos. Dussel necessita una dona.

Roma ha estat presa pel Cinquè Exèrcit, sense devastació ni bombardeigs.

Pocs llegums, poques patates. Mal temps. El pas de Calais i la costa francesa constantment sota les bombes.

Teva,

Anne.

Juny de 1944

Dimarts, 6 juny 1944

Estimada Kitty:

«Avui, D-Day», ha dit la B.B.C. a migdia, i per tant: *This is The day*, ha començat el desembarcament!

Aquest matí a les vuit, la B.B.C. ha anunciat el bombardeig pesat de Calais, Bolònia, Le Havre i Cherbourg, així com del pas de Calais (com de costum). Mesures de precaució per als territoris ocupats: tots els habitants de la zona que s'estén a 35 quilòmetres de la costa han d'esperar bombardeigs. Si és possible, els avions anglesos llançaran avisos amb una hora d'anticipació.

Segons l'emissió alemanya, tropes angleses de paracaigudistes han estat llançades a la costa francesa. Combat entre els vaixells de desembarcament anglesos i la marina alemanya, segons la B.B.C.

Suposicions a l'Anex, des de les nou, a l'esmorzar: es tracta d'un desembarcament d'assaig, com el de Dieppe, de fa dos anys?

Emissió anglesa en llengües alemanya, holandesa, francesa i altres a les deu: *The invasion has begun.* De manera que es tracta del veritable desembarcament. Emissió anglesa en llengua alemanya a les onze: discurs del comandant en cap, el general Dwight Eisenhower.

A migdia, en llengua anglesa: *Stiff fighting will come now but after this the victory. The year 1944 is the year of complete victory. Good luck!*

B.B.C. en llengua anglesa una hora més tard:

Onze mil avions llencen constantment tropes amb paracaigudes darrera les línies. Quatre mil embarcacions, més una pila de barques, asseguren el servei constant de transport de tropes i de material entre Cherbourg i Le Havre. Les operacions de les tropes angleses i americanes han començat. Discurs de Gerbrandy, del primer ministre de Bèlgica, del rei Haakon de Noruega, de De Gaulle per França, del rei d'Anglaterra, sense oblidar el de Churchill.

L'Anex és un volcà en erupció. És possible que s'atansi, realment, la llibertat tan llargament esperada? Aquesta llibertat de la qual tant hem parlat, no és massa bella, massa de conte de fades, perquè pugui convertir-se en realitat? Ens portarà la victòria, aquest any 1944? No ho sabem, encara, però l'esperança ens fa reviure, ens torna el coratge, ens torna la força. Perquè caldrà suportar coratjosament moltes angoixes, privacions i sofriments. Es tracta de posar-nos tranquils i aguantar de valent. Des d'ara i més que mai, caldrà que ens clavem les ungles a la carn abans de cridar. És el moment, per a França, Rússia, Itàlia i també per a Alemanya, de fer sentir la seva misèria; quant a nosaltres, encara no hi tenim dret.

Oh, Kitty! El més bonic del desembarcament és el pensament d'atansar-me als meus amics. Després d'haver tingut el punyal a la gorja, després de tant de temps de viure oprimits per aquests horribles alemanys, no podem evitar de sentir-nos plens de confiança en pensar en la salvació i en els amics.

Ara ja no es tracta de jueus, sinó de tot Holanda i de tota l'Europa ocupada. Margot diu que potser podré tornar a l'escola pel setembre o l'octubre.

Teva,

Anne.

Divendres, 9 juny 1944

Estimada Kitty:

El desembarcament es porta com un àngel. Els aliats tenen Bayeux, un petit port de la costa francesa, i estan lluitant per Caen. L'estratègia té per finalitat voltar la quasi-illa de Cherbourg. Cada vespre, les emissions dels corresponsals de guerra parlen de les dificultats, del coratge i de l'entusiasme de l'exèrcit, citant exemples certament increïbles. També han parlat pel micro ferits que han tornat a Anglaterra. La RAF no interromp els seus vols, a desgrat del mal temps. Hem sabut per la B.B.C. que Churchill volia prendre part amb els seus homes en el desembarcament, però li ha calgut abandonar el seu projecte per consell d'Eisenhower i d'altres generals. Quin coratge per a un vellet! Té setanta anys!

Ací ens hem refet una mica de l'emoció, però esperem que la guerra s'acabi abans de fi d'any. Ja és hora, ja! La senyora Van Daan ens empipa amb les seves ximpleries; ara que ja no pot tornar-nos boigs amb el desembarcament, es passa tot el dia parlant del mal temps. L'hauríem de submergir en un cubell d'aigua freda i deixar-la a la mansarda.

Teva,

Anne.

Dimarts, 13 juny 1944

Estimada Kitty:

Ha tornat a ser el meu aniversari; de manera que ja tinc quinze anys. M'han regalat bastantes coses.

Kunstgeschiedenis (Història de l'art), de Springer, els cinc volums, un adreç, dos cinyells, un mocador, dos pots de ioghourt, un potet de confitura, un pa d'espècies i un llibre sobre botànica, del pare i la mare. Un braçalet doble de Margot, un llibre *(Pàtria)* dels Van Daan, pèsols d'olor de Dussel, bombons i quaderns de Miep i Elli, i, la millor sorpresa, un llibre: *Maria Theresia*, i tres talls de formatge autèntic, de Kraler; un magnífic pomell de peònies de Peter; pobre noi, tanta feina que ha tingut per a trobar alguna cosa, i no hi ha hagut manera.

El desembarcament segueix rutllant, a desgrat del mal temps, de

les tempestats, dels torrents de pluja i la mar engrescada.

Churchill, Smuts, Eisenhower i Arnold varen visitar ahir, a França, els pobles conquerits i alliberats pels anglesos. Churchill va fer la travessia en un submarí que va torpedinar la costa. Cal creure que aquest home, com tants d'altres, no coneix la por; és digne d'enveja!

Des de l'Anex, no podem sondar la moral dels holandesos. No hi ha dubte que estan contents de veure la «mandrosa» (!) Anglaterra arromangant-se les mànegues. Tots els holandesos que encara gosen tractar els anglesos de dalt a baix, i que segueixen calumniant Anglaterra i el seu govern de vells cavallers, anomenant-los covards i odiant els alemanys al mateix temps, haurien de ser sotragats com un coixí, per veure si el seu cervell desmanegat troba un plec millor.

Teva,

Anne.

Dimecres, 14 juny 1944

Estimada Kitty:

Aspiracions, desigs, pensaments, acusacions i retrets persegueixen el meu cervell com un exèrcit de fantasmes. No em faig massa il·lusions, com la gent es pensa; conec els meus innombrables defectes millor que ningú; però, heus ací la diferència: jo sé que tinc la ferma voluntat de corregir-me i que ho aconseguiré, puix que ja he constatat un progrés sensible.

Aleshores, com s'entén que tothom segueixi trobant-me pretensiosa i tan poc modesta? Sóc tan pretensiosa com això? Ho sóc realment jo, o ho són els altres? Això no té cap ni peus, ja ho veig, però no penso retirar la darrera frase, per estranya que sigui. La senyora Van Daan, la meva principal acusadora, és coneguda per la seva manca d.intel·ligència i, puc dir-ho amb tota tranquil·litat, per la seva «ximpleria». Gairebé sempre, les persones ximples no poden sofrir els qui són més intel·ligents o més com cal que no pas elles.

La senyora em troba ximple perquè sóc més llesta que ella per a comprendre les coses; troba que em manca modèstia, perquè a ella encara li'n manca més; troba els meus vestits massa curts, perquè els seus ho són més encara. També em troba pretensiosa, perquè ella és doblement culpable que jo, parlant de temes dels quals no té la més mínima noció. Però, heus ací una de les meves dites predilectes: «En tots els retrets hi ha alguna cosa de cert.» I estic disposada a admetre que sóc pretensiosa.

Ara bé, jo no tinc de cap manera un caràcter còmode, i puc assegurar que ningú no em renya ni em critica tant com jo mateixa. Essent així, si la mare em deixa anar, a més a més, tots els seus bons consells, els predicots s'acumulen i s'arriben a fer tan insuportables que, desesperada de no poder-ne sortir mai, em torno insolent altra vegada i em poso a contradir-la. I a fi de comptes, torno a la mateixa

cançó de sempre: «Ningú no em vol comprendre!»

Aquesta idea és fixa en mi, i, per discutible que pugui semblar, també té una part de veritat. Totes les acusacions que se m'adrecen prenen sovint unes proporcions tals que tinc set d'una veu reconfortant que guareixi aquestes ferides i que s'interessi una mica en el que em passa. Ai, ja puc buscar, ja! Encara no he trobat aquesta veu.

Ja sé que això et fa pensar en Peter, oi, Kitty? D'acord, Peter m.estima, no com un enamorat, sinó com un amic, i la seva abnegació va en augment cada dia que passa; no obstant, jo no acabo d'entendre què és el que ens detura, quin misteri ens separa. Arribo a pensar que aquell desig irresistible que m'empenyia cap a ell era exagerat, però això no pot ser cert; perquè si, per atzar, passo dos dies sense ell, el meu desig és més fort que mai… Peter és bo i gentil, però no puc negar que en moltes coses em decep. Sobretot, li trobo malament que renegui la seva religió; després, les seves converses sobre menjar i altres coses que no m'agraden han revelat una colla de divergències entre nosaltres. Però segueixo convençuda que no trencarem el nostre conveni de no renyir mai. Peter estima la pau, és tolerant i molt indulgent. No permetria a la seva mare que li digués totes les coses que accepta de mi, i fa esforços terribles per tenir les seves coses en ordre. No obstant, segueix essent l'únic amo i senyor de la meva ànima: per què no puc arribar-hi mai? Té un caràcter molt més tancat que el meu, és cert, però àdhuc els caràcters més resclosos senten en un moment donat l'impuls irresistible de lliurar-se, tant o més que els altres, i jo sóc ací per saber-ho.

Peter i jo, tots dos, hem passat a l'Anex els anys de formació; parlem una i altra vegada de l'esdevenidor, del passat i del present, però, com ja he dit, em manca l'essencial, tot i saber del cert que existeix.

Teva,

Anne.

Dijous, 15 juny 1944

Estimada Kitty:

És possible que sigui l'enyorament de l'aire lliure, després d'haver-ne estat privada des de fa tant de temps, però estic més boja que mai per la naturalesa. Recordo perfectament que mai no m'havia sentit tan fascinada com ara per un cel d'un blau esclatant, pels ocells piuladors, pel clar de lluna, les plantes i les flors. Ací he canviat.

El dia de la Pentecosta, per exemple, que feia molta calor, vaig obligar-me a mi mateixa a restar desperta fins a dos quarts de dotze per poder mirar, per una vegada, tota sola, la lluna per la finestra oberta. Una altra vegada, ja fa mesos, havia pujat per casualitat a casa dels Van Daan un vespre que tenien la finestra oberta. No me'n vaig

anar fins que la van haver tancada. Era un vespre ombrívol i plujós; tempestejat, núvols en fuga: per primera vegada en tot un any, cara a cara amb la nit, em trobava sota l'imperi del seu encís. A partir d'aquell dia, el meu desig de tornar a viure un moment semblant era superior a la meva por als lladres, a les rates i a l'obscuritat. Una vegada vaig baixar tota sola per mirar per la finestra de l'oficina privada i de la cuina. Són moltes les persones que troben bonica la naturalesa, molts els qui passen de vegades la nit a la intempèrie, els de les presons i els hospitals esperen el dia que podran tornar a gaudir de l'aire lliure, però n'hi ha pocs que es vegin, com nosaltres, enclaustrats i isolats en llur enyorament d'allò que és tan accessible als pobres com als rics.

Mirar el cel, els núvols, la lluna i les estrelles m'apaigava i em torna l'esperança; no és pura imaginació meva. És un remei força millor que la valeriana i el bromur. La naturalesa em fa tornar humil, i em prepara per a suportar tots els cops amb coratge.

Ai! Estava escrit, diríeu, que en mirar la naturalesa -rarament, s'entén- l'havia de veure a través d'uns vidres bruts o d'unes cortines plenes de pols. I el meu plaer s'esvaeix, perquè la naturalesa és l'única cosa que no consent de ser deformada.

Teva,

Anne.

Divendres, 16 juny 1944

Estimada Kitty:

La senyora Van Daan està desesperada, i parla de presó, de penjar-se, de suïcidi i de disparar-se una bala al crani. Està gelosa perquè Peter confia en mi i no en ella. Està ofesa perquè Dussel no respon a bastament a les seves insinuacions; té por que el seu marit no es fumi tots els diners del seu abric de pells; es passa tota l'estona barallant-se, insultant, plorant, queixant-se i rient, per acabar tornant a les baralles.

Què en farem d'una tocada del bolet que fa el ploricó sense parar? Ningú no se la pren seriosament. No té cap mena de caràcter, es queixa a tothom, provoca la insolència de Peter, la irritació del senyor Van Daan, enutjat, i el cinisme de la mare; és una situació lamentable. Només hi ha un recurs: prendre-s'ho en broma i no fer cas dels altres. Això sembla egoisme, però certament és l'únic mitjà de defensa quan hom no pot comptar més que amb un mateix.

Han tornat a convocar Kraler per a un treball obligatori de quatre setmanes.

Provarà d'escapolir-se'n amb un certificat mèdic i una carta de negocis. Koophuis rumia si es decidirà o no a fer-se operar l'úlcera. Ahir, a les onze, van tallar totes les línies telefòniques particulars.

Teva,

Anne.

Divendres, 23 juny 1944

Estimada Kitty:

Res d'especial a remarcar. Els anglesos han començat la gran ofensiva contra Cherbourg; Pim i Van Daan estan segurs del nostre alliberament abans del 10 d'octubre! Els russos prenen part en les operacions; ahir van començar l'ofensiva contra Witebsk, tres anys després de la invasió alemanya.

Gairebé no ens queden patates; d'ara endavant, cadascú comptarà la seva part.

Teva,

Anne.

Dimarts, 27 juny 1944

Molt estimada Kitty:

La moral ha pres un caient millor; tot va bé, molt bé, àdhuc. Cherbourg, Witebsk i Slobin han caigut avui. Nombrosos presoners, gran botí. Ara els anglesos ja poden desembarcar tot el que volen, material i tot, perquè tenen un port. Aquests anglesos! Tres setmanes després del desembarcament, ja tenen tot el Cotentin! Quin resultat més inaudit! Durant les tres setmanes que han seguit el dia D no hi ha hagut ni un sol dia sense pluja o tempestat, tant ací com a França; però això no ha privat als anglesos ni als americans de demostrar llur força! I de quina manera! Tot i que la V2, la famosa arma secreta, ha entrat en acció, només significa algunes destrosses a Anglaterra i material per a la premsa *boche*. D'altra banda, els *boches* encara tremolaran més en adonar-se que el «perill bolxevic» no és lluny.

Totes les dones alemanyes de la regió costanera que no treballin per a la Wehrmacht seran evacuades a Groninga, Friesland i la Gueldre. Mussert ha declarat que en cas de desembarcament ací es posarà l'uniforme de soldat. És capaç d'anar a lluitar, aquest paquet? Hauria pogut fer-ho una mica abans, a Rússia. Finlàndia, que havia refusat les ofertes de pau, ha romput altra vegada les converses; prou que se'n penediran, aquests idiotes!

Tens alguna idea de com estarem el 27 de juliol?

Teva,

Anne.

Divendres, 30 juny 1944

Estimada Kitty:

Mal temps, i la ràdio diu: *bad weather from one at a stretch to 30th of June* (mal temps ininterromput des de l'1 al 30 de juny).

Eh que en sé? Puc vantar-me, certament, dels meus progressos en anglès; la prova, que estic llegint *An Ideal Husband* (Un marit ideal) amb diccionari. Notícies excel·lents: Bobruisk, Moguiliov i Orsha han caigut; nombrosos presoners.

Aquí tot està *all right*, i la moral sensiblement millor. Els nostres optimistes triomfen. Elli ha canviat de pentinat, Miep té una setmana de vacances. Heus ací les darreres notícies.

Teva,

Anne.

Juliol de 1944

Dijous, 6 juliol 1944

Estimada Kitty:

Se'm fa un nus al cor quan Peter comença a dir que més endavant és possible que es converteixi en un malfactor o que es llenci a l'especulació. Tot i sabent que vol fer broma, tinc no obstant la impressió que la seva pròpia feblesa de caràcter li fa por. Tant Margot com Peter em repeteixen sempre: «Ah, si hom fos fort i valent com tu, i igualment perseverant, si hom tingués la teva energia tenaç…!»

Em pregunto si no deixar-se influenciar és realment una qualitat. Més o menys, jo em limito a seguir el camí de la meva consciència. Vés a saber si amb raó o sense.

La veritat és que em costa d'entendre que algú digui: «Sóc feble» i segueixi sent-ho. Si n'és conscient, per què no remunta el corrent i corregeix el seu caràcter? Peter replica: «Perquè és molt més fàcil», cosa que em descoratja una mica. Fàcil? Això voldria dir que una vida peresosa i immoral resulta una vida fàcil. No, em nego a creure-ho; no és possible que sigui tan fàcil deixar-se portar per la feblesa i… els diners.

He reflexionat llargament en la manera de respondre-li i d'induir Peter a tenir confiança en ell mateix, i sobretot a corregir-se, però ignoro si el meu raonament és just.

Jo m'imaginava que era una meravella arribar a posseir la confiança d'algú, i ara que la tinc amb escreix, començo de veure com és difícil d'identificar-me amb el pensament de l'altre i de trobar la paraula justa per a respondre-li. I més encara per tal com els conceptes de «fàcil» i «diners» em són nous i totalment estranys. Peter comença a dependre en certa manera de mi, i això no ho admetré pas, qualssevol que siguin les circumstàncies. A un tipus com Peter, li costa de sostenir-se sobre les seves pròpies cames, però encara li serà més difícil de sostenir-se sobre les seves pròpies cames en tant que home conscient en la vida. Com a tal, és doblement dur de fressar-se un camí a través de l'oceà dels problemes, sense perdre la dretura ni la perseverança. Això em fa pensar molt; durant dies sencers, cerco i recerco un mitjà radical per a guarir-lo d'aquest mot terrible: «fàcil».

Això que li sembla tan fàcil i tan bonic l'arrossegarà a un no-res on no es troben ni amics ni recolzament, ni res que s'assembli a la bellesa, un abisme del qual és gairebé impossible sortir. Com podria fer-li-ho entendre, això?

Tots vivim sense saber per què ni amb quina finalitat, i sempre a la recerca de la felicitat; vivim tots junts i cadascú de manera diferent.

Tots tres ens hem criat en un bon ambient, tenim qualitats per a l'estudi, tenim la possibilitat d'acomplir alguna cosa i moltes raons per a esperar la felicitat, però… depèn de nosaltres que la mereixem o no. Acomplir una cosa fàcil no exigeix cap esforç. Cal fer el bé i treballar per merèixer la pròpia felicitat; no s'hi arriba pas per l'especulació i la peresa. La peresa}sedueix}, el treball *satisfà*.

No comprenc les persones a les quals no agrada treballar, però no és aquest el cas de Peter; el que li manca és una finalitat determinada; es troba massa beneit i massa inferior per a arribar a un resultat. Pobre noi, mai no ha sabut què és fer feliços els altres i això no puc pas ensenyar-li-ho. Per a ell, la religió no és res; parla de Jesucrist mofant-se'n, i blasfema. Jo no sóc pas ortodoxa, tampoc, però m'entristeixo cada vegada que observo el seu desdeny, la seva solitud i la seva pobresa d'ànima.

Els qui tenen una religió poden estar ben contents, perquè no a tothom és donat de creure en les coses celestials. Ni tan sols és necessari de témer el càstig després de la mort; el purgatori, l'infern i el cel no són pas admesos per tothom, però una religió, qualsevulga que sigui, manté els homes en el camí dret. El temor de Déu ajuda a estimar el propi honor i la pròpia consciència. Que bella i bona seria tota la humanitat si cada nit, abans d'adormir-se, tothom evoqués el que li ha passat durant el dia i tot el que ha fet, passant comptes del bé i el mal en la seva línia de conducta! Inconscientment i d'antuvi, hom s'esforçaria a esmenar-se, i és probable que al cap d'un temps es trobés davant d'un bell resultat. Tothom pot intentar aquest simple procediment, que no costa res i que, indiscutiblement, serveix per a alguna cosa. «Hom poua la seva força d'una consciència tranquil·la.» Qui ho ignorava, pot aprendre-ho i fer-ne l'experiència.

Teva,

Anne.

Dissabte, 8 juliol 1944

Estimada Kitty:

L'apoderat, M.B., va tornar de fora amb una quantitat industrial de maduixes, polsoses, plenes de terra, però maduixes al capdavall. No menys de vint-i-quatre caixetes per al despatx i per a nosaltres. Immediatament vàrem posar mans a la feina i el mateix vespre teníem la satisfacció de posseir sis pots de conserva i vuit pots de confitura. L'endemà al matí, Miep proposà de preparar la confitura per al despatx.

A dos quarts d'una, hi havia via lliure a tota la casa, i la porta d'entrada era closa; hem hagut de pujar les caixetes. A l'escala, desfilada del Pare, Peter i Van Daan; a la petita Anne, li ha tocat ocupar-se de l'escalfador i de l'aigua calenta, i a Margot anar a buscar la galleda; tots els homes al pont! Jo em sentia desplaçada en aquella

cuina de despatx, plena de gom a gom, i a ple dia, amb Miep, Elli, Koophuis, Henk i el pare; semblàvem la cinquena columna del revituallament.

És clar que les cortinetes de les finestres ens aïllaven, però les nostres veus i les portes que petaven em posaven la pell de gallina. Se'm va acudir la idea que ja no estàvem amagats, una sensació com si tinguéssim dret a sortir. Quan la cassola era plena, a pujar-la de seguida… A la nostra cuina, la resta de la família estava al volt de la taula, fent la tria i posant més maduixes a la boca que a la galleda. Aviat vàrem necessitar una altra galleda, i Peter va anar a buscar-ne una a la cuina de baix, des d'on va sentir trucar dos cops; deixant la galleda, va córrer darrera la porta-armari, i la va tancar curosament. Tots estàvem impacients davant de les aixetes tancades i les maduixes per rentar, però calia complir la consigna: «En cas que hi hagués algú a la casa, tancar totes les aixetes per tal d'evitar el soroll de l'aigua en passar pels desguassos.»

Henk arribà a la una i ens va dir que era el carter. Peter tornà a baixar, i va sentir altra vegada la campaneta, i altra vegada va haver de fer mitja volta. Jo em vaig posar a escoltar, de primer a la porta-armari, després, silenciosament, vaig arribar fins a l'escala. Peter es reuní amb mi, i ens vàrem abocar per la balustrada, com dos lladres, per sentir les veus familiars dels nostres. Peter va baixar uns quants graons i cridà: «Elli!» Ningú no contestà: altra vegada: «Elli!» El soroll de la cuina ofegava la veu de Peter. D'un salt, s'hi va llançar. Amb els nervis tesos, jo em vaig quedar al meu lloc, mirant, i vaig sentir: «Fum el camp, Peter; el comptable és ací, no pots quedar-te.» Era la veu de Koophuis. Peter va tornar, sospirant, i vàrem tancar la porta-armari. A dos quarts de dues, Kraler va aparèixer, exclamant: «Dimontri, a tot arreu on vaig només veig que maduixes! Maduixes per esmorzar, Henk menja maduixes, sento olor de maduixes pertot arreu! Vine ací per deslliurar-me d'aquestes porquerietes vermelles, i us trobo rentant-ne!»

Vàrem posar la resta de les maduixes en conserva. El mateix vespre, les tapadores de dos pots van saltar; el pare en va haver de fer confitura. L'endemà al matí, dos pots més oberts, i a la tarda quatre, perquè Van Daan no els havia esterilitzats prou. El pare fa confitura cada vespre.

Mengem la sèmola amb maduixes, el ioghourt amb maduixes, el pa amb maduixes, maduixes per postres, maduixes amb sucre i maduixes amb terra. Durant dos dies, el vals de les maduixes. Després, acabada la reserva, excepte els pots, guardats amb pany i clau.

«Mira, mira», em va cridar Margot. «El venedor de llegums de la cantonada ens ha enviat pèsols tendres, dinou lliures!» «Oh, que amable!», vaig contestar jo. Sí, molt amable, però no et dic res de la llauna d'haver de treure'ls la pellofa… Uuix!

«Tothom a treballar demà al matí, per pelar els pèsols», anuncià la mare. En efecte, l'endemà al matí, la gran cassola d'esmalt va aparèixer damunt la taula després de l'esmorzar i aviat va ser plena fins dalt de pèsols. Esgranar-los és una feinada impressionant, i treure la pel·lícula interior de la tavella és gairebé un art; poques persones coneixen les delícies de la tavella dels pèsols, un cop treta la pel·lícula. I no és solament pel gust: és que així es té tres vegades més de menjar.

Llevar aquesta pell interior és una feineta molt precisa i meticulosa, adequada potser per als dentistes pedants i els buròcrates de precisió; per a una impacient com jo és un suplici. Hem començat a dos quarts de deu; a dos quarts d'onze m'aixeco; a dos quarts de dotze torno a asseure'm. Sento un rum-rum a les orelles: trencar les puntes, treure els fils, llevar la pell i separar-la de la beina, etc., etc. El cap em giravolta. Verdor, verdor, cuquet, filet, beina podrida, beina verda, verda, verda…

Ens anem posant de mal humor; cal fer alguna cosa, i em poso a xerrar pels colzes de totes les bestieses imaginables, faig riure a tothom i em sento a punt de caure en l'embrutiment. Cada fil que trec em fa comprendre millor encara que mai, mai de mai, no seré únicament dona de sa casa.

A migdia, dinem, a la fi, però després de dinar tornem a la feina, que dura fins a un quart de dues. En acabar sento una mena de mareig, i els altres si fa no fa. He dormit fins a les quatre, i encara estic embrutida per aquests pèsols.

Teva,

Anne.

Dissabte, 15 juliol 1944

Estimada Kitty:

Hem llegit un llibre de la biblioteca, que té un títol provocatiu: *Hoe Vindt U Het Moderne Jonge Meisie?* (Què opineu de la noia moderna?). M'agradaria parlar-te d'aquest tema.

L'autor (una dona) critica de cap a cap «la joventut d'avui dia» encara que sense rebentar-la del tot, dient per exemple: «No serveix per a res». Al contrari, més aviat és del parer que, si la joventut volgués, podria ajudar a construir un món millor i més bonic, puix que té els mitjans per a fer-ho; no obstant, prefereix ocupar-se de coses superficials sense dignar-se a adreçar una mirada a les coses que són essencialment belles.

Alguns passatges em varen donar la forta impressió d'ésser atacada personalment per l'autor; per això vull defensar-me confiant-me a tu.

El tret més acusat del meu caràcter -els qui em coneixen bé ho admetran així mateix- és el coneixement de mi mateixa. Puc observar tots els meus actes com si fossin d'una estranya. Davant de l'Anne de

cada dia, em trobo sense partit pres i sense voler excusar-la de cap manera, per tal d'observar si el que fa està bé o malament. Aquesta «consciència de mi mateixa» no em deixa ni un instant; no puc obrir els llavis sense que se m'ocorri de pensar: «Hauria hagut de dir això d'una altra manera» o bé: «Ja està bé així com així». M'acuso de coses innombrables, i cada vegada estic més convençuda de la veritat d'aquestes paraules del pare: «Cada infant fa la seva pròpia educació.» Els pares només poden aconsellar-nos i indicar-nos el camí a seguir, però la formació essencial del nostre caràcter es troba entre les nostres pròpies mans.

Afegeix a tot això el fet que jo tinc un extraordinari coratge de viure, i em sento sempre forta, disposada a carregar-me el que sigui; em sento lliure i jove! Quan me'n vaig adonar per primera vegada, me'n vaig sentir molt feliç, perquè em sembla que no em plegaré fàcilment sota els cops als quals ningú no s'escapa.

Però d'aquestes coses ja te n'he parlat altres vegades. Ara voldria deturar-me en el capítol: «El pare i la mare no em comprenen.» Els meus pares m'han aviciat sempre, m'han demostrat un afecte intens, sempre m'han defensat i han fet tot el que estava al seu abast de pares. No obstant, m'he sentit terriblement sola durant molt de temps; sola, exclosa, abandonada i incompresa. El pare ha fet tot el possible per temperar la meva revolta, inútilment; m'he guarit jo mateixa, reconeixent els meus torts i traient-ne lliçons.

¿Com s'explica que en la meva lluita el pare no hagi pogut servir-me mai de punt de suport, i que, tot i oferint-me una mà segura i de confiança, hagi fallat el cop? El pare no ho ha entès gaire bé; sempre m'ha tractat com una criatura que passa per l'edat ingrata. Sembla estrany, perquè el pare és l'únic que sempre m'ha atorgat confiança, i l'únic també que m'ha fet sentir intel·ligent. Però ha deixat de banda una cosa: les meves lluites per remuntar el corrent -cosa infinitament més important per a mi que tota la resta-, i no hi ha pensat. Jo no volia sentir parlar «d'edat ingrata», «d'altres noies», i de «ja et passarà»; jo no volia ser tractada com una-noia-com-les-altres, sinó com l'Anne-tal-com-és. Pim no ho comprèn, això. D'altra banda, jo seria incapaç de confiar-me a qui no m'ho digués tot d'ell mateix, i com que sé molt poques coses de Pim, m'és impossible d'aventurar-me tota sola pel camí de la intimitat.

Pim se situa sempre en el punt de vista del pare de més edat, coneixent aquesta llei d'inclinacions perquè ha passat per això, i trobant-les per tant negligibles, de manera que és incapaç de compartir la meva amistat tot i que la busca amb totes les seves forces.

Tot això m'ha portat a la conclusió de no explicar mai a ningú, sinó al meu Diari i una rara vegada a Margot, la meva concepció de la vida i les meves teories, tan meditades. Tot el que m'emocionava ho

he amagat al pare: mai no he compartit amb ell els meus ideals i m'he deslligat voluntàriament d'ell.

No he pogut obrar altrament: m'he deixat portar completament pels meus sentiments, i he obrat segons la meva consciència per trobar el repòs. Perquè, la meva tranquil·litat i el meu equilibri, jo els he edificats sobre una base inestable, i els perdria completament si hagués de suportar les crítiques contra aquesta obra encara inacabada. Ni tan sols a Pim no permetré d'arribar-hi, per dur que pugui semblar aquest procedir, perquè no solament no li he deixat prendre part en la meva vida interior, sinó que sovint el desanimo amb la meva irritabilitat, allunyant-lo encara més de mi.

Això m'ha fet reflexionar molt: com és que Pim m'irrita tant? Treballant amb ell no aprenc gairebé res; les seves moixaines em semblen afectades; voldria estar tranquil·la, i sobretot, que em deixés una mica en pau, fins al dia que vegi davant seu una Anne gran, més segura d'ella mateixa. És aquesta la raó? Perquè el record del seu retret a propòsit de la meva deplorable cara encara em rosega. Sí, és molt difícil de ser realment fort i coratjós des de tots els punts de vista.

No obstant, no és pas aquesta la causa de la meva decepció més gran. No, el cert és que Peter em preocupa molt més que el pare. m'adono perfectament que he estat jo qui l'ha conquistat, i no a la inversa: jo l'he idealitzat, veient-lo eclipsat, sensible i gentil, un noi que necessitava amor i amistat. Jo em trobava en un punt en què necessitava algú per a buidar-hi el pap, un amic que em mostrés el camí a seguir, i atraient-lo lentament però segurament cap a mi, l'he conquistat, per bé que difícilment. Per fi, després d'haver desvetllat en ell la seva amistat per mi, hem arribat, a desgrat nostre, a unes relacions íntimes que, ben meditat, ara em semblen inadmissibles.

Hem parlat de les coses més secretes, però fins ara hem callat sobre allò que omplia i omple encara el meu cor. Encara no he arribat a fer-me una idea exacta de Peter: és superficial, o el detura la seva timidesa, àdhuc envers mi? Però, fent abstracció d'això, he comès el greu error de deixar de banda totes les altres possibilitats d'assegurar la nostra amistat, intentant atansar-me a ell per mitjà d'aquestes relacions íntimes. Peter no vol altra cosa que estimar-me; cada dia li agrado més, me n'adono perfectament. Quan a ell, les nostres entrevistes li basten, mentre que a mi em fan l'efecte d'un nou esforç que cal recomençar cada vegada sense poder decidir-me, no obstant, a encetar els temes que tant m'agradaria d'escatir. He atret Peter per força, molt més del que ell s'adona. I ara resulta que Peter s'aferra a mi i jo no trobo la manera de separar-lo de mi per tornar-lo a posar damunt dels seus propis peus. Un cop m'he adonat, i bastant ràpidament per cert, que no podia ser l'amic que compartís els meus

pensaments, no he parat d'aspirar a elevar-lo per damunt dels seus punts de mira limitats i a magnificar-lo en la joventut.

«Perquè, en el fons, la joventut és més solitària que la vellesa.» Aquesta frase, que vaig llegir no recordo a quin llibre, se'm va quedar gravada perquè la trobo certa.

És possible que el nostre sojorn ací sigui més difícil per als grans que per als joves? No, amb tota seguretat, no és pas així. Les persones de més edat s'han format la seva opinió sobre totes les coses, i ja no tenen aquesta vacil·lació davant dels seus actes en la vida. A nosaltres, els joves, ens costa doblement de mantenir les nostres opinions, en un temps en què tot idealisme es troba esclafat i anorreat, en què els homes revelen les seves pitjors qualitats i en què la veritat, el dret i Déu són posats en dubte.

Qui pretengui que els grans de l'Anex tenen la vida molt més difícil no s'adona, evidentment, de fins a quin punt ens assalten els problemes, problemes per als quals potser encara som massa joves, però que no per això deixen d'imposar-se'ns; fins a l'extrem que quan, al cap de molt de temps, creiem haver-ne trobat la solució, una solució que no sembla poder resistir els fets, aquests acaben per anorrear-la. Heus ací la duresa d'aquesta època: a penes idealismes, somnis i belles esperances han tingut temps de germinar en nosaltres, quan són immediatament colpits i totalment devastats per l'espantosa realitat.

És meravellós que jo no hagi abandonat encara totes les meves esperances, perquè semblen absurdes i irrealitzables. No obstant, m'hi adhereixo, a desgrat de tot, perquè segueixo creient en la bondat innata de l'home. M'és absolutament impossible de construir-ho tot sobre una base de mort, de misèria i de confusió. Veig com el món es va transformant cada dia més en un desert; sento, més fort cada vegada, el gruny del tro que s'atansa i que probablement anuncia la nostra mort; m'apiado del dolor de milions de persones, i no obstant, quan miro el cel, penso que això canviarà i que tot tornarà a ser bo, que àdhuc aquests dies despiadats arribaran a la fi, que el món tornarà a conèixer l'ordre, el repòs i la pau.

Mentrestant, es tracta de posar els meus pensaments a recés i de vetllar per ells, per a un cas que, en l'esdevenidor, poguessin encara ser realitzables.

Teva,

Anne.

Divendres, 21 juliol 1944

Estimada Kitty:

Cada vegada hi ha més raons per a esperar; tot rutlla. Sí, realment, tot rutlla d'allò més! Notícies increïbles! Temptativa d'assassinat de Hitler, i no per obra de jueus comunistes o de capitalistes anglesos, sinó per obra d'un general, de la noblesa

germànica, un comte, i jove, a més a més. La Providència divina ha salvat el Führer, que se n'ha sortit, i és una llàstima, amb unes quantes esgarrinxades i cremades. Diversos oficials i generals del seu equip han resultat morts o ferits. El responsable principal ha estat afusellat.

Això és una bona prova que molts oficials i generals estan cansats de la guerra i veurien amb joia i voluptat que Hitler caigués als abismes més pregons. Després de la mort de Hitler, els alemanys aspiraran a establir una dictadura militar, segons ells únic mitjà de concloure la pau amb els aliats, cosa que els permetria de rearmar-se i tornar a començar la guerra d'ací a vint anys. Potser la Providència ho ha fet expressament, això de retardar una mica l.alliberar-nos d'ell, perquè les coses seran més fàcils per als aliats, i més avantatjoses també, si els alemanys purs i sense màcula s'encarreguen ells mateixos de matar-se els uns als altres; feina que s'estalviaran els russos i els anglesos, els quals podran dedicar-se més ràpidament a la reconstrucció de les seves pròpies ciutats.

Però encara no hi hem arribat, a això. Sobretot, guardem-nos d'anticipar. No obstant, això que avanço, no és per ventura una realitat tangible, una realitat que toca ben bé de peus a terra? Per excepció, no em disposo pas a fer xerrameca a propòsit d'idealismes impossibles. Hitler va tenir encara l'amabilitat de parlar al seu poble fidel i abnegat, dient-li que a partir d'avui tots els militars hauran d'obeir la Gestapo; d'altra banda, qualsevol soldat que sàpiga que un dels seus superiors es trobava implicat en aquest atemptat deshonrós i covard, té dret a clavar-li una bala a la pell sense altra forma de procés.

Serà divertidíssim. A Fritz, li fan mal els peus després d'una marxa massa llarga, i l'oficial el renya. Fritz agafa el fusell i crida: «Vas ser tu qui va voler assassinar el Führer, porc! Aquí tens la recompensa!» Pam!, i l'orgullós oficial que havia tingut l'audàcia de renyar el petit Fritz ha desaparegut per sempre en la vida eterna (o en la mort eterna). Com vols que acabi, sinó així? Els senyors oficials s'ho faran tot a sobre, de por, cada vegada que trobin un soldat i prenguin el comandament, i els seus inferiors jeràrquics cridaran més que ells. M'entens, o trobes que me'n vaig d'una cosa a l'altra? No hi puc fer més, estic massa contenta per a poder ser lògica, massa contenta sentint l'esperança de poder tornar-me a asseure als bancs de l'escola l'octubre que ve! Vaja, no he dit fa un moment que no s'hi valia a anticipar-se? Perdó, perdó, no en va diuen de mi que sóc un «garbuix de contradiccions».

Teva,

Anne.

Agost de 1944

Dimarts, 1 agost 1944

Estimada Kitty:

«Un garbuix de contradiccions» són les darreres paraules de la meva carta anterior i les primeres d'aquesta. «Un garbuix de contradiccions»… Podries explicar-me què vol dir, això, exactament? Què significa contradicció? Com tantes altres paraules, té dos sentits: contradicció exterior i contradicció interior.

El primer sentit s'explica senzillament: no doblegar-se a les opinions d'altri, saber més que els altres, tenir la darrera paraula… en fi, totes les desagradables característiques per les quals sóc coneguda. Però pel que fa al segon, no sóc coneguda, i aquest és el meu secret.

Ja t'he dit en alguna altra ocasió que la meva ànima, per dir-ho així, està dividida en dues parts. La primera comprèn la meva hilaritat, les meves bromes a propòsit de tot, el meu goig de viure, i, sobretot, la meva tendència a prendre-m'ho tot a la lleugera. I entenc per això: no enutjar-me o sentir-me ofesa pels flirts, per un peto, per una abraçada o per un acudit inconvenient. Aquesta primera part està sempre a l'aguait, lluitant contra l'altra, que és més bella, més pura i més profunda. El costat bonic de la petita Anne no el coneix ningú, oi? Per això són tan pocs els qui m'estimen de debò.

Certament, puc resultar un clown divertit per una tarda, però després d'això, tothom està tip de veure'm per tot un mes, com a mínim. En el fons, una pel·lícula d'amor representa exactament el mateix per a la gent profunda: una simple distracció divertida per una vegada, que hom oblida de seguida; «no està malament»; quan es tracta de mi, ja no és qüestió de «no està malament», sinó pitjor que això. M'empipa haver-t'ho de dir, però, per què no hauria de fer-ho sabent que és la veritat? Aquest aspecte de mi mateixa que es pren la vida a la lleugera, l'aspecte superficial, sempre dominarà el meu costat pregon, i, per tant, serà sempre el vencedor. No pots imaginar-te quantes vegades he intentat desfer-me'n, foragitar-la a cops, amagar-la, aquesta que en realitat no és més que una meitat del conjunt que es diu Anne. Però és inútil, i sé molt bé per què.

Tremolo de por de pensar en la possibilitat que tots els qui em coneixen tal com em mostro sempre descobreixin que tinc un altre costat, el més bell i el millor. Tinc por que es mofaran de mi, que em trobaran ridícula i sentimental, que no em prendran seriosament. Estic acostumada que no em prenguin seriosament, però és la «Anne superficial» la qui hi està acostumada i pot suportar-ho; l'altra, la que és «greu i tendra», no ho resistiria pas. Quan he arribat a mantenir per

força la Bona Anne en el lloc preeminent durant un quart d'hora, es crispa i s'arronsa com una mosqueta morta així que cal alçar la veu, i, deixant la paraula a l'Anne n° 1, ha desaparegut abans que jo mateixa me n'adoni.

Així doncs, Anne la Tendra no ha fet mai una aparició en públic, ni una sola vegada, però en la solitud la seva veu domina gairebé sempre. Jo sé exactament com m'agradaria ser, perquè ho sóc… interiorment, però, ai las!, sóc l'única que ho sé. I potser és per això, no, ben segur que és per això que anomeno la meva naturalesa interior «feliç», mentre que els altres troben justament feliç la meva naturalesa exterior. Dintre meu, Anne la Pura m'indica el camí; exteriorment no sóc més que una cabreta desfermada de la seva corda, folla i petulant.

Com ja t'he dit, veig i sento les coses de manera totalment diferent de com les expresso en parlar, i per això diuen que sóc, successivament, enamoradissa, coqueta, pedant i novel·lesca. Anne l'Alegre se'n riu, respon amb insolència, arronsa les espatlles amb indiferència, fa veure que se'n fum, però, per desgràcia, Anne la Dolça reacciona de manera contrària. Si vols que et sigui ben franca, et confessaré que no és cert que tant se me'n doni, que m'esforço infinitament per canviar, però que sempre lluito contra exèrcits més forts que jo.

La que ningú no sent, sanglota dintre meu: «Mira, mira, on has arribat: males opinions, rostres mofetes o consternats, antipaties… I tot això perquè no escoltes els bons consells de la teva meitat bona.» Ah, prou m'agradaria escoltar-los, però de res no em serveix. Quan estic seriosa i tranquil·la, dono a tothom la impressió que estic fent una altra comèdia, i corro a fer una brometa per sortir-me'n; ja no parlo de la meva pròpia família, que, convençuda que estic malalta, em fa empassar pastilles contra el mal de cap i els nervis, em mira el coll, em palpa el front per veure si tinc febre, em pregunta si tinc restrenyiment i acaba per criticar el meu mal humor. No puc suportar-ho més; quan s'ocupen massa de mi, de primer em poso impacient, després trista, i giro el meu cor altre cop de manera que mostri el costat dolent i amagui el bo, i segueixo cercant la manera d'esdevenir la que tant m'agradaria ser, la que seria capaç de ser si… en el món no hi hagués altra gent.

Teva,

Anne.

Aquí acaba el Diari d'Anne Frank.

Epíleg

El 4 d'agost de 1944, la Feld-Polizei féu un escorcoll a l'Anex. Tots els seus habitants, així com Kraler i Koophuis, van ser arrestats, i enviats als camps de concentració.

La Gestapo saquejà l'Anex, deixant per terra, en barrija-barreja, llibres vells, revistes i diaris, etc., entre els quals Miep i Elli varen trobar el Diari d'Anne. Excepte alguns passatges que no tenen cap interès per al públic, hem publicat íntegrament el text original.

De tots els habitants de l'Anex, només va tornar el pare. Kraler i Koophuis resistiren les privacions dels camps holandesos i varen tornar amb llurs famílies.

Pel març del 1945, Anne morí al camp de concentració de Bergen-Belsen, dos mesos abans de l'alliberament d'Holanda.

This file was created

with BookDesigner program

bookdesigner@the-ebook.org

27/07/2012